

C·HAUCH·

Vilhelm Zabern

Carsten Hauch

Vilhelm Zabern

En autobiografi fra Christian den Andens tid.

eBibliotek 1800

2023

Ophavsret og brugsbetingelser

Copyright and conditions of use

Indledning

Efterfølgende fortælling, som jeg har uddraget af et gammelt manuskript, gengives her i hovedsagen, som jeg der har fundet den. Den vigtigste forandring, jeg har tilladt mig, er at lempe stilen efter den nærværende tids brug. I førstningen havde jeg den plan at udgive manuskriptet i sit forældede klædebon, og ved siden deraf at tilføje den moderne omskrivning; men da dette ville have forøget bekostningen ved trykningen og forhøjet bogens pris til det dobbelte, så opgav jeg dette forsæt.

Hvorledes det går til, at denne Vilhelm Zabern, der her optræder i forbindelse med mægtige personer, og er indviet i de hemmeligste planer, ej omtales i historien, er mig selv en gåde. Muligt er det imidlertid, at han har skjult sit rette navn. Jeg har derfor nøjere gennemforsket de forskellige beretninger fra hine tider, for at se, om der ej skulle findes nogen, på hvilken disse begivenheder kunne passe, men forgæves. Den eneste, som jeg et øjeblik dvælede ved, var den af Hvidtfeldt omtalte kongelige sekretær, Jørgen Hopfenstener, der først brugtes i de vigtigste anliggender og siden flygtede for kongens hævn til Lybeck; men det lidet, der fortælles om ham, er så afvigende fra Vilhelm Zaberns historie, at disse to mænd ej kunne forveksles med hinanden. Det er da vist, at Vilhelm Zabern er en i krøniken ubekendt person, uagtet han vel fortjente en plads deri, forudsat, at hvad han fortæller om sig selv er sandhed. Det er imidlertid ikke første gang, at vigtige begivenheder indhylles i mørke, og at mænd, der lidet omtales, kraftigt griber ind i handlinger, hvori få aner deres indflydelse, så meget mere, hvis

det er mægtige personer vigtigt, at denne indflydelse dækkes med et slør.

Trods alt dette, er der noget i denne fortælling, der vækker tvivl, og jeg har selv været fristet til at anse det hele for en opdigtelse, nedskrevet længe efter den tid, hvori begivenhederne foregives at have fundet sted; således synes Sigbrits og Faaborgs politispejden bedre at passe til Ludvig den Fjortendes end Christian den Andens tid; den pragt, der i fortællingen beskrives, forekommer mig også større, end den, man er vant til at tænke sig hos os i det århundrede, hvori begivenhederne hensættes. Imidlertid er det muligt, at jeg her tager fejl; jeg tror heller ej, at der findes noget i fortællingen, der fuldkommen beviser, at den er skrevet i en senere tid; ja selv om det kunne godtgøres, at en del af disse hændelser var opdigtede, bilder jeg mig dog ind, at der ville blive noget sandt tilbage, og det forekommer mig rimeligt, at forfatteren af denne fortælling har vidst adskilligt, hvilket nu er forglemt, om de personers liv, som han omtaler.

Hermed vil jeg dog ikke påstå, at forfatterens domme altid er rigtige; tværtimod synes han, især mod kong Christian den Anden, at være strengere, end man i senere tider har anset for billigt. Det er imidlertid ej at forlange, at forfatteren, hvis han, som han påstår, er hårdt behandlet af denne konge, skulle være i stand til at bedømme ham med fuldkommen upartiskhed. Ja, menneskene tager så let parti for eller imod den sag, de omtaler, at en sådan upartiskhed endog er vanskelig i vor tid, hvori lidenskaberne dog er henvendte mod andre genstande, og hvori det gamle nag mod hin ulykkelige og misledede konge er begravet med de længst bortgangne slægter.

Forresten forklarer den til afsind stigende heftighed, som forfatteren tillægger kongen, meget godt, hvorledes denne i lidenskabelige øjeblik kunne være en tyran og i de stillere mellemrum en duelig regent. Rimeligvis har også Sigbrits karakter lignet det af forfatteren opstillede billede; i det mindste synes hendes af historien hjemlede ord til dronningen i dennes barselseng: at landet ikke var stort nok til at underholde så mange "heerkens", ligesom at indeholde kærnen til den karakter, forfatteren her videre udvikler.

At Dyveke og Faaborg derimod var således, som de her fremstilles, havde denne bogs udgiver i det mindste ikke troet. Faaborg især synes noget moderne, imidlertid er dette intet bevis på, at sådanne mennesker på den tid ej kunne findes.

Det er også mærkværdigt, at noget af det, der mest ligner opdigtelse i denne bog, dog har sin hjemmel i historiske beretninger. Således er det sandhed, at Gustav Vasas moder og søster førtes til København. Nogle skribenter påstår, at de døde af pesten i denne by. Andre derimod beretter, at kongen, for at hævne sig på Gustav Vasa, lod dem dræbe, ja at han lod kaste linned i fængselet til en af de svenske qvinder, af hvilket linned den sæk skulle forfærdiges, hvori hun skulle druknes. Det er også sandhed, at dronningens kammerjunker, Maximilian, blev fanget og dræbt, da han anden gang i dronningens ærinde skulle rejse til kejser Carl, og at ærkebisp Valkendorff på samme tid, forfulgt af kongen, opholdt sig i Nederlandene. Alle disse begivenheder fandt sted i året 1521, altså netop på den tid forfatteren af disse beretninger efter sin fortælling undkom af fængslet. På samme tid tilbød de svenske Gustav Vasa for første gang den kongelige krone, hvortil også Christian den Anden

alluderer i sin samtale med Gustav Vasas søster. Således stemmer historien temmelig nøje overens med den eventyrlige fortælling.

Hvad de syner og spådomme angår, der omtales i denne bog, da må de stå ved deres værd; de er heller ikke utroligere end så meget andet, der berettes i gamle skrifter. I den tidsalder, der i denne bog omtales, da de religiøse meninger undergik en stor revolution, tiltog endog astrologiens og magiens indflydelse. Menneskene trænger stedse til at hæve deres blikke mod noget højere end det, som denne jord tilbyder; kunne de ej finde dette på den rigtige vej, så søge de det på afveje. Hvormeget forresten forfatterens fantasi, der med forkærlighed synes at dvæle ved det hemmelighedsfulde i naturen, har blandet sig i det, som han tror at have set, kan vel næppe nogen, efter så lang tids forløb, påtage sig at afgøre.

Hvorledes dette manuskript er faldet i den nærværende udgivers hænder, kunne læseren måske ønske at erfare, men her pålægger omstændighederne udgiveren tavshed, og han må overlade det til læseren selv, om denne vil betragte nærværende fortælling som en digterisk opfindelse, eller fæste lid dertil, som til en historisk fremstilling.

Første afdeling

Min fader, hvilken jeg i min barndom kun lidet så, hed Jørgen Zabern, og var købmand i Bergen. Han var kommet dertil fra Lybeck, og havde i mange år drevet handel på Middelhavet og de franske kyster, hvorved han erhvervede sig en betydelig formue. Jeg selv er kommet til verden på St. Lamberti dag i året efter vor Frelsers fødsel fjorten hundrede og halvfemsindstyve. Om min første barndom erindrer jeg ikke meget. Kun det ved jeg, at min fader var en alvorlig mand, der sad på sit kontor den hele dag over sine handelsbøger, med en hvid hue på hovedet, og iført en grøn slåbrok. Alene når borgmesteren eller fremmede købmænd, med hvilke han stod i handelsforbindelser, indfandt sig hos ham, tog han sin hvide hue af og satte en sort kalot i stedet. Om søndagen og på de store højtider iførte han sig en sort dragt, satte en fløjlshat på hovedet og gik med min moder og mig i den såkaldte Mariakirke, der tilhørte de tyske. Her måtte jeg knæle ved mine forældres side, mens messen læstes. Min største fornøjelse var da at betragte de blege helgenbilleder, hvormed kirken var smykket, og prædikestolen, der var sammensat af to halvkugler, af hvilke den ene svævede højt over den anden; begge tilsammen taget forestillede den hvælvede himmel, hvortil stjerner af glinsende metal var befæstede. Ved denne dobbelte hvælving, hvori præsten stod, ville måske kunstneren angive, at ordet er udgået fra himmelens midte.

For resten lod min fader mig løbe den hele dag blandt de andre byens drenge, mellem hvilke der hverken manglede leg

eller slagsmål. Om vinteren gled vi på slæder ned ad de snedækkede høje eller løb, når vandet var tilfrosset, med spidse jern under vore sko på en stor sø, der ligger nær ved byen, og der nu har fået navn af Lundgårdsøen. Om sommeren derimod opholdt jeg mig mest på den såkaldte tyske brygge, der er en med træ belagt bro, som strækker sig langs med de tyske kontorer og pakhuse. På denne bro stod vægtstænger, hvis lange arme, forsynede med reb, strakte sig ud over vandet; tønder og svære sække blev befæstede til rebene og således halet på land; dette morede mig at se, og jeg forsømte sjældent at være til stede, når varer blev bragt til broen, og vægtstængerne kom i bevægelse. Da min fader hørte dette, blev han glad derover og mente, at der kunne blive en dygtig handelsmand af mig; i denne mening bestyrkedes han end mere ved at se, at jeg, på den tid jagterne fra de yderste nordlande kom til byen med fisk, var en opmærksom tilskuer og gerne gik ombord, når varerne blev udskibede. Dog havde jeg hermed kun til hensigt at se den underlige færdsel, skibene med deres sejl og master, vimplerne, der strakte sig ned, og hvis lange trekløftede tunger stræbte at drikke af bølgerne, de mangehånde flag, der hentydede på, at skibene kom fra de forskelligste lande, ankrene med deres bøjer, og spillet, hvormed ankrene hejsedes i vejret. Jeg glædede mig også ved at se de fjerne sejlere, der søgte havnen eller rejste derfra, hvilket gav et rigt skuespil, for da Bergens havn, uagtet den ej anses for ganske sikker, er en af de yderste mod norden og ligger bekvemt for de søfarende, så må al verdens skibe, der befinder sig i disse nordlige farvande, søge dertil, hvilket udbreder et liv og en færdsel i denne by, som jeg ofte forgæves har søgt i de største stæder.

Der er et fjeld, som kaldes Fløjfjeldet, hvorunder byen ligger, og hvorfra den løber ned og bøjer sig rundt om havnen næsten i form af en hestesko. Dette fjeld er ikke meget højt, det har fået navn af en træfløj, der står derpå og vender sig således efter vinden, at enhver, i hvilken af byens gader han står, blot ved at løfte sit hoved i vejret, kan se fra hvad kant vinden blæser. Langs op ad fjeldet findes små huse, der omringes af træer; dette giver et smukt syn om foråret, når markerne grønnes, og træernes blade bryder frem, hvorigennem husene skimtes næsten lige til fjeldets top. I særdeleshed er det dejligt, når hæg-træerne blomstre, hvoraf her findes en stor mængde. Da ligner bjerget en eneste mægtig plante, der står i hvide blomster, mens menneskene synes at have bygget dristige boliger på grenene mellem blomsterne. På denne tid kommer en dejlig duft over den hele by, græsset vokser også højt deromkring, og ingen, som ikke selv har set det, skulle tro, at alt kunne trives så godt her i det højeste norden. Det frodige græs fremdrives til dels af den stærke regn fra skyerne, der samler sig om de høje bjerge, men heraf følger også, at vejret er ustadigt. Høsten kommer desuden tidligt; træerne mister deres løv mod enden af september måned, da hyler vinden sørgeligt mellem deres toppe, og det er bedrøveligt at se de mange vrag, der på denne tid driver mod landet. Disse er dog ej uvelkomne for indvånerne, der ser mere på egen fordel end på de ulykkelige skibbrudnes skæbne. I min barndom var alt dette for mig kun et skuespil, og jeg glædede mig såvel når vragene kom, som når hæg-træerne blomstrede på fjeldet. Jeg steg også med megen anstrengelse op til fløjen og skar mit navn i foden af det store trækors, hvis top, som jeg har anmærket, drejer sig efter

vinden; jeg har i de seneste år igen været deroppe og med glæde set, at mit navn står der endnu.

Jeg optegner dette og mere, som for mange vil synes ligegyldigt, efterdi jeg tror, at grunden til menneskets tilkommende liv lægges i hans barndom, og at de ønsker og begærligheder, der da opstår i hans sjæl, rodfæster sig, følger ham i alle lande og bidrager til at give ham hans adskillende præg. Tanken om min barndom har ofte forårsaget, at jeg følte mig fremmed blandt mine bedste venner i udlandet, og den vending, som min skæbne tilsidst tog, er tildels en virkning af hin erindring. Mine barndoms hændelser kunne derfor anses som en indledning til det følgende; enhver må finde sig i at se dem optegnede, der vil have godt af denne bog, hvilken måske kan være mærkelig nok at læse, eftersom jeg har haft omgang både med høje og lave og kan åbenbare adskilligt, som hidtil var indhyllet i mørke.

Før jeg går videre, må jeg med et par ord omtale min moder, der nu længst er hensovet i Herren. Hun var født i Brabant, og min fader så hende, da hun var på besøg hos nogle slægtninge i Holland. Hun var skøn og velhavende, hvorfor han ægtede hende og førte hende til Bergen. Min moder var ikke blot udvortes velskabt, men hun overgik og de indfødte kvinder, der dengang ikke var synderlig vel opdraget, i artighed og fine sæder. Herved vandt hun dog ingen ydre fordele, men opvakte kun sine nye bekendtes misfornøjelse. For resten pralede hun ikke med sine fortrin, men levede et fromt og andægtigt liv, hvilken fromhed især blev næret af hendes skriftefader, der var en af de grå brødre fra St. Olai Kloster i Bergen. Han kaldte sig

pater Anton og var bekendt for sit hellige levned samt for at være en udmærket taler. Uagtet al andagt var min moder ikke ganske fri for stolthed, især fordi hun troede at være i slægt til herrerne af Ysselstein, der spillede en stor rolle ved kejserens hof. Dette sagde hun undertiden til sine bekendte, der udlagde det som hovmod, hvilket det dog sikkert ikke var, men kun en menneskelig svaghed, som få er frie for, for de fleste gør kun alt for meget de fortrin gældende, som de tror at besidde. Da min moder erfarede, at hun således blev miskendt, trak hun sig tilbage og levede kun lidet med sine naboersker, men desto mere med mig, som hun næst Gud og hans helgener elskede mest af alt. Jeg havde en stor kærlighed til hende, og endnu står hendes billede ofte for mig i ensomme timer med det blege veldannede ansigt og de askegrå lokker, der faldt hende over skuldrene. Dette så jeg dog kun i hendes lønkammer, for når hun gik ud, skjulte hun lokkerne med et sort klæde, som de ærbare koner dengang brugte det både i Holland og i Bergen. Min moder førte for resten et tilfreds og lykkeligt ægteskab og elskede sin husbond højt; dog plagedes hun meget af hjemve og havde gerne overtalt ham til at nedsætte sig i Nederlandene, hvis omstændighederne havde tilladt det.

Jeg var nu ni år gammel, og min moder begyndte da at undervise mig i læsning, skrivning og i forskellige sprog; dog gik endnu den meste tid bort i leg. I hine dage var der flere fester og lystigheder end nu om stunder, da menneskenes øjne, formedelst den rensede tro, har vendt sig bort fra det ydre. Derfor findes ikke mere den pragt og herlighed, der sås i den katolske tid, hvilket heller ikke behøves, eftersom hin glans, uagtet den faldt dejlig i øjnene, kun var tant og

menneskepåfund, der vel bør holdes indenfor sine skranker. Især var pragten i hine tider stor ved begravelser. Således husker jeg endnu, da den gamle lensherre var død, hvordan de førte ham til kirken om natten med fakler og lanterner, som båres af en sørgeskare, indhyllet i sorte kapper, og fra hvis hatte de lange flor næsten rakte ned til jorden. Grå og hvide munke gik med hvide vokslys ved den forgyldte kiste og istemte gejstlige sange. Jeg havde forhen set lensherrens afsjælede levninger, der i elleve dage var udstillede til skue. Jeg forfærdedes ved at se liget og spurgte min moder, hvorfor denne mand lå der så bleg og stille, hvorpå hun svarede, at han var død, og at vi også skulle dø og vorde lige så blege som han. Da brast jeg i gråd, men min moder trøstede mig og sagde, at han var gået hen til et sted, hvor han havde det meget bedre end her. Billedet af den døde prægede sig imidlertid dybt i min sjæl, og de mænd, der gik med fakler og flor, forekom mig at være beboere af en anden verden, der skulle bringe liget til det sted, min moder omtalte. Siden så jeg, hvorledes den døde førtes ned i en gravkælder, hvori han skulle fortæres af orme, og det forekom mig, ligesom dybets drage åbnede sit svælg for at opsluge ham. Dette var den første gang, at jeg så livets pragt i en afmægtig kamp mod dets forgængelighed. Indtrykket mildnedes vel igen; imidlertid lagdes måske herved grunden til den alvor, der siden ledte mig til at foretrække et stille liv i mit afsides hjem for verdens glimmer og udmærkelse ved et mægtigt hof.

For det meste havde dog de højtideligheder, hvortil jeg var vidne, et mindre sørgeligt præg. Således drog de forskellige lav på bestemte dage om i processioner med spil og sang.

Helgenernes erindring blev også vedligeholdt med stor pragt, især glædede jeg mig til St. Johannes' fest, for da blev det ikke ved processioner alene, men drenge og voksne mænd gik fra hus til hus og sammenbetlede vidjekurve, brædder, stænger og gamle bjælker. Dette opstabledes i hobe, bjælker og stænger fastnagledes til hverandre, så at de fik udseende af skibs-master, hvorpå de gennemstukne kurve dannede en art af mærs. På St. Hansaften antændtes det hele, man så da brændende bål både på sletterne og på de byen omgivende bjerge. En mængde tilskuere samledes om disse bål, sælgekvinder og kræmmere strømmede til og falbød deres varer; desuden hørte man musik, hvortil mange dansede, marken gentonede af hurraråb, hver gang bålet flammede højt, eller de store stænger nedstyrtede i luerne, hvilket hurra besvaredes fra alle bjerge. Herved undlod jeg aldrig at være til stede, uagtet min moder, der frygtede, at jeg skulle komme til skade eller forfalde til slet selskab, ikke yndede sådanne fester. Dog elskede hun mig for højt til rent ud at forbyde mig at gå derhen, men hendes misfornøjelse dermed var en af de årsager, hvorfor hun overtalte min fader til at bortsende mig fra Bergen, som jeg snart skal omtale.

Ved en anden lejlighed opvakte jeg ligeledes hendes mishag. Når julen nærmer sig, plejer byens håndværkssvende og drenge at forene sig i selskaber og synge for dørene, hvilket bliver dem vel betalt. En går da foran med en stang, på hvis spids sidder en stor, hul og gennemsigtig stjerne, i hvilken et lys udbreder sit skin. Efter denne kommer tre personer, udklædte som de hellige tre konger. Stjernen standser ved hvert anseligt hus, hvorpå de synger sange til Frelserens og Marias ære. De

syngende modtages med foræringer, ja kaldes undertiden ind, for at børnene kan se dem, hvorefter toget går videre, omgivet af kvinder og drenge. Nu hændtes det en dag, da jeg var til stede, at den, der bar stjernen, snublede og stødte sit ben så stærkt, at han vanskeligt kunne gå, hvorfor jeg tilbød mig at gå i hans sted. Uagtet jeg var liden, og stjernen stor, blev dog tilbuddet modtaget, og jeg vandrede nu med stjernen foran toget til flere huse. Skønt byrden var tung, gik jeg dog stolt frem og spillede min rolle vel, hvilket jeg så meget des bedre kunne, da den, der bar stjernen, intet sang, hans rolle bestod blot i at holde stjernen snart lavt, snart højt, snart lige, snart på skrå, og i at svinge den rundt, dog med forsigtighed, på det at lyset ej skulle slukkes. Dette udførte jeg med stor glæde og til alles tilfredshed. Imidlertid havde man kendt mig i et af de huse, hvori vi kaldtes ind. Den anden morgen erfarede min moder det hele og blev for første gang i sit liv alvorligt vred på mig, ja hun anså det næsten som en plet på vor familie, at jeg således havde givet mig i lag med håndværksdrenge. Hun anvendte derfor al sin indflydelse for at overtale min fader til at sende mig fra byen, men han havde kun liden lyst dertil, da opholdet på et andet sted kostede penge, som han ugerne skilte sig ved.

Et virkeligt vanheld, der ligeledes var en følge af den omflakken på gaderne, som min moder så højligt misbilligede, gjorde endelig udslaget efter hendes ønske. Det er en almindelig skik i Bergen, at drenge samler sig i store flokke og lade papirsdrager stige i vejret, hvilke bæres højt af vinden. Engang traf jeg et sådant selskab, der lod en stor drage stige på St. Olai kirkegård, hvor vinden har megen magt. Dragen gik snart højt; dog midt i vor glæde overskares den snor, der holdt

denne drage, hvorved den fløj bort, og vi så den ikke mere. Herover blev den dreng, der ejede dragen og holdt snoren, så forbitret, at han tog en stor sten, og da han mistænkte mig, uagtet jeg var aldeles uskyldig, kastede han stenen af al magt efter mig og traf mig så voldsomt i tindingen, at jeg styrtede afmægtig til jorden. Mine kammerater løb nu bort i forskrækkelse, og først længe efter blev jeg, bleg og blodig, af et par borgere, der fandt mig, bragt hjem til mine forældre. Jeg lå i flere uger, før jeg kom mig, ja, som lægen påstod, var der endog i begyndelsen fare for mit liv. Dette bragte min fader til at give efter, og det bestemtes, at min moder i nogle år skulle bo med mig hos en slægtning ti mile borte fra Bergen. Denne slægtning hed hr. van Claesen, han var fra Holland, havde samlet en anselig formue ved handelen og levede nu stille på en gård, som han havde købt sig imellem bjergene.

Her begyndte nu for mig et nyt liv. Havde jeg før levet i dagligt selskab med fremmede, så måtte jeg nu lære at finde mig i den største ensomhed; jeg vænnede mig også dertil, ja denne del af min barndom er den, hvorpå jeg stedse med størst længsel tænker tilbage. Min moder havde sine egne værelser, og vi så kun sjældent hr. van Claesen, der var en liden gråhåret mand, som høfligt tog sin hat af, når han mødte os, og for resten levede et stille liv for sig selv. Dette var netop, hvad min moder ønskede. Hun begyndte nu nøjagtigere end før at undervise mig i fransk og hollandsk, som hun vel forstod, og som på de tider mest brugtes, indtil dr. Martin Luther ved sine dejlige salmer og sin oversættelse af Bibelen viste det tyske sprogs kraft og klang. Tysk måtte jeg allerede i Bergen tale med min fader, og da jeg havde et let nemme, erhvervede jeg mig

snart en sprogkundskab, der i hine tider ej var almindelig, og siden blev mig til stor nytte. Den undervisning, min moder gav mig, varede dog næppe fire timer om dagen, og jeg havde således tid nok til overs for mig selv.

De dale, der ligger vest for Filefjeld, er i mange henseender besynderligt dannede, og den, der kun har set den sydlige del af landet, kan vanskeligt gøre sig nogen forestilling om, hvordan de ser ud, for uagtet dalene i det sydlige Norge er folkerigere, og uagtet landet er skønt og frugtbart, så er dog bjergene små, og kun at anse som kummerlige levninger imod dem, der ligger nær de store fjeldrygge mod norden og vesten. Især mod nordvest gennemskæres landet af fjorde, hvis ene side vender ud mod det vilde hav, mens den anden trænger sig i mangehånde bugter, lig en sølvglinsende slange, langt ind i landet. I disse fjorde ligger øer henkastede, hvoraf nogle er skaldede og ufrugtbare og blot tjener til bolig for søfugle, andre er beklædte med grønt og beboede af mennesker. Også fra det faste land løber bjergene ned til fjorden, ja springer undertiden lodrette fra vandet flere tusinde fod op i luften. Disse bærer på toppen et lag sne, der aldrig smelter, længere nede er de kransede med græs og træer; på de mindre bjerge løber derimod træerne op til toppen, så at fjeldene med de mange øer og landtunger, når man sejler gennem fjorden, synes at bevæge sig forbi skibet, ligesom en krans af skove, den ene efter den anden. Mellem disse bjerge strækker de lange dale sig, hvoraf nogle er beboede og frugtbare på korn, der her giver flere fold end i de nærliggende lande, da solen om sommeren skinner med megen kraft mellem bjergene, og da jordbunden, uagtet

den ligger i tynde lag ovenpå stenen, besidder en sjælden fedme. Andre dale ligger ubeboede og er tilflugtssteder for vilde dyr og fugle, der om sommeren opfylder træerne med deres reder, og hvis sang og kvidren næsten overdøver de brusende vandfald, der styrter sig ned fra bjergene.

Hine dales indbyggere er velvoksne med høje pander og dejlige træk, ja købstædernes beboere er, hvad det ydre angår, næsten for intet at regne mod hine, der har udseende af en kæmpeslægt, hvilken af en flok dværge ved trolddomskunster er fortrængt fra sin odel og ejendom ind mellem bjergene. Virkelig bor landets gamle indvånere her, hvorimod det mest er udlændinge, der har nedsat sig i stæderne.

Om vinteraftnerne, især på de store højtider, samles bønderne og taler om, hvad fordum er sket i disse egne. De er meget stolte af deres forfædres bedrifter, der vel også har været vidunderlige nok, omendskønt de nu er forvanskede med fabler. Disse sagn hørte jeg imidlertid gerne; endnu hellere lyttede jeg til de eventyr, der fortaltes, snart om underjordiske dværge, der skulle tage visse mennesker i beskyttelse og derimod forfølge andre, snart om huldrer eller ellepiger, hvis sang undertiden skal høres i bjergene, og som mange mænd, den dag i dag, bevidner at have set. Jeg må selv tilstå, at jeg ofte mellem bjergene har hørt vidunderlige toner, men om de kom fra fremmede søfugle, der undertiden forvilder sig i disse egne, eller af blæsten, der på en besynderlig måde forvanskes, når den piber mellem bjergkløfterne, eller fra overnaturlige væsener, der således giver sig tilkende for menneskene, det kan jeg ikke sige. Vist er det, at der gives noget tillokkende i disse egne, hvilket vel ikke kan opstå af de døde træer og sten, men

som snarere forårsages af åndelige væsener, der fortryller egnen for dens beboere. Det kunne vel og ligne den gode Gud, at han således vil give menneskene kærlighed til deres hjem, hvor fattigt det måtte synes for andre. Ja, når man forlader disse dale, kan man tydeligt mærke noget hemmelighedsfuldt, der drager sjælen tilbage ligesom ved trolddomskunster. Især får dette magt i drømme, hvori ånden må vende hjem igen og vandre gennem de bekendte steder, mens legemet er mange hundrede mile borte. Store byer synes ikke på den måde at tiltrække sindet, for det er rimeligt, at sådanne væsener ej finder smag i at bo der, eller i de sysler, som der drives. Muligt er det også, at sådanne eventyr ingen grund har udenfor menneskets sjæl, men at de, der følte drift dertil, ved slige påfund ville afbilde de omskiftelser i lykken, hvori mennesket ej selv er skyld, og hvilke snarere kunne synes tilskikkelser af hine lunefulde skabninger, som Herren tillader i det jordiske liv at friste mennesket, end af den retfærdige Gud selv.

Hvert af de huse, hvori bønderne bor, består kun af én eneste stue, hvori lyset kommer, dels fra et lille vindue på siden af værelset, dels gennem en stor åbning midt i loftet. Denne lukkes med et låg af fint, gennemsigtigt skind, der sidder på en lang stang. Ildstedet er midt på gulvet. Her antændes et bål af spaltet elletræ, ris og kviste, hvilket i begyndelsen fylder værelset med røg; men snart trækker denne så højt i vejret, at man kan sidde derunder, uden at øjne eller bryst angribes. Da dækkes åbningen med det omtalte skindlåg; røgen bliver nu siddende under loftet og udbreder en behagelig varme nedenfor. Højt oppe, hvor røgen er, hænger bonden sit kød og sine skinker, men stolperne i værelset sværtes af den opstigende

os, hvilket dog intet videre skader. For resten er der så lunt i slige stuer, at jeg aldrig har fundet det således igen i store stæder, ja ej engang i de fornemste huse. Bønderne sætter sig nu rundt om ildstedet og forlyster sig med de omtalte sagn og eventyr eller med gamle viser, mens de med kniven udskærer river, skeer og allehånde kunstfærdige ting i træ, hvori de arbejder med stor færdighed. Det glæder mig endnu at tænke på, hvordan jeg om vinteren vandrede til disse boliger, mens de stærke strømme susede, som isen aldrig kunne binde, mens månen skinnede på sneen og på bjergenes iskrystaller, mens lysene blinkede fra de forskellige gårde, hvorover gnisterne fra smedens esse stod lig ildstøtter; ja jeg husker også, at jeg de første nætter i Danmark sjældent kunne sove, fordi jeg her ikke mere i det fjerne hørte vandfaldenes susen, der forhen dyssede mig i søvn ligesom vuggeviser og dunkle sange, der vel forstår at lede sjælen hen til den drømmeverden, hvori den igennem søvnens port agter at indgå.

Det var mest om vinteren, at man således samledes; om sommeren foretog jeg derimod vandringer til de fjerne sætere. Sætere kaldes de fede græsgange, der ligge højest oppe mellem bjergene. Da græsset på disse steder står frodigt og er blandet med vellugtende, forfriskende urter, så drives kvæget om sommeren herop og bliver her, til høsten begynder. Ved siden af sæterne ligge som oftest fiskerige bjergsøer, hvorfra floderne udspringer. På disse vandringer fik jeg til dels den kærlighed til vilde og ensomme steder, der siden aldrig forlod mig. Især husker jeg en gang, da de mægtige bjerge ligesom tog min sjæl i besiddelse. En mil fra den gård, vi beboede, fandtes et fjeld, der blev anset for et af de højeste i landet. Det troede jeg ikke, da de

nærmeste bjerge syntes at overgå det i højde; ja selv når jeg stod lige under dette fjeld og betragtede det, forekom det mig vel stejlt og bart, men dog ikke så meget højt. Men jeg måtte forandre min mening, da jeg engang havde nået toppen af et anseligt bjerg, der lå nærmere ved vor bolig. Fra denne top så jeg det andet fjeld med skarpe sider at rage, som en frygtelig kæmpe, over mig i den blå luft, mens mægtige strømme løb fra dets snedækkede tinder gennem bjergkløfterne. Jeg blev da bleg og dirrede, for det syntes mig, ligesom om det uhyre fjeld truede mig med sine skarpe+ horn og ville styrte sig ned på mig, fordi jeg havde vovet at tvivle om dets herredømme over de andre bjerge, der lå som ydmyge vasaller omkring det. Da begreb jeg, at man selv skal stå højt for at fatte det høje; den, der står i dalen, henrives mest af det nærmeste.

På denne tid, da jeg næsten var seksten år gammel, kom tvende personer i besøg til hr. van Claesen, hvoraf den ene i det mindste kun lidet passede til denne ensomhed. Hendes navn var fru Sigbrit Villumsen, hun var enke, og hendes trettenårige datter fulgte hende. Fru Sigbrit kom fra Holland, hendes mand havde været af det såkaldte *hoekparti*, der stred mod kejseren og blev forfulgt af et andet parti, der kaldtes *kabeljauer*. Af dem var fru Sigbrits mand blevet fanget og halshugget i Sluis; ja da han var en af hovedmændene for hoekpartiet, og det bevistes, at fru Sigbrit havde gået ham til hånde med sine råd, så nødtes hun til at flygte med sin unge datter, uden at kunne redde det mindste af sin formue. Hun var i familie med hr. van Claesen, derfor kom hun til dette sted og begærede råd og hjælp af ham. Da det

viste sig, at hun også langt ude var beslægtet med min moder, så varede det ikke længe, før hun ligeledes besøgte denne.

De indtryk, fru Sigbrit og hendes datter efterlod i min sjæl, var yderst forskellige. Sigbrit var en høj, fyldig kvinde, hvis lange hals, gule ansigt og store krumme næse gav hende en fjern lighed med en grib. Hendes øjne var grå, dybtliggende og dvælede helst, ligesom spejdere, i de fjerneste kroge. Når hun talte, spilede hun sine næsebor højt op og bevægede næsetippen, ligesom om hun også med lugten ville undersøge genstandene. Hun var klædt i en brun hvergarnskofte, og hendes hovedhår var dækkede med en sort hollandsk kyse. Denne fattige dragt, der almindelig bæres af sælgekvinder i Bergen, var en af årsagerne til, at man siden påstod, at hun havde solgt æbler i Holland, hvilket rygte grebes med begærlighed og udbredtes af hendes mange fjender.

Ganske anderledes var datterens udseende. Denne var rank og særdeles veldannet, uagtet hun siden blev noget for fyldig; men hendes åsyn var et af de skønneste, man kunne se, og jeg kender kun en kvinde, der i dejlighed overgår hende. Især havde hun den fineste mund og de rødeste læber, som jeg i mit liv har set. Hendes øjne var blå, og øjenlågene lagde sig halvt lukkede derover, men når hun hævede dem, da kunne man se ligesom på bunden af det klareste vand. Hendes hår var lysegult, dog blev det siden dunklere og hang i fyldige lokker om hendes skuldre. Men hvad der allermindst stemmede med den karakter, som hun siden lagde for dagen, var et udtryk af sørgmodighed i hendes ansigtstræk, hvilket stjernetyderne påstår at være egent for dem, der er bestemt til med en tidlig død at købe en udvortes lykke, hvorved de dog aldrig når nogen

virkelig sjælero. Hun stod, da jeg første gang så hende, ved moderens side, og syntes meget stille, men siden mærkede jeg, at der kunne komme liv og munterhed i de dejlige øjne. Jeg forbavsedes, da hun trådte ind, for hverken i Bergen eller andetsteds erindrede jeg nogentid at have set en lignende skønhed, og jeg havde dengang ej forundret mig, om vinger var udvoksede fra hendes skuldre, og hun som en engel var opsteget mod himmelen. Siden mærkede jeg vel, at jeg havde taget skinnet for virkelighed, for hun blev sandelig ikke noget himmelsk væsen, men hildedes i meget jordiske lænker, som hun hele sit liv igennem ej kunne afkaste. Hendes navn var Dyveke, og hun blev siden bekendt nok i disse rigers historie.

Fru Sigbrit kom i begyndelsen dagligt i vort hus og frittede min moder ikke blot om alt, hvad denne vidste angående Bergen, men også om vore egne anliggender. Hun forstod at udspørge på en måde, der lettelig bedrog de godtroende, og som endog de forsigtige, der mærkede, at hendes deltagelse kun rejste sig af nysgerrighed, vanskeligt kunne modstå. Det varede ikke længe, før hun vidste, hvor hvert fad og hver tallerken stod i vort hus. På samme tid begyndte hun at skrive til min fader og at give ham råd angående handelen på Holland, som han befandt nyttige og veloverlagte, og hvoraf han havde betydelig fordel. Han skrev derfor til min moder, at hun måtte behandle fru Sigbrit vel. Denne fik således lidt efter lidt magt i vort hus og rådede over tjenestefolkene mere og strengere end min moder selv. De fattige tyende, hvilke hun så stærkt på fingrene, hadede hende imidlertid, og snart udbredtes det rygte, at hun stod i forbindelse med en fordærvelig ånd. De stolte og egensindige gårdejere kunne heller ikke lide hende, for

hun erklærede dem ligefrem, at alle deres klipper og høje bjerge ikke duede så meget, som en eneste kålhave udi Holland, og at Vorherre, hvis han ville agte på hendes råd, burde tage en fejekost og feje alle bjergene ud i havet, ligesom sand og skarn, at landet kunne vorde fladt, renset og skikket til agerdyrkning. Med bøndernes boliger var hun heller ikke tilfreds, men påstod, at deres røgstuer ikke var andet end store skorstene, hvori ingen kunne befinde sig vel, med mindre han var en skorstensfejer. Endelig rådede hun dem til, i stedet for at fortælle eventyr om aftenen, og skære overflødige, ja unyttige ting i træ, at strikke strømper og væve vadmel, hvilket alt sammen blev hende meget ilde optaget.

Min moder havde også lejet en have, der lå noget borte fra huset, og i hvilken fandtes gamle træer, der ikke bar synderlig god frugt. En aften talte fru Sigbrit længe om, at denne have burde anlægges anderledes. Min moder havde ingen lyst dertil, da hun skyede bekostning for min faders skyld, dette sagde hun rent ud. "Ej!" svarede fru Sigbrit, "hvad konen vil, det må manden også ville." – "Det er dog ej altid så," anmærkede min moder, "mændene har deres egne griller." – "Ja," svarede fru Sigbrit, "som konen er, så går det, få er dog så underdanige, at de, når deres ægteherre finder for godt, lader sig indeslutte som fanger mellem bjergene." Min moder blev da meget forstemt og sagde, at hun for sin del anså det for sin højeste pligt at følge sin mands vilje, for resten var hun ikke så underdanig, at hun ej selv havde lyst til at styre sit eget hus. Da lo fru Sigbrit og spurgte, hvor mange timer hun ville have den lyst? Ved disse ord skiftede min moder farve, dog tav hun, tog et lys og gik ud af stuen til sit sovekammer. Fru Sigbrit råbte efter hende og

spurgte, om hun havde lært den skik i Holland eller i Norge at forlade sine gæster, før de gik af dem selv. Min moder svarede intet herpå, og fru Sigbrit, der blev ked af at vente, gik endelig hjem. Den anden morgen var min moder syg af ærgrelse og mægtede ej at stå op af sengen. Da kom fru Sigbrit, ligesom intet var forefaldet; og uagtet min moder havde befalet at nægte hende adgang, skød hun dog pigen til side, gik rask ind i min moders sovekammer, beredte selv forskellige husråd og var så venlig den dag, at hun virkelig forsonede min moder, der aldeles ikke var hævngerrig. Imidlertid måtte denne ligge flere dage til sengs. Den femte morgen, da hun første gang gik ud, så hun med forbavselse, at alle frugttræerne i haven var fældede, og at alt var indrettet på hollandsk. Der var plantet kål og roer af den fineste slags, og fru Sigbrit, der var en såre virksom kone, havde, ved på min moders regning at antage mange arbejdere, i større hast, end nogen skulle tro, fået haven i stand.

Min moder vrededes meget over denne adfærd og trak sig da igen tilbage fra fru Sigbrit. Dog, som en fornuftig kone, indså hun efter nogen tid, at haven virkelig var blevet bedre end før, ja eftersom hun fik nye breve fra min fader, hvori han roste fru Sigbrit, tænkte hun til sidst på at forsone denne, og da det var fru Sigbrits navnedag, besøgte hun hende på hendes værelse og forærede hende seks fine silketørklæder. Fru Sigbrit foldede dem ud fra hinanden, betragtede dem nøje og sagde endelig, idet hun udspilede sine næsebor: "Når I en anden gang vil bortskænke noget, da må I kende den persons mål og størrelse, til hvilken I vil giver det; disse tørklæder er for små, de passer mig ikke, de dur til ingen ting; I kan selv beholde dem." Min moder rakte nu hånden ud, for at tage sin foræring tilbage,

men fru Sigbrit var hurtigere og lukkede et skab op, hvori hun ligefor min moders øjne lagde tørklæderne og smækkede derpå låget i lås igen. Siden kom fru Sigbrit atter til os, og skønt min moder nu modtog hende med kulde, lod hun, ligesom om hun intet mærkede.

Min moder havde befalet arbejdsfolkene i vor egn, at de intet skulle foretage på hendes regning, uden hendes egen udtrykkelige befaling; dette hindrede fru Sigbrit fra i fremtiden at blande sig i vore anliggender; dog vedblev hun at besvære min moder med sine råd. Især havde hun fæstet sine øjne på en bygning, der før havde været et udhus, men nu stod øde. Da min moder boede knapt, foreslog Sigbrit hende at tage de værelser i besiddelse, som beboedes af hendes tjenestefolk, og lade disse ligge i dette udhus. Min moder indvendte, at det ej gik an, da udhusets døre ej kunne lukkes, og da kulden om vinteren trængte ind igennem de faldefærdige vægge. Fru Sigbrit rympede næsen og påstod, at man ej skulle behandle sit tyende ligesom herremænd. "Det er dog mennesker," sagde min moder, "og det er kristelig pligt at behandle dem som sådanne." – "Jeg tænker, at de fattige hollændere også er mennesker," svarede fru Sigbrit, "og dog ligger de ofte for åbne døre, og har sjældent bedre hus end dette." – Imidlertid blev der intet af fru Sigbrits plan dengang.

Kort derpå rejste hun bort, og efter nogen tid hørte vi, at hun i Bergen havde påtaget sig at være gæstgiverske, hvorved hun snart samlede en betydelig formue. Årsagen til hendes bortrejse fik vi aldrig at vide. Hun havde nogle uger i forvejen talt om at sætte sig fast her på egnen, ja man talte endog om et giftermål mellem hende og den gamle van Claesen, som hun ganske

syntes at have magt over. Om denne plan strandede på den gamle mands store tilbageholdenhed, ved jeg ikke, ja jeg kan ej engang med sikkerhed bestemme, om fru Sigbrit selv havde denne plan, uagtet min moder påstod det; kun så meget er vist, at fru Sigbrit før sin afrejse lånte en betydelig sum penge af den gamle van Claesen. Bønderne mente, at gårdens nisse, der betragtedes som en art af skytsånd på disse steder, ikke kunne fordrage hende og havde plaget hende så længe, til hun besluttede at rømme den pladsen. Snarere kan man tro, at hun som en forstandig kone har indset, at hendes sind ikke stemte med de stille, gammeldags sæder, som herskede mellem disse bjerge, og at hun altså foretrak opholdet i en anselig by, hvor hun lettere kunne gøre sig selv og sine evner gældende.

I den sommer, fru Sigbrit tilbragte hos hr. van Claesen, så jeg ofte Dyveke, der som sagt meget behagede mig. Når hun sad stille ved sit arbejde i fru Sigbrits værelse, mens de lysegule hår i lange fletninger snoede sig om begge sider af hendes pande, kunne hun se from ud, lig en engel fra Himmelen. Hun vævede som oftest de fineste kniplinger eller broderede i uld og silke, hvori hun besad så stor færdighed, at de skønneste blomster og dyr, ja hele landskaber på kort tid, ligesom om de var malede, opstod under hendes hænder. Dog så jeg sjældent noget af disse arbejder komme til fuldkommen udførelse. Hun blev almindeligvis ked af dem på halvvejen og begyndte da noget nyt, som endnu syntes at vorde skønnere, men som hun lige så lidt udførte; ja det syntes mig allerede dengang besynderligt, at fru Sigbrit, der fordrede den strengeste orden af andre, således lod hende have sin vilje. Den unge Dyveke gik også meget sirligt

klædt. Hendes dragt var efter de tiders mode sort, men af det kostbareste tøj, hendes fine halskrave kappedes i hvidhed med den blændende hals; de sko, der dækkede hendes små fødder, kunne ej forfærdiges i Bergen, men måtte forskrives fra udlandet, og fru Sigbrit, der dog i denne tid ej havde mange penge at råde over, skyede ingen udgifter, når det gjaldt hendes datters pynt. Dyveke var allerede så forvænt, at hun vragede, hvad ikke var kostbart og nyt, ja selv dette blev hun snart ked af og gav det da til den første den bedste, der mødte hende; dog nødtes de, der modtoge disse gaver, som oftest af fru Sigbrit til igen at give dem tilbage.

Ej altid var Dyveke, selv i moderens nærværelse, så stille, som da jeg første gang så hende. Tværtimod hændtes det undertiden, når hun så noget, der forekom hende sælsomt, at hun brast i den lydeligste latter, uden hensyn til hvem der var til stede, og hvor følgagtig hun ellers var, forskånede hun ej engang moderen selv, når denne, som ofte var tilfældet, havde et eller andet klædningsstykke på, der enten af sparsomhed var forskåret, eller ved sit gammeldags snit forekom Dyveke alt for hæsligt. Ja, når det lune kom over hende, kunne hun med uimodståelig venlighed og med de ømmeste kærtegn anmode moderen om at iføre sig en dragt, der henhørte til omtalte slags. Når hun nu så fru Sigbrit således klædt, udbrød hun i den stærkeste latter ligefor hendes øjne; hun lignede da et væligt føl, der spotter enhver tømme, og agtede kun lidet på den misfornøjelse, som moderen over denne opførsel lagde for dagen.

Der fandtes på egnen flere bosatte familier, der ikke hørte til bondestanden og til dels efter fejlslagne forhåbninger havde

trukket sig tilbage mellem disse bjerge. Disse familier afholdt sig strengt fra omgang med egnens bønder, over hvilke de troede sig langt hævede, derimod søgte de helst omgang med dem, hvilke de anså for at være af højere stand end de selv. Især var fremmede dem velkomne, da disse bedst syntes skikkede til at forjage den ensomhed, hvis hemmelige tryllekraft ikke fandt nogen adgang til deres af andre begærligheder plagede sjæle. Med disse familier sluttede Dyveke snart bekendtskab, og da fru Sigbrit ønskede at vide besked om alt, opdrog hun sin datter til at aflægge regnskab for hvad hun hos dem så, fra skeer og klædedragter til menneskets miner og hemmelige tanker. Imidlertid var Dyveke alt for meget sysselsat med sig selv til længe at henvende sin opmærksomhed på andre, dog erstattede ofte hendes lune, hvad hun manglede i iagttagelsesevne. En stærkt fremtrædende forfængelighed eller en med ængstelighed skjult armod lykkedes det hende vel og undertiden at afsløre. End bedre vidste hun at fremstille de legemsfejl, hun havde bemærket, og det var da sælsomt at se, hvorledes hendes ranke skabning og smidige ledemod kunne bøje sig i alle de folder, hvori en grusom natur, ligesom med jernbånd, tvinger de forladteste af sine skabninger. Hvert træk, ja hvert led i hendes fingre blev da et penselstrøg til det billede, som hun ville fremstille, og midt i disse forunderlige vendinger og drejninger klang pludselig moderens bifald, lig en dæmons bitre hån over den fornedrede og spottede menneskenatur, mens Dyvekes letsindige latter snarere lignede en luftalfs, der har iført sig et jordisk klædebon og nu spotter over de lænker, hvori den selv har tvunget sine letbevægelige lemmer.

Undertiden fremstillede Dyveke også på sin vis et billede af vore nationalskikke, dog med så megen ynde, at ej engang jeg selv, der dog elskede disse skikke, var i stand til at vredes over hendes adfærd. Således påtog hun sig engang, i selskab med flere, at efterligne en bryllupsscene. Det er skik blandt Norges bønder, at bruden på hovedet skal bære en tung, med glimmer, uægte stene og forgyldte sølvmønter besat krone. Under denne opbindes håret så stærkt, at man ikke kan se det. Den tunge krone og det stærkt opbundne hår forvandler da ofte den stakkels brud til en martyr for sin pynt, og udtryk af lidelse træder i stedet for den glæde, man på den dag venter at skue. Dyveke havde set en sådan brud og det tog, der fulgte hende til kirken, hvilket ej havde anden virkning på den fjortenårige pige, end at vække hendes begærlighed til at fremstille noget lignende på hendes måde. En søndag havde hun hos hr. van Claesen samlet et selskab af de familier, som vi har omtalt. Da disse bestandig var beredte til at forhåne de sædvaner, der fandt sted i en, som de indbildte sig, langt under dem stående stand, så var det hende let at hverve deltagere. Nu blev selskabet udklædt på den forunderligste måde. En gik foran og spillede på en slet fiolin nogle nationalmelodier, der i sig selv var skønne, men som den spillende, ved forsætligt at gribe falske toner, drev en musikalsk eller rettere umusikalsk spot med. De, der forestillede følget, klædte sig, nogle i skindklæder som fiskere, andre i vadmelskofter, under hvilke de bar deres sædvanlige dragter. Dyveke selv var klædt som brud, med en krone på hovedet, under hvilken hendes lange hår hang frit ned ad ryggen; om halsen bar hun sine kniplinger, som hun ved ingen bøn var at formå til at ombytte med det røde tørklæde,

behængt med sølvmynter, som en brud på disse steder almindelig bærer. I denne underligt sammensatte dragt så hun henrivende dejlig ud. Pludselig nærmede hun sig til mig, nejede dybt og sagde: "I, Zabern, er alt for alvorlig til at påtage jer nogen anden rolle, I må tage til takke med at forestille brudgommen." – "Dertil er han kejtet nok," anmærkede fru Sigbrit. Dyveke trykkede nu i hele selskabets påsyn et ømt kys på mine læber og førte mig med uimodståelig magt i spidsen for toget. Derpå gik hun med nedslagne øjne ved min side, fulgt af det øvrige selskab. Efter at have gennemvandret alle værelserne gik toget, der stedse fik et vildere og mere bakkantisk udseende, ned i gården, og derfra ud på den vej, der førte til kirken. Her samledes imidlertid flere bønder, der først med misbilligende tavshed, derpå med åbenbar forbitrelse betragtede vort optog, som de troede anstillet til spot for dem. Deres antal voksede hvert øjeblik, ja til sidst var der en stor menneskehob, der betragtede os med mørke blikke og halvundertrykte vredesytringer. Dyveke lod ej til at bryde sig derom, indtil endelig en dristig knøs trådte frem og med truende røst råbte: "Væk med kronen! Kronen af hovedet! Kronen af hovedet!" genlød det som et ekko af hundrede munde. Vort selskab adsplittedes i en hast, og Dyveke ilede som en ængstet due til sit hjem, mens jeg, så godt jeg formåede, søgte at berolige bønderne. Før de endnu var borte, kom imidlertid Dyveke tilbage, klædt i sin sædvanlige dragt; hun tiltalte med venlighed de ældste og bad dem ej at tage hendes letsind ilde op. Hun ville ej fornærme dem, sagde hun, men fandt deres brudedragt så smagfuld, at hun ej havde kunnet modstå fristelsen til engang at klæde sig selv deri. Hendes

venlige ord, de tilsyneladende uskyldige og indsmigrende miner, tilligemed hendes fremspirende skønhed, forfejlede ikke deres virkning. Hoben splittedes, efter at alle havde rakt hånden til Dyveke, der tog afsked fra enhver af dem med et venligt smil. Dog, uagtet Dyveke således forsonede alle, faldt dadelen desto mere på moderen, om hvilken man sagde, at hun burde have bedre forstand og ikke tillade sligt. Således bidrog også dette til at forøge den almindelige misfornøjelse med fru Sigbrit.

En eneste alvorlig følelse syntes at have fæstet rod i Dyvekes letsindige hjerte, nemlig kærlighed til hendes afdøde fader. Således var jeg engang vidne til en lidenskabelig scene, da fru Sigbrit, som hun ofte plejede, med misbilligelse omtalte sin ægteherre. "Havde han ej handlet så uforsigtigt," sagde hun, "da var vi rige folk og behøvede ej at søge tilflugt i fremmede lande. Men han var bedre skikket til at sidde bag ovnen, end til at strides med kabeljauerne, derfor have de også bragt ham til rolighed. Jeg har selv set hans blege hoved i Sluis, da bøddelen hævede det til advarsel i den store forsamling." Dyveke stod tilsyneladende rolig og hørte derpå uden at svare. Dog på samme tid pillede hun, som det lod, uden at vide hvad hun foretog sig, trådene ud af et kostbart broderi og sønderrev det til sidst, uagtet hun i flere dage havde arbejdet derpå. Ved moderens sidste ord blev hun endelig bleg som et lig og styrtede med et højt skrig til jorden. Alle forfærdedes, fru Sigbrit ilede til, tog hende med ængstelig omhu i sine arme og var venligere, da Dyveke vågnede af sin afmagt, end jeg nogensinde før har set hende. Overhovedet har jeg sjældent hørt fru Sigbrit, der ellers så lidet skånede andre, sige noget

ondt ord til Dyveke, der var hendes øjesten, og over hvilken hun vågede som over en sjælden skat.

Mod min moder var Dyveke særdeles venlig. I hele timer kunne hun fortælle hende om Holland og Brabant, og om hvorlunde hendes slægtninge endnu erindrede og omtalte hende med kærlighed, hvilket var min moder til stor glæde. Dog bragte Dyveke det aldrig så vidt, at min moder ret af hjertet blev hende hengiven, tværtimod var der en skjult, men stærk indvortes forskel i begges væsen, der, om den ikke, som mellem fru Sigbrit og min moder, fremavlede et spændt forhold, dog hindrede dem i at indgå venskab med hinanden.

Mod mig var Dyveke noget forunderlig i sin opførsel, undertiden lod hun til knap at bemærke mig, undertiden var hun venlig og forekommende. Hvad der især indtog mig hos Dyveke var hendes skønne sang og den færdighed, hvormed hun på harpen vidste at ledsage den. Men også heri var hun lunefuld; når man bad hende derom, sang hun sjældent, ja hun afslog undertiden at synge, selv når hun vidste, at hele selskaber var samlede blot for at høre hende. Til andre tider sang hun uanmodet og længe både for mig og andre. I sådanne øjeblikke plejede hendes letsind at vige for en højere alvor, da trådte tårer i hendes øjne, og man måtte tro, at den dybeste lidenskab tonede gennem hendes fyldige, velklingende røst, men næppe var harpen henstillet i sin krog, før denne stemning som et lynglimt igen var forsvundet.

Jeg erindrer mig især en gammel, tysk folkesang, der efterlod et dybt indtryk i min sjæl. De enkelte ord kan jeg ikke huske,

men det udtryk, hvormed hun sang, og visens indhold vil jeg aldrig glemme, så meget mere da denne sang bevægede sig i den samme fantasikreds, som de eventyr, hvormed min sjæl dengang var opfyldt. Visen handlede om en havfrue, der var forelsket i en ridder og endelig havde formælet sig med ham. Det liv, som de to elskende førte på havets bund, var skildret kort på de gamle sangeres vis, men dog med dristige penselstrøg og med fantasiens mest tillokkende farver. Ridderen rejser nu til en turnering ved kejserens hof, hvor han som pris for sin tapperhed vinder en dejlig prinsesses hånd. Han undslår sig imidlertid for at modtage den til stor forundring for kejseren og det tilstedeværende folk. Det lykkes endelig en munk at fravriste ridderen hans hemmelighed. Dels munkens forestillinger, at han ved sin forbindelse med havfruen gav sig i Djævelens hænder, dels den tillokkende prinsesses ynde bringer ham til at afsværge sin forrige kærlighed. Hans formæling holdes nu med stor pragt, men på bryllupsaftenen, da glæden er på det højeste, fremspirer en krans af siv og vandliljer i riddersalens loft; mellem dem viser sig, lige over ridderens hoved, en kvindelig, besløret skikkelse, der udstrækker den dejligste fod over ham, som nogen havde set. Ridderen genkender på denne fod sin fordums elskede, hun forsvinder, men han taber al ro fra den dag og dør snart derefter. Prinsessen og havfruen mødes endelig ved hans grav, hvor de begge beder for hans sjæl. Dette var visens indhold, der må forekomme den, der læser det, som et enfoldigt eventyr, men Dyveke sang det med så meget udtryk og spillede med så meget liv, at tonerne fik lighed med den bevægede sø, og hun

selv forekom mig under sangen at være den ulykkelige havfrue, hvis troskab og hengivenhed fandt en så slet gengæld.

Uagtet hun ofte foresang mig dette eventyr, agtede hun dog aldrig på de sagn, jeg ville fortælle hende. Hun påstod, at de fjelde, der indesluttede os, gjorde hende beklemt nok om hjertet, hvorfor jeg, hvis jeg ikke vidste noget lystigt at sige, skulle tie stille. Engang overtalte jeg hende dog til at forlade vore sædvanlige spadseregange, for at følge mig ind iblandt bjergene. Men vi var knap kommet forbi en stor bjergstrøm, der lå en fjerdingvej fra vort hus, før Dyveke klagede over træthed og heftigt forlangte at vende tilbage. Da hun imidlertid ej kom så hurtigt hjem, som hun ønskede, blev hun utålmodig, og da jeg, ved at bøje en gren til side, var årsag til, at den greb fat i hendes krave og neddryssede en dråbe derpå, sagde hun, at jeg havde plettet og sønderrevet hendes kniplinger. Da jeg ingen plet kunne se, og fandt riften ubetydelig, blev hun vred og sønderrev nu selv kraven aldeles, idet hun påstod, at den dog var fordærvet. Derpå faldt hun i en stærk gråd, og jeg måtte, hvad jeg sandt at sige gerne gjorde, næsten bære hende hjem, for hendes spæde fødder udholdt ikke længere at træde på de hårde stene.

Til andre tider var hun dristigere, og skønt hun aldrig mere vovede sig ind imellem bjergene, kunne hun dog, når den lyst kom over hende, vanke gennem skoven i flere timer, uden at føle nogen træthed. Det var da dejligt at se den skønne, allerede den gang udviklede pige, hvis yndighed hver bevægelse forøgede, behændig som et rådyr at finde vej mellem krattet og de høje stammer. Ved en sådan lejlighed hændtes det engang, at en mand, som jeg ikke før havde set, trådte frem af skoven. Han

var indhyllet i en stor, dunkelbrun kappe og lod til at have samlet planter imellem bjergene. Hvis hans høje vækst og befalende udtryk ikke havde vidnet derimod, så kunne vel hans dragt og hans tungsindige ansigtstræk have fristet til at regne ham til de omvankende sigøjnere eller såkaldte taterbander, som undertiden også viste sig på disse steder. Han stillede sig i vejen for Dyveke og betragtede hende tankefuld uden at hilse. Dyveke skreg højt og holdt sig med krampagtig ængstelighed fast ved mig. "Frygt ikke for mig, mit barn," sagde han, "men for dit eget ubevogtede hjerte. Hæng en sardonyx i dit halsbånd," blev han ved, "for denne sten befrier fra letsindige tanker. Ræk mig din hånd, da skal jeg forudsige din skæbne." Dyveke, hos hvem nysgerrighed allerede havde fortrængt den første skræk, rakte ham sin hånd, skønt ej uden skælven. "Den er dejlig hvid," sagde han, efter at have betragtet den en tid lang, "og dog skal for dens skyld det rødeste blod komme til at flyde." – "Er I en chiromant," spurgte Dyveke, idet hun trak sin hånd tilbage. – "Ja," svarede han, "og en stjernetyder tillige; dig så jeg kort efter din fødsel, og allerede dengang beregnede jeg dit horoskop." – "Hvilke stjerner er mig gunstige?" spurgte Dyveke, der nu fuldkommen havde fået sit mod igen. "Det er Venus, og den vankelmodige Merkurius," svarede han, "dog stod den første i din fødselsstund alt for nær ved det dræbende Medusahoved." – "Det er en mørk tale for mig," afbrød Dyveke ham. – "Veneri kraft," blev han ved, "dæmpedes også dengang af den giftige Saturn, der udsendte sit lys fra det niende hus, hvorved en rejse antydes, fra hvilken onde planeter hindre dig at vende tilbage." – "Trues jeg da af nogen fare?" spurgte Dyveke. – "Jupiter," sagde han, "der skænker retmæssigt herredømme, stod i dén

time ved nedgang nær Stenbukkens horn, og når solen den fem og tyvende gang efter dit fødselsår går ind i Skorpionens tegn, da trues du af en voldsom død i et fremmed land." Med disse ord vendte han sig om og gik ind i skoven igen. Dyveke så efter ham med et spotsk smil og sagde: "Eders spåmænd er som det øvrige i dette land, Deres ord er truende, men golde som stenen i Eders ufrugtbare bjerge." Til trods for sin spot, gik hun dog denne gang mere tankefuld hjem end sædvanlig.

Fra den tid Dyveke havde anstillet den ovenfor omtalte procession, og i spøg valgt mig til sin brudgom, syntes det mig, at hun var blevet varmere og venligere mod mig end tilforn. Dog kan det og være, at det forekom mig så, eftersom jeg selv fra den tid af med større dristighed nærmede mig til hende. Så meget er vist, at hun efter den tid hver aften vandrede med mig til langt ud på natten, at hun nu gerne hørte på mine fortællinger, og at hun ofte spillede de sange for mig, som jeg mest yndede, ja hendes øjne hvilede undertiden længe på mig og syntes at sige mange ting, hvorom jeg forhen intet havde anet, og som dog nu på det heftigste bragte mit hjerte til at banke. På denne tid opstod, som jeg ovenfor har berettet, en større tilbageholdenhed mellem min moder og fru Sigbrit. Dette havde dog ingen anden indflydelse på Dyvekes forhold til mig, end at jeg så hende sjældnere hjemme, men desto tiere mødte jeg hende på mine vandringer i skoven. Fru Sigbrit lod i begyndelsen til ej at agte på disse møder, dog blev hun tilsidst betænkelig og forbød Dyveke at gå med mig så sildigt om aftenen. Da dette ikke hjalp, trådte hun os pludselig en aften i møde, da vi gik hånd i hånd i den store have, der tilhørte hr. van Claesen. Hendes øjne syntes mere dunkelgrå end sædvanlig og

gnistrede med en ild, som jeg sjældent deri havde set. Ikke des mindre tog hun mig tilsyneladende koldsindig ved armen, skød mig ud af haveporten og sagde: "Der går vejen til Eders hjem, unge herre! I er både for ung og for gammel til så sildigt at vandre alene med en ung pige, hvilket hverken er godt for Eder eller for hende." Efter denne tale, hvori hun vel ej havde så ganske uret, ville hun lukke havedøren i lås efter mig, men nu styrtede Dyveke sig, uden at lade sig forbløffe af moderens nærværelse, med største heftighed i mine arme. "Nej," sagde hun, "jeg vil se ham, og hvis man adskiller mig fra ham, så dør jeg af sorg." – "Hun vil glemme Jer inden fire og tyve timer," sagde fru Sigbrit. "Aldrig!" sagde Dyveke. "I morgen klokken fem," hviskede hun mig i øret, idet hun atter kastede sig i mine arme, "ved indgangen til hasselalléen på venstre side nær porten." Fru Sigbrit trak hende nu tilbage med magt, slog havedøren i lås og tog nøglen i lommen. "Farvel, unge herre," sagde hun, "hils Eders moder fra mig, og sig hende, at hun burde give Jer et par dygtige ørefigener, og vil ikke hun, da skal jeg give Jer dem selv, hvis I oftere vover Jer i vort hus." Dermed gik hun bort med Dyveke, der vinkede til mig med sit hvide lommetørklæde og tilkastede mig kys med sin finger, så længe hun kunne se mig.

Dagen efter bemærkede jeg, at min moder betragtede mig med alvorlige øjekast, dog agtede jeg kun lidet derpå, for Dyvekes billede, der dag og nat svævede mig for øje, indgød mig ligegyldighed for alt andet. Min eneste frygt var, at man skulle hindre mit stævnemøde, men det skete ikke. Allerede en time før den bestemte tid, ilede jeg af sted, og uden at agte de hvasse

torne banede jeg mig vej gennem den hæk, der adskilte van Claesens have fra vor, og ventede nu bag hasseltræerne med bankende hjerte på Dyvekes komme. Hun indfandt sig til den bestemte tid, så sig om og kastede sig, da hun mærkede, at ingen uden vi var tilstede, med største heftighed i mine arme, ja overvældede mig med de ømmeste kys. Så vidt havde hun aldrig før, med undtagelse af den foregående aften, fjernet sig fra den jomfruelige tilbageholdenhed, men vort forhold var nu ganske forandret, og uden at tænke på, at vi ej afhang af os selv alene, tilsvor vi hinanden evig troskab. "Jeg ved, at både din og min moder har lagt planer imod os," sagde Dyveke, "men ligegodt! Jeg vil vove alt for dig." Derpå løste hun det halsbånd af sin hals, i hvilket spåmanden havde rådet hende at hænge en sardonyx, og rakte mig det som et pant på sin troskab. Ja hun befæstede det selv på mit bryst, og jeg trykkede hende med heftighed til mit hjerte. Kort efter trådte fru Sigbrit med min moder ud af buskene: "Der ser I!" sagde fru Sigbrit, "straks af sted, jomfru! At give stævnemøder anstår Eder ikke halvt så godt, som Eders strikketøj og Eders syramme. – Pas I nu på Eders søn, så skal jeg nok passe på hende," lagde hun til og tog Dyveke ved armen for at lede hende bort. – "Ikke sandt, min ven, du forlader mig aldrig?" sagde Dyveke. – "Aldrig," svarede jeg, "intet forbud og ingen pinsel skal adskille mig fra dig." – "Vil I høre," anmærkede fru Sigbrit, "hvor kæk Eders søn er vorden, uagtet han næppe har fyldt sine seksten år." – "Ikke kækkere," svarede min moder, "end Eders datter, som er endnu yngre." Dermed skiltes vi ad for den gang.

Min moder tog mig nu alvorligt for sig og foreholdt mig, hvor ubesindigt jeg handlede, og hvor lidet det, vi om Dyveke vidste,

gav håb om, at nogen endnu kunne bygge sit livs lykke på hende. I lige måde erindrede hun mig om, hvor ung jeg selv var, hvor lidet jeg endnu kendte til verden, eller var i stand til at betrygge min egen fremtid; især lagde hun megen vægt på den misbilligelse, hvormed min fader ville optage min ubesindighed. Men hendes ord var talt i vinden. Dyvekes harpe, hvis toner i aftenskumringen trængte fra hendes vindue til mit øre og i fulde akkorder ledsagede hendes skønne sang, vakte den heftigste attrå i mit bryst og tilintetgjorde ethvert indtryk af min moders tale.

Den anden morgen kom fru Sigbrit til os og sagde, at hun savnede et halsbånd, som Dyveke påstod at have tabt, men som hun rimeligvis havde givet mig. Min moder spurgte mig alvorligt, om jeg havde halsbåndet. Jeg nægtede det ikke, men tilføjede, at man aldrig uden med magt skulle skille mig derved. "I gemmer ikke Eders klenodier med forsigtighed," anmærkede fru Sigbrit, idet hun med en behændig bevægelse greb en fremstående del af halsbåndet og trak det ud over mit hoved. "Nu er det i min hånd," sagde fru Sigbrit, "og jeg skiller mig heller ikke så let derved. Dyveke får I vanskeligt at se, så længe den rus varer." Dermed gik hun.

Min moder bad mig nu på det venligste og vemodigste om at dæmpe min lidenskab; hun betroede mig desuden, at fru Sigbrit traf stærke tilberedelser til sin bortrejse. Dette nedslog mig mere end alt andet, hvad min moder sagde. Jeg listede mig flere gange nær til van Claesens hus, især når jeg om aftenen hørte Dyvekes harpe, men bestandig så jeg i stedet for Dyvekes ungdommelige åsyn den spejdende fru Sigbrit, der som en drage vogtede på sin skat, og hvis ondskabsfulde latter ofte

forrådte mig, at hun havde opdaget min nærværelse. Kun én gang fandt jeg på jorden et par linjer, hvori Dyveke bad mig at indfinde mig under hendes vindue næste aften. Men da jeg på den fastsatte tid kom, så jeg atter ingen anden end fru Sigbrit, der som en høg spejdede fra det åbne vindue. "I kommer nok for Dyvekes skyld," sagde fru Sigbrit, "men hun har i dag forfald, hun har modtaget en foræring, der sysselsætter hende så stærkt, at hun vanskelig kan se jer, kom igen i overmorgen, da skal jeg måske selv føre jer til hende." Jeg stod forbavset og troede knap mine egne øren. "Er I da virkelig blevet rørt over vor skæbne?" spurgte jeg. "Kom igen i overmorgen klokken ni!" råbte hun atter og slog vinduet i. Jeg gik hjem med et beklemt hjerte uden at bygge stort på fru Sigbrits tale, så meget mere som min moder i alle disse dage betragtede mig med stor medlidenhed og bedrøvelse; dog indfandt jeg mig til den bestemte tid. Fru Sigbrit stod denne gang i gården og gav befalinger til van Claesens tjener. "Vær så god at gå op," sagde hun til mig. "I kender jo ret godt vejen." Jeg gik nu op ad trapperne og åbnede døren til fru Sigbrits dagligstue. Det første jeg så, var Dyveke, endnu skønnere end nogensinde før. En høj rødme farvede hendes kinder, en zobelskindskrave slyngede sig om hendes hvide hals, og en pels af fint blåt klæde hang i folder om de fyldige hofter og var fasthæftet om midjen med et snævert bælte. Da hun så mig, rystede hun de gule lokker tilbage fra panden, men af bedrøvelse var i hendes åsyn intet spor. Hun løb og legede med en lille skødehund, der boltrede sig på gulvet og sprang op ad hende ved hvert af hendes skridt. "Se dog det nydelige dyr!" sagde hun, "det har min moder foræret mig "- "Dyveke," spurgte jeg, "hvor skal du hen? Du er jo

i rejseklæder." – "Ja," svarede hun, "vi rejser til Bergen, men kommer snart igen." – "Ak, Dyveke! Du kommer aldrig igen!" sagde jeg, mens alt blodet trængte sig i så stærke strømme til mit hjerte, at det syntes mig nær ved at briste. – "Jo, jeg kommer sikkert; men har du nogen tid set et yndigere dyr?" blev hun ved og kælede for den lille skødehund, der straks begyndte at knurre og bjæffe, da den så mig. "Bliv der!" sagde hun, "den kan ikke lide dig. Ingen må nærme sig til den, som den ikke kan lide." – "I ser, hvor heftig hendes kærlighed kan blive på kort tid," sagde fru Sigbrit, der nu kom ind og ligeledes var i rejseklæder. "Hvis vi blev her," føjede hun til, "måtte I nu gerne besøge os, så tit I lystede, men da vi rejser, så kan vi vanskeligt ses længere, med mindre I har lyst til at følge med og bære Dyvekes hund ned til stranden." – "Nej, jeg vil selv bære den," sagde Dyveke, idet hun med største omhu tog den i sin arm. "Farvel, jeg elsker dig dog, trods alt hvad min moder siger," føjede hun til og hoppede ud af døren. Jeg stod som forstenet, men mit blod forekom mig at være forvandlet til en brændende ild, der ved hvert pulsslag måtte fortære mit hjerte. Jeg var ej i stand til at frembringe et ord. "Vil I ikke følge med os," sagde fru Sigbrit, "så gå hjem! Hils Eders moder, og stå ikke der som Loths hustru, da hun stirrede på Sodomas undergang og blev forvandlet til en saltstøtte." Med disse ord fulgte hun Dyveke.

Næppe var hun borte, før de hedeste tårer i strømmevis randt mig ned ad kinderne. Jeg følte vel, at jeg aldrig ville have gået så vidt, hvis ikke Dyveke selv var kommet mig i møde endnu videre end på halvvejen. Og hun, der havde mødt mig med så stor varme, der så dristig og uden forbehold, selv i moderens

nærværelse, havde erklæret mig sin kærlighed, forlod mig nu ligeså letsindigt, som et barn forlader det legetøj, der kort forhen udgjorde dets højeste glæde. Dette var den første bitre erfaring, som jeg gjorde her i verden. Efter at have dvælet nogen tid i værelset, ilede jeg til sidst ud i haven, hvor jeg nær havde løbet den gamle van Claesen over ende, der veg tilbage med forskrækkelse, uden dog, skønt på stor afstand, at forglemme sin sædvanlige hilsen, som jeg denne gang kun lidet gengældte. Jeg løb op på en høj foran huset, hvorfra man kunne se langt ud i fjorden. Her så jeg da den store jagt, hvorpå Dyveke nu befandt sig. Den havde lettet anker, hejset sine sejl og var allerede et betydeligt stykke fra landet. Jeg troede på dækket endnu at se Dyveke, der kælede for sin lille hund. Hvert øjeblik forøgede det rum, der adskilte hende fra mig, indtil endelig skibet, der for hvert sekund syntes at formindskes og til sidst næppe forekom mig så stort som en svømmende vildand, forsvandt bag de grå klipper i baggrunden. Nu fattede jeg først til fulde den spot, der lå til grund for Sigbrits fremfærd, idet hun selv lod mig være vidne til, hvor let mit billede kunne fortrænges af Dyvekes sjæl. Nu begreb jeg også, hvad det vil sige at stå forladt i verden, uden håb, med en erindring, som en nagende bændelorm, hvilken vi så meget mindre kan befri os fra, da den er udklækket i vort eget indre og opfostret med de safter, der var bestemt til at blive vort bedste hjerteblod.

I dette øjeblik nærmede van Claesen sig, hvilket han ellers aldrig plejede. "Den unge herre," sagde han, "er bedrøvet, ja, ja, mennesker samles, og mennesker skilles, det er verdens gang. Jeg havde heller ikke troet så hurtigt at skulle skilles fra fru Sigbrit, for hun var en klog og tro husholderske. Nå, Guds vilje

ske! Sådan som det er, er det måske bedre. Fru Sigbrit vil nu nedsætte sig i Bergen. Gud skænke hende held, for det vil ellers komme min pung dyrt at stå." Med disse ord hilste han på sin vis og fjernede sig uden at vente mit gensvar; han forekom mig i dette øjeblik ikke anderledes end en vandrende busk, der ved et trylleslag var løsrevet fra sin rod og havde fået magt til at gå og tale, for ved udfoldelsen af sin flegmatiske natur at spotte den fortærende ild i mit eget bryst.

På samme tid kom van Claesens tjener tilbage fra stranden og medbragte en hilsen fra Dyveke tilligemed det halsbånd, som hun allerede éngang havde skænket mig, og som, efter hvad hun sagde til tjeneren, idet hun gav ham det, skulle tjene til erindring og pant på hendes tilbagekomst. Et glimt af håb opsteg i mit bryst, dog varede det kun kort, og jeg indså snart dårligheden i mine forhåbninger. Jeg betragtede derpå halsbåndet med en art af forbitrelse, til sidst kastede jeg det endog langt hen i marken og fattede den faste beslutning aldrig at tænke mere på Dyveke.

Jeg begav mig nu med al den kraft, jeg var i stand til at samle, til mine studeringer, som jeg, især i sidstningen af Dyvekes ophold iblandt os, rent havde forsømt. Min moder understøttede mig troligt i alt, hvad hun forstod. Lidt efter lidt blev mit sind under disse beskæftigelser roligere, men et savn blev dog tilbage, som jeg forhen i denne ensomhed ikke havde følt. Ja, uvilkårligt overraskede jeg mig ofte selv i dybe tanker på det sted, hvor jeg havde henkastet halsbåndet. Jeg var endog svag nok til flere gange at søge efter det, men jeg fandt det aldrig igen.

Kort efter at fru Sigbrit var kommet til Bergen, skrev hun os til og fordrede det halsbånd tilbage, som hun formodede, at Dyveke anden gang havde sendt mig. Min moder bad mig, hvis jeg havde det, at give det til fru Sigbrit igen. Jeg fortalte nu oprigtigt, hvorledes alt var tilgået. Dette skrev min moder til fru Sigbrit, der svarede, at jeg, når jeg fik lyst til at kaste andre folks ejendomme bort, også måtte finde mig i at betale dem. Dette skete ufortøvet efter den af fru Sigbrit angivne pris, der sikkert ikke var for ringe.

Der var omtrent forløbet et år fra Dyvekes afrejse, da min fader sendte mig befaling at vende tilbage til Bergen, for at jeg der til fælles fordel kunne anvende mine kundskaber. Uagtet jeg ikke følte synderlig lyst til handelsstanden, så vidste jeg dog intet at svare på min moders spørgsmål, til hvilken anden stand jeg da troede at være dygtig? Jeg begyndte desuden, efter at fru Sigbrit havde været hos os, at skamme mig ved dette drømmeliv og denne flid, der ikke gavnede hverken mig selv eller andre. Jeg besluttede derfor i nogen tid at føje mig efter min faders vilje, til hvilken føjelighed håbet om at se Dyveke igen vel bidrog mere, end jeg selv anede. Jeg forlod ej uden vemod vor stille bolig imellem bjergene, og jeg erindrer mig endnu vel, hvilke smertelige tårer jeg fældede, da den sidste af de grå klipper, der indesluttede den dal, hvori vi hidtil havde levet, forsvandt i synskredsen. Jeg anede vel, at jeg først efter mange omvekslinger skulle se disse steder igen; og det syntes mig, som om en del af mit væsen løsrev sig fra mig selv og blev tilbage, indesluttet af disse fjelde, ja gennem mit hele liv båres det mig for, at jeg først på disse steder, ligesom indenfor en magisk, af

åndeverdenen beskyttet kreds, kunne genfinde en fuldstændig tilværelse.

Denne vemod dæmpedes dog noget ved den ungdommelige higen efter det ny, så meget mere da min fader modtog os venligere, end jeg havde formodet. Dog opfordrede han mig straks med en iver, hvilket dels vel opstod af hans had til lediggang, dels måske var en følge af min moders hemmelige indberetninger, til at arbejde på hans kontor. Da jeg hverken var ubekendt med fremmede sprog, eller med regnekunsten, så lykkedes det mig snart at sætte mig ind i min faders handelsanliggender, og jeg blev nu den, der besørgede brevvekslingen til fremmede stæder, hvilket ej var så let, efterdi min fader i vor fraværelse betydeligt havde udvidet sin handel. Dette arbejde udførte jeg til min faders tilfredshed; han blev derfor stedse venligere mod mig, og jeg opdagede med glæde, at den strenghed, hvilken han troede at burde vise den halvvoksne dreng, kun var en ydre skal, der dækkede et hjerte, der var mildere og menneskeligere, end jeg hidindtil havde troet.

Hermed vil jeg ikke påstå, at min fader ej var en købmand med liv og sjæl; tværtimod tænkte han for det meste kun på handelsforretninger og beregnede alle muligheder, der med hensyn på dem kunne indtræffe. Ja, når der intet andet var at tage vare på, plejede han at begive sig ud på den yderste pynt af byen, hvorfra man har en udsigt langt over havet. Her spejdede han med ængstelighed efter skibe, talte dagene til deres komme og overlod sig til alle de lidenskaber, som frygt for tab eller håb om vinding er i stand til at vække hos mennesket. Dog søgte han aldrig fordel ved uretfærdighed, han var heller ej uvillig til

med små summer at understøtte fattige handelsmænd, som han anså for stræbsomme. Dog skete dette kun som lån, og om han end tilstod opsættelse, så fordrede han dog alvorligt det lånte tilbage. Til fornemme var det derimod hans grundsætning slet intet at låne, for, sagde han, hvad jeg allerede ejer, ønsker jeg ej at give i dens hænder, der kan anse det som en nåde, hvis han giver mig min ejendom tilbage. Dette frygtede han ej for at sige vedkommende lige i øjnene. Således erindrer jeg engang, at en adelsmand, der ellers var meget stolt, trådte ind i min faders kontor. Min fader førte ham ind i et sideværelse, og jeg hørte ikke deres samtale. Men nogen tid efter trådte min fader ind i kontoret, hvor jeg var alene, og sagde: "Kan du gætte, hvad dén adelsmand ville?" – "Formodentlig tale med Eder i pengesager," svarede jeg. – "Rigtigt, han ville låne en betydelig sum penge hos mig." – "Hvad svarede da I?" – "At jeg aldrig lånte nogen adelsmand penge, men at jeg ville give ham et godt råd." – "Hvilket råd gav I ham da?" – "Jeg bad ham at forsøge sin lykke hos min genbo, købmand Weberking, for han er en nar, sagde jeg, og lånte gerne til de fornemme." Siden erfarede vi, at Weberking virkelig havde hjulpet adelsmanden ud af hans forlegenhed.

Jeg lærte nu at kende flere sider hos min fader, som jeg enten forhen havde manglet evne til at se, eller som han hidindtil ej fandt for godt at vise mig. Det savn, han følte ved min moders fraværelse, havde vel også udviklet adskilligt hos ham, der forhen ikke mærkedes. Dengang sad han mest om aftenen hjemme med sine regnskabsbøger; han talte da kun lidet med min moder og slet intet med mig, nu havde derimod den alt for store ensomhed bragt ham til at søge selskab med sine jævnlige.

I sådanne selskaber udviklede han en lystighed og et lune, som man ej skulle have ventet, når man om formiddagen så ham sidde ordknap og stille ved sit skriverbord. Da min fader elskede orden selv i sine fornøjelser, så aftalte han med flere købmænd at ses til bestemte tider, på hvilke både ankomst og bortgang var fastsatte efter et nøjagtigt klokkeslæt. I disse sammenkomster kunne intet så stærkt forstyrre hans munterhed, som når nogen kom eller gik udenfor den fastsatte orden. Han plejede da med fingeren at banke på bordet og sige: "Alt til sin tid, mine herrer! Den, som er unøjagtig i det små, vil også være forsømmelig i det store." Når alt derimod gik, som han ønskede, kom han i godt lune, sagde mange træffende ting og fortalte tildragelser, som han selv havde oplevet, der, uagtet de fremsattes med en alt for belærende tone, dog røbede både klogskab og iagttagelsesevne. Han forfaldt rigtignok undertiden til den fejl, der så ofte begås af ældre mænd, hvis hukommelse svigter dem med hensyn på det nærmeste, skønt den står dem fortræffeligt bi, når talen er om det længst forbigangne. Han gentog nemlig alt for hyppigt de samme fortællinger og bemærkninger; han havde også visse materier, til hvilke han med forkærlighed vendte tilbage, og om hvilke hans meninger var så ufravigeligt bestemte, at han ikke blot anså enhver indvending derimod for urimelig, men endog som en personlig fornærmelse. Ja, han kunne vel også, når disse hans kæpheste kom på bane, uden at nogen modsagde ham, blive højrøstet og ivrig, blot ved at tænke sig en mulig modstand, og skønt hans venner, der agtede ham og så igennem fingre med hans svagheder, almindeligvis gav ham ret, så hindrede dette dog ej altid, at heftige vredesytringer

udbrød mod anderledes tænkende, uagtet ingen af disse syntes at være til stede.

Et emne, som han, så ofte lejlighed gaves, og ofte selv når den ikke gaves, af handlede og ligesom gennemfægtede på ny, var hans mening om handelsstandens ubetingede værd og fortrin frem for de andre stænder. "Købmanden," sagde han, "danner den egentlige middelstand, han er den mellemmand, der forbinder de øvrige stænder, rigets sande marv og middelpunkt. Når købmanden kender og ved at benytte sine fordele, er han det uafhængigste af alle mennesker. Han behøver ej at trygle de fornemme hverken om rigdom eller om hæder; sin rigdom og hæder bærer han her." Dermed slog han sig på sit bryst, på den lomme, hvori han gemte sin tegnebog, og ved lejlighed vel også sine veksler og anvisninger. "Her bærer han sit ordensbånd," tilføjede han, "og den gyldne nøgle, hvormed han åbner ethvert kammer. Alle trænger til ham, men han trænger til ingen. Lad ridderen længe nok beholde sine borge; købmandens skibe pløjer det store hav, han er dets egentlige konge, han foreskriver rigdommene deres vej og behersker selv den ustadige lykke. Men det forstår sig, dertil hører den kløgt og det mådehold, den oversigt og dristighed, der aldrig kan læres, men blot udvikles der, hvor de er givet. For ej alene landenes frembringelser, varernes godhed og pengenes værd må købmanden kende, men frem for alt menneskets lidenskaber og menneskets sjæl; men her gælder det at slutte rigtigt og forsigtigt. Jeg har selv flere gange," blev han ved, "været i det tilfælde at måtte betro en del af min velfærd til fremmede, uden anden sikkerhed end den, som et ærligt ansigt giver, og dog bedrog jeg mig aldrig; Gud give, det heller aldrig

må ske! Derfor er der næst Herren og hans helgener ingen, jeg agter så højt, som en brav købmand, for fra Himlen kommer alt godt, men at skaffe det i rette tid og på rette sted, at fordele det, som det behøves, at sørge for alles tarv, idet han tillige sørger for sin egen, det mægter kun købmanden til stor ære for sig selv, og under den almægtige Guds bistand, det forstår sig. Derfor bukker jeg mig ikke dybere for lensherren, ja knap engang for bispen, end for den rige Gerhard Moevinkel, min tyveårige nabo. Ikke for hans rigdoms skyld, skønt den heller ej er at foragte, men formedelst den sjælskraft og kløgt, hvormed han har erhvervet den." Således kunne min fader endnu længe blive ved, især hvis han troede, at nogen var til stede, der ikke ganske bifaldt hans mening. Uagtet jeg allerede den gang følte, at statsmanden, krigeren, ja selv bonden og især den gejstlige, hvis hver af dem ensidigt ville fremhæve sin stands fortrin, uden at agte på skyggesiderne, vel kunne opstille et lige så glimrende billede af dens fortræffelighed, så indså jeg dog, at min fader, trods sin ensidighed, havde fæstet sit øje på et værdigt mål. Dette vakte min ærbødighed for hans tanker og handlinger, hvilken jeg uden forbehold lagde for dagen, og hvorved jeg vandt hans hjerte, men tillige lagde mig selv hindringer i vejen for at træde ud af en stand, til hvilken jeg dog i grunden ingen tilbøjelighed havde.

Uagtet min fader i høj grad agtede enhver duelig handelsmand, så blev han dog undertiden heftig og bitter, når han syntes, at nogen havde røbet udygtighed, det være nu enten i slet grundede spekulationer, eller i mangel af forsigtighed og virksomhed i sine planers udførelse. Dette var tilfældet med en ung købmand, der engang indfandt sig i vor forsamling og så

meget bleg og nedslået ud. Min fader, der ellers agtede ham formedelst hans redelighed, spurgte hvad han fejlede. købmanden, der troede det unyttigt at skjule sin tilstand, tilstod nu oprigtigere, end det med hensyn på hans kredit var tilrådeligt, at han havde lidt et stort tab. Min fader forespurgte sig nøjere om omstændighederne og fandt, at mangel af kundskab, ja en aldeles uudførlig spekulation lå til grund for den unge mands ulykke. Nu blev min fader ærgerlig, tog sin lille kalot af og sagde tørt: "Jeg ønsker Eder til lykke, min herre! I har store udsigter til at arve Himmeriges rige, for der står jo skrevet, at salige er de enfoldige og fattige i ånden; på Jorden derimod er I en stor dåre, derfor siger jeg Eder hermed farvel og skal nok vogte mig for videre at indlade mig i nogen forbindelse med Eder." Efter disse ord rejste min fader sig med heftighed og forlod selskabet med stor misfornøjelse og før den bestemte tid, ganske mod den sædvane, han ellers så strengt overholdt.

Men hævnen syntes denne gang at følge ham i hælene. For at komme til vort hjem fra den øvre del af byen nær Sanct Olai nedbrændte kirke måtte vi nemlig gå over en stor bro. Min fader, der mere end sædvanligt var ophidset af samtalen, måske også af vin, hvoraf han denne aften havde nydt mere, end han ellers plejede, drejede sig om på broen, og i stedet for at gå ligefrem, som han skulle, gik han til venstre, hvor en udbygning fra den store bro løber langt ud i søen. Uagtet jeg advarede ham, hørte han mig ikke, men gik stærkt til, idet han talte med sig selv, indtil han kun havde ét skridt tilbage for at styrte ned i vandet. Nu var der ingen tid at spilde, og jeg måtte anvende alle mine kræfter for at rive ham bort fra dette farlige sted, hvor

døden lurede under hans næste skridt. Da jeg standsede ham, forbavsedes han først, men da han indså sin vildfarelse, takkede han mig så meget des mere. "Der ser I, min fader," sagde jeg, "at den klogeste også undertiden kan gå fejl." – "Du har ret, min søn," svarede han, "men jeg gik kun fejl om natten, den anden foretog sine dumheder med overlæg ved den lyse dag. Imidlertid er den lykkelig, der har en velartet søn, der kan gribe ham under armen, når alderen eller det hidsige blod bringer ham til at snuble. – Ikke sandt, min søn," blev han ved, "du forlader ikke din gamle fader, eller den stand, som han har valgt for dig? Gjorde du det, da ville du til visse lægge mig før tiden i min grav." Dette sagde han med en så bevæget stemme, at jeg ikke kunne andet, end højtidelig at love ham at holde ud ved hans side, så længe han levede. Med dette løfte gik han fornøjet hjem. For resten må jeg til min faders ære tilføje, at han siden understøttede den ulykkelige handelsmand, uagtet han hårdnakket afslog at se og tale med ham.

Om fru Sigbrit, der stadig vedligeholdt sin forbindelse med vort hus, talte min fader stedse med agtelse. "Hun er den forstandigste kone, jeg har kendt," sagde han, "hendes gæstgiveri er bestandig i tiltagende, hun har af sine kunder en sikker indtægt, der alt langt overskrider hendes udgifter og vokser år for år. Den, som således bestyrer en stor husholdning, vil også være duelig til det, som er vigtigere." – "Men hun er hård mod sine undergivne," sagde jeg. – "Det forstår sig, det er hun." – "Og hun er lidet samvittighedsfuld med hensyn til de midler, hvorved hun beriger sig." – "Af de lidet samvittighedsfulde kan man imellemstunder også lære, min

søn." – "Hvad kan man lære af dem?" – "Årvågenhed kan man undertiden lære, påpasselighed og den snildhed og åndsnærværelse, der til trods for modstandernes vrede næsten aldrig forfejler sit mål; hvor meget godt kunne den retskafne ikke virke, hvis han stedse kæmpede så klogt og ufortrødent for sit mål, som denne fru Sigbrit for sit!" – "Hendes datter finder jeg elskværdigere," sagde jeg uvilkårligt og havde gerne straks taget mine ord tilbage, da de var over mine læber. – "Hendes datter er en vejrhane med din tilladelse, og fru Sigbrits største svaghed er den, at hun, der ellers viser sig streng nok mod andre, lader denne datter så uforsvarligt skyde tøjlen." – Da jeg ikke vidste, hvorvidt min fader var underrettet om mit tidligere forhold til Dyveke, troede jeg det rigtigst ikke længere at fortsætte denne samtale. -

Det var i stort selskab, at jeg første gang så Dyveke igen. Hun stod nu midt i sit livs frodigste blomstren, og jeg forbavsedes virkelig over hendes skønhed. De forhen lyse hår var blevet dunklere, og de yndigste kastanjebrune lokker bølgede sig om hendes tindinger. Når hun smilede, udgik der fra de store øjne ligesom lynglimt, der med et øjeblikkeligt skin opklarede hendes ansigt. Hun nærmede sig til mig med en fortrolighed, som ej er sædvanlig hos unge piger i disse lande. "Husker I endnu den lille Dyveke," spurgte hun, "der ledsagede Jer på Eders vandring i bjergene?" – "Jeg havde næppe kendt Eder igen," svarede jeg. – "Hvorfor ikke? Har jeg da forandret mig så meget til min skade?" – "Nej tværtimod," svarede jeg, og mit blik må have sagt mere end min tunge, for hun blev endnu venligere end før. Til sidst hentede hun en stol og satte sig, uden at agte på det øvrige selskab, ved siden af mig. "I har allerede været

fjorten dage i byen," blev hun ved, "og er ej kommet til os, det er ikke smukt; glemmer man hos Eder så snart sine gamle venner?" – "Det var ikke min skyld," begyndte jeg, "I ved selv, jomfru Dyveke -" Videre kom jeg ikke, for døren åbnedes, og en ung, sirligt klædt og, som det lod, med sin person meget tilfreds herre trådte ind. Han nærmede sig straks til Dyveke og tiltalte hende særdeles bekendt, uden at agte eller hilse på mig. Dyveke talte lige så venligt med ham, som forhen med mig. Han gik endelig, og jeg nærmede mig igen. "Hvem var den unge herre?" spurgte jeg. – "Ikke sandt, han er smuk? Han har den fineste hud og det dejligste hår, man kan se," anmærkede Dyveke. Da hun mærkede, at hendes svar ikke gjorde fordelagtigt indtryk på mig, slog hun øjnene ned og begyndte at tale om den glæde, hun fandt i ensomheden, og om hvor sørgeligt det var, at hendes moder udelukkede hende derfra. Nu nærmede fru Sigbrit sig og sagde: "Tro hende ikke, hun ville kede sig til døden mellem Eders bjerge." Derpå bragtes der en harpe. Dyveke præluderede derpå og opfordrede de øvrige til at danse. Det varede dog ikke længe, så overlod hun sin plads ved harpen til en anden og blandede sig nu selv i de dansendes række. Her udviklede hun en færdighed, som jeg ikke således kendte, og som hun vel i den senere tid havde erhvervet sig. Hendes ranke legeme bevægede sig i de sirligste bøjninger, de små fødder berørte kun gulvet med de yderste spidser, mens hendes øjne glimrede med det besynderlige liv, som jeg ovenfor omtalte, så at man virkelig skulle have troet, at en luftånd halvt flagrende bevægede sig hen ad jorden, eller at en vandnymfe svævede for vinden over de lette bølger.

Imidlertid kom en sort hund ind i værelset; næppe så Dyveke den, før hun udstødte et højt skrig, ilede ud af de dansendes række, steg op på en stol, græd og råbte, at det hæslige dyr, på hvis øjne hun så, at det alene kom for at bide hende, skulle bort på øjeblikket. Dette skete, men nu var Dyveke forstemt og erklærede, at hun ikke mere ville danse. Jeg mærkede i det hele taget, at hun overalt havde det privilegium at opføre sig, som hun ville, da en kreds af de fornemste ynglinge omgav og forgudede hende, og da de unge piger så op til hende, som til en forunderlig fe, der mægtede at udføre, hvad de knap i drømme vovede at ønske. De ældre betragtede hende derimod med mishag, der dog øjeblikkelig forsvandt, så snart hun med sin indsmigrende stemme tiltalte nogen af dem.

Næste dag, da jeg i tanker lænede mig til en fordybet vindueskrog i vort eget hus, kom min fader gående uden at se mig. – "Hun skal ikke have ham," sagde han, "den letsindige flane skal aldrig have min søn, var hun end dobbelt så velhavende, som hun sandsynligvis bliver." – Nu fik han øje på mig og sagde, halvt venlig, halvt forlegen: "Ej se, god morgen, min søn, er du der?" – "Ja jeg er, min fader." – "Har du hørt?" sagde han og blev pludselig tavs. – "Ja jeg har," svarede jeg. – "Hun er letsindig og forfængelig," sagde min fader. – "Det er hun sikkert, hun stræber alt for meget at behage alle, til at være farlig for mig." – I det samme åbnedes døren, og Dyveke trådte ind i en sort morgendragt og med en hvid halskrave, ligesom i fordums tid. Hun nejede venligt for os begge og sagde, at hun var kommet for at hilse på min moder og mig. Min fader gik straks, som han sagde, for at hente min moder, men egentlig for at undgå Dyvekes selskab. Næppe var vi alene, førend

Dyveke betragtede mig med et eget smil og sagde: "Jeg er letsindig og forfængelig, ikke sandt?" – "Hvorledes?" sagde jeg forlegen. – "Jeg stræber alt for meget at behage alle, til at være farlig for Eder." – "Dyveke har luret," sagde jeg. Hun lo og greb min moders lut, der stod i en krog, og spillede begyndelsen af en gammel sang, som hun vidste, jeg elskede. Hun holdt imidlertid snart op, og vi stod nu stumme for hinanden, for vi ville ej tale om det forsvundne og havde intet at sige om det nærværende. I denne stilling, der snart blev mig pinlig, faldt det mig ind at spørge, om hun endnu havde den smukke hund, som hun engang så højt elskede. – "Den er borte," svarede hun, "den var ikke smuk, det var en tosset skabning, jeg har givet den til en veninde. Nu har jeg et meget nydeligere dyr, vil I se?" Dermed ilede hun for at åbne døren, men førend hun kunne vise mig hvad hun ville, trådte min moder ind, og Dyveke glemte nu sit forsæt.

Hvad Dyveke denne gang ønskede at vise mig, var, som jeg siden erfarede, en hvid ged, hvilken hun elskede meget, og der bestandig fulgte hende i hælene. Hun fodrede den selv med sine hvide hænder, og den alene havde uden omstændigheder adgang til fru Sigbrits værelser, af andre fordrede hun, at de på hollandsk skik skulle lade deres sko stå udenfor. Denne ged sov i Dyvekes kammer, og ligesom den var vant til at springe på de fremragende klipper, sprang den nu op på stole og borde, dog for det meste så behændigt, at den ingen skade gjorde. Ja ofte hændtes det, når man gik forbi Sigbrits hus og ventede at få øje på den skønne hollænderinde, at man ej så andet, end geden med sit skæg og sine horn, der nysgerrigt stirrede ned fra det åbne vindue, dog hørte man ofte tillige Dyvekes dæmpede latter

indenfor. Den var lunefuld, ligesom dens herskerinde, undertiden var den kælen, undertiden stangede den; den syntes især at have kastet sin vrede på visse mennesker, mig var den således ikke synderlig gunstig, men stillede sig på bagbenene og viste mig sine horn ved alle lejligheder. Undertiden skånede den ej engang Dyveke selv; da blev hun vred og slog den med sine små hænder. Den fulgte ikke blot med Dyveke gennem byen, men trængte sig undertiden ved hendes side ind i de selskaber, hvortil hun var indbudt. Da erklærede hun ofte, at hvis hun skulle blive, måtte geden blive med, og virkelig var hun flere gange, når man havde vist den bort, gået sin vej. Da nu de fleste ønskede at se den dejlige pige, og da selskabet tabte al sin ynde ved hendes bortgang, så fandt man sig undertiden i, for hendes skyld at have dette dyr med. Når man for resten så den livsfriske, dejlige hollænderinde, fulgt af den behændige, snehvide ged, at gå gennem Bergens gader mellem de stive, sortklædte købmænd, de plumpe håndværkere og de stille kvinder med regnklæder, da syntes hun ligesom et væsen fra et andet århundrede, der lunefuld og satirisk så ned på den nærværende slægt; ja når jeg nu tænker derpå, så forekommer det mig, som om en af de gamle, hedenske nymfer, hvilke jeg har set afbildede i selskab med skovguder, der bar bukkehorn, var vågnet til liv, for med overgiven letsindighed at spotte vor tids strengere skønt sømmeligere sæder.

Engang mødte jeg Dyveke på gaden, hun tog mig da under armen og bad mig følge med i kirken, for at høre messen. "Men," sagde jeg, "I ved vel, at kun forlovede, eller gifte går således med hinanden." – "Det er dejligt," sagde hun og klappede i de små hænder, "nu vil hele byen tro, at vi er

forlovede." Dermed hoppede hun ved min arm forbi den forundrede mængde. I kirken blev hun på en gang alvorlig, tårer stod i de skønne øjne, hendes sjæl syntes henrevet af orgelets toner, og jeg tror virkelig, at hun i dette øjeblik følte sig så sønderknust, som en angrende Magdalena. – "Jeg er ulykkelig," sagde hun ved udgangen af kirken, "jeg har tusinde fejl, jeg ved, at jeg er letsindig og lunefuld, men nu skal I se, jeg vil blive stadig og alvorlig; jeg vil ikke mere gå til disse selskaber, hvori jeg dog for det meste keder mig, min dragt skal være simpel, for det klæder mig dog i grunden bedst, jeg vil blive et andet menneske, jeg vil leve husligt og stille." – "Hvor længe?" spurgte jeg. – "O, I er ligesom de andre," sagde hun heftigt: "I bagtaler, forfølger, sønderriver mig, og hvad har jeg da forbrudt? Fordi jeg er anderledes end I, fordi jeg ikke sidder tavs i selskaber, eller blot svarer ja og nej til alt, hvad man siger, fordi jeg ikke rødmer lige ned til fingerspidserne, når en herre taler til mig, derfor kan ingen lide mig; men jeg er bedre, end I alle, jeg fornærmer ingen, jeg siger kun lige frem hvad jeg tænker, jeg er venlig mod enhver, jeg taler ej ilde om nogen, og vil blot have tilladelse til at leve, som jeg ønsker." – "Har I da slet ingen fejl? Nylig sagde I dog ..." – "Har jeg fejl, så er det ikke min skyld. Hvorfor lod min moder mig bestandig have min vilje og opvokse så forkælet, som jeg er?" Her græd hun heftigt og sagde: "Ak, jeg har slet ingen ven, slet ingen veninde, der kan råde og hjælpe mig." – "Ved Gud, jeg ville gerne hjælpe jer, Dyveke, hvis jeg kunne," sagde jeg, "men tag Eder dog i agt, de forbigående bliver opmærksomme på os." – "Hvad bryder jeg mig om de forbigående?" svarede hun, "hvad bryder jeg mig om Eders hjælp? I er et troløst menneske." Med disse ord ilede hun

bort under strømme af tårer og så hurtigt, at jeg ikke kunne følge hende.

Dagen efter dette optrin gik jeg til fru Sigbrit, der, efter nøjere bekendtskab til min faders formueomstændigheder, ikke lod til at have noget imod mine besøg. Dyveke kom mig venligt i møde og lod rent til at have glemt, hvad der i går var foregået. Denne gang havde hun et dejligt barn hos sig, som hun på det forunderligste havde udsmykket, og hvormed hun legede, mens geden, hendes forrige yndling, gik forladt om i gården og brægede, ligesom af længsel efter sin tabte herlighed. Imidlertid overvældede Dyveke barnet med de ømmeste kærtegn. "Et sådant barn er det ingen kunst at elske," sagde hun, "se hvor yndigt det er, og hvor smukt det er klædt, men disse gamle madammer med deres kåber og kistenklæder, disse købmænd, hvis ansigter ser ud som ukvitterede regninger, dem hader jeg, de er mig modbydelige, og jeg har ingen større fryd, end at foretage på trods hvad jeg ved, at de ej kan lide." – "Men de er dog ofte meget agtværdige." – "O ja, så agtværdige, så det er en gru," sagde hun, "så agtværdige som en griffel og en regnetavle; hvad mig angår, da kunne jeg aldrig elske nogen, der går i en så agtværdig lang kappe som den, I der bærer." – "Dyveke," sagde jeg, "lær dog engang at adskille klædedragten fra personen." Nu vendte Dyveke, hvis opmærksomhed sjældent i to minutter var henvendt på samme genstand, sig til den lille pige og bad hende lege med sig. – Barnet, der var sysselsat med andre ting, undslog sig derfor. Dyveke ville da tvinge det, hvoraf fulgte, at det begyndte at skrige. Nu trak Dyveke det hen i en krog af værelset, hvor det skulle stå, til det blev artigt. Da det derved kom i endnu stærkere skrig, blev Dyveke heftig og

rev det bort for at slå det. Dog pludselig forandrede hun sine tanker, begyndte atter at kæle og smigre for det, indtil det tav, hvorefter hun var nær ved at kvæle det med sine kærtegn. "Det er, ligesom om jeg så mig selv," sagde hun, "så egensindig var jeg vist, da jeg var lille, og nu dets fagter i skammekrogen," føjede hun til, "intet morer mig mere end et barns fagter, når det bliver straffet." – "Vil I se, er det ikke et dejligt broderi?" sagde hun kort efter. – "Meget dejligt, men hvornår fuldender I det?" – "Det ved jeg ikke. – Ikke sandt," sagde hun, "I er ikke mere vred på mig for i går?" – Jeg forsikrede hende om min inderligste hengivenhed, og nu skiltes vi meget venligt ad.

Ved en sådan forunderlig opførsel, som hun viste både mod mig og andre, vakte Dyveke de ældres og besindigeres mishag. Hun havde sikkert dengang intet væsentligt at bebrejde sig, men syndede kun mod skik og brug og mod det, der med enstemmigt bifald var antaget at skulle gælde for sømmeligt, hvorved hun imidlertid skadede sit rygte lige så meget, som om hun allerede havde begået virkelige usædeligheder.

På denne tid begyndte et slagsmål mellem de tyske svende og Bergens borgere, som snart gik over til åbenbar fejde. Den egentlige årsag hertil lå vel i den avind, hvormed de indfødte betragtede de tyske købmænd, og i det overmod, hvormed disse udøvede deres privilegier, men til udbrud kom det først ved et tilfælde, som jeg nu skal beskrive. Der var af hertug Christian, statholder i Norge, lagt en høj afgift på de garvede huder, der indførtes fra fremmede lande; dette skete i den hensigt at ophjælpe de indenlandske garverier. Et skib lagde sig nu for anker ved stranden tæt ved et pakhus, der tilhørte en lybsk

købmand. Dette skib var efter angivende befragtet med korn, men hemmeligt førte det også nogle partier af garvede huder med sig, som skipperen, for at undgå at give den høje told, havde nedlagt i sække af samme beskaffenhed som kornsækkene. Herom fik flere købmænd underhånden kundskab og kom om bord for at handle om disse skind, hvoraf en del bragtes op på dækket til eftersyn. Dette så nogle borgerkoner, der stod ved stranden, de begyndte straks at skælde ud på skipperen og løb bort med den trussel at ville angive, hvad de havde set, for lensherren. Kun én af dem blev tilbage, der skulle passe på, at skindene i de øvriges fraværelse ej skaffedes af vejen. Mens dette foregik, sad skriverens dreng i det nærliggende pakhus og betragtede kvindernes adfærd. Da de var borte, blev han endnu en tid lang siddende tilsyneladende ligegyldig, med benene hængende ud af pakhuslemmen, og fløjtede en melodi, men endelig råbte han ned til skipperen, at han straks kunne lade de sække med korn hejse op i magasinet, hvorom der var sluttet handel imellem dem. Skipperen, der vidste, at ingen slig handel var sluttet imellem dem, forstod straks meningen og lod i hast alle de sække, hvori fandtes garvede huder, bringe op på dækket. Da det varede næsten to timer, inden kvinderne kom igen, så blev det hele oplag, der ikke var stort, ved hjælp af en vinde hejset i vejret og lige for øjnene af den kvinde, der skulle holde vagt, nedlagt i magasinet. Endelig kom de andre kvinder tilbage, ledsagede af mange borgere og nogle af lensherrens folk, der havde tilsyn med tolden, dog fandt de ikke mere i skipperens værge end et par huder, om hvilke han erklærede, at de var til hans eget brug. Nu gik imidlertid øjnene op på den kvinde, der

var udstillet på vagt, og hun fortalte, hvad der var foregået. Borgerne forlangte da med højt skrig at trænge ind på lybeckernes pakhus, men drengen svarede, at hvad der var i pakhuset, tilhørte hans herre, og det kom hverken lensmanden eller borgerne ved. Ikke des mindre søgte de sidste at trænge med magt ind i pakhuset og begyndte at slå døren ind. Da de tyske svende, der befandt sig i nærheden, så dette, kom de hurtigt løbende med store knive, daggerter og alle slags våben, og der blev nu et slagsmål, som sikkert havde endt med drab og blodsudgydelse, hvis dette ikke var blevet hindret ved lensherrens ankomst, der befalede sine folk at opgive deres forehavende, da det, der én gang var i pakhuset, efter gammel skik ikke mere kunne undersøges. Hermed var striden forbi for dengang.

Borgerne var dog misfornøjede med lensherrens kendelse, hvilken misfornøjelse endnu forøgedes ved et andet tilfælde, der indtraf i de samme dage. Der var på den tid kun få spillemænd i Bergen; nu hændte det sig, at nogle lybeckere havde foranstaltet et bal på samme tid, som en indfødt borger lige over for dem havde bryllup.

Denne sidste havde bestilt de bedste spillemænd først, hvorfor lybeckerne ingen god musik kunne få. Derover blev de vrede, brød om aftenen ind i brudehuset og hentede med magt musikanterne, der nu måtte spille for dem hele natten, mens borgerne, der ikke var så mandstærke som lybeckerne, måtte hjælpe sig, som de kunne. Ja, da lybeckerne ud på natten blev berusede, lod de det ej blive herved, men vendte tilbage til brudehuset i stort antal, bemægtigede sig alle spisevarer, jog gæsterne bort, og førte med magt bruden og brudepigerne over

til deres bal, hvor de måtte danse med dem hele natten og desuden mishandledes på flere måder.

Næppe fik de andre borgere dette at vide, før de rottede sig sammen i store hobe for at hævne sig, og da de kort efter i et værtshus fik øje på nogle tyske svende, overfaldt de dem med knipler og holdt ikke inde, før de tyske blev liggende på pladsen. Et par af disse døde straks, de andre blev kun med vanskelighed reddede. Da nu deres kammerater hørte dette, bevæbnede de sig med lange knive og anfaldt de indfødte borgere på gader og stræder, hvor de mødte dem. Således opstod slagsmål og åben fejde, dog var fordelen mest på de tyskes side, der var bedre bevæbnede; ja ofte fandt man om morgenen tre til fire borgere myrdede med knivstik i brystet. Ingen kunne nu mere gå sikker på gaden om aftenen, og lensherren selv havde ikke folk nok til at standse fredsforstyrrerne.

Da disse uroligheder havde varet en tid, og man endnu ingen ende så derpå, udstedte lensherren endelig en skrivelse, hvori han formanede alle til rolighed, med den tilsætning, at hertug Christian, dengang statholder i Norge, der allerede foreløbig havde sendt sin kansler, biskop Valkendorff til Bergen, snart ville følge selv, og at enhver da skulle ske sin ret. Om den unge hertug hørtes mange rygter. Man sagde, at hans opdragelse ej havde været så sømmelig, som en sådan herre havde kunnet vente den, hvoraf følgen var, at han, der var dristig af natur og heftig i sine lidenskaber, allerede tidligt havde gjort sig skyldig i mange udskejelser. Således fortaltes, at han, da han endnu næppe var voksen, havde den vane at bestikke skildvagterne på sin faders slot, for at de skulle lukke ham ud og ind om natten,

på hvilken tid han da ofte sås i selskab med personer, der kun lidet passede sig for ham. Da hans fader endelig erfarede dette og truede ham, hvis han ej forandrede sin opførsel, kunne han, uagtet han ærbødigt syntes at høre herpå, ikke bare sig for i fleres nærværelse at række tungen ud efter sin fader, da denne vendte ham ryggen. Mod sin lærer, mester Conrad fra Brandenborg, opførte han sig heller ej meget sømmeligt, men når denne ville lære ham latin, morede han sig med at knække nødder og kaste ham skallerne i ansigtet. Da hans fader irettesatte ham derfor, svarede han, at mester Conrad i det latinske sprog kun gav ham skaller at knække, uden at lade ham smage kærnerne, derfor ville han gøre gengæld og betale ham med samme mønt. Ja, efter sigende trodsede han undertiden kongen lige i hans øjne; således hændte det sig engang, at han på en regndag kom hjem fra jagten, efter at hans fader og hoffet var gået til bords; nu betænkte han sig ikke længe, men da han var sulten, gik han op med dryppende klæder, uden engang at tage sin hat af, der tung og fugtig var faldet ned på siden af hans i blæsten uordentligt omhvirvlede lokker, og således satte han sig, til hoffets store forbavselse, lige foran sin fader, ved siden af en fornem udenlandsk herre. Kong Hans, der var en sagtmodig mand, lod, så længe måltidet varede, som om han intet mærkede, men da det var forbi, tog han sin søn til side, og foreholdt ham alvorlig det usømmelige i hans opførsel. Hertugen svarede intet, men fra dette øjeblik af var han i lang tid ikke til at formå til at komme til taffelet, og da han endelig på kongens udtrykkelige befaling indfandt sig, havde han med stor bekostning ladet sig forfærdige en dragt af fløjl og guld, der var sirligere end den, kongen selv bar ved de højtideligste

lejligheder; i denne kom han nu hver dag, indtil endelig dette lune blev fortrængt af et andet. Lignende optrin, der vel viser mangel på disciplin, men ingenlunde mangel på vid og opfindsomhed, skulle ej have været sjældne i hertugens ungdomsliv; overhovedet var hans letsind ofte dengang parret med lunefuld spot over, hvad han anså for uvæsentligt, hvilken spot vel viste hans ubændige og trodsige natur, men tillige hans djærve og dristige ånd, der under en bedre vejledning måske kunne have hævet Christian den Anden til en høj rang blandt Europas regenter, hvorimod de nu bragte ham til uden tømme at følge sine lidenskaber, hvilket til sidst fremavlede forbrydelser, der styrtede ham i undergang.

Om hertugens ophold i Norge fortaltes ligeledes meget. Man nægtede ej, at han havde vist sig som en stridbar herre og udviklet kraft imod oprørerne, men man bebrejdede ham tillige grumhed og troløshed, især mod bisp Carl af Hammer, som han uforskyldt skal have kastet i fængsel og behandlet så hårdt, at bispen tog sin død derover. De fleste gejstlige talte derfor ilde om hertugen, hvorimod de fattige og bønderne, der i ham fandt en tro beskytter, var ham hengivne.

Jeg erindrer endnu en fabel, som min fader ved denne lejlighed fortalte, hvis hensigt vel er at lære os forsigtighed i at bedømme de mænd, som rygtet på forskellige måder omtaler. "Der var engang," fortalte han, "en bjørn, der aldrig havde set en hest, den gav sig derfor på en rejse for at lære hestens egenskaber at kende. Det første dyr, som bjørnen mødte, var en løve, hvilken den straks meddelte sin rejses øjemed. "Jeg kender kun hesten lidet," svarede løven, "dog ved jeg, at dødsfrygt betager den blot ved at høre min stemmes lyd, den har ingen

kløer til forsvar, den er fej og modløs og sætter kun sin sikkerhed i flugten." Bjørnen gik videre og kom til en hjort. "Hesten er den hurtigste løber," sagde hjorten, "den indhenter selv mig, der dog løber raskere end de fleste dyr, den er forvoven og rovbegærlig; når jeg hører dens trav og vrinsken, da ved jeg, at døden er vanskelig at undgå." Bjørnen gik videre og kom til en ørn, der sad på en klippespids. "Hesten er langsom," sagde ørnen, "den har ingen vinger til flugt; når jeg svinger mig fra fjeldet over sletterne mange tusinde alen, da har den knapt gennemløbet tyve." Bjørnen gik videre og kom til elefanten. "Hesten er et lidet dyr," sagde elefanten, "jeg kan nedtræde den under mine fødder, og min blotte snabel er så lang, som dens hele legeme." Bjørnen gik videre og mødte bremsen. "Hesten er et uhyre dyr," sagde denne, "mit afkom lever i dens indvolde i tusindvis og mangler aldrig plads." Endelig kom bjørnen til mennesket. "Hesten er det ædleste, modigste dyr," sagde mennesket, "i striden kender den ikke frygt, den agter hverken rang eller glimrende klæder, men bærer kun den, som den erkender at have kraft til at føre den." Efter at have hørt disse domme vendte bjørnen tilbage til sin hule og var omtrent ligeså klog, som før den begyndte sin rejse."

"Hvad kongelige børn angår," sagde min fader en anden gang, "da er de tit ilde bestedte. Den, der har meget, behøver kun lidet at erhverve, derfor henfalder de ofte til ørkesløshed, og for at fordrive tiden voves mangen leg, som de siden må fortryde. Lærer de ej i tide at leve for deres pligter, da vil lede til livet forfølge dem mere end andre, for med alvor ville de intet have at bestille, og af spøg bliver de snart mætte."

Efteråret, der i det højeste norden ofte viser sig med en sjælden pragt, nærmede sig nu til sin ende. Rundt om byen var de store bjerge kransede med gult og brunrødt løv, der mindede om vårens blomster, ligesom oldingen på gravens bred minder om det spæde barn. Da hørte vi pludselig på en stille, skyfri morgen den efterretning, at hertugen endnu inden aften kunne ventes. Selv den, der har set, med hvilken jubel de mægtige lensherrer første gang hilses på disse fjerne steder, kan dog næppe gøre sig forestilling om den iver, hvormed enhver stræbte at bidrage sit til hertugens højtidelige modtagelse. De, som dagen før kun havde mødt hinanden med sværd og daggert, gik nu venligt ved hinandens side og syntes, under forventningen af den høje gæst, at have glemt deres tvist. Fra den tidlige morgen af var broen, hvorved hertugen skulle lande, opfyldt med mennesker. Den såkaldte Tyske Brygge og Strandgaden, der på begge sider indeslutter havnen, vrimlede af fodgængere og ryttere, der enten ilede ud til slottet eller til byens yderste port, der kaldes Nordnæs, og hvorfra man skuer langt ud i havet. Alle vinduer nær broen og i de tilgrænsende huse var fyldte med pyntede kvinder, mens håndværksdrenge sad på tagene eller stod og holdt sig fast ved de høje skorstene. Fra vindue til vindue løb store nedhængende blomsterbuer, der dannede sammenhængende kæder fra landingsstedet til rådhuset på begge sider af de gader, hvorigennem hertugen skulle gå. Ved rådhusets indgang var endog pladsen belagt med fløjl; der stod en mængde unge piger, der skulle strø blomster ved hertugens fod. Næppe var alt i stand, før et skud pludselig hørtes fra det yderste Nordnæs af en kanon, der førte navn af Havfruen. Hertil svarede en anden kanon fra slottet, hvilken

ligger der endnu den dag i dag og kaldes Lindormen formedelst sin uhyre længde. Denne gav et drøn, der hørtes langt inde mellem bjergene, og nu vidste selv de, der boede fjernest, at hertugen var i nærheden. Det varede ikke længe, før en rad af både blev synlige på det glatte havspejl nær horisonten. Nu hejstes det store flag på fæstningens højeste tårn, straks efter så vi andre forskellige flag og vimpler på de mange skibe, der lå på reden eller i havnen og var kommet fra de fjerneste lande. Nu hørtes et mægtigt hurraråb, der stedse kom nærmere og kun et øjeblik overdøvedes af kanonernes torden. Imidlertid stødte to sejlbåde fra land, hvori der var spillemænd, hvis instrumenter dog i begyndelsen næppe formedelst hurraråbet kunne høres. Derpå fulgte lensherren og ærkebispen med de højeste gejstlige og rådsherrerne i forskellige både. Alle disse roede først i en stor halvkreds uden om hertugen og hans ledsagere, endelig nærmede de sig disse og fulgte dem under fuld musik til landingsstedet. Næppe var hertugen sprunget i land, før et endnu stærkere hurraråb hævede sig på strandbredden. Af og til hørtes nu igen kanonerne, musikken tonede, klokkerne klang fra de høje tårne, og således vedblev det, lige til prinsen var ankommet til rådhuset, hvor borgerne ønskede at modtage ham med et gæstebud.

Jeg var dengang ikke fornøjet med en plads i et af de nærliggende vinduer, men trængte mig igennem folkemængden og var en af de nærmeste, da hertugen landede. Efter hvad man fortalte om hans ungdomsliv, havde jeg dannet mig et besynderligt billede af ham. Jeg forestillede mig ham som en lystig, halvvoksen knøs, skødesløst klædt, der blot fulgte sit lunes indskydelser og drev spot med alle ceremonier, af hvad

slags de end var. Men dette billede svarede langt fra til virkeligheden. Hertugen trådte på land med stor værdighed og anstand. Allerede dengang var han muskelstærk og bredskuldret, ja skønt ej stort over middelhøjde, syntes dog den kraftige legemsbygning at give ham noget gigantisk i sit udseende. Han bar en fløjls kappe og en bred hat ligeledes af fløjl, hvis hvide nedhængende fjer forgæves stræbte at bortjage skyggerne fra hans allerede af naturen mørke åsyn, som end mere fordunkledes af de sorte lokker, der omgav det. De mægtige lidenskaber, der bestandigt arbejdede i hans sjæl, havde allerede dengang næsten bortjaget ungdommens præg af hans ansigt, ja i visse øjeblikke gav de det endog et præg af vildhed, som han dog i almindelighed udvortes forstod at dæmpe. Denne gang så han ikke des mindre på sin måde venlig ud og fandt sig roligt i, at den fremtrængende mængde næsten spærrede den vej, hvorpå han med sit følge langsomt arbejdede sig frem. Imidlertid så jeg, at han ved et befalende vink med hånden viste lensherren, der ville tiltale ham, tilbage blandt det øvrige følge. Borgmesteren derimod og enkelte rådsherrer kaldte han selv frem og underholdt sig længe med dem. Alle borgere, selv de ringeste, der råbte hurra på hans vej, hilste han venligt; når derimod lybeckerne eller de øvrige tyske købmænd, der var kendelige på deres fremmede dragter, trængte sig frem, da gjorde han et utålmodigt tegn til sine omgivelser, at de ufortøvet skulle vises tilbage. Ja, til fru Sigbrit, der, ligesom jeg selv, ej havde fundet sig i at se toget fra det fjerne, men med sin sædvanlige nysgerrighed trængte sig frem allerforrest og var kendelig på sin hollandske dragt, sagde han endog højt, at hun skulle gå sin vej. Men fru Sigbrit svarede lige så højt, at hun

som en anselig borgerkone vel havde samme rettigheder som enhver opløben håndværksdreng, og blev ganske roligt stående på sin plads, som hun forfægtede selv mod lensherrens folk, der ville vise hende tilbage, og som hun, så vidt jeg kunne se, til trods for hertugens befaling, også beholdt. Således var det første sammenstød mellem Christian og fru Sigbrit, der siden blev så fortrolige med hinanden, aldeles ikke venskabeligt. Da hertugen endelig var ankommet på pladsen foran rådhuset, mødte de unge piger ham. Blandt disse udmærkede sig især den sekstenårige Dyveke som den skønneste af alle, og det var åbenbart, at hertugens øjne ved at se hende glimtede med en usædvanlig ild. Dyveke selv mærkede det vel, hun slog øjnene ned, hendes kinders fine rødme gik over i det dunkleste purpur, og hun betoges måske for første gang i sit liv af en virkelig undseelse, der i den grad forøgede hendes ynde, at man vel bemærkede, hvorledes blot et beskednere ydre manglede, for at fuldende hendes elskværdighed. Siden blev denne hendes kendelige forlegenhed også udlagt som et kunstgreb fra hendes side, men dette var sikkert ikke så, for imellem kunst og natur var det denne gang let at skelne. Dette optrin med Dyveke varede imidlertid knap tiendedelen af den tid, som jeg her bruger for at beskrive det, for næppe havde de unge piger strøet deres blomster, så trådte den ældste borgmester frem, og holdt en lang tale, hvoraf jeg kun hørte lidet, da talerens røst var svag. Dog kunne jeg forstå, at han højlig berømmede hertugen for hans godhed imod almuen; talen endte med den forsikring, at byens fattige borgere ved hertugens omsorg befandt sig i stor opkomst, og at de nordiske riger aldrig forhen ejede nogen prins, af hvem de kunne vente så meget. Hertugen svarede med

få lydelige ord, at byens velstand og borgernes kår frem for alt lå ham på hjerte, at han stedse ville håndhæve retfærdighed og beskytte de fattige mod de rige, borgerne mod udlændinges overlast. Derpå gik han ind på rådhuset, og vi så ham ikke mere den dag.

Hvis nogen undres over, at jeg fortæller dette så vidtløftigt, da må jeg bede ham erindre, at billeder fra barndommen og den første ungdom mest levende indpræger sig i sjælen. Jeg er derfor ofte bedre i stand til at erindre de ubetydeligste træk fra denne tid end vigtigere begivenheder fra min senere alder. Desuden tror jeg, at den, der vil se slige skuespil i deres største glans og friskhed, ej bør søge dem i store byer eller ved hoffer, hvor fest bliver hverdagsleg og derfor besluttes med kulde og nydes med kedsommelighed, men netop på sådanne afsides steder, hvor disse skuespil er sjældne, og hvor der dog findes rigdom nok for at udføre dem i det store, for her vil nyhedens tillokkelse henrive den hele by, og glæden vil ligesom med et trylleslag meddele sig til alle.

Den anden dag hørte vi mange rygter. Strenge undersøgelser anstilledes straks angående urolighedernes ophavsmænd, og flere tyske svende kastedes i fængsel. Mod de tyske syntes hertugen overhovedet intet godt sindelag at have. Enkelte af hans følge talte desuden om, at lybeckernes privilegier burde indskrænkes; på samme tid blev krigsfolk fra de omliggende egne samlede i Bergen. Dette vakte stor forfærdelse blandt de handlende. Flere købmænd tænkte allerede på at skaffe deres formue bort, og alle handelsforretninger standsede.

Nu indså de andre borgere, at det ville blive deres og byens største skade, hvis de rige lybeckere fjernede sig, og hvis

handelen med hansestæderne formindskedes. Derfor indkom de selv med ansøgninger til hertugen om, at han ville tage stadens vilkår i betragtning og lade nåde gå for ret. Ligeledes forestillede rådet ham, at en hård behandling af de tyske ville have stadens undergang til følge. Dette bragte ham vel til at forandre sine tidligere planer og vise større skånsel her, end han ellers plejede. Ingen mistede livet, kun de største urostiftere dømtes til fængsel på længere tid, de øvrige kom på fri fod, ja de tyske fik endog bekræftelse på deres privilegier, hvorimod strenge straffe fastsattes for uordener i fremtiden. En af hovedgrundene til denne usædvanlige mildhed var vel den, at hertugen selv behøvede penge og ønskede at foranstalte et lån hos de rige købmænd, på hvilket disse, under slige omstændigheder, også beredvilligt indlod sig.

Vort handelshus måtte tilligemed flere bidrage til dette lån, jeg blev derfor oftere sendt til slottet for at tale med hertugens kansler desangående. Jeg fik for første gang befaling at indfinde mig hos ham to dage efter hertugens ankomst, før denne havde opgivet sine strenge planer mod urostifterne. Alt så derfor meget truende ud; i slotsgården holdt ryttere med dragne sabler, de fleste sad tavse og alvorlige på deres heste, dog hørte jeg en af dem sige: "Det er en lybecker, han må enten række halsen eller pungen frem, inden hertugen rejser." Da jeg kom ind i gemakkerne, så jeg dørvogtere med gyldne stave, der åbnede dørene, ved siden af dem stod rækker af landsknægte med rovbegærlige ansigter og støttede sig til deres våben, og man mærkede vel, at man gik til en streng herre, der ikke ville bære sværdet forgæves.

Samme dag var jeg vidne til et optrin, der forekommer mig alt for mærkeligt, til at jeg her skulle forbigå det. Jeg blev ført ind i en forstue ved siden af hertugens egne værelser, hvortil døren var halvt åben, så jeg kunne se derind. Da jeg havde ventet nogen tid, trådte hertugen ind i sideværelset med pater Anton, der havde vundet kanslerens fortrolighed, og som denne havde anbefalet til sin herre. Hertugen lod til at finde behag i den måde, hvorpå han var blevet modtaget i Bergen, og henvendte sig til munken med de ord: "Hvordan synes du, at vore tilkommende undersåtter i denne by er stemt mod os?" – "Stormægtigste herre prins," svarede munken, "de synes stemte mod Eder således, som de var stemte, da Eders Nådes fader kong Hans, og Eders farfader kong Christian i gamle dage drog igennem byerne, for også under deres fødder lagde de fløjl, også til dem talte de store ord, der nu er glemt, skønt de dengang klang såre dejligt og blev vel optagne; for således er de mægtiges lod til alle tider, men om dem, som har tabt magten, taler verden enten lidet eller ondt." – Disse ord, som jeg siden lærte at anse som en spådom, skurrede dengang i hertugens øren, hans øjne mørknedes, han bed sig i læberne og sagde: "Jeg havde ikke troet tilforn, at en så ydmyg ordets tjener skulle formaste sig til at vredes over folkets hengivenhed for sin retmæssige herre, men jeg mærker, at den gejstlige hovmod dog sidder dig i blodet. Du kan ikke lide, at de, der er bedre end du, skal nyde den udmærkelse, de fortjener." munken ville svare, men i dette øjeblik bemærkede hertugen, at døren var åben til den anden stue. "Gå din vej," føjede han til, "for hvad os angår, da tror vi endnu, som før, at den fattige almue har årsag til at være tilfreds med os, og hvad her er sket, udsprang af et

taknemmeligt hjerte." Munken gik, men fra den dag havde hertugen intet godt øje til ham, men regnede ham til sine hemmelige fjender.

Efter at hertugen havde været nogen tid i byen, og de alvorlige forretninger var forbi, besluttede han, til sin egen fornøjelse at foranstalte et bal, hvortil en stor del af byens borgere blev indbudt. Da dette bal, med hensyn til dets følger, er blevet bemærkelsesværdigt i rigernes historie, så må det være mig tilladt et øjeblik at dvæle derved. Det var meget talrigt, alle de anseligste borgere var til stede, kvinderne var klædt med stor pragt, og den ene søgte ved sin pynt at overgå og fordunkle den anden. Enhver stræbte så vidt muligt efter at drage hertugens øjne på sig, men ingen lykkedes det bedre end den unge Dyveke, der virkelig også, hvad den ydre skønhed angik, fortjente fortrinnet for alle. Mig behagede hun imidlertid mindre den aften end ellers. Det syntes mig endog, som om fru Sigbrit, der just ikke havde den fineste smag, og sjældent ved slige lejligheder fik lov til at råde, på denne aften havde haft en mere end billig indflydelse på valget af Dyvekes pynt. Hendes klædebon var ikke blot glimrende, men ligesom anlagt på, så meget som velanstændigheden tillod, at stille hendes yndigheder til skue, ja hals og skuldre syntes mig endog mere blottede, end den strengeste sædelighed tillod. Blandt unge og gamle var der en bestandig hvisken, hvor hun gik, mere end én smuk mund fortrak sig til et spottende foragteligt smil, hver gang hendes ranke skabning i dansen svævede forbi; selv de herrer, der ellers omgav hende, havde nu, måske for ej at støde hertugen, trukket sig tilbage. Denne derimod underholdt sig så

meget des mere med hende. I stedet for, som ellers anstanden bød, at åbne ballet med en af de fornemste damer, henvendte han sig straks til den unge pige, der stod Dyveke nærmest. Næppe havde han endt den første dans med denne, så opfordrede han Dyveke selv, og dansede fra det øjeblik af kun med hende den hele nat. Engang da kansleren Valkendorff, der ellers besad prinsens fortrolighed, bemærkede, at flere af de fornemste fandt sig krænkede ved, at Hans Nåde så ganske forbigik dem, svarede han så højt, at alle de nærmest stående hørte det: "Lensmandens kone tillader vel, at hertugen vælger til sin danserinde, hvem han vil." Derpå greb han igen Dyvekes hånd og ilede med hende tilbage til de dansendes række. Dyvekes sjæl, der for det meste spejlede sig i hendes øjne, forekom mig på hin aften ligesom behersket og henrevet af en højere magt, mod hvilken det blotte forsøg til modstand syntes umuligt. Ligesom magneten virker på jernet, eller en mægtig troldmand på en ham underordnet ånd, således virkede hertugen på hende, og al hendes besindighed syntes forsvundet. Dog bemærkede jeg et par gange en hurtig rødme på hendes kinder, når hun ilede mig forbi. Hertugen bemærkede den ligeledes og hviskede nogle ord i hendes øre. "Ak," svarede hun højt, "jeg har et halvt år, som barn, kedet mig på landet hos ham og hans moder, det er alt, for resten er han noget i slægt med os." – "Det er langt ude," svarede fru Sigbrit, der sad ved deres side, "heller ikke har jeg mærket nogen slægtskabsfølelse, hverken hos ham eller hos hans moder." Når hertugen undertiden slap Dyvekes hånd, var det for at nærme sig til fru Sigbrit, med hvem han talte meget, dog så sagte, at ingen uden hun kunne høre det. Fru Sigbrit sad ellers mod

sædvane den aften ganske tavs og så sig kun undertiden om med et listigt og triumferende blik; hun syntes ret af hjertet at fryde sig over den almindelige misfornøjelse, som hertugens opførsel vakte. Hvert spotsk ansigt, der bevægede sig forbi hende, syntes at forhøje hendes tilfredshed, og skønt hun ejede kraft til selv med opofrelse og selvfornægtelse at have forberedt, hvad hun anså for sin datters lykke, så havde hun dog nok ej herredømme nok over sig selv til under ligegyldigheds maske at skjule sin glæde ved således over al forventning at have nået sit mål.

Engang, da hertugen talte med fru Sigbrit, hændte det sig, at jeg kom til at stå i nærheden af Dyveke. Halvt forlegen sagde hun et par ord, hvorpå jeg svarede kort; i samme øjeblik stod hertugen ved vor side. "I er nok en slægtning af Dyveke?" sagde han. – "Ja, Eders Nåde," svarede Dyveke, "og han ønsker intet hellere," lagde hun dristig til, "end at opofre sit liv i Eders Nådes tjeneste." – "Skal jeg bruge og beskytte jer," svarede hertugen, "så må jeg kende jer og vide hvad I duer til, noget mådeligt beskytter jeg ikke." – "Han taler og skriver hollandsk, tysk og fransk med færdighed," sagde Dyveke. – "Er I en hollænder?" spurgte hertugen. – "Min moder er fra Holland, min fader er født i Lybeck." – "Fra Lybeck blæser en slem vind," sagde prinsen, "jeg har endnu aldrig mærket noget godt fra den kant, hverken for mig eller for landet." – "Vi betragter os heller ikke som lybeckere, men som nordmænd, jeg selv er født i Bergen." – "Er I af borgerlig herkomst?" – "Ja, Eders Nåde, dog er min moder," tilføjede jeg, "en beslægtet af herrerne af Ysselstein udi Holland." Ved dette svar formørkedes hertugens åsyn, og havde jeg dengang virkelig skøttet om at indtræde i hans tjeneste, da

havde jeg haft grund til at fortryde mine ord. – "Ja, ja," svarede han, "jeg kender Eders forfængelighed, I dårlige borgere! I ville hellere være halen af adelen og slikke støvet af dens fødder, end vorde dens lige ved at værne om den stands rettigheder, hvortil I fødtes." Dermed vendte han sig om og gik. "I er en ubesindig," sagde Dyveke, "og har selv forspildt Eders lykke." – "Min lykke findes næppe på den vej, hvor I søger Eders, Dyveke." – "Hvem ved, hvor vidt I havde bragt det," sagde hun, "for nu er fordelen ikke på adelens side, men på vor." i dette øjeblik kom Sigbrit ivrigt til og sagde: "Stå ikke der hos ham! Hertugen vil tale med dig. Hvad Eder angår," føjede hun til, efter at hendes datter var borte, "da er den tid forbi, på hvilken I kunne nærme jer til Dyveke, gå Eders vej'" – "O, jeg ved det vel," svarede jeg, "hun har nu et fornemmere bekendtskab, hun er også, sandt at sige, alt for vægelsindig for mig." – "Hvad mener I dermed?" – En bitter følelse nagede mig i mit bryst, og jeg kunne ikke undlade at svare: "Hun fandt engang behag i min ringe person, men jeg blev fortrængt af en skødehund, skødehunden af et andet legetøj, og nu fortrænger hertugen os alle." – "Så ser I dog, at hun ejede skønsomhed til bestandig at ombytte det slettere med det bedre," sagde fru Sigbrit. "Gå hjem," lagde hun til, "og sov Eders kærlighed ud. Dyveke var ikke skabt for Eder." Jeg følte mig dybt fornærmet ved hendes ord, så meget mere, da jeg troede mig fuldkommen lægt for min ungdoms lidenskab, dog søgte jeg forgæves efter passende ord for at udtrykke min harme, jeg tav derfor længe stille. Da imidlertid fru Sigbrit endnu blev stående med sit spottende smil og betragtede mig, idet hun syntes at vente mit svar, sagde jeg: "I har opdraget et vanartigt barn, fru Sigbrit, og vil selv opleve følgerne deraf;

vanart, siger man, har en lang hale." – "Ja, og modløshed med utidig opsættelse får en lang næse," svarede Sigbrit, dermed gik hun, men jeg forlod ballet misfornøjet og forstemt.

Da jeg kom hjem, følte jeg mig bestormet af en lidenskab, som jeg for nogle timer siden ikke havde anset for mulig. Jeg tænkte med forbitrelse på hertugen, jeg troede at hade Dyveke, jeg gentog tusinde gange, at jeg foragtede hende. Undertiden sprang jeg heftigt op fra lejet, hvorpå jeg havde kastet mig uden at klæde mig af, og forbandede fru Sigbrit, der forekom mig som den skændigste koblerske, der havde solgt sin datter for egen fordels skyld. Hvad der desuden i mit inderste hjerte krænkede mig, var den plumphed, hvormed fru Sigbrit omtalte forhold, der ej engang således havde fundet sted; for hvor stærkt indtryk end Dyveke havde gjort på mig, var jeg mig dog bevidst, aldrig efter min ankomst til Bergen at have tænkt på at binde min skæbne til hendes, og selv om jeg havde villet dette, fandt jeg det dog både uforskammet og hjerteløst af fru Sigbrit således at ville belyse den hemmelige afkrog i min sjæl for med ondskabsfuld påtrængenhed at sige mig, hvad jeg knap selv var mig bevidst. "Hvor kunne man vente andet af en fru Sigbrit?" sagde jeg endelig højt. "Har du ikke set hende således i al den tid, du har kendt hende! Hun er sig selv lig og har aldrig lagt dølgsmål på." Imidlertid følte jeg dog, at sådanne mennesker, der uden hjerte og fin følelse blot af nysgerrighed søger at udspejde andres hemmeligheder, ofte opdage mere, end man gerne ønsker, at de skulle vide, og jeg mærkede nu alt for vel, at Dyveke for mig havde været en farlig omgang.

Først mod dagningen faldt jeg i en urolig slummer. Det forekom mig da i drømme, som om balmusikken igen tonede

for mit øre. Jeg troede nu at befinde mig i balsalen og så de dansende par svæve mig forbi, til sidst kom også hertugen og Dyveke, og mig syntes, at deres dans var vildere og usømmeligere end de andres. Jeg gik da ind i et sidekammer, for ej at være vidne hertil, men næppe var jeg der, før Dyveke atter trådte frem af en dunkel krog i baggrunden. Hun forekom mig mindre, omtrent som da hun var en fjortenårig pige; de lysegule lokker faldt atter, ligesom dengang, ned over hendes skuldre. Hun blev stående foran mig og betragtede mig med et så sørgmodigt blik, at jeg aldrig har kunnet glemme det, og jeg har ofte siden efter igen set hende med dette blik i mine drømme. Hun talte intet ord, men det var, ligesom om hun ville bede mig at redde hende fra en stor overhængende ulykke. Senere forekom det mig, at jeg længe havde været borte og var nylig kommet hjem, da stod fru Sigbrit for mig. "God dag!" sagde hun venligt, "I vil nok se Dyveke, kom jeg skal vise jer hende." Nu førte hun mig gennem flere prægtige værelser, endelig kom vi til et, der var større end de andre, og hvor der i baggrunden fandtes en alkove, der skjultes af et stort, nedhængende forhæng. Sigbrit trak forhænget til side, og jeg så en bleg menneskeskikkelse, der lå udstrakt på en løjbænk og stirrede på mig med brustne glasøjne. "Dyveke," sagde jeg. "Nej, det er ikke dig!" – "Det er mig," svarede den glasøjede. "Ser I da ikke, at hun er død?" sagde fru Sigbrit og slog en høj latter op, hvilken et mægtigt ekko, tusinde gange fordoblet, sendte tilbage fra alle kroge, så at jeg vågnede derved. Dette ekko syntes at vedblive, selv efter at jeg var vågnet; jeg sprang op i forskrækkelse, men mærkede snart, at hvad der havde

forekommet mig som latter, ikke var andet end drønet af de vogne, der vendte tilbage fra ballet.

I disse øjeblikke tænkte den virkelige Dyveke dog kun lidet på mig og mine drømme. Hendes livs mørke engel mødte hende med alle jordiske goder i sin hånd, han tilbød hende et kongeriges skatte, hvis hun ville følge ham, og hun modstod ikke fristelsen. Den anden morgen hørte vi, at hverken Sigbrit eller Dyveke den nat var kommet hjem fra slottet. Vi kunne således ej mere tvivle om det forhold, hvori denne sidste nu stod. Kort efter rejste hertugen. Dyveke og hendes moder fulgte ham snart, uden at tage afsked med nogen af deres forrige venner. At moderen vel kunne have haft lyst til for sine fordums venner at prale med hertugens gunst og foræringer, tvivler jeg ikke på, men rimeligvis havde Dyveke fastsat som en af betingelserne for sin følgagtighed, at sådant ej måtte ske, og deri gjorde hun vel; for hele byen var fuld af forbitrelse mod hende, og uagtet hendes opførsel vist fortjente dadel, så drev man dog dadelen så vidt, at den snarere lignede et personligt had end en ædel uvilje over det slette. Endog min fader, der hidtil havde forsvaret fru Sigbrit, omtalte hende fra dette øjeblik af kun med foragt. Dyveke havde venner før, nu ejede hun ingen flere. Hendes erkendteste egenskaber stilledes i skygge, al hendes ynde og elskværdighed var glemt, ja man benægtede nu selv, at hun var skøn. Man omtalte hende, der dog sikkert her var den forførte og bedragne, som en nedrig forførerske og listig bolerske, og på samme tid som man i hendes handlemåde, ja i de uoverlagteste udtryk, ville opdage hemmelige planer, beskyldte man hende dog for dårskab og kaldte hende en sammensætning af letsind og tøjlesløshed. Ja,

når man hørte folk omtale fru Sigbrit og hendes datter, da skulle man tro, at disse alene havde anstillet al splid mellem borgerne, blot for at lokke hertugen til byen og i deres garn. Jeg lærte deraf for første gang, hvorledes man ved bitterhed og ubillige domme søger at skaffe sig en art hævn over de såkaldte "lykkens børn". Ofte har jeg siden fundet dette bekræftet, og ligesom døden ofte virker forsonende, så at den afdødes fejl synes begravede med ham, mens de gode egenskaber med rørt hjerte erindres, således virker en uventet timelig lykke omvendt; man ser da kun og overdriver det slette, mens man hårdnakket lukker øjnene for, hvad der kunne tjene dette til modvægt.

Anden afdeling

Den næstfølgende tid gik meget stille hen, og først flere år efter Dyvekes afrejse indtraf de begivenheder, som jeg her skal fortælle. Min faders pakhus lå ved stranden nær byens red. Her stod han engang og talte med en af sine venner om øvrighedens forsømmelighed, efterdi en mængde bygningsmaterialer og sten, der var kastede midt på vejen, næsten spærrede ham adgangen til pakhuset. På samme tid holdt han en stok i hånden, hvis ene ende var forsynet med en skarp jernspids. I sin ivrighed ville han støde med stokken til en sten, der lå ved hans side, men da han var noget nærsynet, tog han fejl og stødte stokken i sin egen fod; den skarpe spids gik igennem støvlen og gav ham et farligt sår. Imidlertid gik han dog hjem, uagtet med besværlighed, og tillod ikke, at nogen læge blev kaldt, for erfaring havde lært ham, at den tids læger snarere behandlede en syg som et bytte, der var faldet dem i hænderne, end som en ulykkelig, der trængte til deres hjælp. Siden vedblev han, uagtet min moders og mine bønner, at gå ud og besørge sine forretninger, så længe han endnu kunne. Dog varede det ikke længe, for benet svulmede, og sygdommen tog snart en så farlig vending, at al hjælp var forgæves. Således blev dette, som det syntes, ubetydelige tilfælde efter kort tid årsag til min faders død.

Min moder, der allerede længe havde været svag, tog sig dette dødsfald inderlig til hjerte. Dog ytrede hun sjældent sin sorg udvortes, men hun blev stillere og blegere, og hendes kræfter aftog kendeligt. I denne tid besøgte pater Anton os ofte, og hun

blev frommere og roligere, hver gang hun så ham. Endelig, seks måneder efter sin ægteherres død, fulgte hun ham i graven, rimeligvis fordi en tidligere sygdom allerede havde overgnavet hendes livstråd. I sin dødsstund kaldte hun mig til sin seng og sagde: "Min søn, du har troligt holdt ud med din fader til det sidste øjeblik, uagtet det ej var dit hjertes drift, nu er dine bånd løst, vi efterlader dig begge så meget, og du er så vel opdragen, at du på ethvert sted vil kunne hjælpe dig frem. Derfor følg dit hjertes tilbøjelighed; kun om to ting beder jeg dig: nedsæt dig aldrig bestandig på et sted udenfor dit fædreland, og lad aldrig under noget påskud en mægtig misbruge dig til slette handlinger." Det lovede jeg med hede tårer. Derpå lagde hun sin hånd på mit hoved, velsignede mig og døde.

Jeg følte mig nu atter ganske forladt i verden, det syntes mig, at jeg ingen anden forretning havde tilbage end at lukke husets dør og derpå følge mine forældre i graven. Endnu hørte jeg den vante færdsel og støj udenfor vore vinduer ligesom i min barndom; kontorbetjentene kom og gik, pakker og tønder hejsedes op, nogle skibe nærmede sig, andre lettede deres anker og sejlede bort, og de små joller fulgte dem, ligesom en ensom unge følger den svømmende svane. En sådan lille jolle, en sådan ensom unge, henkastet i det vilde hav, forekom jeg mig nu selv at være, men skibet, modersvanen, der skulle føre mig, var borte og svømmede fjernt i ukendte vande, hvortil jeg ikke kunne nå.

Aftenen efter min moders begravelse, da jeg sad nedsunken i bedrøvelige tanker, trådte pater Anton ind i mit kammer. Jeg mærkede ikke hans nærværelse, før han tiltalte mig. "God aften, min søn," sagde han, "det er ikke godt, at du bestandig sidder

her alene." – "Ak, enten jeg nu er i selskab eller på mit kammer, er jeg dog alene," svarede jeg. – "Den dag vil komme, min søn, da vi alle skal velsigne den time, i hvilken vi blev stukket af sorgens brod, ja Herrens ord er selv en stikkende brod for dem, der søger salighed, hvor den ej er at finde." – "Hvorfor bliver vi dog så ulykkelige, min fader?" – "Det er den gamle klage, min søn, og dog, hos hvor mange har jeg ej i sygdom set åndens liv at opgå! Hvor mange har jeg ej i fattigdom set lære det eneste nødvendige!" – "Men hvor mange hjerter fylder sorgen ej med bitterhed! Hvor mange går ej til grunde i deres armod!" – "Hvo der går til grunde i armod og sorg, ville vel endnu mindre redde sig i rigdom og glæde. Ingen går til grunde, som den evige Gud holder; her eller hisset kan sæden modnes, og det er til visse sandt, at den legemlige elendighed ej er den værste." – "Jeg har intet mere at leve for," sagde jeg, "jeg har tabt min fader, min moder og min ungdoms elskede, dog med slige verdslige følelser har du vel ingen medlidenhed." – "Tro ikke det, min søn; disse følelser er mig ikke ganske fremmede." – "Har du også været forelsket, min fader?" – "Aldrig i nogen kvinde," svarede han, "men fra min tidligste ungdom dreves jeg af en længsel, som vel alle mennesker undertiden føler, og som Herren har lagt i vort hjerte for at føre os til ham. Et fjernt og dejligt land svævede for mine øjne, aftenrøden og natten har talt til mit hjerte, skyerne i vesten, aftenstjernen over det stille, spejlklare hav lader mig aldrig i ro, ja jeg kan sige, at jeg i min ungdom sjældent er kommet til hvile af kærlighed til noget bedre." – "Ak, således gik det også mig," udråbte jeg, "hver gang jeg gik mellem bjergene, hver gang jeg så lys i det fjerne eller hørte fossens susen." – "Ja, ja, det er Herrens finger, der skriver for os

selv i den hårde sten, det er Herrens øje, der glimter gennem det rindende vand, men mennesket tilbeder som oftest vandet og stenen, i stedet for den ånd, der åbenbarer sig gennem dem." – "Hvor førte denne længsel dig da hen?" – "Min søn, her er ikke stedet til at tale om mit liv; kun så meget vil jeg sige, at denne hjertets higen mest vækkes i ulykken, især når den heftige sorg forvandles til stille vemod, da er det, ligesom vi hørte klokkerne klinge i vort fjerne hjem; vel den, der da ikke blot uvirksom lytter til den dejlige klang, men iler frem på vejen, der fører dertil." – "Vis du mig vejen, fader!" – "Hvorfor behøver jeg at vise dig den? Du kender jo dens ord, der leder os alle; gå ud i verden, handl og trøst dine brødre i Hans navn, da farer du ikke vild." – I denne tone talte pater Anton endnu længe med mig, jeg bad ham komme igen, han lovede det, og holdt ærligt sit ord. Jeg fandt en anden fader i ham, og lyst til virksomhed vågnede atter i mit bryst. – "Jeg har ofte følt medlidenhed," sagde han engang, da vi talte om det evige liv, "når jeg mærkede, hvorpå de fleste mennesker efter døden håber; kunne sanselig glæde erhverve salighed, da måtte den jo allerede give den her, hvor den snarere skænker det modsatte, for mangen gang så jeg en kostbar kåbe, og et fagert legeme dække et ulægeligt hjertesår, og i gyldne gemakker hørte jeg ofte de dybeste suk." – "Hvad skal mennesket da foretage? Skal jeg bortskænke mit gods til de fattige?" – "I vor tid gælder det mindre om at bortskænke sit gods, end at skærpe sit syn og at kæmpe mod fordomme; da Christus havde bespist flere tusind mænd, sagde han dog endnu, at det forgængelige brød intet var mod det evige." Således talte pater Anton ofte med en kraft og en overbevisning, som jeg vanskeligt kan gengive. Undertiden

var der noget i hans ord, hvoraf man kunne slutte, at den nye lære, der nogle år efter opstod i Tyskland, allerede havde en forløber i ham; dog ytrede han sig endnu med forsigtighed og til dels med ærbødighed om det bestående. Han opmuntrede mig også meget til virksomhed, han gennemså endog flere papirer med mig. Da jeg erklærede, at jeg ville opgive min handel, syntes han ej at have noget derimod; han drev mig imidlertid til selv at se efter overalt. Jeg gjorde nu et par rejser til Lybeck for at bringe mine forretninger i orden. Endelig efter et års forløb havde jeg så vidt trukket min formue ud af handelen, at jeg besad en betydelig sum i rede penge, der gjorde mig til en velhavende mand, og hvilke jeg udsatte på et sikkert sted i Lybeck. En anden del af min ejendom blev på billige vilkår stående i vort forrige hus, som en tro og duelig handelstjener nu overtog i sit navn. Min moder havde ved sit testamente bestemt et par legater til en stiftelse for fattige børns underholdning og opdragelse. Disse legater forøgede jeg betydeligt, og pater Anton påtog sig at sørge for duelige lærere, ja han underviste også selv i denne stiftelse, så længe han blev i Bergen. Efter at have indrettet dette var jeg fri og kunne rejse, hvorhen jeg ville. Da jeg ønskede at rejse til hovedstaden, for at påtage mig en bestilling til min egen uddannelse og andres gavn, gav pater Anton mig en anbefalingsskrivelse til kansler Valkendorff, der var hans velynder og satte megen pris både på hans evner og på hans redelige vilje.

I april måned femten hundrede og fjorten ankom jeg til Danmarks og Norges hovedstad, kort efter at hertug Christian havde besteget tronen. Da jeg havde henbragt flere dage med at

se mig om i den anselige og fremmede by, gik jeg endelig hen for at give pater Antons skrivelse til kansleren, biskop Valkendorff, der endnu havde stor indflydelse hos den unge konge, og som boede på Gammeltorv i et prægtigt palads. Kansleren havde den gang fuldt op at tage vare på, da han, som jeg hørte, var hovedet for det gesandtskab, der fra Nederlandene skulle afhente prinsesse Elisabeth, kongens viede brud. Tjenerne ville derfor vise mig tilbage, men ved hjælp af bønner og foræringer erholdt jeg tilladelse til at blive. Man viste mig nu ind i et stort værelse, hvori flere anselige mænd, både af gejstlig og verdslig stand ventede for at tale med kansleren. Det undrede mig at se det prægtige værelse, hvori vi befandt os, behængt med de forskelligste malerier af et ofte meget verdsligt indhold; dog lærte jeg siden at indse, at de var malet med stor kunst. Der hang også flere portrætter, hvis træk vel var mindre glatte end de, jeg var vant til at se på sådanne billeder, men dybere og betydningsfuldere, og det forekom mig, at man uden at have kendt de mænd, som disse portrætter forestillede, kunne være vis på, at billede og person lignede hinanden. Hvad der især tiltrak sig min opmærksomhed, var et stort maleri af kong Christian, der hang midt i værelset. Jeg kendte ham straks, men undrede mig ved at se, at maleren havde givet slip på et betydeligt fortrin, idet han havde malet kongen i det stærkeste lys, næsten uden at gøre brug af skygge, og desuagtet hvilede der over åsynet og i det mod jorden stirrende øje noget dunkelt, der vidnede om, at skyggen her kom indefra, og at intet ydre lys kunne forjage den.

Mens jeg således stirrede på malerierne, dannede jeg uden tvivl en stærk modsætning til det øvrige selskab, hvoraf de fleste

kun var sysselsatte med deres egne anliggender. Ved denne min opførsel tiltrak jeg mig en ung mands opmærksomhed, der vel ikke syntes fornemmere, men dog var finere klædt end de øvrige tilstedeværende. Hans træk var regelmæssige, men så glatte, at de, hvis jeg tør bruge det udtryk, smuttede bort under betragtningen, ligesom en ål fra den hånd, der vil holde den fast. Hans bevægelser var livfulde, men hans ansigt var blegt, og hans øjne var døde som efter en gennemvåget nat. Han nærmede sig høfligt til mig og begyndte at omtale kansleren med en ros, hvori der dog syntes at ligge dadel skjult. – "Jeg ser, at I ynder den ædle kanslers billedsamling," bemærkede han, "ja, ja, biskop Valkendorff er en mand, der skatter det verdslige, så vel som det gejstlige; han er ingen from, uvidende klosterbroder, som gyser tilbage for enhver, der ej bærer sin kappe på munkevis, tværtimod." – "Rejser kansleren snart?" afbrød jeg ham. – "Nå ja, han valfarter just ej til Jerusalem for Christi skyld," svarede han, "han vælger et andet parti og valfarter hellere efter skønne jomfruer, dog kun for at tjene sin herre, det forstår sig, han har jo allerede engang været i Bergen i lignende anledning." Dette sagde han med et øjekast og med et smil, der syntes at udtrykke den højeste velvilje for kansleren. – "jeg kender endnu ikke biskop Valkendorff," sagde jeg. – "I er jo dog fra Norge, hvor han har været." – "Hvoraf ved I det?" – "Eders stemme røber Eder; I er fra Bergen." – "Ganske rigtigt." – "Og altså kender I formodentlig den skønne Dyveke, som kongen og kansleren finder så stort behag i." – "Finder også folket behag i hende?" – "Derom spørges ej," sagde han, "en vel tilreden ganger løber, hvorhen rytteren vil, havde hesten sin egen vilje, da lå rytteren i den første den bedste grøft." – "I taler

vel, min herre, men (fortryd ikke på, at jeg siger det lige ud) det forekommer mig, som om Eders tunge anpriser Dyveke på en noget tvetydig måde." – "Jeg ville ønske, at Dyvekes tunge anpriste mig," sagde han, "for det er dog den, der nu gør udslaget på vægtskålen i dette land." I samme øjeblik blev døren åbnet, og en tjener gav mig et vink, at jeg skulle gå ind til kansleren.

Fornemme personer er ikke blot vant til, at alle ærbødigt hører på dem, men selv at højere evner i deres nærværelse stiller sig på et lavere trin, at mænd, der var i stand til at fortælle det mærkværdigste, dog tier stille, når de træder frem, eller, hvad endnu er værre, af frygtsomhed taber deres vante kraft og udtrykke sig mindre heldigt. Derved bliver de mægtige herrer tit overmodige og bilder sig ind, at den sikkerhed og frihed, hvormed de fremtræder, står meget over de i deres nærværelse uhjælpsomme talenter, der ligesom store sværd, der er rustede i deres skeder, kun synes brugelige til at henlægges på forfædrenes ligkister. Således bidrager de ædleste mænds svaghed til at indgyde den fornemme verden foragt for menneskeværd, hvorimod de mindre begavede, der med kækhed fremtræder, ofte gavmildt belønnes, og de, der har magten, overbeviser sig bestandig stærkere om, at kun uægte perler fortjener opmærksomhed, fordi de ej, som de ægte, kunne have en østers til bygmester.

Jeg selv må vel henhøre til hine mindre begavede personer, hvilke til gengæld for de vigtige evner de mangler, har fået en desto større dristighed. Vel muligt også, at bevidstheden af min uafhængighed bidrog til at fjerne den angst, der ofte så sønderknusende maler sig på deres ansigter, hvis hele fremtid

afhænger af den vending, som et par minutters samtale med en mægtig mand vil tage. Disse par ord må tjene som indledning til det følgende. Jeg måtte gå igennem to andre værelser for at komme til kansleren. Han modtog mig i et lidet kabinet, der ligeledes hang fuldt af malerier, men disse var alle, som et flygtigt øjekast viste mig, familieportrætter. Alle havde nogen, og de fleste megen lighed med kansleren selv; ja det forekom mig, som om denne havde ladet sig male i de forskelligste forklædninger, snart som ridder med skjold og sværd, snart til hest i jagtklædning med falk og hunde, snart i hofdragt med marskalstaven i hånden, indtil han endelig til sidst i det gejstlige klædebon viste sig levende for mig. Han var høj og meget veldannet, dog gav den store ørnenæse og hans næsten skaldede pande ham udseende af en mand, der allerede nærmer sig oldingsårene, mens et venligt smil formildede det bydende udtryk, som en lang øvelse i befaling havde lagt i hans øje. – "Hvem er I?" spurgte han, så snart han så mig. – "Jeg er købmand fra Bergen, højærværdige herre, mit navn er Vilhelm Zabern." – "Hvad vil I? Har I noget at fordre hos mig?" – "Højærværdige herre, jeg kommer ikke for penges skyld." – "Hvad kommer en købmand da for, når det ej er for penges skyld?" – "Jeg beder Eder at læse dette brev." – Han tog straks brevet, åbnede og læste det. – "I søger ansættelse?" sagde han. – "Ja herre!" – "Pater Anton roser Eder," blev han ved, "men nu har jeg ikke megen tid, meld Eder hos mig ved min ankomst fra Bryssel, jeg skal ikke glemme jer." – "Højærværdige herre, det vil blive noget langvarigt at vente til I kommer tilbage." – "Utålmodige, hvad ønsker I da?" – "En anbefaling til kongen." – "Hvad forstår I?" – "Flere sprog, også regnskaber forstår jeg at

føre." – "Sig mig engang, da I er fra Bergen, kender I ikke fru Sigbrit?" – "Hun er min slægtning." – "Eders slægtning! Hvorfor går I da ej til hende? Hun har en stor indflydelse." – "Jeg ønsker ej at fremtrænge mig ved uret og at komme til målet på krogveje, højærværdige herre." – "Unge mand, jeg frygter da for, at I aldrig vil komme ret vidt," sagde han smilende, "dog tænker jeg, I skal ej fortryde at have henvendt Eder til mig, i stedet for til Sigbrit, jeg indbyder Eder til at spise ved mit taffel i morgen middag, da skal vi videre tales ved." – Han meddelte mig nu sin velsignelse, og pegede venligt til en udgang af værelset, hvorigennem jeg forføjede mig bort.

Kort efter, da jeg stod ved indgangen til mit hjem, så jeg en vogn med fire heste, der hurtigt kørte gennem den gade, hvori jeg boede. De fleste fodgængere standsede og betragtede vognen, mens en halvt undertrykt ytring af misfornøjelse fra alle sider lod sig høre. Da vognen kom forbi min bopæl, bøjede en prægtigt klædt dame sig ud deraf og hilste mig venligt. "Hvem var det?" spurgte jeg en af de hosstående. – "Ej! I må jo sagtens kende hende, da hun hilser Eder," svarede han. – "det var dog ikke Dyveke?" – "Jo vist var det hende, hun er bekendt nok," sagde han og gik. – Grunden til, at jeg ikke havde kendt Dyveke, var, at hun i den tid, jeg ikke havde set hende, var blevet noget fyldigere end forhen, derimod forekom hun mig ikke så frisk og blomstrende, uagtet hun endnu var meget skøn, men hun lignede en alt for stærkt udsprungen rose, hvis farvepragt er svækket i solen; da jeg sidste gang så hende, var hun derimod en halvt åben rosenknop. Jeg havde imidlertid ikke længe overladt mig til de betragtninger, hendes gensyn vakte, da en

tjener nærmede sig og spurgte, om jeg ej hed Vilhelm Zabern. Da jeg besvarede dette med ja, sagde han, at han var sendt for at indbyde mig til den næste middag til fru Sigbrit, der havde vigtige ting, hvorom hun ville tale med mig. Jeg havde imidlertid allerede før min ankomst besluttet at undgå Dyvekes selskab, det var mig derfor næsten kært, at jeg kunne afslå indbydelsen på grund af, at jeg den følgende middag havde befaling at møde hos kansleren. Da Valkendorff ikke var fru Sigbrits ven, og da jeg selv ikke siden aflagde noget besøg hos Dyveke, så har hun sandsynligvis fundet sig fornærmet ved min tilbageholdenhed, i det mindste forsøgte hun i lang tid ikke at forny vort forrige bekendtskab.

Uagtet jeg således havde afslået Dyvekes indbydelse, drev dog en skjult higen i mit bryst, der var stærkere end enhver beslutning, mig til på det nøjeste at erkyndige mig om hendes tilstand. Man vidste kun lidet at svare. Enhver var forbitret på hende, men ingen kendte hende personlig. Hun kom ikke meget ud, sagde man; dog levede hun i pragt og herlighed med sin moder i et hus af kvadersten, som kongen havde ladet bygge til dem på den store plads nær Helliggeisteskirke. Dette hus havde jeg allerede før bemærket, og da aftenen kom, fik jeg det indfald at svøbe mig i min kappe og gå hen på den omtalte plads, hvor jeg stillede mig således, at intet lys kunne falde på mig. Det var allerede sildigt, de omgivende bygninger lå i det dybeste mørke, og kun ét kammer i Dyvekes hus var svagt oplyst. Jeg troede at se to skygger, der malede sig på den overfor mig stående væg i værelset. Efter nogen tid hørte jeg en velbekendt stemme, der ledsagedes af enkelte, fuldstemmige akkorder af en harpe, hvis toner hævede sig med en særdeles

kraft og velklang. "Den harpe havde hun ej, da hun var i Bergen," sagde jeg til mig selv, "men der havde hun heller intet prægtigt hus, ingen vogn med fire heste, og frem for alt ingen konge til elsker, fra hvis hånd slige gaver kunne udstrømme." I dette øjeblik åbnedes et vindue i det oplyste værelse, jeg trådte uvilkårlig dybere tilbage i mørket, uagtet det allerede var umuligt, at nogen kunne se mig der, hvor jeg før stod. En kvindelig skikkelse bøjede sig ud af vinduet og syntes at se sig om til alle sider. "Tror du da ikke, at han kommer?" sagde den halvhviskende, men det var så stille, at intet ord gik mig tabt. Jeg hørte ligeledes, at fru Sigbrit svarede hende, men ordene kunne jeg denne gang ikke opfatte. "Skulle det være dig, hun omtaler?" sagde jeg til mig selv og følte en hemmelig tilfredshed over, at jeg havde vist hende den kulde, som hendes opførsel fortjente. I samme øjeblik hørte jeg de faste trin af en mand, der nærmede sig med hurtige skridt. Snart blev en skikkelse synlig, der så vidt jeg kunne se ved den svage belysning fra Dyvekes vinduer, var indsvøbt lige til ørene og munden i en stor kappe, og hvis hoved dækkedes af en bred hat med vajende fjer. Den ubekendte slog tre gange med dørhammeren på Dyvekes port, denne åbnedes sagte, han trådte hurtigt ind, hvorpå porten igen lukkedes i lås. Jeg kunne nu ikke mere tvivle på, at Dyvekes forrige ord ikke gjaldt mig, men den ubekendte, der, efter sin gang og skabning at dømme, ikke var nogen anden end kongen selv. Højst ærgerlig over dette optrin, som jeg således havde udsat mig selv for at være vidne til, og som med et aldeles overflødigt bevis bekræftede, hvad jeg allerede længe vidste, gik jeg hjem. Ved pladsens ende kunne jeg dog ej undlade at vende mig om og at kaste et blik tilbage på det store stenhus. Lyset i

Dyvekes kammer var nu forsvundet, og den hele plads lå næsten usynlig i det tykkeste mørke.

Den anden dag indfandt jeg mig på bestemt tid hos kansleren. Selskabet var ikke stort og bestod af flere gejstlige, enkelte adelsmænd og andre til kanslerens følge henhørende personer. Samtalen ved bordet var for det meste hverken livlig eller almindelig. Jeg sad imellem to prælater, der ikke med et ord tiltalte mig, og overhovedet syntes det, som om de fleste med flid undgik lydeligt at udtale, hvad de hemmeligt tænkte. Kansleren søgte dog undertiden at give samtalen en mere utvungen vending. Således talte han med mig om min fædreneby, om kongens ophold der, om den prægtige modtagelse, denne der havde fundet; derpå berørte han også sine øvrige rejser i begge rigerne. Alt dette vidste han at ledsage med passende bemærkninger og endte til sidst med en lystig fortælling om, hvorledes en munk i Ribe på en egen måde havde givet kongen sin velsignelse. Munken havde nemlig først vist kongen med følge omkring overalt i klosteret, endelig trådte han frem til afsked, og sagde: "Gud bevare Eders Nåde, og os alle, dog frem for alt biskop Erik, der er min øvrighed, og med hvem jeg så ofte har sunget i kor." Kongen spurgte: "Er jeg da ikke lige så god som bispen?" – "Bevare Gud, herre," svarede munken, "det ville være en ugudelighed at tænke sådan." Deraf lo kongen og gik. Efter denne fortælling, der blev modtaget med meget bifald, talte man om kongens skånsomhed mod den uvidende almue. De fleste berømmede ham derfor, uagtet berømmelsen ej syntes at komme dem fra hjertet. Endelig tog jeg ordet og sagde: "I Norge tror vi ikke så meget på kongens skånsomhed, efter at han så ilde behandlede biskop Carl af

Hammer." Efter disse ord opstod en almindelig tavshed. Endelig sagde kansleren: "Man bør ikke bedømme mægtige mænd efter løse rygter." – "Var da bispen skyldig?" spurgte jeg. – "Det var han formodentlig," svarede kansleren og henvendte sig hurtigt med et spørgsmål til sin sidemand. Nu blev der atter stille, og da måltidet var endt, rejste bispen sig og hævede taffelet.

Kansleren kaldte mig nu hen i et vindue. "I er alt for oprigtig, min unge ven," sagde han, "det er ikke vejen til at finde lykke i kongernes tjeneste. Husk, at når tre er forsamlede ved hoffet, finder sikkert de to deres fordel ved på højere steder at anbringe hvert ord, der tales. Hvad I tænker om kongen og hans nærmeste, er en hemmelighed, der skal nytte jer, men heller ingen anden; for var I end for Gud uskyldig som en due, så må I dog for verden være tavs og snedig som en slange." Jeg takkede kansleren for hans påmindelse, som jeg følte var velment, uagtet den noget afveg fra de råd, jeg af pater Anton var vant til at modtage. – "Jeg kan vel anbefale Eder til kongen, inden jeg rejser," blev kansleren ved, "men jeg vil overlade til Eder selv at bestemme, om I ej vil gå en sikrere vej. Jeg selv behøver en mand, der med færdighed skriver og taler fremmede sprog; hvis I altså vil finde jer i at følge med til Bryssel som min håndskriver, da kan jeg siden med desto roligere samvittighed anbefale jer til kongen; for jeg tvivler ikke på, at I ved nærmere bekendtskab vil bestyrke de gode tanker, jeg har om jer." Da jeg efter det sidste gensyn med Dyveke gerne ønskede at rejse bort på nogen tid, så indlod jeg mig beredvillig på kanslerens forslag. "Det er godt," sagde han, "vi er altså enige; herefter arbejder I med mig nogle timer hver formiddag, spiser ved mit

eget bord og henter Eders løn hver måned hos min hushovmester." – Jeg forsikrede, at jeg kun i hans tjeneste ønskede at vorde duelig til forretninger, og at jeg ingen løn begærede. – "Jeg antager ingen tjener uden at give ham sin løn," sagde kansleren og gik. Således blev jeg da antaget i denne mægtige mands hus og fik befaling til at holde mig færdig til hvert øjeblik at kunne følge ham til Bryssel.

Hos kansleren traf jeg ofte den unge mand, med hvem jeg havde talt i billedsalen. Hans navn var Faaborg, han var skriver hos slotsherren Torben Oxe, og havde derfor meget, dels på kongens, dels på slotsherrens vegne, at aftale med kansleren. Han var meget høflig mod mig, ønskede sig selv til lykke med min ansættelse, der gav ham lejlighed til at fortsætte sit bekendtskab med mig, og forsikrede, at han havde fundet behag i mit selskab fra første øjeblik, han så mig; ja endelig aflagde han mig flere besøg i min egen bolig. Uagtet han ikke ganske behagede mig, så var han dog så indsmigrende i sit væsen, at jeg vanskeligt kunne støde ham bort. Han lod mig ingen ro, før jeg aldeles havde forandret min påklædning efter den herskende mode, han påtog sig også at undervise mig i at føre våben, hvori han var meget øvet. Jeg mærkede for resten, at han ofte var i pengeforlegenhed, hvilket han heller ikke søgte at skjule. Han plejede tværtimod i hele timer at fortælle, hvorledes han bar sig ad for at narre sine kreditorer. Han sagde mig ligefrem, at han gav flere af dem anslag på mig, som på en rig mand, der både kunne og ville hjælpe ham. Ja engang, da jeg til gengæld aflagde ham et besøg, fandt jeg i hans forstue en samling af mennesker, for hvilke han straks forestillede mig

som sin gode ven købmand Zabern fra Bergen. "Ja, ja," svarede en af de tilstedeværende, "jeg har nok kendt købmand Zabern, hans navn gjaldt både her, i Lybeck og i Amsterdam lige så godt som rede penge." – "Men må jeg spørge, kan min herre legitimere sig?" spurgte en anden. – "Ja," svarede den første, "han ligner sin fader, man kan ikke tage fejl." – "Er herren husets eneste arving?" spurgte en tredje. – "Og vil han cavere?" lagde en fjerde til. – "Ej, hvilke plumpe spørgsmål!" sagde Faaborg, "tror I, at han kommer her for intet?" Med disse ord førte han mig ind i et sideværelse, før jeg ret vidste, hvad jeg skulle svare. "Men Faaborg," spurgte jeg, "hvad vil dette sige?" – "Vent et øjeblik," afbrød han mig og gik ud. Noget efter kom han leende tilbage og sagde: "Min gamle kreditor havde ret, Eders navn er virkelig lige så godt som rede penge, han har selv bevist det ved endnu at låne mig to hundrede gylden derpå." – "Men Faaborg, I misbruger mit navn." – "Det er Eders skyld, hvorfor bærer I et navn, der så let frister til misbrug." – "Jeg vil selv tale med manden," sagde jeg. – "Ja, se hvor I finder ham, de er alle borte." – "Men hvis han kommer til mig, siger jeg sandheden." – "Det står til Eder, men jeg skal nok sørge for, at han ikke kommer." Dermed måtte jeg give mig tilfreds og gik endelig bort, temmelig betænkelig ved mit nye bekendtskab.

Et par dage efter kom Faaborg kørende til mig i en prægtig vogn og lod sig melde under navn af slotsherren selv. Da jeg forundret trådte ud for at modtage den mægtige og fornemme mand, hoppede Faaborg mig i møde, klædt i en glimrende guldbræmmet dragt. "Gør Eder ingen ulejlighed, min unge ven," sagde han, "jeg har kun et par ord at sige jer." Derpå ilede han ind i stuen og kastede sig i en stol. "Hvad synes Eder?"

spurgte han, "tager jeg mig ikke godt ud som slotsherre?" – "Faaborg, hvordan vover I?" – "Ej," afbrød han mig, "slotsherren er med kongen i Viborg, hans vogn er under mit opsyn, hans tilbageblevne tjenere er bedragere, med hvilke jeg så ofte har båret over, at jeg kan bøje dem om min mindste finger." – "Men om nogen kender Eder?" – "Jeg ser godt på afstand og skal nok tage mig i agt." – "Og om I møder nogen, der ved, at slotsherren er borte?" – - "Så tror den, som jeg møder, at vognen er blevet udlånt til en fremmed. Det morsomste er ellers, at folk anholder mig på gader og stræder og falder mig til fode, for at jeg skal hjælpe dem til bestillinger. Enker og børn knæler på min vej, og jeg udbreder lykke rundt om mig, for jeg giver dem alle de bedste løfter. Det ville heller ikke falde så vanskeligt at låne betydelige summer på min herres navn, men derpå indlader jeg mig naturligvis ikke." – "Deri gør I vel, for sligt kunne tage en gal ende, Faaborg." – "I vil dog ikke forråde mig?" – "Jeg ved jo intet, som jeg kan forråde." – "Zabern," blev han ved, "jeg er en fattig djævel, men du er rig; låne penge på min herres navn vil jeg ikke, som du kan begribe, lån du mig da på mit ærlige ansigt to hundrede gylden, dermed viser du mig en stor tjeneste." – "Kan de hjælpe jer, vil jeg ikke nægte jer dem," sagde jeg og gav ham de to hundrede gylden. Han omfavnede mig, kaldte mig sin bedste ven og svor at betale dem igen med det allerførste. Derpå hoppede han lystig ud af værelset, steg i vognen, vinkede til mig nedladende med sin hånd og kørte bort.

Noget efter besøgte han mig atter i en anden vogn, hvilket han flere gange gentog. "Faaborg," sagde jeg endelig, "tilgiv at jeg blander mig i Eders anliggender, men I siger selv, at I er i

gæld og tillader Eder dog en daglig udgift, der er unødvendig, eftersom I ligeså let som vi andre til fods kan besøge Eders venner." – "Det forstår sig," svarede han, "men en slig vogn er ikke så let at blive af med som at få. Jeg lejede den i anledning af et lille eventyr, hvortil den var mig af vigtighed. Siden betænkte jeg, at jeg, så længe jeg brugte den, ikke behøvede at betale lejen deraf, og nu ruller den med mig som et vandrende fængsel, og lægger beslag på min person; jo længere jeg har den, des umuligere bliver det mig at betale den, og hvis ej en god ven forløser mig derfra, kommer jeg til at rulle om deri, så længe jeg lever." – "Det er en hård skæbne," sagde jeg, "og hvis I tillader det, vil jeg forsøge at befri jer derfra." – "I er min redningsengel," svarede han. Jeg afgjorde nu hans gæld til ejeren af vognen, og den kørte bort. "Da I så venskabeligt tager Eder af mine forfaldne anliggender," sagde Faaborg, "vil I da ikke forløse mig fra en fangevogter, der er lige så slem, som dette kørende fængsel?" – "Forklar Eder tydeligere?" – "Har I ikke bemærket den karl, der bestandig følger mig i hælene, hvor jeg går, ligesom om han var lænket til mine trin? Han står nu i gangen ved siden af Eders værelse." – "Det er jo Eders tjener," sagde jeg. "Nej, han er snarere min befalende herre, han har lånt mig penge, derfor kan jeg ikke jage ham bort, han tager sig nu intet for uden at vogte på alle mine skridt; det går med ham, ligesom med vognen, hans løn vokser hver dag, og jo længere han vogter på mig, des vanskeligere er det mig at blive ham kvit." – "Faaborg," sagde jeg, "jeg vil også betale denne fordring, men så håber jeg, at I engang bliver fornuftig og bestemmer udgifter efter indtægter, ellers ville Eders bekendte med den bedste vilje ikke længe kunne hjælpe jer." – "I har ret," sagde

han, "jeg har handlet noget ubesindigt; men jeg tænker nu netop alvorligt på at forbedre mig." Jeg afgjorde da også denne gæld, hvilken Faaborg optegnede og lovede at betale tilbage med det øvrige.

Imidlertid indfandt jeg mig hver dag hos kansleren, ja eftersom tiden var kort, og der var mange breve at skrive, måtte jeg ofte arbejde hjemme. Engang da jeg således sad og skrev, kom Faaborg. "I er gal," sagde han, idet han kastede et blik på mit arbejde. "Hvorfor vil I trælle længere end behøves? Ingen takker Eder derfor; hvis I vil gøre lykke, må I dog gå en anden vej." – "Hvilken vej skal jeg da gå?" – "Det skal jeg sige jer, hvis I ikke ved det: Tænk mindre på kanslerens forretninger og mere på kansleren selv. Søg at smigre ham, ikke plumpt og åbenbart, men i forbigående med henkastede ord, der ligesom mod Eders vilje slipper jer ud af munden. Tal, som om landets held afhænger af, at han vogter sig for snue eller tandpine. Træk ham, hvis I kan, både legemligt og åndeligt nathuen dybt ned over hovedet og kald det en formastelig adfærd, hvis han blot vover at skyde den op over det ene øre. Hold jer for resten ikke for god til noget, men vær mellemhandler, når og hvor I kan, da vil I snart bringe det så vidt, at han aldeles ikke kan undvære jer, og da kan I sætte igennem, hvad I vil." – "I føler ikke, hvor uværdig den vej er, I viser mig, Faaborg." – "hvor uværdig den er, så betrådte dog Eders kansler den for at indsmigre sig hos kongen." – "Det er ikke sandt. "- "Ak; I kender kun lidet til verdens gang, de gejstlige er netop de værste, og mellem os sagt, de driver kryberiet så skamløst, at jeg selv væmmes derved; for når galt skal være, foretrækker jeg dog en spraglet

slange for en sort, de kryber rigtignok begge, men den første har i det mindste de glimrende farver forud."

En dag mødte jeg Faaborg, da han kom ud fra et bekendt hus, i hvilket mange havde tilsat deres formue ved terninger og andre lykkespil. "Vogt Eder dog," sagde jeg, "I ødelægger Eder selv ved det liv I fører." – "Nej, jeg ødelægger kun andre," sagde han, "der oven i købet er mine fjender, for vinder jeg, da ødelægges mine modspillere, der er mine øjeblikkelige fjender, taber jeg, da ødelægges mine kreditorer, der er mine bestandige fjender." – "I lever da kun for at spille?" – "Jeg lever snarere af at spille, alle de andre indtægtskilder er tilstoppede, kun denne har jeg endnu tilbage." – "Det er en usikker indtægt." – "Ikke så usikker, som I tror; der gives besværgelsesformularer, hvorved man sikrer sig fru Fortunas gunst; skal jeg undervise jer deri?" – "Det behøves ikke, Faaborg." – "Som I vil, men I lærer vanskeligt at kende verden, hvis I foragter at gå dens skole igennem." – "Der er dog forskel på verden og på et spillehus." – "Forskellen er ikke stor, for verden er selv det største spillehus, kun den ægte spiller kender livets mangfoldige forbindelser og afvekslinger, kun han forstår at gætte fremtiden, og at gribe øjeblikket i flugten; først når jeg spiller med en mand, lærer jeg, hvortil han duer, ja ofte har den blotte måde at holde kortene og at kaste terningerne på, vist mig, hvad der boede i et menneske." – "Gik det efter Eders hoved, måtte man vælge gesandter og statsmænd på spillehuse." -"I det mindste bør ingen dertil vælges, der mangler talent for spil; den, som vil lege med rigers og folkeslags skæbne, må dog kende fru Fortunas luner." – "Sig hvad I vil, I overtaler mig dog aldrig til at blive nogen spiller." – "Desto større dåre er i," svarede han og gik.

"Hør, Zabern," sagde han en anden gang, "det gør mig ondt for dig, for du fører et fattigt liv midt i dine rigdomme, og du lever som en eneboer midt i din blomstrende ungdom." – "Hvorledes det, Faaborg?" – "Tro mig, du vil aldrig bringe det til noget i verden, hvis du vedbliver at leve på den vis." – "Hvad skal jeg da gøre?" – "Du skal besøge kvindeselskab; på hundrede skridts afstand vil jeg kende den mand, der har nydt kvindernes gunst, selv den ubetydeligste vinder derved en sikkerhed, så at de andre kun synes kejtede stakler imod ham at regne." – "En ædel kvindes gunst er ikke let at vinde," bemærkede jeg. – "Ak, det er snak, der ingensteds har hjemme. Hvis I vil, da skal jeg i aften føre jer et sted hen, hvor I kan vinde så mange kvinders gunst, som I vil." – "Tak skal I have, Faaborg, men jeg bliver dog helst hjemme." – "Hør, Zabern, du er et urimeligt menneske, der ser farer, hvor der ingen er. Hvad Djævelen kunne det gavne mig at føre dig i slet selskab? Tværtimod, det er min største fordel, at du bliver kanoniseret jo før jo heller, for jeg og andre vilde krabater kunne vel trænge til en helgen, der endnu halvvejs er vor ven, og der kan tale vor sag i Himlen."

Alt dette sagde han med sådan en tone, at man hverken vidste, om det var alvor eller spøg. Egentlig holdt han sig på middelvejen mellem begge og kunne derved, som det faldt ham ind, trække sig tilbage, snart på den ene, snart på den anden side, og give sit ord den vending, som forsigtighed og egen fordel krævede.

"Jeg vil fortælle Eder noget," sagde han engang, "som I vanskeligt selv havde opdaget, for Eders ånd skuer kun indad mod Eders eget bryst, og de mennesker, hos hvilke det er tilfældet, ved jo næsten aldrig hvad der foregår omkring dem.

Alle de personer, I omgås med, fra kansleren af til den ringeste adelsmand i hans følge, er kongens hemmelige fjender; især har de lagt den plan at skille fru Sigbrit ved sin indflydelse, imidlertid kunne det være, at hun overlistede dem alle. – Tro for resten ej, at de har indviet mig i deres hemmelighed," blev han ved, "det er langtfra, men jeg har dog mærket den alligevel, og de skal nødes til at indvie mig deri. Jeg vil også have min del af byttet, ellers står jeg ikke inde for min egen tavshed."

Jeg lærte ved disse forskellige ytringer snart at indse, at Faaborg ikke blot var et letsindigt, men et i høj grad fordærvet menneske. Jeg tænkte derfor alvorligt på at trække mig tilbage fra ham, hvilket dog formedelst den smidighed, hvormed han vidste at undgå enhver alvorlig erklæring, ikke var så let. Imidlertid løstes knuden for en tid af sig selv. En dag kom han til mig, som det lod, i ondt lune. Han havde tabt sin sædvanlige munterhed og kastede sig i en stol, hvor han sad længe uden at mæle et ord. "Hør, Zabern," sagde han til sidst, "jeg vil spørge dig om noget: Har du hørt tale om en mand, der skød en pil ud, som han ønskede at genfinde og længe forgæves søgte? Til sidst faldt han på at skyde en pil i samme retning som den forrige, og da han nu søgte denne, fandt han dem begge på engang." – "Hvad er Eders mening dermed?" spurgte jeg. – "Du har lånt mig to hundrede gylden, Zabern, det var den første pil, skyd nu en ny pil i samme retning og lån mig atter to hundrede, så kan det hænde sig, at du får alt igen på en gang." – "Vel," svarede jeg, "jeg vil endnu engang forsøge." – "Vil du?" sagde han, "du er en ærlig karl, og jeg sværger, at du ej skal se mig igen, før jeg kan betale dig enten alt eller dog en del deraf; for det vil måske falde mig bekvemmere at betale dig terminsvis, derimod har du dog

vel intet?" – "Aldeles intet," svarede jeg. – Dermed gik han og holdt for så vidt sit ord, at jeg ikke så ham igen før efter min hjemkomst fra Bryssel.

Endelig kom den tid, der var bestemt til vor afrejse. Flere skibe udrustedes dertil, dog skete tilberedelserne hemmeligt, da man frygtede hindringer fra Sveriges side, der på den tid var i fuld opstand imod kong Christian.

Der taltes også om en grusom sørøver ved de hollandske kyster, hvilken var en stor fjende af de danske, og havde fem hundrede stridbare mænd under sig. Vi indskibede os derfor i al stilhed midt om sommeren og sejlede med sidevind gennem Kattegat. De vigtigste gesandtskabsherrer var foruden kansleren, hr. Henrik Gjøe, hr. Hans Bilde og Niels Hendriksen, hvoraf hver havde sit skib og sine tjenere under sig. Jeg befandt mig med kansleren på det største skib, der havde tre master og var vel tiltaklet i alle måder. Da jeg fra min tidligste ungdom var vant til søen, havde jeg ingen sygdom at gennemgå; kansleren derimod, hvis natur aldrig kunne vænne sig til skibets bevægelser, befandt sig meget ilde. Jeg havde hidindtil samvittighedsfuldt arbejdet under ham i flere måneder, han var heller ikke utilfreds med mit arbejde; men da han selv var flittig, så fordrede han også flid af andre og viste dem ingen særdeles velvilje herfor. Nu derimod havde jeg lejlighed til at tage mig af hans egen person, jeg understøttede ham, når han gik, hjalp ham at indrette sit leje, sørgede for, at han hurtigt fik, hvad han troede nødvendigt eller behageligt; herved lykkedes det mig at sætte mig fastere i hans gunst end ved nogen af mine

foregående bestræbelser. Jeg tænkte da på Faaborgs ord om den måde, hvorpå man sikrest kan komme til ære og anseelse, men jeg var dog enig med mig selv om, at disse ord forholdt sig til virkeligheden, som et fordrejet billede, der, om det end i nogle træk minder om sandheden, dog fremstiller den på en hæslig og overdreven måde.

Da vi kom ud i Nordsøen, drejede vinden sig mod syd, og vi måtte sejle den så nær som muligt, hvorved skibet fik heftige stød. Vinden gik endelig over til en stærk storm, så at vi om natten den ni og tyvende juni var nær ved at lide skibbrud under nordkysten af Holland. Foksejlet led stor skade, mesanen reves over bord, hvorimod storsejlet og de øvrige sejl, der først var rebede, blev frelst. Om morgenen kom en lods om bord, der påtog sig at føre skibet til Texel. Hertil ankom vi også til stor glæde for os alle og især for kansleren, der snart blev frisk, da han atter indåndede landluften.

Mens vi var i Texel, måtte jeg fortælle kansleren min ungdomshistorie. Han hørte med opmærksomhed på alt, især på det, der i min fortælling angik Dyveke, og han syntes at have noget på hjertet i denne anledning, som han dog dengang endnu ikke fandt for godt at betro mig. Derimod lagde han ikke skjul på sin tilfredshed over mit slægtskab med en anselig familie i Nederlandene. Det er rimeligt, at dette ubetydelige fortrin, der endog havde skadet mig hos kongen, meget bidrog til at vinde den stolte kanslers gunst, og han befalede udtrykkelig sine tjenere, at de ingen forskel skulle gøre på mig og på de unge adelsmænd, der fulgte ham.

De andre skibe samledes lidt efter lidt i samme havn, hvori vi lå, de var kun lidet beskadigede, og det nødvendigste blev

hurtigt udbedret. Man fortalte os, at den omtalte sørøver, der kaldte sig Lange Peter, før stormen var sejlet Texel forbi med fire velbevæbnede skibe. Det var således en lykke, at den stærke storm havde hindret ham fra at nærme sig os, i det mindste sparedes derved megen blodsudgydelse. Da han var sejlet nord efter, troede kansleren, at vi burde benytte det første gunstige øjeblik til afrejsen, før han kom tilbage. Efter at stormen havde lagt sig, gave vi os da straks på vej, uagtet det nye mesansejl endnu ej var færdigt. Vinden var imidlertid god, og vi sejlede hurtigt uden mesan, ved hjælp af de øvrige sejl, indtil vi kom til Scheldens munding. Nu var vi sikre og styrede ind i floden til Antwerpen, hvor vi fandt ærkehertugens sendebud, der ventede os, og i hvis følge vi snart ankom til Bryssel.

Kort efter vor ankomst blev vi forestillet for prinsesse Elisabeth, som udtrykkelig havde forlangt at se os. Hendes skabning var veldannet, hendes åsyn regelmæssigt, men så blegt, at hun, når hun ikke bevægede sig, forekom mig som et billede, udhugget i marmor. Hvad der imidlertid især gjorde indtryk ikke blot på mig, men på alle dem, der så hende, var det udtryk af blidhed og tungsind, der malede sig i hvert af hendes træk. Det forekom mig siden, ligesom om man deri kunne læse de sorger, der ventede hende, og den hengivenhed i Forsynets vilje, hvormed hun bar dem. Om hendes fint formede mund svævede et halvt smil, der syntes at kæmpe med en tilbagetrængt smerte, hvilken rimeligvis dengang opstod ved tanken om skilsmissen fra hendes kære fædreland, dog er det vist, at dette udtryk af sorg aldrig siden efter forsvandt eller formindskedes.

Hun talte et par venlige ord med enhver, hvilke dog måtte oversættes for de fleste, eftersom hun ej forstod det danske sprog. Hos mig dvælede hun længst, da kansleren havde anmeldt mig som en nederlænder på mødreneside, der fuldkommen forstod hendes sprog. Hun adspurgte mig om Danmark og om dets sæder, hvilke hun ene kendte af beskrivelser, der ofte afveg fra sandheden. Hun glædede sig ved at høre, at vor sommer var mild, og at de skønneste blomster kunne trives hos os lige så vel som i Nederlandene. Til sidst bad hun om, at jeg som hendes halve landsmand ville understøtte hende i en lille forlegenhed. – "Med liv og sjæl," svarede jeg. – Kansleren, der stod nær ved og hørte mit svar, vendte sig om og så venligt på mig. – "Nå," sagde hun med et smil, "så sig mig, hvad de ord hedder på dansk: Jeg håber, at vi skal gøre nærmere bekendtskab, når jeg først forstår mit ny fædrelands sprog." Jeg oversatte dette for hende således, som jeg her har nedskrevet det, og hun gentog ordene flere gange, til hun fuldkommen erindrede dem. Derpå talte hun med de øvrige, og endelig stillede hun sig midt i værelset, bøjede sig venligt og gentog disse ord, mens en let rødme udbredte sig over hendes kinder. Den fremmede accent og den usikre stemme, men frem for alt den venlighed, hvormed hun ledsagede dem, meddelte disse hendes ord en egen tryllekraft, og skønt jeg ofte har smilet, når jeg så fornemme personer ved slige kunstgreb at fængsle hjerterne, så glædede det mig dog denne gang, for efter alt, hvad jeg hørte, fortjente hun virkelig den kærlighed, hvorefter hun stræbte.

Da vi kom hjem, spurgte kansleren mig, hvorledes vor tilkommende dronning behagede mig. "Bedre end jeg kan sige,"

svarede jeg. – "Du forsikrede at stå hende bi med liv og sjæl, er det din virkelige mening?" – "Ja, til visse, højærværdige herre!" – "Du kan måske stå hende bedre bi end vi alle." – "Hvorledes det?" – "Efter din fortælling var du Dyvekes ungdomsven." – "Det var jeg." – "Dyveke er den anstødssten, der står denne prinsesse i vejen; så længe hun bliver i kongens nærhed, er der ingen lykke for Elisabeth at vente; ja hvad værre er, så længe kærligheden til Dyveke varer, hersker Sigbrit, og så længe hun hersker, er der heller ingen lykke at vente for vort stakkels land." – "Da I siger det, må det vel så være, højværdige herre." – "Min søn, jeg håber vist at anbefale dig således til kongen, at han antager dig blandt sine betroede nær sin person, derved vil du finde lejlighed til at se Dyveke; hvis du da – tro ej, at jeg vil råde dig noget uværdigt – hvis du da er i stand til igen at vinde hendes hjerte og bevæge hende til at følge dig, så vil dronning Elisabeths broder skænke dig en bopæl her, Danmarks adel vil velsigne dig som sin befrier, og du udriver et ulykkeligt og alt for henrivende væsen fra åndelig, ja måske fra legemlig undergang." – "I mener at jeg skulle ægte Dyveke?" – "Min søn, lad ingen fordom blænde dig. Hvorfor skulle det være dig imod at henleve dit liv ved en dejlig og elskværdig kvindes side, som du engang har elsket, og som ved dig er udrevet fra fordærvelse? Hvorfor skulle det være dig imod at vinde dronningens velvilje, den mægtige ærkehertugs beskyttelse og den danske adels, ja hele folkets taknemmelighed?" – "Tilgiv, højværdige herre, jeg kan ej ægte Dyveke." – "Er hun dig ikke mere kær?" spurgte kansleren. – "Jeg ville ofre mit liv for at udrive hende fra fordærvelse," svarede jeg. – "Men dine fordomme vil du ikke ofre?" – "Det er ingen fordom, at en mand

skal søge sig en ubesmittet hustru; ej at tale om, at Dyveke selv aldrig vender sin hu fra kongen." – "Min søn," sagde kansleren, "hvorfor skulle jeg mistro dig, der stedse viser dig redelig og åbenhjertig, da jeg dog har måttet sætte lid til andre, på hvilke man måske mindre kan forlade sig end på dig. Sværg imidlertid ved din forløser ej at forråde, hvad jeg betror dig." – "Jeg sværger." – "Vil du bekræfte din ed over den korsfæstede?" spurgte han og drog et forhæng til side, der skjulte Frelserens billede. – Min nysgerrighed var spændt, og det ønske lå vel skjult i min sjæl at forebygge det onde, der kunne møde Dyveke, hvorfor jeg aflagde den ed, han fordrede. – "Min søn," sagde han med sagte røst, "vi er tre hundrede adelsmænd, der har svoret på Christi kors og bekræftet ved det hellige sakramente, at vi ej vil standse, før vi til landets vel har fjernet den fordærvelige Sigbrit. Jeg selv er ikke villigere til at svinge det gejstlige glavind til Christi ære mod de vantro, end jeg er til at svinge det verdslige sværd til landets og adelens gavn mod den herskesyge kvinde. Hvis du eller en anden ikke overskærer båndet på en mild måde, så nødes vi til at gribe til hårdere midler; men jeg tror vist, at dette ikke behøves, jeg tror vist, at du er det udvalgte redskab, ved hvilket ro og fred skulle vende tilbage til os, og du vil da i Danmarks riges råd finde lige så mange beskyttere, som det tæller medlemmer." – "Men betragter I ikke Sigbrit med et alt for misfornøjet øje, højværdige herre? Jeg ved vel, at hun er herskesyg, men" – "Hvis du kender Sigbrit, så ved du også, med hvilket had hun forfølger enhver, der ikke bøjer sig for hende. Kong Christians sværd er allerede draget halvt ud af skeden og truer hans hengivneste tjenere; det er hendes skyld. Adelen er fjernet fra

den magt, som den tilkommer, folket besværes med skatter; det er hendes onde råd, der er årsag til alt dette. Hun er en ugudelig, der spotter det hellige og beregner alt efter egen fordel; hun tror ikke på Gud og ikke på Christus; kun på sine djævelske kunster tror hun, for hun er en troldkvinde, der har samkvem med den onde, hvilket ikke skulle falde vanskeligt at bevise." – "Højværdige herre, hvad I her siger, skal være nedlagt i mit hjerte som i en dobbelt marmorkiste, skjult i en gravkælder, hvortil nøglen er borte, men at bortføre Dyveke med magt eller list og at ægte hende, selv med hendes vilje, kan og vil jeg ikke." – "Min søn, vis mig dog den villighed at se hende og at søge hendes omgang, hvem ved?" – "Det vil visselig være forgæves, høje herre." – "Nå," sagde han halvsagte, ligesom til sig selv, "så må Faaborg til, jeg havde dog ønsket hende en bedre skæbne." – "Vogt Eder for Faaborg, herre, han er sikkert ej at bygge på." – "Han er dog en mand, der vover noget for sit øjemed," sagde kansleren.

Dette var den eneste samtale af det slags, jeg før min hjemkomst havde med ham.

Jeg havde, da der manglede plads i den kansleren anviste bolig, lejet mig et værelse i byen. Her hændte det sig engang, at jeg fra mit vindue så to meget velskabte q vinder gå ind i det lige over for mig liggende hus. Begge var beslørede, den ene syntes på gangen ældre, den anden forekom mig derimod meget ung. Den sidste slog sit slør til side og så sig om, før hun trådte ind ad porten, og et par dunkle øjne funklede mig i møde fra det dejligste ansigt, som jeg nogentid erindrer at have set. Ej engang Dyveke i sin første ungdoms glans kunne

sammenlignes med hende. Hun dvælede kun et par sekunder, og det ædle ansigt så sig om med en art af trods; men næppe mærkede hun mit studsende blik, før hun lod sløret falde ned over ansigtet og forsvandt i porten til sin bolig.

Kun én gang lykkedes det mig endnu at se hende i vinduet. Jeg opdagede da, at det fyldige hår, der i skønne lokker og dunkle fletninger snoede sig om hendes hoved, var af samme farve som hendes øjne. Næppe mærkede hun atter, at jeg kastede et blik på hende, før hun lod de store forhæng glide ned over vinduerne, så at jeg intet mere kunne se. Dog bildte jeg mig ind undertiden at høre hendes stemme, i det mindste tonede ofte sange fra hendes vindue, der til min forundring var digtet i mit eget sprog [Note 1)]. De åndede alle den mest flammende fædrelandskærlighed, de dvælede enten i fjerne heltetider, eller klagede over det elskede lands dybe fornedrelse, undertiden var de blandet med dunkle spådomme om en tilkommende befrier. Alt dette blev sunget snart med klagende vemod, snart med jublende sejrshåb, men stedse med ild og inderlig følelse. "Hvem er de kvinder, der bor over for os?" spurgte jeg min vært. "Ej, de er jo fra Eders eget land," svarede han, "de kommer fra det højeste norden ligesom I selv, I skulle derfor hilse på dem som deres landsmand." – "Det ønsker jeg også," svarede jeg og skikkede dem bud med et par linjer, hvori jeg bad om tilladelse til at besøge dem. Den ældre dame gav buddet det mundtlige svar, at de aldeles intet besøg modtog, ja den næste morgen hørte jeg ingen flere sange, og et par dage derefter fortalte min vært, at de havde forladt deres bolig og var flyttet hen til en gade, som han ej vidste at nævne mig.

Jeg har i min barndom hørt en fortælling om en, der belurede en ellepige, der et øjeblik kom ud af sit bjerg. Hun forsvandt, men hendes billede blev ligesom indtrykt i hans sjæl, så at han fra den time af, så længe han levede, så det ved sin side; hverken i ensomhed eller i selskab forlod det ham, selv om natten så han billedet foran sit leje, og det vakte en sådan længsel hos ham, at han endelig vansmægtede og døde af sorg. Noget lignende følte jeg i de første dage, efter at jeg havde set den dejlige ubekendte; hendes billede ville ej vige fra mig, og selv tanken om Dyveke, der tilforn havde sysselsat mig mere, end jeg selv ønskede, trådte nu tilbage i baggrunden af min sjæl, indtil endelig umuligheden af at se hende igen, og det letsind, der er ungdommen egent, fjernede hendes billede, så at hun til sidst kun glimtede for mig som en langt borte lysende stjerne, der vel skinner herligt, men for andre ubekendte verdener, og som man finder sig i, så længe man lever, at betragte som en lys, men fjern drøm, eller som et eventyr om uopnåelige skatte.

Hvor forundredes jeg ikke, da kansleren et par dage efter denne begivenhed hemmelig spurgte mig, om jeg ikke havde bemærket to kvinder, der før boede over for mig? Efter hans beskrivelse kunne jeg ikke tvivle på, hvem han mente; jeg fortalte ham derfor mit korte og utilfredsstillende eventyr. – "Ved I," sagde han, "at disse kvinder er farlige, og at vi må bemægtige os deres personer? Det er oprørere fra Sverige, afsendt for at foranstalte et lån, hvilket, som man ej kan tvivle på, skal anvendes til at fortsætte krigen mod deres og vor retmæssige konge. Den tavshed, hvormed vor rejse blev forberedt, og deres derpå beroende uvidenhed om vor ankomst, er grunden til, at de er her endnu. Ærkehertugen har imidlertid

givet mig håb om at udlevere dem." – "Skulle de da føres til Danmark, og fængsles?" – "Naturligvis." – "Hvad bliver da deres skæbne?" – "Den afhænger af kongen." – "Kongen er streng." – "Det er han, et bestandigt fængsel kunne de vel ej undgå." -"O, min ædle herre, er det ej straf nok, når vi sender dem tilbage med uforrettet sag? Det ville være uridderligt og grusomt at øve anden hævn på kvinder." – "Når kvinder opgiver deres kvindesysler og handler som mænd, må de finde sig i at dele disses skæbne." – "Højværdige herre!" – "Min søn, jeg kan ej handle anderledes her, kongen vil betragte mig som en forræder, hvis jeg frivilligt lod dem slippe mig af hænderne." – "Er der da ingen redning for dem?" – "Jeg kan ikke redde dem?" – "Men ærkehertugen, prinsessen?" – "Ja, de har rigtignok magten; dog må jeg, som kong Christians afsending, håbe, at de ikke vil bruge den til det, som kongen misbilliger." – Dette vink var mig nok, jeg ilede straks til prinsessen og udbad mig et øjebliks samtale, hvilken jeg straks fik. Jeg skildrede hende de ulykkeliges stilling, og hvor grusomt det ville være strengt at straffe kvinder, hvis brøde, selv om den kunne bevises, kun grundede sig på, at de var forledt og misbrugt af andre. Prinsessen hørte venligt på mig, endelig sagde hun: "I skulle mindst af alle overtale mig til at begynde min løbebane med at handle imod min gemals vilje." Dette sagde hun imidlertid så venligt, at det, i stedet for at berøve mig modet, snarere forøgede det. Jeg blev ved at beskrive hende den yngre dame, og det indtryk, hun efterlod hos enhver, der så hende. "Hendes skønhed bør ej bestikke os," sagde prinsessen alvorligt, "imidlertid har I ret i, at de er forladte, og det anstår mig vel at begynde min tilkommende bane med mildhed og skånsel. –

Vent her et øjeblik," blev hun ved, derpå gik hun ind og skrev, som jeg formodede, et par linjer til sin broder. Hun ringede derpå, og en af hendes hoffolk kom ud med en billet, der blev afsendt til ærkehertugen. Efter en time kom der svar, hun trådte ind og rakte mig et forseglet papir. "Her er deres rejsetilladelse undertegnet," sagde hun, "det er bedst, at hverken I eller jeg ved, hvilke personer vi har vist denne tjeneste, des mere skyldfri vil vor handling synes. Gå selv, bring dem dette brev og sig dem, at de straks må rejse."

Jeg takkede hende så varmt, som den ærbødighed, hun indgød mig, tillod, og ilede til kansleren, hvor jeg fik underretning om de svenske kvinders bopæl. Ankommet hertil lod jeg mig anmelde som en af sending fra kansleren. De lod mig svare, at kansleren aldeles intet kunne have at sige dem. – Jeg svarede igen, at det var en sag af vigtighed, hvorpå deres egen velfærd beroede, og nu blev det mig endelig betydet at vente. Efter kort tid trådte den ældre dame ind i værelset, hendes væsen var stolt, værdigt og næsten herskende; hun lignede så meget sin tidligere ledsagerinde, at man kunne se, de var af samme slægt. – "Hvad vil I?" spurgte hun. – "Bede Eder at rejse bort så hurtigt, som muligt," svarede jeg, "en stor fare svævede over Eders hoveder, dog har prinsesse Elisabeths venlige hånd bortfjernet den; her bringer jeg tilladelse til Eders afrejse." – Hun tog brevet, åbnede og læste det. "Jeg ser heraf," sagde hun, "at man tillader os at rejse bort med uforrettet sag, det er en meget stor nåde." – "Den er større end I tror, eller foretrækker I måske at indespærres i et af kong Christians fængsler?" – "Kong Christian har intet at byde over et frit folk," svarede hun, og en stærk rødme udbredte sig over de stolte

kinder. – "I glemmer, at dette fri folk med ed er bundet til Danmarks trone." – "For deres ubesindige løfter have vore fædre bødet med trældom. Vi aflagde aldrig ed til Christian af Danmark, vi har tvært imod svoret før at ofre vort liv end vor frihed." – "Hvad I kalder frihed, kalder kongen oprør." – "Her i en fremmed herres land har han ingen magt." -"I glemmer, at den fremmede herre nu bliver hans svoger." – "Vel," sagde hun, "det er den gamle historie, at tyrannerne rækker hinanden hånd for at kue friheden, deres fælles fjende; vi må da rejse, men gå nu Eders vej og forskån mig i det mindste for længere at se en af despotens håndlangere." – "Jeg er ingen despots håndlanger; jeg er en fri borger lige såvel som I; frivilligt kom jeg for at advare Eder og kunne derfor nok have krav på en velvilligere modtagelse." – "Gå, unge mand," sagde hun, "jeg kan ikke takke Eder for det bevis, I bringer på, at Eders hersker udstrækker sin uretfærdige hånd også over dette land." – Jeg tog afsked og gik, men følte ret bittert, hvor ubillig man bliver, når man ensidigt drives af had og fordom, var det end i kampen for en ædel sag.

Noget efter fik jeg befaling om at rejse hjem for at overgive flere vigtige papirer i kongens hænder. Vel muligt også, at kansleren endnu ej havde opgivet sin plan og derfor ønskede mig så snart som muligt i Dyvekes nærhed. Da jeg ankom, var kongen bortrejst og ventedes først hjem om nogle dage. Det blev mig derfor betydet af rigsrådet, til hvilket jeg også havde breve, at jeg skulle vente i hovedstaden til kongens tilbagekomst. Jeg nåede København nogle dage før den katolske faste, hen imod vinterens ende, på hvilken tid de, der ellers sidder indesluttede i deres huse, var vant til i underlige

forklædninger at gennemstrejfe gaderne. Mængden var i bestandig bevægelse, alle håndværkssvende og drenge havde frihed, bønderne rede eller kørte om kap gennem byen, andre drog rundt i procession med trommer og piber, og med deres skytshelgener i spidsen; bagerlauget gav en stor kringle til pris, slagterne drog omkring med en tyr, prydet med bånd og grankranse, hvilken til sidst slagtedes og udstykkedes blandt folket. Selv de mest påholdne gav på den tid slip på deres sparsomhed, den hele by udgjorde kun ét selskab, der ikke samledes i et enkelt hus, men på gader og stræder. Fremmede tiltalte hinanden som bekendte; der var så længe, som denne fest varede, en slags lighed mellem alle stænder, og den fattige livegne havde lov til at drive sin spøg med den stolteste adelsmand. Imidlertid misbrugtes vel undertiden denne frihed, forbuden elskov benyttede sig deraf, og hævngerrighed fandt under forklædningen et skjul for de fordærveligste planer. Måske var dette årsagen til, at man nu, efter at det rensede evangelium er begyndt at forkyndes, har afskaffet denne fest tilligemed andre papistiske skikke; dog ses endnu betydelige levninger deraf, for folket kan vel ledes til at indse dårskaben i visse forudfattede meninger, men århundreder må forsvinde, før det ganske giver slip på den frihed, det fra gammel tid har været vant til.

Nogle dage før fastens begyndelse, da jeg gik igennem en afsides gade, stødte jeg på et optog af skoledrenge, der benyttede den tids frihed til allehånde både tilladelig og utilladelig lystighed. I disses flok befandt sig tit fuldvoksne mennesker, de førte som oftest et vildt levned og nærede sig af at synge for folks døre, af at betle, ja undertiden endog af at

stjæle. Hertil var deres klædedragter fortræffeligt indrettede. På hovedet bar de forede huer, hvori fandtes gemmesteder til penge og andre kostbarheder; den øvrige del af deres legemer var skjult under en stor kåbe, hvori der i ældre tider kun fandtes ét hul, af hvilket den højre hånd kunne udstrækkes, men senere forsynedes den med to åbninger, en for hver arm. Disse mennesker var yderst påtrængende og søgte ofte med trusler at aftvinge, hvad de ej kunne få med det gode. Dette var især tilfældet på denne tid, da enhver troede at have ret til at gå den vej, som indfald og lune betegnede ham; dog udøvedes vel stundom af andre under disses navn voldsgerninger, for hvilke det ville være ubilligt at drage dem til ansvar.

For mig var det et virkeligt uheld at møde dem på dette sted, hvor jeg var aldeles forladt og desuden ubevæbnet. Næppe så de mig, før de styrtede sig som glubende ulve over mig. Under skin af at betle, undersøgte de alle mine lommer og fratog mig med magt mine penge, så at jeg omtrent befandt mig i samme stilling, som den, der er faldet i røveres hænder. Da de havde taget, hvad de fandt for godt, sagde endelig en, der syntes at være deres formand: "Jeg håber ej, at I optager det ilde, Zabern, at vi benytter os af de rettigheder, som denne dragt giver os?" – "Faaborg," sagde jeg højst forbavset, "er det Eder?" – "Ja," svarede han, mens han tog sin hue af og viste sit ansigt, som han havde malet, for at være ukendelig, "en diamant bør ej indfattes i guld men i sølv, derfor har jeg beskedent indfattet mit hoved med disse sølvmønter." Dermed pegede han på den indvendige rand af sin hue, der virkelig var omkranset af sølvpenge, hvortil han nu ganske roligt tilføjede dem, som han havde røvet fra mig. – "Faaborg," sagde jeg forbitret, "vogt Eder,

I flagrer om galgen, som en myg om lyset." – "Brudesengen skal nu være min galge," svarede han, "i den vil jeg hænge mig så højt, som hertug Carls magt kan hæve mig; jeg bliver nu en konges svoger ligesom han, deri er jeg hans ligemand." – Faaborg ilede derpå bort med sit vilde selskab, men hans ord vakte betænkeligheder hos mig, som jeg endelig til trods for min tidligere plan besluttede at meddele Dyveke selv.

Dette forsæt blev imidlertid ikke udført. Dagen efter mit eventyr med Faaborg havde jeg nemlig for at undgå flere ubehagelige møder lejet en hest, fra hvilken jeg med sikkerhed kunne betragte den lystige mængde, der bevægede sig forbi mig. Fodgængerne dannede to tætte rækker på begge sider af gaderne fra byens østre port til dens vestlige udgang. Midten derimod var bestemt for de fornemmere, der enten red eller kørte. På et hjørne nær Helliggeistes Kirke opslog en kvaksalver sin bod og tiltrak sig for en tid mængdens opmærksomhed. Han anpriste sine arcana med den tillidsfulde tone, som er egen for denne slags folk, imidlertid gik han dog frem med noget mådehold og tilstod, at hans midler ikke hjalp i alle tilfælde. "Hvis nogen mister en hånd eller fod," sagde han, "hvis han af naturen er skæv eller vanskabt, hvis hjernen angribes i sit inderste, hvis vattersot, svindsot, eller leversyge tager stærkt overhånd, hvis sygdommen overhovedet har udtømt alle den syges kræfter, da kan jeg ikke hjælpe ham. Ja hvis nogen påstår, at han kan læge slige sygdomme, da råder jeg Eder ej at sætte lid til ham, for han er sikkert en bedrager; i sådanne tilfælde kan alene bønner til Gud og hans helgener hjælpe." – Idet han sagde disse ord, tog han ærbødigt sin hat af, hvori den forsamlede mængde efterlignede ham. "Men hvis et menneske,"

blev han ved, "af en naturlig sund legemsbeskaffenhed, angribes enten af gigt, hovedpine, tandpine, koldfeber, nervefeber eller andre febre, hvis han lider af blodrighed eller blodmangel, hvis hørelsen eller synet er svækkede, når de kun ej er tilintetgjorte, hvis nogen såres af sværd eller lemlæstes ved slag eller fald, selv fra de højeste steder, når kun benene ikke rent er knust, da hjælper ufejlbarligt disse dråber og disse pulvere, og den, der ved brugen af dem ikke bliver så frisk, som han før var, han kommer til mig og henter sine penge tilbage; for jeg ønsker ingen fordel, jeg ønsker kun at række den ulykkelige min hjælpsomme hånd; alene derfor er jeg kommet til denne stad, hvis indbyggere kendes fra det højeste norden til de morianers land, ja selv iblandt hedninger, formedelst deres dyder og gudfrygtige sindelag, og derfor tager jeg heller ikke mere for mine lægemidler, end hvad de koster mig selv; jeg behøver det ikke," blev han ved, "for jeg har et andet håndværk, der rigeligt nærer mig." Her holdt han et øjeblik inde, for at give plads for de tilstrømmende købere. I denne mellemtid opdagede jeg Dyveke til hest, fulgt af en eneste ledsager; hun holdt sin hest i nogen afstand og lyttede til kvaksalverens ord. Denne syntes i begyndelsen ej at bemærke hende og begyndte den samme tale forfra, som vi ovenfor har anført. Men efter dens ende pegede han pludselig på Dyveke og sagde: "Der holder en fornem frue, i det mindste ser hun således ud, hun trækker sin mund til et spotsk smil, hun skammer sig nu ved for mængdens øjne at handle med kvaksalveren, men jeg vædder, at hun er den første, der i aften sender sin tjener hen for hemmeligt at købe mine lægemidler. Hvorfor vil I opsætte det, skønne frue? Tag dem lige så godt straks, I skal have dem

for intet." Dermed kastede han af al magt et sammenbundet tørklæde hen imod hende. Tørklædet, der uden tvivl var fyldt med tunge legemer, traf hendes hest i panden, hvorved den pludselig blev sky. Jeg hørte Dyvekes skrig og så hesten stejle næsten lodret i vejret, mens den forskrækkede mængde ilede bort til alle sider.

Enhver, der nogensinde har været vidne til et sådant optrin, ved hvor farligt det er, især for et fruentimmer, der, formedelst sin stilling, ikke således har hesten i sin magt som vi andre. Hun skreg heftigt og højt, og dødsskræk malede sig i hendes miner. Ikke des mindre mødte hendes angst hos den grusomme mængde ikke andet end en stærk hyssen og et voldsomt hurraråb. Hendes ledsager og jeg selv red næsten i samme øjeblik hen for at stå hende bi, men dette forøgede kun det farlige i hendes stilling. Hesten stejlede nu ikke længere, men løb i den voldsomste galop forbi den forsamlede mængde. For denne var dette et kærkomment skuespil, mange klappede i hænderne, andre skreg og viftede med tørklæder, hvilket endnu mere bidrog til at jage det ængstede dyr. Jeg fulgte hende så hurtigt, som jeg kunne, og vi ankom således i fuldt firspring efter få minutters forløb til byens vestre udgang. Her fulgte atter et nyt optrin, da en hob af de ovenfor beskrevne skoledrenge styrtede til og grebe Dyvekes hest i tøjlen. Da jeg ankom, var flere af dem i færd med at rive den forskrækkede pige ned af hesten. "Holdt!" råbte jeg, "skammer I Eder ikke ved så nederdrægtigt at bruge Eders overmagt?" – "Tys," svarede Faaborg, "i dag er min hue ikke fyldt med sølv, men med guld, jeg har rigsrådets bifald i, hvad jeg foretager, Eders kansler vil heller intet have derimod. Skibet ligger rede, der skal føre os

bort, stå mig derfor ej i vejen." – "Så længe jeg kan røre et led på mine fingre, skal jeg stå dig i vejen i dit niddingsværk," sagde jeg. Næppe var ordene af min mund, før en del af hoben med et højt skrig kastede sig i vejen for min hest og søgte at rive mig ned af sadlen. "I vognen med hende!" skreg Faaborg, "bind et tørklæde om hendes mund!" – I dette øjeblik hørte jeg atter hestetrav. Snart så jeg en adelsmand i spidsen for mange ryttere nærme sig i fuld firspring. "Fordømt!" råbte Faaborg, "af sted, brødre! Det er min herre. – Jeg finder vel engang lejlighed til at gengælde den gode vilje, I har vist mig i dag," sagde han til mig, og fulgte hurtigt sine kammerater, der allerede var forsvundet. Slotsherren, der havde hørt Dyvekes skrig om hjælp, nærmede sig nu og søgte, uden at agte på mig, at berolige Dyveke, ja lovede selv at ledsage hende til hendes hjem. Jeg sporede da min hest og ilede bort næsten beskæmmet ved den tanke så ganske at have måttet overlade Dyvekes redning til en anden. Hendes øjekast, da jeg red bort, viste mig imidlertid, at hun havde genkendt mig.

Endelig kom kongen hjem, og jeg fik befaling om at indfinde mig hos ham meget tidligt morgenen efter hans hjemkomst. Jeg ventede knap en time, før jeg blev indladt, og dog syntes tiden mig allerede lang. Jeg kender overhovedet intet pinligere end denne venten i de stores forstuer; det synes mig, som om ilden i tankerne slukkes, og som sjælskraften slappes ved det lange ophold, ja jeg er overbevist om, at den fejhed, hvorved mennesket ofte fornedrer sig for de mægtiges åsyn, til dels er en følge af den lange tid, man må vente, inden man stedes derfor. Blandt flere, der ønskede at indlades for kongen,

befandt sig også et par færøske bønder. Disse menneskers fremmede dragter og fremmede ansigter, hvori hjemve åbenbart stod præget, gjorde et besynderligt indtryk på mig. "Hvad vil du her, hvor du er lige så fremmed som de?" sagde jeg til mig selv. "Bortrevet fra dit fædreland, hvortil din hele barndom og dit hjerte binder dig, søger du her en trællepost under en streng, og, hvis man skal tro rygtet, ofte grusom herre, da du dog kunne leve fri og uafhængig mellem dine bjerge. Hvem ved, hvilke fristelser og farer der venter dig, når du først har solgt, eller snarere bortskænket dig selv, for du vinder jo ej engang nogen ydre fordel derved." Jeg ved ikke, om det var en anelse om tilkommende farer, der indgød mig disse tanker, men der kom i dette øjeblik en sådan rædsel over mig, at jeg hellere straks havde vendt mig om og var rejst hjem. Det var ikke første gang, at en slig ængstelighed rørte sig i mit bryst, men det var første gang, at jeg så heftigt betoges deraf, og jeg kunne knap trøste mig selv ved den tanke, at higen efter det ubekendte og lyst til at udvikle mine kræfter vanskeligt endnu ville tillade mig at finde sindsro i den stillere virkekreds, som mit fædreland tilbød.

Jeg lagde mærke til, at ordenen ved dette hof var forskellig fra den almindelige. De, der først indlodes, var de færøske bønder, dernæst fulgte de tilstedeværende borgere, og de fornemme måtte med en ærgrelse, som de forgæves søgte at skjule, vente til allersidst. Jeg selv blev altså ikke opholdt så længe, som jeg, ifølge min underordnede stilling, ellers havde været forpligtet til.

Da jeg kom ind, sad kongen foran et bord og undertegnede et par ansøgninger. Han vendte ryggen til døren, og spurgte, uden

at vende sig om, hvem jeg var. Jeg nævnte mit navn. – "Ja, man har anmeldt Eder for mig," sagde han, idet han lagde pennen hen og rejste sig op. "I kommer fra Bryssel?" – "Jeg har breve og regnskaber fra kansleren til Eders Nåde." – "Det er godt," sagde han, "læg dem der." – Jeg henlagde nu brevene på et bord, hvor de blev liggende uåbnede, så længe jeg var til stede. "Jeg har talt med Eder før," blev kongen ved, "ikke sandt?" – "Jo, i Bergen, Eders Nåde." – "På et bal, jeg erindrer det, I var også blandt de købmænd, der dengang lånte os penge, ikke så?" – "Jo, Eders Nåde," svarede jeg, forbavset over hans usædvanlige hukommelse. Nu begyndte han at tale om Nederlandene, adspurgte mig om folkets sæder, om Bryssel, om ærkehertugen; imidlertid mærkede jeg snart, at han vidste langt bedre besked derom end jeg. "Det er godt," føjede han til, "I er mig bedre anbefalet, end I tror, jeg agter ikke på stand, men på duelighed, derfor har jeg givet befaling til Eders ansættelse. I har at begive Eder til fru Sigbrit, der vil sige jer videre besked." Dermed vendte han sig fra mig og gav mig et vink, at jeg skulle gå.

Uagtet jeg højligt forbavsedes ved, at kongen, med hensyn til min ansættelse, henviste mig til fru Sigbrit, så føjede jeg mig straks efter hans vilje. Da jeg kom til fru Sigbrits port, fandt jeg den lukket, uagtet klokken allerede var over ni. Foran porten stod flere høje betjente, hvoriblandt enkelte rigsråder, og desuden en sværm af supplikanter, der alle ventede på at få fru Sigbrit i tale. Da morgenen var kold, så måtte de gå frem og tilbage udenfor hendes port for at varme sig. Det varede imidlertid ikke længe, før fru Sigbrit rakte hovedet ud af vinduet og råbte højt til en tjener, der var i færd med at åbne porten: "Jeg har ikke tid til at tale med nogen, sig, at jeg ej er

hjemme; I, Zabern, kan komme op," føjede hun til, da hun fik øje på mig. Derpå lukkede hun vinduet, og de øvrige måtte, uagtet de havde hørt hendes ord, gå bort med uforrettet sag. Jeg indlodes derimod straks og fandt hende sysselsat med vidtløftige regnskaber. En kongelig betjent stod ved hendes side for at give hende de nødvendige oplysninger og for at modtage hendes befalinger. Hun lod til at være lige så økonomisk nu, som i Bergen, i det mindste var hun lige så simpelt klædt som dengang. En kostbar, sønderreven krave lå imidlertid foran hende på bordet. Hun tog den og befalede, uden at bryde sig om min indtræden, en tjener at bringe den til Dyveke og bede hende selv at sy den sammen. "Hvis hun vil have hest og vogn og leve som en stor dame," lagde hun til, "så må hun spare på andre måder, for hverken kongen eller jeg har råd til at kaste alle vore penge bort til skræddere og syjomfruer." På samme tid fortsatte hun undersøgelsen af regnskabet, hvilket, så vidt jeg af hendes tale kunne mærke, var meget betydeligt. "Det er rigtigt," sagde hun til sidst, "jeg skal forelægge det til underskrift, nu kan I gå." – Ved disse ord bukkede den tilstedeværende regnskabsfører meget ydmygt og gik. Siden hørte jeg, at denne mand, som Sigbrit aldeles behandlede som sin undergivne, beklædte en høj og vigtig bestilling i toldfaget. Derpå henvendte hun sig til mig. "I kommer fra Bryssel," sagde hun, "hvordan står det til der?" – Jeg måtte nu fortælle alt, hvad jeg vidste om gesandtskabet og især om prinsessen. "Det er et kostbart gesandtskab," anmærkede hun. "Eders kansler er en ødsel mand, men brudeskatten må bøde på det hele. – Hvordan går prinsessen klædt?" blev hun ved. – Jeg måtte nu beskrive hendes dragt. "Ej," sagde fru Sigbrit, da hun hørte, at

prinsessen bar ædle stene af mange tusinde gyldens værd om sin hals, "det kan passe for den rige ærkehertugs søster, men ikke for en dronning i dette fattige land. Har hun et stort følge?" – "Det ved jeg ikke." – "Det burde I dog vide, men eftersom I ikke ved det, så vil jeg sige Eder, at ikke mindre end tyve tjenere skulle følge hende, men dem ville vi skikke tilbage igen, hun må hjælpe sig med vore egne folk." – "Kongen har sendt mig, fru Sigbrit, for hos Eder at få nærmere underretning angående min ansættelse." – "Jeg ved det," sagde hun, "kanslerens anbefaling ville kun lidet hjælpe Eder, men I har i forgårs mod min datter vist en god vilje, derfor har jeg selv anbefalet Eder til kongen, men er nu nærved at fortryde det." – "Hvorfor, fru Sigbrit?" – "Folk, der ej forstår at passe på deres eget gods, ville kun lidet være skikkede til at forestå kongens og rigets anliggender," sagde hun. Jeg spurgte, hvorved jeg havde vakt slige tanker hos hende. – "I er blevet plyndret på en offentlig gade," svarede hun, "det er en følge af Eders egen uforsigtighed, desuden vidner Eders husfolk om, at I går ud og lader Eders kuffert stå åben, mens Eders tøj ligger spredt på bord og stole, dertil går I klædt som en prins. I gik anderledes i Bergen, da Eders fader levede." – "Men, fru Sigbrit, Eders egen datter." – "Ti stille derom. Min datter har sine årsager til at hun går smukt klædt, dem har I ikke." – "Det er mine egne midler, hvoraf jeg klæder mig," sagde jeg endelig, "og ingen har noget at sige over dem, uden jeg selv." – "Det er vel så," svarede hun, "men orden er nødvendig, unge herre, både for konger og undersåtter, hvis de ej skal blive stoddere alle til hobe. Ser I mig, jeg har at aflægge regnskab over flere hundrede tusinde rigsdaler, ikke des mindre ved jeg, hvor hvert viskeklæde hænger i mit køkken, og jeg vil ikke råde

nogen at hænge det andet steds hen uden mit vidende." – Uagtet jeg ikke kunne nægte, at fru Sigbrit havde ret i adskilligt, så følte jeg mig dog misfornøjet over hendes bestandige indblanding i fremmede anliggender. "Har I da intet at sige mig fra kongen?" spurgte jeg. – "Der har I jo et smukt lommetørklæde," bemærkede fru Sigbrit, "det er vel købt i Bryssel? Det ligner Dyvekes." – En politisk ånd indgav mig i dette øjeblik den tanke at tilbyde hende det. – "Tak," svarede hun, "Dyveke havde tolv slige tørklæder, men har mistet et af dem, nu kan dette træde i det mistedes sted." Med disse ord modtog hun min lille gave. "Til at føre de egentlige regnskaber," sagde hun, "duer I ikke, det ser jeg nok, om ikke på andet, så dog på Eders ødselhed; et sådant tørklæde burde I aldrig således have bortskænket, unge mand." Dermed foldede hun det sammen med megen omhu og lagde det i en skuffe. "Imidlertid er det kongens vilje, at I skal ansættes; der er ofte udenlandske papirer at gennemlæse, dertil kan I vel bruges. I må derfor indfinde Eder hos mig hver formiddag, ja selv på de høje fester og om søndagen, for vi har ingen tid til nogen dag at gå ledige. Kongen ønsker også, at I, når jeg ikke behøver Eder, undertiden skal arbejde med hans sekretær, Jesper Brockmand; det var den besked, som I hos mig skulle hente."

Jeg kom nu dagligt sammen med fru Sigbrit og havde lejlighed til at overbevise mig om den mægtige indflydelse, hun udøvede, især i alt, hvad der angik landets pengevæsen. Hun var på denne tid og længe efter i så stor anseelse, at de mægtigste mænd nødtes til, for ikke at tabe deres indflydelse, i det mindste udvortes at holde venskab med hende. Hun fordrede deres besøg, uden at komme til dem, og modtog deres

foræringer, uden at vise gengæld. Tværtimod belønnede hun dem ofte for deres gaver med et spottende indfald og var næsten lige så frygtet for sin ondskabsfulde tunge som for sin magt og indflydelse. Således mindes jeg engang, for at give et eksempel af mange, at en meget fornem og indbildsk herre, hvis godser for nylig var blevet solgt, og som hun længe havde tirret, spurgte hende: "Hvor er da Eders stamtræ, fru Sigbrit?" – "Der, hvor Eders bøgetræer er," svarede hun, "Eders stamtræ er nok den eneste lille busk, I ejer i denne verden." – En anden gang sagde hun til en, hvis besøg hun ønskede at afkorte: "Hvor længe tænker I at blive her?" – "Så længe det behager Eder, fru Sigbrit." – "Ja så er det bedst, at I går straks," sagde hun. – Det besynderligste var, at hun, ved denne uartige opførsel sjældent fremkaldte de gensvar, hun fortjente, de mishandlede tav for det meste og beholdt deres bitre had i hjertet, mens hun tilsyneladende stod som sejrherre på den forladte valplads; ja, skønt mange, når de så hende langt borte, hellere vendte om og gik en anden vej end udsatte sig for hendes ondskabsfulde bemærkninger, så var der alligevel nok, der hver aften indfandt sig og stak deres hænder dybt ned imellem de nælder, hvorpå de dog så ofte havde brændt sig.

Ved højtidelige lejligheder var hun nødt til at vise sig ved hoffet, da kongen fordrede, at enhver borgerlig, som han havde skænket embeder og værdigheder, lige så vel skulle være til stede der, som den højeste adel. Selv jeg måtte derfor også flere gange indfinde mig ved hoffets fester. Fru Sigbrit bar, når hun var her til stede, en sort dragt, og hendes hoved var da udækket. Dette klædte hende ikke just særdeles godt, og der manglede ej på bemærkninger, hvorved man hemmeligt mod hende selv

søgte at gengælde den spot, hun offentligt tillod sig mod andre. Således var jeg engang vidne til en samtale mellem flere unge adelsmænd, der betragtede hende fra en krog i værelset. "Der står kongens mægtige rådgiverinde," sagde den ene. – "Ulykken er, at krokonen kommer frem, hver gang rådgiverinden lukker munden op," sagde den anden. – "Sig hellere sælgekonen," bemærkede den tredje, "for uagtet hun ikke, som før, sælger æbler og nødder, så driver hun dog handel med sin datters ære og med landets embeder." – "Hun ligner en grib," sagde en fjerde, "fjerene er sorte, næbbet og den lange hals er gule, og hun har en sort halskrave derom." – "Og hovedet er skaldet," lagde den femte til, "formodentlig har hendes fætter barberen raget hende." – "Og dragten er sort," anmærkede den sjette, "fra den tid, da hun solgte sin salighed til Fanden, sort er Djævelens uniform." – "Da narrede hun Fanden," svarede den femte; "for hun solgte ham, hvad hun dog aldrig havde håb om at eje." – Men skønt man således i krogene spottede hende, så hyldede dog ofte de hende mest, der i hjertet var hendes største fjender.

Uagtet kongen selv ofte rådførte sig med fru Sigbrit, og uagtet han daglig besøgte hende, så havde ikke des mindre hendes magt sine grænser. Overhovedet tilstod kongen hver af sine rådgivere en afmålt plads, inden for hvilken han frit kunne bevæge sig, men videre måtte han ikke komme. Fru Sigbrit syntes kongen således at have tildelt statens husholdning, og heri havde hun en næsten uindskrænket myndighed. Dog mindes jeg engang at have været vidne til, at han alvorligt irettesatte hende, da hun ytrede sit mishag med hans bestræbelser i en anden retning. Hun sagde nemlig, da han beklagede almuens uvidenhed, at han ej skulle bryde sig derom.

Når bønderne betalte deres skatter i rette tid, da var det ligegyldigt, om de kunne læse eller skrive. Ved disse ord blev han meget vred og sagde, at hun var god nok til at føre hans regnskaber og lægge mark og skilling sammen, men om hvad hun ej forstod, skulle hun ikke tale. "Så længe de fattige bønder bliver i deres uvidenhed," lagde han til, "er der intet håb om, at adelens tyranni kan knækkes, og før det er til ende, kan kongens uindskrænkede på retfærd byggede magt heller ikke begynde."

For resten mærkede jeg snart, at fru Sigbrit havde fattet et dødeligt had til kansler Valkendorff, for han havde først rådet kongen til ved giftermål at forbinde sig med det mægtige burgundiske hus, hvilket hun troede var sket for at fjerne kongen fra Dyveke, og hvilket hun derfor aldrig kunne forglemme eller tilgive.

Ved nøjagtig at udføre de forretninger, kongen pålagde mig, lykkedes det mig for en tid at vinde hans yndest. Jeg måtte undertiden i Brockmands fravær arbejde i kongens eget kammer, han dikterede mig da selv breve og lod mig gøre udkast til andre. Når jeg nu ikke traf hans mening, kunne han vel blive heftig og vejede da ikke sine udtryk; var jeg derimod så heldig at udføre alt til hans tilfredshed, kunne han, hvilket man ej skulle tro om en så streng herre, være meget nedladende. Engang, da jeg var alene med ham og havde nedskrevet et udkast til et brev, der vandt hans bifald, syntes han at være venligere stemt end ellers. Han lagde da pludselig sin hånd på min skulder og sagde: "Du er en fornuftig mand, Zabern, mennesker som dig kan jeg lide, du hviler ikke på dine forfædres laurbær, du er et metal, der gælder ved sit indvortes

værd og ikke ved noget påtrykt stempel; fortæl mig noget om din fader," blev han ved, "han var jo købmand?" – "Ja, herre," – "Har du ingen hjemve undertiden?" – "Jo, til visse," svarede jeg, "i mit bryst er der ligesom en magnet, der bestandig viser mod det høje nord." – "Vel dig! Så er dig et hvilested beredt, jeg drømmer kun derom engang imellem ved en fortroligs bryst, men jeg vågner snart af drømmen, mig er det lige godt, enten jeg er i syd eller nord, ro får jeg aldrig, så længe der er adel og gejstlighed til." – "Eders Nåde skulle sætte større tillid til dem, så ville det måske gå bedre," vovede jeg at svare. – "Tillid! Mistro vil du sige, tillid ville styrte mig i døden. Jeg er bestemt til at udkaste frøet," blev han ved, "men det skal vel ej fremspire i min tid, for ukrudtet er for mægtigt."

Når en fornem og ellers streng herre nedlader sig med venlighed til en ringe tjener, da er han næsten uimodståelig, derfor vandt også kongen ved denne nedladenhed mit hele hjerte, og mig syntes, at denne venlighed kun lidet stemte overens med den vilde karakter, som man sædvanligvis tillagde ham; jeg troede derfor længe, at man gjorde ham uret. Engang betroede jeg mine tanker til Jesper Brockmand, hans sekretær. – "Ja, ja," sagde Brockmand, "det er godt nok, men en ret hersker bør ikke blot være de fattiges konge, men også de riges." – "Dog er det bedre at sørge udelukkende for de fattige, end blot at sørge for de rige," svarede jeg, "for disse kunne til nød sørge for sig selv." – "Bedre vel, men også farligere," genmælede Brockmand. – "Kongen er lig et ormstukket æble, som er modnet før tiden," sagde han en anden gang, "skærer man ormen ud, da vil det måske endnu blive godt at spise, men lader man den råde, da vil den gribe om sig langsomt men sikkert;

hvad der var godt vil fordærves, og til sidst må man bortkaste det hele."

At kongen ikke var så streng mod sig selv som mod andre, fik jeg engang et stærkt bevis på. Kongen talte, som han plejede, med Jesper Brockmand om almuens kår, og mente, at adelen behandlede bønderne uforsvarligt. "Gid vi måtte leve den dag," sagde han, "at en bonde stod vor trone lige så nær som en adelsmand; for Gud er vi alle lige, således burde det også være for kongen." Brockmand indvendte, at landet var stort, kongen kunne ikke kende alle, derfor gjordes udvalg af de bedste, der skulle stå tronen nærmest. Mægtige og store, der selv trænger til intet, kunne mere upartisk tale for landets vel end de, der var nødt til at trygle for sig selv til livets ophold. – "Ja," sagde kongen, "hvis de bedste bestandig omgav vor kongestol, så var intet at sige derimod, men de fornemste er endnu ikke de bedste, for de fortæres af hovmod, vellyst og ørkesløshed. Dog den dag tænker jeg at være nær for døren, da undertrykkelsen ej længere skal sidde på herresædet." – I dette øjeblik bragtes et brev til kongen, som jeg siden erfarede var fra Uppsala. Brevet indeholdt vel efterretning om frafald og troløshed blandt de svenske herrer, for kongen blev både rød og bleg ved at læse det. "Hvilke efterretninger er disse," sagde Brockmand, "der således kunne bevæge Eders Nåde?" – "Har Steen Sture også spioner blandt mine tjenere?" spurgte kongen med et blik, hvorved alle de, med hvilke han nys venlig havde talt, dirrede for hans vrede. – "Ved alle Danmarks skytshelgener og patroner," svarede Brockmand, "jeg tænkte aldrig på at udforske min konges tanker." – "Ti!" afbrød kongen ham, "eller jeg skal vise jer, at der er en mægtig over Eder alle." – Han gik derpå tavs frem og

tilbage, endelig standsede han og bevægede pludselig sin hånd, ligesom skarpretteren, når han svinger sværdet mod misdæderens hoved. "Ja, vi skal give dem velsignelse og benediction med vort skarpe glavind," sagde han; "kongen af Danmarks glavind er draget til hævn, og det skal en gang ses, om de svenske halse kunne modstå." Dermed gik han. Siden hørte vi, at han havde våget en stor del af natten og ladet Brockmand kalde, der flere gange måtte læse for ham af en latinsk bog en mærkelig begivenhed, der tildrog sig under den sidste romerske konge, Tarqvinius Superbus. Der fortælles nemlig, at denne konges søn, da han var blevet hersker i Gabi, skikkede en afsending til sin fader for at høre, hvorledes han skulle tæmme det urolige folk. Kong Tarqvinius gik da tavs ved gesandtens side gennem sin have og af huggede med sin stok toppen af de højeste blomster. Deraf mærkede fyrsten, at hans fader rådede ham at afhugge de fornemste mænds hoveder, hvilket han også gjorde og derved befæstede statens rolighed. – Denne fortælling lod til at stemme overens med kongens hemmelige tanker, han smilede derved, og huggede virkelig toppen af et par meget smukke og høje blomster, der stod i urtepotter i hans vindue. Da dette var sket, syntes hans sind at komme i større rolighed, og han begav sig til hvile.

Jeg mærkede heraf, at kongen vel hadede vilkårlighed hos andre, men ikke hos sig selv; jeg har også siden set, at de, der taler højest om andres uretfærdighed og tyranni, dog kunne være uretfærdige og tyranniske nok, når de får magten, og lidenskaberne henriver dem. Det er derfor til visse sandt, hvad Frelseren lærer, at al renselse bør begyndes indefra i vort eget

hjerte, for ellers uddrives den urene ånd af en ny djævel, der er værre end den gamle.

I august måned samme år kom dronning Elisabeth til København tilligemed kansler Valkendorff, herren af Mucron, junker Maximilian og et stort følge. Det optog, der fandt sted ved hendes ankomst, forekom mig på nogle forandringer nær, som en gentagelse af hvad jeg allerede i Bergen ved hertugens ankomst havde set. Vinduer og tage vrimlede af tilskuere, ja selv skibsmasterne var fulde af matroser, der hang i tove og ræer lige op under vimplerne. Matroserne bragte dronningen et mægtigt hurra; der blæstes desuden i basuner fra de høje tårne, da hun kørte forbi, og om aftenen var der en stor fest med brændende lamper i alle vinduer. Penge kastedes ud blandt folket, vin sprang på torvene, ligesom vand, af forgyldte vandspring. Spisevarer gaves til pris på slotspladsen, hvor trængslen var så stor, at flere trykkedes til døde. Biskop Lauge Urne holdt en lang tale på latin til dronningen under åben himmel. Talen havde måske varet endnu længere, hvis ej en pludselig og stærk regn havde tvunget ham til at afkorte den. Efter alt dette fulgte baller og lystigheder ved hoffet, som varede i flere dage.

Dyveke deltog aldeles ikke i disse festligheder, tværtimod trak hun sig, fra den tid kongen besluttede at anholde om prinsessens hånd, ganske tilbage i stilhed. Der var overhovedet foregået en stor forandring med hende, siden jeg sidst så hende i Bergen. Hun havde rent tabt sin lyst til selskab og red eller kørte kun ud, når kongen eller fru Sigbrit for hendes sundheds

skyld fordrede det, ellers sad hun som oftest hjemme; men hvad især undrede mig var, at de tungsindige træk, der lå i hendes ansigt i den tidlige ungdom og som siden syntes forsvundne, nu stærkere end nogensinde var vendt tilbage. Hun takkede mig den første gang, hun så mig, for den omsorg, jeg havde vist hende, da hun blev overfaldet. Siden tiltalte hun mig stedse venligt, når hun mødte mig, dog kun med et par ord, og hun syntes snarere at sky end at søge mit selskab.

Noget længere talte jeg dog engang med hende i hendes have. Fru Sigbrit havde nemlig selv, da hun en dag var i godt lune, opfordret mig til at gå derned og se mig om. Jeg beundrede den orden, hvormed alt var anlagt. To hovedgange krydsede hinanden under rette vinkler. Store mellemrum adskilte frugttræerne, der alle stod mod nord, så at deres skygger faldt udenfor haven. En stor mængde køkkenurter stod i forhøjede bede, der var delt efter en snor, og jeg erindrer ej engang i Nederlandene at have set dem frodigere og friskere end her. Haven var firkantet med undtagelse af en mindre afdeling, der dannede en lille have for sig og afbrød den fuldkomne regelmæssighed. I denne afdeling var alt anlagt i en anden stil. Et mægtigt lysthus af kaprifolier dannede baggrunden og udspredte strømme af en næsten bedøvende duft, grupper af blomsterbærende træer fandtes hist og her, mellem dem slyngede de egentlige blomsterbede sig, hvori fremmede planter afvekslede med roser, nelliker og mangfoldige slags liljer. Alt var her friere anlagt, ingen streng lighed efter en snor, men en yndig fantasi og en med smag ordnende menneskehånd kom her til syne, hvorved, uagtet ingen

ængstelig orden var iagttaget, dog et skønt indtryk frembragtes.

Da jeg nærmede mig til lysthuset, så jeg, at Dyveke befandt sig deri. Jeg ville trække mig tilbage, men Dyveke havde allerede set mig og nærmede sig venligt til mig. "Denne del af haven er min ejendom," sagde hun, "over den øvrige råder min moder. I ser også, at der er stor forskel, min andel indeholder kun unyttige ting, dog, hvis I har tålmodighed til at se dem, vil jeg gerne tjene Eder til vejviserinde." Hun førte mig nu rundt og nævnte mig navnene på hver blomst, hvoraf de fleste kun kendes lidet i disse lande. Endelig standsede hun i en krog af haven ved en langagtig forhøjning, hvorpå der ikke voksede andet end græs. "Skal her anlægges en græsbænk?" spurgte jeg. – "I vil le mig ud," svarede hun, "men under denne høj ligger min ged begravet; den tabte også sin lystighed, da den kom herned, og jeg tror, den er død af længsel efter sine bjerge." – "Og på denne skabning tænker I endnu med kærlighed? Forlad mig, jomfru Dyveke, jeg har da virkelig gjort Eder uret?" – "Jeg ved vel, at I har slette tanker om mig," sagde hun med et halvt vemodigt smil, "for resten var jeg slem nok imod den; jeg forglemte den ofte, men den elskede mig stedse og foragtede mig aldrig." – "I har forandret Eder, Dyveke," sagde jeg. – "Tiden forandrer os alle, dog sjældent til vor fordel." – "Eders elskværdighed har i det mindste ikke lidt ved forandringen," svarede jeg. I dette øjeblik kom en pige og kaldte Dyveke til sin moder. "Vent mig," sagde hun, idet hun gik, "jeg kommer snart igen." – Jeg opholdt mig nu over to timer i haven, men da Dyveke i al den tid ikke kom tilbage, var jeg endelig nødt til at begive mig bort.

Kort efter så jeg hende i moderens værelse, hvor hun var sysselsat med at brodere ligesom i gamle dage. Da hun aldeles ingen undskyldning gjorde, fordi hun havde skuffet mig, sagde jeg endelig: "I kom jo ikke tilbage forgangen dag som I lovede." – "Jeg erindrer ikke, at jeg lovede at komme," svarede hun. – "Ikke," sagde jeg, "så må jeg have hørt fejl." – Hun tav nu i lang tid, endelig sagde hun: "I kom heller ikke den første gang, da jeg bad Eder." – "den gang skulle jeg rejse," svarede jeg, men følte i samme øjeblik, at det var kun en mådelig undskyldning, da rejsen først gik for sig to måneder efter hin indbydelse. Dyveke betragtede mig alvorligt, derpå sagde hun: "Ja, det er sandt, I skulle rejse til Bryssel, der har I jo set vor tilkommende dronning?" – "Ja jeg har." – "Hun er vel meget smuk?" – "Ikke just smuk, men særdeles tiltrækkende." – "Ja det kan jeg tænke – men efter hendes billede at dømme har hun dog ingen smukke øjne." – "Jo, jomfru Dyveke, de er virkelig smukke." – "Smukke måske, men alt for døde," sagde Dyveke, "desuden er hun selv for bleg." – "Bleg er hun, deri har I ret." – "Ja, hun ligner et gammelt familieportræt med halvt udslukkede farver," sagde Dyveke ivrigt, "for resten er hun vist meget elskværdig," lagde hun til og rødmede stærkt, måske fordi hun mærkede, at hun alt for meget havde ladet sig henrive af en lidenskab, som hun helst ønskede at skjule.

Der var en lille pige i Sigbrits hus, der omtrent kunne være ni år gammel, og som ofte sad ved Dyvekes side. Da jeg nu lidt efter lidt blev fortroligere med hende, så vovede jeg engang at spørge, hvem den lille pige tilhørte. "Det er den samme, som I så hos mig i Bergen," svarede hun. – "Er hun det lille barn, med hvilket I engang legede?" – "Ja," svarede hun, "de fleste hader

mig jo, så er det dog en trøst at have en, der af hjertet er mig hengiven." – "Og hun har været hos Eder i al den tid?" – "Dertil tror I ikke, at jeg havde stadighed nok? ikke sandt?" – Herpå vidste jeg ikke ret, hvad jeg skulle svare, og tav derfor stille. – "O Zabern," blev Dyveke ved, "stadig bliver man, når man ser, hvor hæsligt ustadighed klæder andre." – Ved disse ord blev jeg end mere forlegen, for jeg troede først, at hun dermed stiklede på mig selv, men jeg kom snart ud af drømmen, da jeg mærkede, at hendes øjne under den hele samtale var henvendt på et billede af kongen, der hang på den anden side af værelset.

Da jeg senere, nogle timer efter dronningens ankomst, kom i Dyvekes hus, trådte hun mig ilsomt i møde og spurgte: "Var I med at modtage dronningen?" – "Ja," svarede jeg. – "Der var vel mange mennesker?" – "En overordentlig mængde." – "Var der flere end dengang kongen kom til Bergen?" – "I det mindste lige så mange." – "Var dronningen dejligt klædt?" – "Meget dejligt, men den stærke regn, der traf hende under åben himmel, har uden tvivl fordærvet hendes klæder." – "Det var morsomt!" sagde Dyveke, og hendes øjne funklede af glæde. – "Og kongen?" lagde hun til, "blev han også våd?" – "Både han og hele hoffet og alle tilskuerne, jeg selv med." – Da lo Dyveke højt. "Det kan I have godt af," sagde hun. "Hvad ville I også der? Det hele var jo dog kun en tom og tosset ceremoni, og det var kun godt, at den fik en sådan ende." – Derefter greb hun sin lille plejedatter og dansede et par gange rundt i værelset med hende; hun så da ganske ud som i tidligere dage, da jeg kendte hende i Bergen. Det varede imidlertid ikke længe, før hun holdt inde med dansen, og før hendes forrige vemod igen vendte

tilbage. "Da jeg kom herned," sagde hun, "var vejret dejligt; men der var rigtignok ikke så mange, der kom mig i møde."

Uagtet fru Sigbrit ganske syntes at have sit sind henvendt på det nærværende, så betoges hun dog undertiden af ængstelighed over fremtiden. Når disse griller kom over hende, blev hun tungsindig, ja beklagede endog, at hun ej var blevet i sit sikre levebrød i Bergen. Da kunne hun, som Dyveke selv fortalte mig, indeslutte sig halve dage for at læse i magiske og astrologiske skrifter. Hun ejede også forskellige blade, hvorpå mystiske figurer var tegnet, disse ordnede hun på mangfoldige måder, for deraf at udforske sin og sin datters tilkommende skæbne, hun lod sig således spå af gamle kvinder, eller af andre, der gav sig af med slige kunster. Meget forunderligt fik hun vel på denne måde at vide, ja der gives dem, der påstå, at hun ved slige midler forskaffede sig nøje underretning om landets tilstand og lærte at kende de kunstgreb, hvormed man kunne styre kongen. Uagtet jeg nu langt fra vil forkaste slige hemmelige kundskaber, så mener jeg dog, at de, der beskyldte hende for at have erhvervet sin magt på denne måde, har uret. At styre land og konge lærte fru Sigbrit visselig af sig selv, for hun manglede hverken handlekraft eller verdensklogskab; ja hun var aldrig mindre i stand til at finde sig i kongens heftighed og luner, end netop når denne bekymring for fremtiden kom over hende.

Dyveke betroede mig også, at fru Sigbrit, hvis tanker sandelig ellers ikke var henvendte mod evigheden, dog undertiden henfaldt i en drømmende tilstand, hvori hun troede at kunne se forunderlige ting. Dyveke forsikrede, at hendes moder ofte havde set skikkelser og syner svæve sig forbi, når

nogen af hendes bekendte truedes med døden, eller når nogen stor forandring forestod i hendes skæbne. Ja årsagen til, at hun kom til Bergen, var netop et sådant syn, hvorved hun havde fået den tro, at hun skulle vinde lykke og velfærd ved at nedsætte sig der. Alt dette blev mig betroet som en hemmelighed; for fru Sigbrit var meget tavs i denne sag; ja i almindelighed ytrede hun endog, når sligt blev omtalt, en tilsyneladende vantro, så at jeg knap havde fæstet lid til Dyvekes udsagn, hvis hun ikke så alvorligt havde forsikret mig derom, og hvis jeg ikke allerede i min barndom havde kendt en mand, der troede at have lignende syner, og som dog var vredagtig og uforsonlig og lige så lidt som fru Sigbrit lagde nogen særdeles hellighed for dagen.

På den tid levede der i København en mand ved navn mester Simon, der var meget bekendt både for sine indsigter i astrologien og den sorte kunst. Han havde stor søgning både af fornemme og lave; han var også den første, der her bekendtgjorde hvad Sancta Birgitta havde spået om en sjette konge, der skulle forjages for sit tyranni. Dette hentydede nogle på Christian den anden, andre forklarede det på andre måder. Kongen selv, der til sidst fik denne spådom at høre, lo deraf, og sagde, at Sancta Birgitta var en drømmerske, der spåede om dagen, hvad hun havde drømt om natten. – Fru Sigbrit derimod blev betænkelig ved de rygter, der udbredtes, og besluttede selv at adspørge stjernetyderen. En aften lod hun mig indbyde til sig og bad mig om at ledsage hende til mester Simon. "Jeg henvender mig til Eder," sagde hun, "da jeg ved, at I er en mand, der ikke omtaler hvad vi får at se." Så snart Dyveke hørte, hvorom talen var, ville hun følge med. Moderen tillod det

imidlertid ugerne, men endelig gav hun efter for hendes bønner. Næppe var det blevet mørkt, før vi satte os i en lejet vogn og kørte til det afsides hus, hvori stjernetyderen boede. Vi blev ført op i en langstrakt, skummel sal med hvælvet loft, der belystes af en eneste lampe med tre brændende væger, som hang i en snor under loftet. Efter at vi havde ventet nogen tid, hvorover fru Sigbrit allerede gjorde sine anmærkninger, trådte mester Simon ind. Han var indsvøbt i et klædebon, der indhyllede hans hele legeme med undtagelse af ansigtet. I førstningen kunne man ikke i halvmørket kende hans træk, men da han kom nærmere, sagde fru Sigbrit: "Denne mand har jeg set i Holland, han var dengang en stor ven af kejseren og en fjende af vort parti." Også på Dyveke mærkede jeg, at hun troede at kende ham, og ved nøjere betragtning mente jeg selv at genkende den samme mand, der engang, mens Dyveke var hos van Claesen, mødte os i skoven og spåede hende sin skæbne. Fru Sigbrit spurgte nu først, om kongen skulle sætte sin plan igennem og undertvinge Sverige. Mester Simon tav en stund, derpå svarede han: "Jeg kender ikke kongens horoskop og kan derfor ikke sige, hvad i ethvert tilfælde må ske, men kun hvad der vil hændes, hvis hans omgivelser ikke forandres, for ligesom ingen stjerne regeres af sig selv alene, men desuden af den konstellation, hvori den står, således går det også med mennesket." Efter disse ord anviste han os en plads i en krog af værelset og bad os at være tavse. Derpå antændte han forskellige lamper, der var ophængt nærved den ligefor os stående væg, hvorved denne del af værelset stærkt belystes, mens vi endnu befandt os i halvmørke. Endelig hentede han forskellige jernkar, fyldt med gløder, som han stillede i række

langs med den oplyste væg, og hvorpå han kastede en mængde røgelse. Der hævede sig nu en tyk røg, der således fyldte den øvre del af værelset, at man intet kunne se, mens en ubehagelig, kvælende luft udbredte sig lige til den plads, hvorpå vi stod. Noget efter trak røgen sig sammen i enkelte punkter, og glimtende tårne blev synlige deri, ligesom i en blå tåge. Endelig lå en hel stad for vore øjne, der omgaves med vand samt af mangfoldige skovkransede øer, og hvori enhver, der har set Stockholm, let kunne genkende billedet af denne by. Fra alle byens tårne vajede danske faner, imidlertid vaklede det hele billede og tabte sig til sidst i en ny tåge, ligesom skyer på himlen, der øjeblikkelig kunne antage skikkelse af en mand, en drage, et tårn eller et bjerg, men som snart igen tabte sig i en formløs masse.

Af tågen fremsteg atter et nyt billede, der forestillede det indre af en stor og prægtig kirke. Foran alteret stod to piller, på den ene af disse hang en gammel hjelm, et sværd og et stort blodigt skjold. Midt imellem pillerne svævede en grå damp, der siden ordnede sig til skyggebilledet af en mand, hvis åsyn man dog kun skimtede gennem tågen, ligesom gennem et slør af spindelvæv. Denne mand var iført en rustning, men visiret var slået tilbage, og ansigtet lignede kongens. På alteret lå sorte og hvide kugler, og en urne stod på gulvet. Billedet syntes at betænke sig en tid og støttede sig til et draget sværd. Endelig vendte det sig mod alteret, tog en sort kugle, betragtede den, vejede den i hånden og stod længe ligesom uvis, til sidst lod det den langsomt trille ned i urnen. Derpå greb det atter en sort kugle, betragtede den i kortere tid end den foregående og kastede den i urnen. Til sidst tog det, uden at betragte dem, en

hel håndfuld af kugler og trillede dem ned, en efter en, således blev det stedse hurtigere ved, til ingen sorte kugler mere var tilovers. Hver gang en kugle trillede ned, hørtes en fjern lyd udenfor ligesom af et øksehug. Efter at alle sorte kugler var borte, blev skyggebilledet endnu stående en tid, ligesom grublende over sin dåd. Da kom pludselig en mægtig blodstrøm over alteret, der bortskyllede det tilligemed kirken selv, kun kongens billede blev stående tilbage. På blodstrømmen svømmede blege mænd, hvoraf hver kastede en sten op mod kongens fødder. Til sidst blev stenene så mange, at de rundt om kongen dannede en kreds, der hævede sig i vejret, og lukkede sig over ham som et fængsel. Gennem en stor åbning i muren, næsten som en dør, så vi endnu kongen inden i dette fængsel. Han stod ikke længere, men han sad uden rustning, og foran ham stod et marmorbord, hvorpå han i et væk bankede med sin finger. Men i fængslets vægge blev stenene levende, og bristende øjne stirrede på ham fra hver krog, hvorfor han med skælven vendte sit dødningefarvede, askegrå ansigt hen imod os. Dyveke skjalv næsten lige så stærkt som han, men fru Sigbrit rejste sig op og sagde: "Eders koglerier kunne være kunstfærdige, men dem skøtter jeg ej om at se, jeg ønsker et tydeligt svar på mit spørgsmål." – "Kan I ikke læse svaret i mit billede," svarede astrologen, "så har jeg intet at sige Eder." – "Jeg vil se, hvorledes det hænger sammen," sagde hun og nærmede sig hurtigt til salens anden side, hvorved hele billedet straks forsvandt. -"I har selv forstyrret trylleriet," sagde han. – "Eders taskenspillerier," svarede fru Sigbrit, "tror jeg ikke på." – "Hvad vil I da tro på, fru Sigbrit?" – "Nå, mit navn kender I vel uden hekseri, da I har set mig i Holland; skal jeg tro Eder, må der

mere til." – "Hvad forlanger I?" – "Vis mig billedet af den, jeg i dette øjeblik tænker på, da vil jeg tro Eder." – Stjernetyderen betragtede hende nogen tid tavs og sagde derpå: "Vel, jeg er beredt." Derpå kastede han atter en stor mængde røgelse på ilden, og en ny damp opsteg endnu mere kvælende end den foregående. Dyvekes bryst bevægede sig heftigt, og hun holdt fast ved min hånd for ej at falde. Da dampen igen opløstes, så vi en kirkegård, hvorpå fandtes mange grave, betegnede med kors. Over alle gravene svævede skygger, der lignede mennesker, men de skjalv alle ligesom tåger, gennemrystede i deres indre af nattevinden, og de syntes ikke at kunne bestå, men at måtte henvejres i næste minut. En skygge nærmede sig mere end de andre og vendte hovedet mod fru Sigbrit. "Ja, det er ham," sagde hun sagte og blegnede; i samme øjeblik sank Dyveke med et højt skrig til jorden. Nu forsvandt alt, og en stærk blæst hørtes i det fjerne. Stjernetyderen nærmede sig og sagde: "Det er Eders skyld, fru Sigbrit, I har selv tvunget mig dertil." Der var ingen tid til at spørge om flere ting, for Dyveke lå i stærke krampetrækninger. Mester Simon og jeg måtte bære hende ned, og fru Sigbrit fulgte. "Det er næppe farligt," sagde fru Sigbrit mere fattet, end man skulle tro, "det er ikke første gang, at Dyveke har krampetrækninger." Dermed rejste vi bort.

Efter at Dyveke var kommet hjem, måtte jeg endnu blive noget, da hendes pige var borte, og da fru Sigbrit nødig ville, at andre skulle høre, hvad hendes datter sagde i sin vildelse. Datteren faldt i den heftigste gråd, der undertiden afvekslede med latter. "Selv de døde står op, for at vise mig deres foragt," sagde hun, "min fader så på mig med et blik, ligesom han ville sige: "For din skyld har jeg ingen ro i graven." – Alle viser mig

bort med foragt; juveler og prægtige klæder kan ikke skjule den. Når jeg svømmer i herlighed og rigdom, da møder jeg undertiden et blik selv af mine egne tjenere, hvori jeg læser min skændsel og min ulykke; hvor jeg kommer hen, ser jeg mørke øjekast. – Også du foragter mig," sagde hun pludselig til mig. "Du kunne ikke skjule det, den gang jeg sendte bud til dig, og du ikke ville komme. – Og nu er også han troløs, for hvem jeg har ofret alt. – Jeg ser ham endnu, hvordan han stirrede på mig med et ansigt så gråt som det marmorbord, ved hvilket han sad." – Således blev hun ved i afbrudte sætninger, og det var ikke muligt at berolige hende. Endelig kom hendes pige hjem, og fru Sigbrit fordrede nu med større heftighed, end hun ellers plejede at vise, at jeg straks skulle forføje mig bort.

Den næste morgen hørte jeg med forundring, at mester Simon selv havde været hos Dyveke, han havde længe talt med hende, og det lykkedes ham endelig at berolige hende. Til sidst gav han hende et halsbånd, som han sagde tilhørte hende selv, og som han bad hende bære, da det ved magiske kunster var forvandlet til en amulet, der engang ville skænke hende sindsro. Dyveke viste mig siden dette halsbånd, og jeg så, at det var det samme, som hun engang i Norge havde givet mig, og som mester Simon må have fundet der, hvor jeg henkastede det; dog var det for så vidt forandret, at stjernetyderen, efter det råd, han engang gav Dyveke, havde befæstet en meget stor, sleben sardonyx deri.

Fru Sigbrit havde derpå en hemmelig samtale med mester Simon. Hendes pige var så nysgerrig at lytte ved døren og fortalte, som lang tid efter på tredje hånd blev mig berettet, at Sigbrit havde spurgt ham om Dyvekes skæbne, hvorpå han

havde svaret, at hun skulle leve i glans og herlighed til sin død. Med hensyn til Sigbrits egen fremtid gav han et uforståeligt svar. Videre berettede pigen, ja tilbød sig efter sigende at bekræfte med ed, at Sigbrit havde tilbudt store summer for at lære hans kunst. Denne svarede, at det vel lod sig gøre, men da måtte hun forpligte sig til meget, som hun næppe ville. Da hun trængte videre ind på ham, sagde han, at de onde ånder ved slige lejligheder ville have deres offer. Da blev hun bange og spurgte, om man ikke også ved at beregne himmellegemernes gang eller ved kabbalistiske kunster kunne komme til målet. Men stjernetyderen rystede på hovedet og sagde: "Det kan kun lidet nytte at kende og beregne det enkelte, når de indvortes kræfter, der forbinder naturen til et hele, ikke føjer sig efter vor vilje, og dette sker kun, når vi spiser af de sorte æbler, der vokser på kundskabens træ, hvorved øjet oplades for den magt, der sætter naturen i bevægelse." Herpå ville Sigbrit ikke indlade sig, og de skiltes ad, uden at hun erholdt den oplysning, som hun attråede. Ikke des mindre gik der onde rygter om hende, og folket bestyrkedes fra denne tid endnu mere i den mening, at hun var en heks.

Da kongen hørte fru Sigbrits eventyr med stjernetyderen og den virkning, det havde haft på Dyveke, blev han meget vred, ja han påstod endog, at stjernetyderen var underkøbt af hans fjender til at udbrede sære rygter, eller måske til det, som værre var. Astrologen forsvandt kort derpå, og kongens vrede vendte sig endnu stærkere end før mod adelen, som han troede satte alle slige hjul i bevægelse. Det var da så langt fra, at disse varsler bidrog til at mildne kongen eller til at indgyde ham forsigtighed, at de snarere forøgede spændingen mellem ham

og adelen og derved bidrog til at nedkalde de farer på hans hoved, som de forkyndte.

På denne tid havde kongen en skotsk livvagt. Han lod desuden også fra Frankrig og Tyskland forskrive krigsfolk, der skulle hjælpe ham til at vinde Sverige. De tyske kunne ikke godt komme overens med skotterne, men forfulgte dem, hvor de så dem. Denne strid tog et par år senere således overhånd, at de fægtede med hinanden kompagnivis og forfulgte hinanden gennem gaderne. Ja, da kongen selv engang kom for at tale dem til rette, hændte det sig, at en skotlænder, der ilede hen til ham for at redde sig, ihjelsloges af en tysk lanseknægt lige under hans hest. Denne lanseknægt blev nu vel henrettet, og hans lig kastedes på gaden andre til skræk og advarsel; dog var det med nød og næppe, at slige eksempler og kongens bekendte strenghed nogenlunde kunne dæmpe disse krigeres vildskab og heftighed.

På den tid, jeg her omtaler, var fjendtlighederne dog ikke kommet til den yderlighed. Skotlænderne og tyskerne levede i det mindste om dagen fredeligt med hinanden. Dog skete der ofte mord om natten, så at ingen vovede at gå ubevæbnet på gaderne, efter at det var blevet mørkt. Man måtte stedse stole på sig selv, hvis man ej fik undsætning af angribernes fjender, for fra husene kom ingen hjælp, tværtimod lukkede enhver sine døre og anså det for bedst ej at blande sig i, hvad der ikke vedkom ham. En aften hændte det sig, at jeg udenfor Dyvekes hus så to tyske lanseknægte, der heftigt angreb én eneste mand. Der faldt nogen lysning fra de omkringstående bygninger, og

jeg kunne derved se, at han havde lænet sig mod en mur og med møje forsvarede sig. Jeg råbte imidlertid højt og bad ham være ved frisk mod. "Er det Eder?" hørte jeg en stemme sige på tysk, "blander I Eder atter i, hvad der ej vedkommer Eder? Så tag den løn, jeg skylder Eder, jeg afgør da en dobbelt gæld på engang." Dermed overlod den, der således tiltalte mig, sin første modstander til sin kammerat og styrtede sig forbitret imod mig. Mit sværd krydsedes snart af et andet, der førtes af en så sikker og øvet hånd, at jeg mærkede, jeg i længden ikke kunne modstå. Til min lykke nærmede sig atter andre bevæbnede. De var skotter, og tyskerne nødtes til at flygte. – "Tag det til afsked, og lær i fremtiden ej at blande Eder i andres strid," sagde min modstander; i samme sekund følte jeg spidsen af hans sværd i mit bryst. Mit blod strømmede heftigt, dog havde han ikke tid til at forfølge sin sejr, men måtte flygte tillige med sin kammerat. Den fremmede takkede mig for min hjælp og spurgte, om jeg var hårdt såret. – "Ikke hårdt," svarede jeg, "men blodet forløber mig." Skotterne forfærdigede imidlertid en bandage af mit linned og forbandt mig på stedet selv. De var hidført af den ubekendtes tjener, der allerede i stridens begyndelse, da han mærkede sin svaghed, var løbet for at hente hjælp. Jeg så nu, at den fremmede ikke var nogen anden end slotsherren Torben Oxe, og der gik mig et lys op, for jeg vidste, at Fåborgs regnskab var i uorden, og det kunne da let falde ham ind at ville ordne det på denne måde. "Er I vis på, herre, at de, der anfaldt Eder, virkelig var tyskere?" spurgte jeg. – "I det mindste talte den ene godt tysk," svarede han. – "Vogt Eder vel for dem, der står Eder nærmest," gensvarede jeg, men ville dog ej sige mere, uagtet stemmen og udtryksmåden ved nærmere

overlæg forekom mig at være Fåborgs. Slotsherren med de skotske soldater ledsagede mig nu selv til min dør; han ville heller ikke tillade mig selv at lønne skotterne for deres bistand, men sagde, at det tilkom ham, hvorpå han med en høflig hilsen forføjede sig bort.

Mit sår var ikke farligt, dog tvang det mig til at holde mig inde i flere dage. I denne tid sendte både slotsherren og Dyveke dagligt bud for at høre til mit befindende. Men hvad der virkelig forbavsede mig, var at se Fåborg to dage efter hin begivenhed, ligesom om intet var forefaldet, at træde ind i mit værelse. "Jeg har hørt om Eders uheld," sagde han, "og jeg kunne da ikke længere undlade at besøge en gammel ven, uagtet han selv, som jeg hører, er skyld i sin ulykke." – "Faaborg," svarede jeg, "det var Eder, som sårede mig." – "Jeg! Er I fra forstanden! Er jeg en tysk soldat?" – "Det var vel ikke første gang, at I spillede en rolle, der ej er Eders egen," sagde jeg, "for resten kendte jeg Eders stemme." – "En lighed i stemmen beviser intet, og jeg er beredt til at bekræfte med ed, at det ej var mig." – "Faaborg, var det virkelig Eders hensigt at myrde Eders herre?" – "Gid Djævlen havde ham," sagde Faaborg, "myrde ham, det kunne aldrig falde mig ind, men om det faldt mig ind, så var det blot nødværge. Ved I, om han ikke pønser på at myrde mig? Har I overhovedet erfaret," sagde han, og med disse ord fordrejedes hele hans ansigt, "hvordan disse stolte adelsmænd kunne pine og krænke deres stakkels undergivne? De anser det som en nåde, når de med et fornemt blik tillade os at hengive sundhed og liv i deres tjeneste, de fordre det største offer som en ubetydelighed og undrer sig endnu, når vi ikke for dem kan udføre det umulige; ja efter at de således har brugt og misbrugt vore bedste kræfter,

kaster de os til sidst bort som en udpresset citron. Ved alle helgener, hvis I havde hjerte i livet, da hjalp I os med al Eders sjæls kraft, til at afkaste de uværdige lænker, hvori adelen holder os." – "Men ikke med snigmord," svarede jeg. – "Kommer I nu med Eders griller?" sagde han, "Eders formodning er ugrundet, og jeg håber, at du ikke videre udbreder den, den kan bringe mig i galgen, og hvad kunne det nytte dig? Du er jo dog ikke vis i din sag." – "Jeg vil nødig bringe Eder til galgen, men I må helligt sværge mig aldrig mere at ville af gøre nogen fordring på den måde; for hører jeg, at I anfalder nogen igen, da tier jeg ikke længere." – "Hvis det var mig, der sårede Eder," sagde han, "som jeg dog på ingen måde tilstår, da betænk, at jeg også skånede Eder; kun en tomme dybere så havde dit livs lys været udslukt i dit eget hjerteblod." – "Tilstår I da, at det var Eder, der anfaldt mig?" – "Jeg tilstår intet, tværtimod, jeg nægter alt til sidste øjeblik, men hvis I ikke des mindre vil tro, at det var mig, så er det Eders pligt endnu at låne mig en dygtig sum penge, fordi jeg frelste Eders liv." – "Jeg låner Eder ikke en skilling," svarede jeg. – "Det tænkte jeg nok, når nogen først har været i Holland eller Brabant, da farer gerrighedens djævel i ham." Med disse ord gik han bort.

Mens jeg endnu lå syg af dette sår, viste kansler Valkendorff mig den ære at besøge mig. Jeg havde oftere set ham siden hans hjemkomst, men jeg havde lidet talt med ham, for forretninger hindrede ham fra at modtage mig i sit eget hus. Da han kom, søgte jeg at rejse mig noget fra mit leje, for at vise ham den ærbødighed, han med rette kunne gøre fordring på; men han bad mig om at blive liggende, satte sig ved min seng og roste meget min opførsel, da slotsherren blev overfaldet. Han talte

også om dronningen med en følelse, der lignede den, hvormed en fader taler om en datter, som han på en gang elsker og er stolt af. Han fortalte mig desuden, at dronningen flere gange venligt havde spurgt, hvordan det gik mig. "Hun kunne blive landets skytsengel," vedblev han; "vel den, der fødtes i så lykkelig en stund, at han mægter at bortvælte kummeren fra hendes hjerte! Tænk på det, min søn! Tænk på, hvad jeg har sagt dig med hensyn til Dyveke. Men hvad du også begynder på, så vogt dig for fru Sigbrit, for hun er som en tidsel på marken, et bevæbnet ukrudt; vogt dig også for kongen, der stedse mere bliver lig en glubende løve, og om hvilken man næppe nu kan sige noget godt – som han ikke i højeste grad fortjener," lagde han til, da han så Faaborg, der i dette øjeblik trådte ind i værelset og hilste ham meget ærbødigt.

"Mærkede du, hvor behændigt den gamle snog vidste at sno sig, da jeg kom?" sagde Faaborg, efter at kansleren var gået. "Men ligegodt, den snor sig dog op ad det sværd, der engang skal afskære dens hoved." – "Hvad mener I dermed?" – "Kongen hader denne Valkendorff, og han skal udkastes, hvor der er kulde og tænders gnidsel, det vil sige, han bliver nu ærkebisp i det yderste norden." – "Hvoraf ved I det?" – "Ser i, jeg har forladt disse gerrige adelsmænd og hykkelske farisæere, der fordrer deres penge igen, når uheld tilintetgør en god plan. Jeg har sluttet venskab med kongen og fru Sigbrit og bringer dem de efterretninger, de begærer; ja var ikke det fordømte regnskab, hvorved slotsherren holder mig, ligesom Djævlen holder en sjæl ved dens forskrivning, så ville jeg endnu blive en holden mand." – "altså er I spion, Faaborg, i dette tilfælde er det bedst, at vi to skilles ad." – "Som I vil," sagde han, "eders omgang er mig dog

kun til liden glæde. I passer til at være statsmand, som et asen til at være paradehest." Dermed gik han vred bort.

Den anden dag kom han til min forundring tilbage igen. "Hør, Zabern," sagde han, "vær ikke urimelig! Trøst dig ved, at mit spejderi er uskyldigt og ingen mand slår ihjel; dig kan jeg for resten lide, for du er en af de få, der kunne finde sig i et godt indfald og i at skrive en gammel gæld i glemmebogen, derfor rækker jeg dig hermed hånden til forsoning. Betænk, at jeg er en mand, der kan skade mine fjender og vove noget for mine venner; dig fandt jeg behag i fra første øjeblik, jeg så dig." – Jeg var svag nok til at lade mig bedrage af Faaborgs tilsyneladende venlighed og at tillade ham at fortsætte sine besøg. Dette fortrød jeg i førstningen heller ikke på, for han var tjenstvillig og bekendt overalt, samt vidste at skaffe mig tusinde bekvemmeligheder for godt køb, og uden at det kostede mig selv den mindste møje.

Jeg tilstår, at jeg på denne tid havde en anden og værre svaghed at bebrejde mig. Gensynet af Dyveke frembragte igen sin sædvanlige virkning. Dyveke var bestandig for mig en Kirke, hvis trylleri jeg med den bedste vilje ikke kunne modstå, men aldrig forekom hun mig farligere, selv i sin største glans, end nu, da bedrøvelse tegnede sig i hvert af hendes træk, og da hendes øje syntes at trygle om tilgivelse for den usømmelige plads, hvorpå hun stod. Især på sygelejet, da sjælen mindre lever i øjeblikket end i erindringen, var hendes billede for mig uimodståeligt. Jeg henfaldt i en drømmende tilstand, som jeg måske med held til andre tider ville have bekæmpet, men som jeg nu overvældedes af, da den ved sygdommen fremtvungne uvirksomhed gav alle fantasiens billeder næring. Således

nedslugte jeg atter den søde gift, som det havde været mit faste forsæt at afholde mig fra. Det glædede mig at høre, at kongen, efter sit giftermål, trak sig tilbage fra Dyveke, men da man tillige fortalte, at hun ikke således som før svømmede i overflødighed, smertede det mig indtil tårer. Jeg forestillede mig da, at jeg så hende foragtet og forladt, ene med tanken om sin tabte lykke, at omvanke i verden, og jeg følte den største drift til at ile hen og kaste min formue for hendes fødder. Da jeg kort efter blev frisk, så jeg imidlertid, at hun levede i lige så stor glans som tilforn. Kongens vedvarende kærlighed til Dyveke bekræftedes end mere ved Valkendorffs udnævnelse til Trondhjems ærkebisp, for denne udnævnelse, der virkelig påfulgte, som Faaborg havde forudsagt, var efter alles mening kun en maskeret forvisning, som kansleren havde pådraget sig ved alt for heftigt at anmode kongen om, for dronningens og sin egen æres skyld, at afbryde sit forhold til Dyveke.

I den sjælsstemning, jeg ovenfor omtalte, havde jeg ej kunnet undlade at indklæde mine følelser i ord, og at nedskrive hvad der så stærkt tyngede på mit hjerte. Dette var en kær tidsfordriv, hvorved min smerte syntes mig at lindres. Engang da mit sår næsten var lægt, begik jeg den uforsigtighed at gå ned i haven uden at aflukke min dør og gemme mine papirer. Da jeg kom tilbage, fandt jeg Faaborg, der ventede mig på mit værelse. Han syntes ej stort at agte på mine papirer, men stod i det åbne vindue og betragtede de forbigående. Jeg blev noget forlegen, da jeg traf ham alene i stuen, hvilket han ikke syntes at mærke. Han tog også snart afsked; derimod kom han samme dag igen med et smukt rubinhalsbånd, som han rådede mig til at købe. "I kan jo forære det til den gamle Sigbrit," sagde han,

"for hvis I vil beholde hendes gunst, må I undertiden ofre noget på hendes alter, og her er et offer, der ikke koster meget." – "Vel," svarede jeg, "men hvis I tillader, vil jeg først lade det vurdere." – "Gerne," sagde Faaborg, og jeg sendte bud til en guldsmed, der boede over for mig. Han kom straks, og næppe havde han betragtet halsbåndet, før han vurderede det omtrent til den pris, som Faaborg fordrede. Jeg udbetalte derfor denne pengene og forbeholdt mig ved lejlighed at give halsbåndet til fru Sigbrit.

Da jeg første gang så Dyveke igen, ytrede hun uden forbehold sin deltagelse og glæde over min helbredelse. Det forekom mig endog, som om hun længe lod sit øje hvile på mig med et udtryk, som jeg endnu ikke havde set deri, og da det hændte sig, at jeg i forbigående berørte hendes hånd, troede jeg at bemærke en øjeblikkelig bæven deri, mens hun trak den tilbage. Hun dvælede imidlertid ikke længe, men ilede, efter at have sagt mig et par venlige ord, tilbage på sit værelse.

Kort efter kom fru Sigbrit. "Det er godt, at I engang bliver frisk igen," sagde hun; "hvis I oftere således blander Eder i andres strid, spår jeg Eder en kort levetid. Kom! Her er mange forretninger, der venter på Eder." Jeg måtte nu i flere dage arbejde af alle kræfter, og det syntes, som om fru Sigbrit ville tvinge mig til at indhente, hvad jeg havde forsømt i min sygdom. Da jeg endelig havde gennemset og oversat alt, hvad fru Sigbrit ønskede, sagde hun: "Det er godt nok, men I har dog forsømt meget; en ret arbejder burde aldrig tage sig tid til at være syg." – "Fru Sigbrit," sagde jeg, "til tegn på, at jeg ej har forglemt Eder i min sygdom, beder jeg Eder at modtage dette rubinhalsbånd." – Hun tog det, betragtede det nøje og lod lyset

falde derpå fra alle sider, derpå hentede hun en diamant, hvormed hun ridsede deri, endelig sagde hun: "Det er et smukt arbejde, men rubinerne er uægte." – "Jeg har ladet det vurdere af en guldsmed, der har forsikret mig om dets ægthed." – "Guldsmedene her i landet er uvidende og lader sig ofte narre, i Amsterdam forstår vi det bedre; jeg vil bevise Eder, at halsbåndet er uægte." Med disse ord tog hun en fil og ridsede deri. "Ser I," sagde hun, "stenene har ikke den rette hårdhed, men jeg kan vel tænke, at I har købt det af Faaborg." – "Deri har I ret." – "Ja ja, jeg vidste det nok, når børn og narre kommer til torvs, siger ordsproget, da får kræmmerne penge; giv Faaborg sin skat tilbage og pålæg ham fra mig, at han skaffer Eder et ægte halsbånd, så vil jeg modtage det, men dette duer ikke."

Jeg ilede nu til Faaborg og sagde ham, hvordan det var gået mig. "Har den gamle heks mærket det?" sagde han, "jeg troede dog, at jeg skulle narre hende. Nu ligegodt, jeg skaffer Eder et ægte halsbånd, dette kan jeg vel anbringe på et andet sted." Dermed gik han og kom snart igen med et nyt smykke, hvori stenene var mindre og uanseligere, men mod dette havde Sigbrit intet at indvende.

Nu hengik næsten et år, hvori jeg intet mærkeligt ved at optegne. Alt vendte tilbage i sin gamle orden. Kongen, der i sit giftermåls begyndelse for velanstændigheds skyld havde besøgt Dyveke mindre hyppigt, vendte atter tilbage til hende. Ja, dronningen selv fandt sig i at se fru Sigbrit ved hoffet, uagtet hun aldrig besøgte hende i hendes hus, så længe Dyveke levede. Det fortaltes endog, at kongen engang i fleres påhør, da fru Sigbrit var syg, sagde til sin gemalinde: "Jeg ønsker, at I

aflægger et besøg hos min brave Sigbrit, madame, hendes tro tjeneste fortjener vel, at mine nærmeste viser hende deres agtelse." Dronningen, der ikke var uvidende om kongens forhold, svarede meget alvorligt: "Jeg agter enhver, der uegennyttigt tjener min kongelige gemal, men derom vil jeg være nærmere overbevist, før jeg foretager et så usædvanligt skridt, som det, hvilket Eders Højhed nu forlanger." – "Guds død, madame," sagde kongen, "er mit ord ikke tilstrækkeligt til at overbevise jer?" – "I alle andre tilfælde, min høje gemal, men ej i dette," svarede dronningen, hvorefter hun gik tilbage til sine værelser. Kongen vendte sig nu mod dronningens hoffolk og sagde: "Jeg mærker vel, at bagvaskelse har hældt sin gift i dronningens øre. Vogt Eder, at jeg ej opdager den skyldige." Dermed gik han, og der var i lang tid ikke mere tale om, at dronningen skulle besøge Sigbrit.

Efter at mit sår var lægt, viste slotsherren sig i begyndelsen meget nedladende mod mig. Engang foreslog han mig endog at forlade kongens tjeneste og at overtage bestyrelsen af et af hans godser. Da jeg imidlertid afslog dette, blev han misfornøjet og tiltalte mig nu ikke mere. Derimod var han ofte til stede hos Sigbrit, og rygtet fortalte endog, at han var forelsket i Dyveke. Hans familie frygtede for et ægteskab, hvilket de betragtede som en vanære, og jeg selv bemærkede, at fru Sigbrit ej ugerne så hans nærværelse. Dyveke selv trak ham ikke til sig, men stødte ham heller ikke på ingen måde bort. Han sendte også mange foræringer, som fru Sigbrits påholdenhed forbød hende at tilbagevise. Ja engang, da jeg kom ind, så jeg endog, at han trykkede et kys på Dyvekes hvide hånd. Da han var borte, sagde jeg med en bevægelse, som jeg uden tvivl slet vidste at skjule: "I

spiller et højt spil, jomfru Dyveke, dette hus er ikke frit for spejdere; Faaborg kommer her hver dag, og han fortæller alt, hvad han ser, til kongen." – "Det skal han også," sagde Dyveke, idet hun gik bort, og efterlod mig aldeles uvis om, hvorledes jeg skulle forklare hendes opførsel.

Den forbindelse med slotsherren, som jeg troede Dyveke på vej til at knytte, fyldte mit hjerte med bitterhed og mismod, det syntes mig, som om jeg nu intet mere havde her at tage vare på, og jeg foresatte mig, så snart som muligt, at vende tilbage til mit fødeland, så meget mere, da det ikke var mig muligt, trods alle mine bestræbelser, at tilfredsstille fru Sigbrit. Hun roste aldrig noget af mine arbejder, men ved den mindste fejl var jeg vis på den bitreste dadel. Ikke des mindre tillod hun mig at komme i sit hus også udenfor forretningstiden, samt at se og tale med Dyveke. Hun skænkede mig endog til en vis grad sin fortrolighed, så snart talen var om at udføre noget, hvortil der blot hørte ærlighed og god vilje, men videre gik hendes tiltro ikke. Hvad der især forbitrede hende var, at jeg intet ville fortælle om ærkebispens og hans tilhængeres hemmelige sammensværgelse, der, som fru Sigbrit formodede, gik ud på at fjerne Dyveke fra kongen. Uagtet jeg nu vidste, at en slig sammensværgelse fandt sted, så ville jeg dog have anset det for det skændigste forræderi at røbe den. Og gentog derfor hårdnakket, at jeg intet havde mærket dertil. – "I har vel ikke mærket meget i Eders liv," sagde fru Sigbrit og gik. – "Der er vel også ting, som hun ikke mærker," sagde Faaborg, der i dette øjeblik stak hovedet ind af døren, "jeg er i det mindste vis på, at hendes datter ikke vælger hende til sin fortrolige; for resten er Dyveke en lille heks, der vel kunne falde på at lege med Eder alle

tre; på mig kan du imidlertid stole, den ene hånd vasker den anden." Dermed trak han hovedet tilbage og slog døren i.

Kort efter havde jeg en mærkelig samtale med kongen, som jeg ofte siden har tænkt på, ikke med hensyn til Dyveke, men i anledning af en anden person, som jeg i det følgende nærmere skal omtale. Jeg blev nemlig pludselig kaldet til kongen, dagen før han skulle rejse til Jylland, hvor rigsrådet var samlet. Han havde nylig taget afsked med Dyveke, og jeg fandt ham siddende i tanker med en opslået pergamentrulle for sig. – "Jeg læser her en fortælling, der skal være sand," sagde han, "vil du høre den?" – "Hvis Eders Nåde vil vise mig den ære." – "I pave Alexander den Sjettes tid så man tit i månelyse nætter en hvid hest gå ned ad en af de gader i byen Rom, der fører til Tiberen. På hesten lå en sæk, der var stor nok for at rumme en fuldvoksen mand, og hvori formodentlig et menneske befandt sig; denne sæk blev styrtet i floden. På denne måde skilte paven sig ved mange, der havde fornærmet ham, og som det dog ej var passende at lade offentligt henrette. Tror du, at dette er sandt?" – "Upåtvivlelig, Eders Nåde! Pave Alexander var i stand til alt, og den tredobbelte krone gav ham en frygtelig magt." – "Snart bærer også jeg en tredobbelt krone," sagde kongen, "og det med større ret end han. Men tror du ej, at den, der befandt sig i sækken, kunne skrige?" – "Herre, hvis man skal tale om slige ugudeligheder, så mener jeg, at der gives mange måder at hindre skrig på." – "Det mener jeg med," sagde kongen; "men det er sandt, du kommer hver dag i Sigbrits hus, fortæl da engang ved lejlighed Dyveke denne historie." – Jeg blegnede, da han sagde disse ord, men han var alt for nedsunket i sine tanker, til at bemærke det. – "Kommer slotsherren ofte til

Sigbrit?" blev han ved. – "Nej, herre," sagde jeg uvilkårligt imod mit bedre vidende. – "Guds død, det er ikke sandt, han kommer der daglig, og du har selv set ham kysse hendes hånd." – Jeg var så forfærdet, at jeg intet kunne svare. – "Sigbrit er mig hengiven og tro, men hun er gerrig, og Dyveke letsindig," blev han ved og sad nu længe tavs, ja det lod, som om han ikke længere vidste, at jeg var til stede. – "Hun overgav sig hurtigt til mig for den blotte fordels skyld," lagde han til, "hvorfor skulle hun ikke lige så hurtigt, når det var hendes fordel, overgive sig til en anden?" – Jeg gjorde nu en liden bevægelse for at give til kende, at jeg var til stede, hvorpå han rejste sig med heftighed og spurgte mig hvad jeg ville. – "Eders Nåde har endnu ikke befalet mig at gå," sagde jeg. – "Har jeg ikke? Nu vel, gå kun, min søn! Den gamle Sigbrit har ret, du er ingen spejder, dertil er du for ærlig, uagtet jeg mener, at hun har meget for slette tanker om din klogskab for resten." Derefter vinkede han med hånden, og jeg forføjede mig bort.

Jeg ilede straks til Dyveke, og fortalte hende min samtale med kongen. Hun hørte ikke blot på mig med tavshed, men gik endog bort uden at sige et ord, og jeg så hende ikke den hele dag. Den anden morgen derimod, efter at kongen var rejst, mødte hun mig i gangen, så sig om med ængstelighed, men da hun mærkede, at ingen spejder var til stede, hviskede hun: "I aften klokken ti ved haveporten, jeg har vigtige ting at sige jer." Dermed ilede hun atter bort.

Mit hjerte bankede så stærkt, at jeg bildte mig ind at kunne høre det, og jeg formåede i dag endnu mindre end ellers ved mit arbejde at tilfredsstille fru Sigbrit. Jeg kom hjem med hovedet fuldt af formodninger, der atter afløstes af tvivl. Skulle

Faaborg have ret? tænkte jeg, og driver hun virkelig sit spil med os alle tre? Det kunne vel være muligt, hvis hun endnu er den, hun før var. Men det er hun ikke, tænkte jeg igen, hun er ulykkelig, hun har ingen ven, hun er solgt og forrådt af sin moder, der mistroisk bevogter hvert af hendes skridt. Måske tynger en hemmelighed på hendes samvittighed, måske – fantasiens billeder trådte nu i tankens sted, min sjæl tabte sig i sælsomme drømme, og dog syntes tiden mig at gå i sneglegang, indtil aftenen kom, for uagtet jeg vel følte, hvor farligt det var at indlade mig i dette eventyr, var jeg dog intet øjeblik uvis om, at jeg skulle vove det.

Om aftenen indfandt jeg mig på det bestemte sted. Dyvekes værelse var mørkt, derimod så jeg lys i et par af de andre vinduer. Dette var tegn på, at fru Sigbrit ej havde begivet sig til hvile, for hun plejede selv hver aften at lukke sine skabe og efterse, om hvert kammer var i orden, og om alt hang eller stod på sit bestemte sted. Jeg så hendes lys snart i det ene, snart i det andet værelse, endelig forsvandt det ganske. Kort efter hørte jeg lette trin. "Hvor er I?" spurgte en sagte, velbekendt stemme. "Her," svarede jeg lige så sagte. Nu åbnedes lågen, og jeg trådte ind. Dyveke lagde fingeren på min mund, til tegn på at jeg skulle tie, og førte mig til det afsides lysthus. "I og jeg," sagde hun, "er begge dødens ofre, hvis kongen får dette besøg at vide, og dog måtte jeg vove det." I samme øjeblik kom lyset atter til syne i de øverste værelser. Dyveke gættede mine tanker og sagde: "Frygt ikke! Mit kammer er i lås, og hun nærmer sig ikke dertil for ej at forstyrre min søvn. Hun ved ej, at jeg besidder en nøgle til den hemmelige gang, der fører fra mit værelse ned i haven." – Den nøgle smededes vel for kongens skyld, tænkte

jeg. – "Desuden mistænker min moder med hensyn til mig ingen anden end Torben Oxe," blev Dyveke ved, "thi for at vildlede hver spejder, lod jeg, som om denne mands tale behagede mig." – "Hvad begærer I af mig, Dyveke?" – "Hjælp og redning," svarede hun med en af pludselig fremstrømmende tårer kvalt stemme. "I må frelse mig, eller jeg er uden håb fortabt. Jeg vil og kan ikke blive her, Gud ved, at jeg har elsket ham, men han har svigtet mig, han er bundet til en anden; hvad før var svaghed, bliver nu forbrydelse; desuden vil han grusomt ofre mig for en uretfærdig mistanke, og jeg må herfra." – "Dyveke, betænk!" – "O, min ungdomsven, stød ej en ulykkelig tilbage! Hjælp mig at flygte langt bort! Jeg ved, at jeg er en forkastet skabning," sagde hun med frygtsom røst, "men før mig blot til et kloster i Holland! Der vil måske hertug Carl unde mig en plads, hvor jeg ubemærket kan henvisne." – "Dyveke, har I vel overlagt denne beslutning?" – "Tro ikke," svarede hun, "at jeg endnu er den ubesindige skabning, som I fordum har kendt. Ulykken har lært mig at forfærdes for min egen letsindighed. Min moder har selv sønderrevet det bånd, der bandt mig til hende, hjælp mig derfor at flygte for mit timelige og evige vels skyld, for dit eget fædrelands skyld, der vil velsigne dig, hvis du befrier det fra at besmittes ved min nærværelse." – "Dyveke, jeg vil opbyde alt for at udføre jeres vilje – men hvis en anden forbindelse kunne skænke jer ro, hvis Eders ungdoms tilbøjelighed igen kunne vågne, o, gå da ej i kloster, men forbind Eders skæbne med min! Jeg er velhavende, ja næsten rig, vi ville flygte til ubekendte steder, vi ville forandre navne, og mit hele liv skal være helliget Eder." – "Elsker I da endnu den ulykkelige Dyveke?" – "Læs disse blade, som jeg skrev i min sygdom, da

mine tanker var hos dig, og du vil se, at jeg elsker dig." – "Nej," sagde hun og skød min hånd tilbage, "jeg vil ikke! Jeg er dig uværdig. Før mig blot til et kloster! Lad alt være beredt så snart som muligt og giv mig et vink derom, da skal jeg om aftenen indfinde mig her igen! Nu, mens kongen er borte, må det ske. Farvel!" – I dette øjeblik så vi atter lys i et af de værelser, der vendte mod haven. "Bliv, Dyveke," sagde jeg, "Sigbrit er der endnu og kunne høre støj." – "I har ret," svarede hun, og vi satte os på en bænk i lysthuset. Vi måtte vente længe, for Sigbrit begav sig sildigt til ro denne nat. Den fortrolige stilling i det mørke lysthus gav mig mod, jeg greb Dyvekes hånd og sagde: "Gå ej i kloster! Vær min og skænk verden en af de yndigste, skønneste kvinder igen, der med ethvert offer er rede til at afsone sin ungdoms vildfarelse!" – "Tror I virkelig, at en så forladt skabning kunne gøre jer lykkelig?" spurgte hun. Jeg svarede hende intet, men trykkede hende henrykt i min arm; mine kærtegn blev stedse stærkere, og fandt i begyndelsen liden modstand, men pludselig rev hun sig med heftighed løs og sprang op. "Du foragter mig," sagde hun, "jeg mærker det vel." – "Dyveke, forjag denne mistanke! Foragter man den, med hvilken man er beredt til at dele sit liv og sin velfærd?" – "O, jeg er svagere, end jeg havde håbet, lad mig alene og kom først igen, når alt er færdigt til flugten." – "Nu vel, jeg er rede." – "Giv mig først de papirer, du talte om," sagde Dyveke, og jeg bemærkede, at den røst, hvormed hun bad derom, ikke var så sikker som sædvanlig. Jeg rakte hende dem, og hun lukkede havedøren op. "Altså om et par dage, når du har fundet en lejlighed," sagde hun, "klokken elleve, da er alt roligt. Læg

mærke til lyset i mit værelse; når det slukkes, kommer jeg." Med disse ord trykkede hun venligt min hånd, og jeg gik.

Jeg søgte nu et skib, der kunne føre os til Holland, hvilket på denne årstid ikke var så let, da de fleste allerede var sejlet bort. Endelig fandt jeg et, der om tre dage skulle rejse til Vliessingen. Skipperen lovede at tage os ombord; dog da han erfarede, at jeg bragte et ungt fruentimmer med, hvis rejse nødvendigvis måtte holdes hemmelig, rådede han mig til først at føre hende til et fiskerleje, der lå halvanden mil nord for byen; så vidt mente han, selv om vinden blev ugunstig, at kunne nå ved krydsning nogle timer efter afrejsen, og vi kunne da ubemærket indskibe os. I byen derimod var vi omgivet af spejdere, der stod i fru Sigbrits sold og bragte hende efterretning om hvert menneske, der kom eller rejste. Denne grund, der for mig var endnu vigtigere, end han formodede, bestemte mig til at følge hans råd. Jeg skaffede mig nu en bekvem vogn med et par heste; min tjener, der var mig meget hengiven, og som jeg ved en anden lejlighed nærmere skal omtale, påtog sig at være kusk. Jeg biede nu til den tredje dag, og da vinden var god, og skibet efter midnat ville rejse, gav jeg Dyveke det aftalte tegn, og begav mig derpå en time før midnat hen for at hente hende.

Denne gang var Dyveke kommet før jeg. Der var intet lys at se hverken i hendes eller i de øvrige værelser, men næppe nærmede jeg mig til haveporten, før den blev oplukket, og hun ilede mig skælvende i møde. Jeg tog hende i mine arme, og bar hende mere end hun gik til gadens ende, hvor jeg, for at undgå mistanke, havde ladet vognen holde. "Jeg har intet taget med

mig," hviskede hun, "ingen af hine herligheder skulle følge mig." – "Men Eders moder?" spurgte jeg. – "Min moder er i aften lidt upasselig," svarede hun, "og er derfor gået til hvile tidligere end ellers." – I dette øjeblik så jeg en tilhyllet skikkelse med en lygte, der nærmede sig til os og lod skinnet af lyset falde på vore ansigter. Dyveke forskrækkedes, og det forekom mig, idet vi kørte bort, som om jeg bag ved os hørte en dæmpet latter. Da vi imidlertid mærkede, at vi ej blev forfulgt, beroligede vi os med den tanke, at det var en ubekendt, hvis opmærksomhed vaktes ved at se et ungt fruentimmer køre bort med en mand på en så usædvanlig tid.

Det forekom mig som en af de drømme, østerlænderne frembringer ved nydelsen af opium, at jeg virkelig sad ved Dyvekes side, og at hun, hvilket jeg i det mindste den gang håbede, som min hustru ville følge mig i fremmede lande. Dyveke var den af alle kvinder, der indtil da havde gjort stærkest indtryk på mit hjerte. Hendes minde var sammenvævet med mit hjem og mine tidligste tanker, hendes fald tilintetgjorde min ungdoms håb, og nu, da jeg anså hende for aldeles tabt, vendte hun tilbage som en drøm fra forgangenhedens paradis; hun forlod rigdom og glans, ja sin egen moder, og den mand, hun tilforn havde elsket, for at dele sin skæbne med mig. Det var rigtignok ikke den ungdommelige Dyveke, som jeg før havde kendt, hun lignede ikke mere den kælne vårblomst, men snarere den svulmende drue, der skjuler sig under det brede vinrankeløv. Dog selv i denne skikkelse var hun skøn, ja hun var mere at stole på nu, da lidenskabernes sommerhede og tårernes dugperler havde modnet og lutret hende. Hun forekom mig som en uendelig dyrebar skat, som jeg havde udrevet af onde

ånders kløer, jeg trykkede hende til mit hjerte, trods hendes heftige modstand, og svor at vie mit liv til denne ulykkelige, forrådte skabning, hvis elskværdighed ingen stilling kunne tilintetgøre, og hvis ædle natur netop var vågnet under omstændigheder, der hos de fleste ville have udslukt den sidste gnist af det gode.

Det var allerede sent i høsten, træerne rystede de visnede løvduske ned på den halvfrosne jord. Solen var gået ind i skorpionens tegn, mens tyren og tvillingen stod højt på himlen, og ørnen bøjede sig mod nedgang i vesten. Vejen var slet, og de himmelske lys glimtede alt for svagt til at lede os. Min tjener, der ikke var ganske kendt på egnen, og som jeg desuden, for at undgå forfølgelse, havde befalet at køre en omvej, fo'r vild, og først om morgenen nåede vi fiskerlejet, hvis hytter lå ved stranden som opkastede jordvolde, halvt dækkede med søtang. Jeg så endnu intet skib og førte derfor Dyveke ind i det mindst uanseelige af de omgivende huse. Dets halve del var opført af sten, den anden halvdel af bindingsværk og ler, som hist og her var udspækket med rør, så at det hele lignede en tiggers af mange pjalter sammensatte dragt. Folkene var imidlertid gæstfri og venlige, ja husets ejer lovede selv at underrette os om, når skibet kom. Ilden blev hurtigt antændt på skorstenen, men uagtet jeg bad Dyveke om at hvile sig, ville hun dog ej lade sig den ret betage selv at tillave de forfriskninger, som hun troede nødvendige for mig efter en gennemvåget nat. Fiskerkonen bemærkede, at jomfruen med sine snehvide hænder vel ej ofte havde taget en kedel af ilden, og virkelig kunne Dyveke, trods al behændighed, ikke skjule sin mangel på øvelse. "Hav tålmodighed med mig," sagde hun, "det skal snart

gå bedre." Jeg bad hende ej at pine sig med arbejder, som hun ej behøvede. "Disse arbejder forjager dog den langsomme tid," sagde hun og rakte mig sin hånd, som jeg trykkede til mine læber. Hun gengældte mit håndtryk, ja lænede sig et øjeblik i forglemmelse af sig selv til min skulder, dog trak hun sig hurtigt tilbage og kastede sit øje bønligt, ja næsten frygtsomt på mig. Jeg forstod vel hendes frygt, for mistænkelighed var hos hende blevet en sygdom; i den uskyldigste handling anede hun et tegn på den ringeagt, som hun ved sin foregående opførsel troede at have fortjent, og hun skjalv ved det mindste kærtegn, som et espetræs blade ved den svageste luftning.

Jeg gik nu selv ud for at se, om intet skib viste sig. Havet var glat, som et spejl, og intet bevægede sig, uden to krager, der fløj fra den sorte skov hen over den af rimfrost bedækkede jord. Lidt efter lidt krusedes endelig bølgerne, og jeg så sejlere langt borte, men de kom fra nord, for vinden havde drejet sig, og var ugunstig for de skibe, der kom fra syden. Vi ventede den hele dag forgæves. På min overtalelse havde Dyveke lagt sig til hvile. Hun faldt i en slummer, hvoraf hun dog ofte vågnede for at spørge, om skibet var der; når jeg da svarede nej, så jeg ængstelse i hendes blik, og jeg søgte forgæves at trøste hende. Da skumringen kom, lod jeg antænde blus, som jeg havde aftalt med skipperen, for at han ej skulle tage fejl af stedet. Natten nærmede sig imidlertid, og vort håb begyndte at forsvinde. Efter lang betænkning besluttede vi derfor, at fiskeren skulle føre os ombord på det første fra syden kommende skib, som han i dagbrækningen øjnede, det måtte da bero på lykken, til hvilket land det ville bringe os.

Denne plan, der under alle omstændigheder måske ville have været den fornuftigste, blev ej udført, for på samme tid, da jeg ville tale med fiskeren derom, gav han os et tegn, at et skib lagde bi. Det var så mørkt, at vi ej kunne se det, men snart hørte vi åreslag, og en båd nærmede sig til landet. Da en af rorkarlene på hollandsk erklærede, at de var sendt for at afhente os, kunne vi ikke tvivle på, at frelsens time var kommet. Jeg overlod nu vogn og heste til min tjener Vincent og lovede ham med første lejlighed at lade ham vide, hvor han kunne finde os. Derpå belønnede jeg fiskeren rigeligt og ilede med Dyveke at indskibe mig. Båden lagde nu fra land, og vi ankom til skibet, uden at rorkarlene svarede på mine spørgsmål eller talte et ord den hele vej. Dette forekom mig dog ikke besynderligt, da jeg vidste, at de hollandske matroser ikke taler meget. Men næppe var båden lagt fast ved skibet, før en stemme fra dækket spurgte på dansk: "Har I dem?" – "Vi er forrådt," råbte jeg, "det er Faaborgs røst." Al modstand var nu forgæves, Dyveke sank med et ængsteligt skrig tilbage, mine hænder blev bundet på ryggen, og vi bragtes ombord. Jeg så da, at vi ej engang befandt os ombord på det hollandske skib, men på en dansk jagt, der kun var befolket med fem til seks mand. Faaborg modtog os meget høfligt og sagde: "Frygt ikke, jomfru! Jeg havde vel engang ondt i sinde mod Eder, men nu er I sikker; vi får først betaling af fru Sigbrit, når vi kommer hjem, forstår I."

Til Dyveke var en plads beredt i kahytten, jeg derimod måtte blive på dækket. Faaborg løste imidlertid selv mine hænder, idet han sagde: "Det var tak for sidst, nu er vi kvit." – Jeg svarede ham intet. – "Frygt ikke for Eders liv," blev han ved, "fru Sigbrit

er for sin egen og sin datters skyld nødt til at tie; disse karle her kender aldeles ikke hendes datter, de tror, ligesom den hollandske skipper, at du har villet bortføre en fornem dame, og bryder sig kun lidet om at vide hendes navn, de er desuden slyngler, der af mange grunde måtte tie, hvis de også vidste noget." – "Og I selv, Faaborg?" sagde jeg. – "Jeg skal ikke røbe dig, du har jo forhen tiet med mig; desuden er det min største fordel, at slotsherren anses for Dyvekes lykkelige elsker, ellers havde jeg, oprigtig talt, gerne ladet dig beholde hende, så meget behagede denne spøg mig; men du ser selv, at det var umuligt, ej at tale om, at du engang hindrede mig fra at bortføre hende, og at jeg som en ærlig spiller skyldte dig gengæld." – "Faaborg, I er skyld i to menneskers ulykke." – "Ej snak! Du besad hende jo i hele fire og tyve timer, hvad du i dem foretog, bliver en hemmelighed, hvori vi ej ville gøre kongen til medvider." – "I fornærmer en uskyldig med Eders mistanke." – "Nå ja, I er hendes ridder og må da bryde jer lanse for hendes uskyld, om hvilken der ellers var meget at sige." – "Hvordan fik I vor flugt at vide?" – "Jeg så den jo selv, for jeg spionerer i denne tid, som jeg har sagt dig, for kongen og moder Sigbrit." – "En smuk bestilling!" – "Ja, og dertil et indbringende embede," sagde han. "For resten kunne jeg næppe, da du var rejst bort, få den gamle Sigbrit i tale, for under påskud af upasselighed havde hun indesluttet sig i sit kammer. Endelig kom hun og begreb snart, da hun hørte, hvorom talen var, at hun for sin datters skyld måtte være tavs og forsigtig. Alle skibe holdtes tilbage, jeg opdagede snart hollænderen, der efter nogle omsvøb tilstod, at en ung mand havde fragtet pladser hos ham for sig og sin elskede. Jeg erfarede, hvor du var at finde, og sejlede selv ud for

at hente dig, det er den hele historie, og, som sagt, du kan stole på, at du ej bliver hængt denne gang; alt bliver neddysset, derfor sørger nok fru Sigbrit."

Der gik pludselig en tanke igennem min sjæl, jeg tog Faaborg til side og lovede ham en betydelig sum penge, hvis han i stedet for at bringe os tilbage, ville overtale sine kammerater til at føre mig og Dyveke til Sverige eller hertugdømmerne.

"Har I pengene hos Eder?" sagde han. – "En anvisning fra mig på Lybeck er tilstrækkelig til at skaffe dem." – "Vel, så skriv anvisningen og giv mig den. Når vi er frelst, skal I få den, men ikke et øjeblik før." – "Ja, det kunne være artigt nok at narre den gamle Sigbrit, men hun er for klog dertil, og de folk, hun har valgt, kender jeg ikke så nøje, at jeg tør betro mig til dem; desuden må du vide, at jeg i København har en gammel bedstemoder, som jeg har godhed for, og som jeg, hvor slet du end anser mig for at være, ikke vil overlade til fru Sigbrits hævn, vi må derfor tilbage, der er ingen anden vej for os."

Vinden, der havde været meget ugunstig på udvejen, var nu så god, at vi efter halvanden times sejlads nåede byen. Faaborg hviskede et par ord til den betjent, der havde opsigt over toldboden, og vi fik straks tilladelse til at lande. Mine hænder blev nu atter bundet. Dyveke, der, som jeg ved skinnet af toldbetjentens lygte så, havde kastet et slør over sit ansigt, måtte tillige med mig selv tage plads i en af de tohjulede vogne, der endnu bruges og kaldes karrioler; Faaborg satte sig imellem os og kørte selv i stor hast til Sigbrits bolig. Da Dyveke steg ned af vognen, hviskede hun: "Vær forsikret om, at jeg hellere dør end bliver her." – Fru Sigbrit modtog os alene ved indgangen til sit hus. "Se engang," sagde hun, "I ville altså bortføre Dyveke,

unge herre! Dertil hører større kløgt, end I har at råde over. Tak I Gud, at kongen er borte, og at jeg ingen lyst har til at forråde jer, ellers ville galgen være jer vis. Gå nu! I morgen til sædvanlig tid venter jeg Eder. – Og I, jomfru," føjede hun til, "gå straks på Eders kammer, jeg skal nok sørge for, at I en anden gang ikke slipper mig af hænderne." – Dermed tog hun lyset, gik ind med Dyveke og overlod til mig og Faaborg at finde udgangen i mørke.

"Det er en uartig kvinde," sagde Faaborg, "men desto bedre, for des mere skal hun også betale. Kom nu og lad mig ledsage dig hjem." – Jeg takkede og bad ham spare sin umage, men han tog mig under armen og sagde: "Ej, snak! Du ser jo, at jeg ingen kammerater har, jeg kan altså hverken bestjæle eller plyndre dig, det er desuden forsigtigst at følges ad, når man på denne tid af natten går igennem gaderne." Dermed ledsagede han mig til min dør, trykkede min hånd og bad mig ej at vredes på ham, ja han dvælede endnu et øjeblik, efter at jeg var gået ind, ligesom for at se mig i fuldkommen sikkerhed, og jeg hørte ham først at gå, da jeg var kommet op i mit værelse.

Den anden morgen måtte jeg som sædvanlig arbejde under fru Sigbrits opsyn. Hun syntes, ganske imod hvad jeg havde forestillet mig, ikke synderlig opbragt over min dristighed. Det eneste, hun tillod sig, var at forelægge mig en høj regning på de udgifter, som hun havde haft for at hindre vor flugt. Denne regning måtte jeg betale. For resten syntes hun endog at være venligere end forhen, og jeg mærkede både ved denne og flere lejligheder, at hun søgte at samle netop de mennesker om sig, hvis liv ved en uforsigtighed eller ved en forbrydelse, som hun kendte, var givet i hendes hånd, og med hvilke hun derfor

kunne tillade sig alt. Dette var vel en af årsagerne til, at hun med så megen begærlighed udspejdede alle menneskers inderste tanker. Mig var imidlertid mit forhold til denne kvinde utåleligt; jeg følte, at jeg bar slavelænker, og hvis ikke Dyvekes nærværelse havde fængslet mig, ville jeg have foretrukket landflygtighed, hvor bitter den end kunne være, for den udhulede jordbund, hvorpå jeg stod.

Der hengik nu flere dage, hvori jeg intet hørte fra Dyveke, og jeg kunne vel forstå, at fru Sigbrit havde besluttet, at jeg aldrig skulle se hende igen. Jeg forsøgte at skrive hende til, men den gamle Sigbrits påpasselighed var alt for stor, til at brevet kunne komme i Dyvekes hænder. Jeg tænkte imidlertid med inderlig beklemthed på kongens hjemkomst, ikke fordi jeg frygtede hans vrede, men fordi jeg ikke begreb, hvordan Dyveke ville bære sig ad for at afbryde sin forbindelse med ham.

Jeg forsømte aldrig nogen aften at indfinde mig på pladsen foran Dyvekes bolig, hvor jeg i det mindste kunne håbe at se hende i det fjerne, eller at høre hendes stemme. I flere aftener gik jeg forgæves, endelig hørte jeg engang klangen af hendes harpe; men jeg mærkede tillige, at hun ej var alene i værelset. Da aftenen, uagtet det var sent i høsten, var usædvanlig mild og stille, blev til sidst et vindue åbnet, jeg hørte da en kort sang, hvortil harpen tonede i vemodige akkorder, og hvoraf intet ord gik mig tabt. Melodien var såre skøn, derimod var der ingen rigtig sammenhæng mellem versene, så at i det mindste tre af dem syntes, hver for sig, at begynde en ny sang. Da jeg endnu erindrer disse vers, vil jeg nedskrive dem her:

Når skytten udsender den hvasse pil,
Må fuglen i luften dale;
Han bad mig at sejle vel hundrede mil
Til sine forgyldte sale.

Når skytten udsender den hvasse pil,
Må fuglen i luften dale;
Han bad mig at sejle vel hundrede mil
Til sine forgyldte sale.

I bølgen svømmer med dødens mod
Den fisk, der med angelen leger,
De gøder mit strømmende hjerteblod
I kongens forgyldte bæger.

En ørn opstiger bag salten sø,
Dens vinger er alt for sorte;
Hvo bygger det skib, der fra Jordens ø
Kan sejle til Himmerigs porte?

Foroven glimter det højeste tag
Med perler og guld uden lige,
At falde derfra er slet ingen sag,
Men vanskeligt did at stige.

Hermed endte hun sangen, og alt blev tavst. Pludselig klang igen fra harpen en voldsom, skærende tone, der snart gik over i stillere akkorder og tabte sig som et fjernt ekko. Det forekom mig, ligesom om hun i denne sang havde talt med mig, og uagtet hendes tanker havde dvælet ved døden, var hendes røst dog mere vemodig end fortvivlet. Hendes øje hang desuden med håb og frygt ved himmelens stjerner, og derhen vendte jeg

også mit blik; ja det forekom mig som om hendes og min sorg og endelige skæbne stod skrevet der i en hemmelig chifferskrift, hvilket jo astrologien også viser at være sandhed.

Da jeg nogen tid havde henvendt mit øje på den fjerne nattehimmel, kom det mig for, som om min sorg antog skikkelsen af en drøm, hvoraf jeg engang skulle opvågne i hine fredens boliger. Jeg tænkte da på, hvor forunderligt det er, at selv gudsbespottere bliver alvorlige om natten. Det lys, der behersker Jorden, synes om dagen, når det har overvægt, at hendrage blikket på det jordiske liv, men om natten skriver Herren en forunderlig skrift på sin himmel, og mennesket bliver til mode som på dommens dag, på hvilken Gud skænker os alle sin nåde!

I dette øjeblik steg månen op i sin glans, og stjernerne blev mindre synlige. Da faldt det mig ind, hvorlunde stjerneklare nætter virker strengt og alvorligt på sindet, og hendrage det mod noget fjernt og mægtigt, og hvorlunde månen virker mildere, som en nærmere beslægtet planet. Det forekom mig da, som om stjernetydningen, der læser den gyldne skrift i himlens opslagne bog, var den herligste af alle videnskaber, og jeg beundrede den miskundhed, hvormed Herren havde opladt menneskenes øjne, så at de så, hvorlunde deres liv stod opskrevet med gylden, uudslukkelig skrift på firmamentets bue.

Jeg overgav nu min sorg i Herrens hånd, gik hjem og faldt i en rolig søvn, hvoraf jeg først vågnede sent den anden morgen. Næppe var jeg påklædt, før jeg hørte det banke på min dør, hvorefter en gammel mand, med et langt snehvidt skæg, og iført en sort, noget luvslidt trøje, trådte ind. "Tilgiv herre," sagde

han, "at en fattig mand er så fri at besøge jer, men I vil selv begribe, at jeg har årsag dertil, når I hører hvad jeg har at sige." – "Hvad har du da at sige?" – "Jeg var ej kommet til jer," sagde han, "hvis jeg kunne få fru Sigbrit selv i tale, men da jeg ser hende hver dag bortvise de fornemste mænd fra sin dør, kan jeg vel tænke, at hun ikke taler med en så fattig mand, som jeg er." – "Hvem er du?" – "Jeg er graver ved Helliggeistes Kirke og ser Eder hver dag at gå ind i fru Sigbrits hus." – "Hvad vil du?" – "I går eftermiddag, da jeg var i færd med at kaste en ny grav, trådte en prægtig klædt jomfru, fulgt af en pige ind på kirkegården. Jeg kendte hende vel, det var jomfru Dyveke, som kongen ofte besøger, og som bor i det store stenhus nær ved kirken. Hun så denne gang meget nedslået ud og gav et tegn til pigen, at hun skulle trække sig noget tilbage, hvilket hun også gjorde. Nu nærmede jomfru Dyveke sig til mig og bad mig at vise sig et sted, hvor en død kunne hvile i ro. Jeg åbnede straks en gravkælder, men næppe kastede hun sit blik derned, før hun sagde: "Nej, ikke der! Der er liglugt og forrådnelse. Under åben himmel, graver! Den flyvende fugl skal synge ved min grav, solen og nattens stjerner skulle skinne derpå." – "Hjælp Gud og alle helgener, jomfru! I er ung, for Eder er det meget for tidligt at tænke på graven." – "Jo," sagde hun sagte, vel for at pigen ikke skulle høre det, "Om otte dage vil de føre mig hid, vil du da grave mig en smuk grav, gamle mand, og holde den vel ved lige?" – "Hvis I dør, jomfru, skal I få den bedste grav, jeg kan skaffe jer." – "Det er godt," sagde hun, "læg mig der under den store lind; og mærk dig vel, kun et kors uden navn skal sættes på graven, og du skal ikke sige til nogen, hvor jeg ligger, vogt dig vel for det!" Dette måtte jeg love hende, hvorpå hun gik."

En frygtelig anelse opstod nu hos mig, jeg belønnede graveren for hans gang og ilede til Dyveke. Fru Sigbrit sad rolig i sin stue og arbejdede. "Det er godt, at I kommer så tidligt," sagde hun, "jeg har lovet, at Dyveke skal se jer, på det vilkår, at det bliver den sidste gang." – "Er Dyveke syg?" – "Hun har lidt hovedpine," svarede fru Sigbrit, "gå ind, så kan I selv se." – Jeg ilede nu ind i Dyvekes værelse og fandt hende fuldkommen påklædt, men bleg og udstrakt på sit leje. "Dyveke," sagde jeg, "hvad fejler Eder?" – "Gå til side lidt," sagde Dyveke til sin tjenerinde, og da denne havde trukket sig tilbage, blev hun ved: "Min ven, jeg har i nat tænkt på din fremtid, tag dette brev, skulle du engang komme i livsfare, da vis kongen det, og han vil måske for min skyld benåde dig. De blade, til hvilke du har betroet din følelse for mig, bærer jeg her," sagde hun og pegede på sit bryst, "de skal følge mig i graven." – "O, min elskede Dyveke!" – "Nej, Zabern, jeg var aldrig blevet din." – "Hvorledes?" spurgte jeg forskrækket. – "Jeg vil nødig bedrøve dig, Zabern, dog ønsker jeg at dø med din agtelse, derfor tilstår jeg, at jeg aldrig havde vovet at anråbe dig om hjælp, hvis jeg ikke tilforn havde gjort mig selv det hellige løfte, under ingen betingelse at misbruge din blinde kærlighed." – "Var det ærligt handlet, Dyveke!" – "Vil du sørge over mig, Zabern? Vil du til minde om din ungdoms kærlighed plante et par violer på min grav? De træder så undselige frem, som det første kys på de elskendes læber, de vil næppe tilstå, at de er blomster, og dog røber både duft og farve dem." – "Men ved alle helgener, Dyveke, hvorfor tror du, at du skal dø?" – "Jeg tror det ikke, men jeg ved det." – Hermed pegede hun på sit halsbånd, jeg så, at hvad jeg havde antaget for en sardonyx, ikke var andet end en

uædel sleben sten, hul indeni, der kunne åbnes. "Stjernetyderen havde ret," sagde hun, "jeg forstod ham straks, da han påstod, at den saft, der indeholdtes i denne sten, ville skænke mig fred." – "Gift!" råbte jeg. – "Ja, Herren vil tilgive, at jeg har foretrukket døden for et syndigt liv." – En unævnelig smerte sammenknugede mit bryst, ordene udsluktes på mine læber, og et uartikuleret skrig var alt, hvad jeg kunne frembringe. Jeg ville bort for at hente hjælp, da Dyveke med en næsten overnaturlig kraft greb min hånd og holdt mig så fast, at jeg ikke kunne vriste mig løs. "Det nytter ikke," sagde hun, "lad mig ej oven i købet dø med den skam at anses for en selvmorderske." – "Slip mig, Dyveke, i Guds og alle helgeners navn!" – "Hvis du forråder, at jeg dør af gift, så giver du kongen påskud til at myrde alle dem, som hans lune leder ham til at mistænke," sagde Dyveke. Jeg følte sandheden i hendes ord. "Ulykkelige! Tillad mig da at hente den trøst, som frelseren har beredt for den døende," råbte jeg. – "Gå, min ven, og hent den," svarede hun, mens en konvulsivisk rystelse gik igennem hendes legeme. "Nu begynder det at virke," blev hun ved. Jeg overlod hende til sin tjenerindes omsorg og ilede til fru Sigbrit. – "For Himlens skyld, skaf hjælp, fru Sigbrit!" sagde jeg, "Dyveke dør under Eders hænder." – "Dør?" svarede hun med et roligt smil, der viste, at hun i det mindste denne gang ikke anede, hvad der truede hende, "hun har jo hverken gift eller dolk, hvoraf skulle hun da dø?" – "I er forblindet," svarede jeg, "gå ind til hende! Jeg iler efter hjælp." – Jeg løb nu hurtigt til en læge, der, lig de fleste af hans fag på den tid, kun var lidet undervist; imidlertid kendte jeg ingen bedre og sendte ham derfor, efter at have givet ham nogle vink om en mulig forgiftelse. Derpå hentede jeg også

en gejstlig, på hvis tavshed og retskaffenhed jeg vidste, at man kunne forlade sig.

Da jeg kom tilbage, fandt jeg fru Sigbrit i færd med at tilberede adskillige lægemidler. Hun så meget betænkelig ud, men beholdt dog sin fatning. "Eders læge er en tosse," sagde hun, "han påstår, at der ingen fare er, skønt Dyveke falder i en afmagt efter en anden." – "Hvad giver I hende?" spurgte jeg. – "Modgift," svarede hun, "for jeg frygter det værste." Med disse ord gik hun ind, og jeg fulgte hende. Hun skød nu lægen til side og befalede Dyveke at tage de midler, hun bragte. Da datteren undslog sig derfor, befalede moderen at holde hende og med magt at indgive hende lægemidlerne. Men herved bevirkedes kun, at Dyveke faldt i heftige konvulsioner, hvorfor lægen forbød videre at ængste hende. "I kan gå," sagde fru Sigbrit, "jeg har ikke haft bud efter Eder." Derefter ville hun igen tvinge Dyveke til at tage medikamenterne, men dette forsøg fremkaldte så voldsomme rystelser, at fru Sigbrit selv nødtes til at opgive sit forsæt.

Dyveke lå nu et øjeblik stille, derpå rejste hun sig pludselig halvt over ende og bad os at sætte et højt gitter om hendes hvilested, at ikke folket skulle rive hendes legeme op af graven og mishandle det. Dette lovede vi, hvorefter hun blev roligere. Den gejstlige gav os da et vink, at vi skulle gå, hvorpå Dyveke aflagde sit skriftemål og modtog det hellige sakramente, derefter henfaldt hun i en kort slummer.

Af denne vågnede hun imidlertid snart, hendes sjæl kæmpede da sin sidste kamp, og hun sværmede i vilde fantasier. "Jeg må forlade dette legeme," sagde hun, "det er besmittet ved mine synder. I mine drømme ser jeg mig selv

opstige af mit eget bryst; et spøgelse har sin grav i mit hjerte; det stiger frem om natten af den bundløse, uudforskelige afgrund og stiller sig til min rædsel for mine øjne. Jeg ser mig da selv, uren, besmittet, drivende våd af tårer, der dog ej kunne afvaske min urenhed. – Jeg synker sammen ved et slag, derpå flyver jeg gennem uhyre ørkener, da jeg er på rejsen fra denne Jord, men båndet er kun løsnet, ikke brustent, og jeg må tilbage til legemet igen." – "Hver gang, hun falder i afmagt," sagde fru Sigbrit, "påstår hun, at hun flyver." – "Jeg ser Eder ikke mere," vedblev Dyveke, "Eders stemmer klinger, som om de kom fra et fjernt land. Men jeg hører vandenes susen langt borte, jeg hører vinden hyle som en ånd, der på dommens dag søger sit legeme og finder det henvejret i luften; jeg går over spidse bjerge og skrider over mægtige vandstrømme. Nu er det øde og tomt." Derpå lå hun et øjeblik roligt, endelig brød hun igen ud i de ord: "Ve mig! Alene med ham, der gennemforsker vor inderste tanke." – "Langt hellere alene med ham," sagde den gejstlige, "end åbenbar for alles øjne. Hos ham er nådens og barmhjertighedens store slør, der i mange folder ruller ned og skjuler os for mennesket, ja måske for vor egen erindring. Fred være med dig! Din synd være dig forladt!" Ved disse ord løftede Dyveke sit hoved i vejret, sukkede, sank tilbage, og jeg så livet udslukkes i hendes øje.

Næppe var Dyveke død, før fru Sigbrit ilsomt forføjede sig bort, hvorimod alle husfolkene styrtede ind og kyssede den afdødes hænder. "Hun var en velsignelse for dette hus," genlød det fra alle kanter. "Hvor hun kunne hjælpe og undskylde nogen, der gjorde hun det," sagde en. "Har hun også haft en

forbuden kærlighed til kongen, så ved jeg dog vist, at hun bliver salig," sagde en anden. "Nu er det bedst at gå, jo før jo heller," sagde en tredje, "for alene med den gamle kan ikke Fanden selv holde det ud." – I den almindelige sorg faldt det mig lettere at skjule min egen grænseløse smerte. Lægen bekræftede på fru Sigbrits spørgsmål, at han ej hos Dyveke kunne opdage noget tegn til forgiftelse. Men når unge kraftige personer, der hades af mange, uformodentlig dør, da gætter verden gerne på det værste, således gik det også her. Jeg tav imidlertid stille med, hvad jeg vidste, og måden, hvorpå Dyveke kom af dage, er derfor forblevet en hemmelighed indtil dette øjeblik.

Af alle dem, der var nærmere forbundet med Dyveke, syntes fru Sigbrit mest fattet. Da hun havde overbevist sig om, at intet håb var tilbage, forlod hun, som sagt, datterens dødsleje og vendte tilbage til sine daglige sysler. Hun var, efter hvad jeg siden hørte, på denne dag endog flittigere end ellers og arbejdede til langt ud på natten. Dog bemærkede man, at hendes læber var hvidblå og undertiden dirrede; for resten var der ingen forandring at se på hende.

Den næste morgen fandt jeg fru Sigbrit sysselsat med at aflåse flere døre, ja den største dør til Dyvekes værelse blev ikke blot lukket i lås, men hun lod endog en smed i min nærværelse tilspigre den, så at den ej engang med en nøgle kunne åbnes. Skodderne til Dyvekes vinduer blev lukket, og vi måtte brænde lys i hendes værelse midt om dagen. Sigbrit ville nu heller ikke mere, som hun var vant til, sove i mørke, og hendes pige måtte hver nat våge i et sideværelse ved hendes sovekammer. Dyvekes lig undslog Sigbrit sig for at se. "Jeg vil intet have at bestille med de døde," sagde hun, "de levende kan give mig arbejde nok. Våg

I over liget, Zabern! I var jo dog gerne hos hende, da hun levede. Aftal alt med ligbærerne og indret hvad der ellers er nødvendigt. Jeg vil intet have dermed at skaffe. På begravelsesdagen skal hun føres ud af den hemmelige havedør, den er stor nok til det, og hoveddøren til mine værelser må under ingen omstændigheder oplukkes."

Til en anden tid ville jeg have undret mig over, at fru Sigbrit selv i den største bedrøvelse overlod til andre at besørge noget, der angik penge eller penges værd; denne gang var jeg alt for betynget af sorg til at agte derpå. Jeg lovede at påtage mig, hvad hun forlangte, og først siden, da jeg blev roligere, begyndte jeg at tænke over årsagen til hendes adfærd.

Jeg hvilede nu et par timer om dagen og var om natten i Dyvekes værelse. Det var mig en kær, skønt vemodig syssel at dvæle hos hende og at betragte de skønne træk, som døden selv ej havde kunnet vansire. Der gives frugter, der endnu modnes efter at være plukket fra den stamme, der før gav dem liv, disse syntes Dyveke mig at ligne. En mild ro var udbredt over hendes åsyn, og om hendes mund svævede et venligt smil. Kun de slapt foldede øjelåg viste, at øjnene begyndte at indsænkes i deres kredse, og hver dag forekom det mig, ligesom den søvn, hvori hun lå, blev dybere og mægtigere.

Da jeg i den tredje nat sad hos liget og, udmattet af sorg og vågen, var faldet i en urolig slummer, vågnede jeg pludselig ved at høre fodtrin på trappen, der førte fra haven til den hemmelige dør, hvilken jeg havde lukket i lås. Et øjeblik efter blev en nøgle omdrejet i låsen, døren sprang op, og fru Sigbrit trådte bleg ind i værelset. Hun gik lig en søvngængerske, dog med halvt åbne øjne, der syntes ligesom overtrukne med horn.

Hun lod ikke til at se eller kende mig, men nærmede sig langsomt til liget. Jeg betragtede hende med forbavselse, for hun forekom mig som en gerrig, der ikke har ro, men om natten drives op for at lede efter sine tabte skatte.

"Dyveke," sagde hun, "det var din egen vilje, jeg har ikke solgt dig. – Imidlertid har du ret, det havde været bedre for os, at vi var blevet i Bergen. Men jeg må dog hente disse breve, som jeg nok har set." Dermed bøjede hun sig ned for at borttage de papirer, som Dyveke bar på sit bryst. Jeg sprang op for at hindre hende, men det var unødvendigt, for på samme tid rejste hun sig af sig selv og stirrede op i luften over Dyvekes leje, derpå vendte hun sig om, uden at sige mere, gik ud af døren, låsede den efter sig, og jeg hørte hende med hurtige skridt gå nedad trappen.

En time efter mærkede jeg igen, at nogen kom op ad trappen. Jeg hørte atter nøglen dreje sig i låsen, og fru Sigbrit kom atter ind, ligesom første gang. Jeg tilstår, at min rædsel nu blev lige så stor, som om jeg havde set et virkeligt spøgelse. "Jeg må dog have disse breve," sagde hun, "hvem ved, hvad de kunne indeholde. Jeg vil også tage hendes halsbånd og de gyldne ringe, for hvad skal hun med dem i graven!" – Derpå nærmede hun sig igen til den døde, men ligesom første gang blev hun stående og stirrede op mod loftet. "Er det virkelig dig, Dyveke, der svæver over dit eget lig?" sagde hun. Med disse ord gik hun igen tilbage til udgangen. Men i døren vendte hun sig om og sagde: "hvad skal jeg sige til kongen, Dyveke? Dog ligegodt! lad ham kun jage mig bort. Han får dig dog ikke derved tilbage. – Og I fik hende heller ikke tilbage," sagde hun pludselig til mig og slog en høj latter op, så at mit indre bævede, for den mindede mig om min

drøm efter ballet i Bergen, da Dyveke for første gang var blevet hos kongen. Fru Sigbrit vendte sig nu igen om, låsede døren og gik ud ligesom første gang.

Jeg havde måske anset alt dette for et fantasibillede, hvis ikke pigen, der lå i kammeret ved siden af Sigbrit, havde fortalt, at denne om natten var gået igennem hendes værelse; hun havde kaldt på hende, men fik intet svar, hvorpå Sigbrit åbnede havedøren og forsvandt i havens gange. Efter nogen tid vendte fru Sigbrit igen tilbage. Denne nattevandring gentog hun to gange, hvilket ganske stemte med, hvad jeg selv havde set. Enkelte af Sigbrits ytringer den næste morgen syntes og at antyde, at hun havde set Dyvekes genfærd svæve over ligbåren i samme skikkelse som liget, der lå derpå.

Efter den første bestemmelse skulle Dyveke ej begraves før efter kongens hjemkomst; men da dette varede for længe, og fru Sigbrit fordrede, at hun, så snart som muligt, skulle bringes bort, begravede vi hende ved nattetid uden fakler, for at folket ej skulle se og forlyste sig ved dette tog. Jeg lagde hende selv i kisten, og mig syntes, at alt mit håb i dette liv blev begravet tilligemed hende. Vi førte hende til kirkegården otte dage efter hendes død. Dog måtte hendes lig endnu ej nedsænkes i den grav, hun selv havde valgt sig, men det blev bisat i et kapel til kongens hjemkomst.

Kort efter bisættelsen, da graveren og jeg var alene til stede i kapellet, så vi en dunkel skikkelse nærme sig, der var indsvøbt i en kappe. Jeg kendte med forfærdelse kongen, som da han modtog efterretningen om Dyvekes død, vel havde ilet at komme hjem. Jeg ville trække mig tilbage, men kongen vinkede, at jeg skulle blive. Graveren måtte på hans befaling åbne

Dyvekes ligkiste. "Er dette dine øjne, Dyveke?" sagde han. – "Ser du," blev han ved og pegede på et åbent vindue, hvor igennem man kunne skimte et par stjerner mellem skyerne, "der står et par bristende øjne, over hvilke skyen snart vælter sig, som dødens sky over Dyvekes." – "Herre," sagde jeg. "I skulle ikke dvæle her." – "Hvor skulle jeg da dvæle," svarede han; "hun er den eneste, som jeg har elsket, alt hvad der er skønt hviler nu i graven." – "Ak, ja!" sukkede jeg uvilkårligt. – "Du var hos hende i døden," sagde han, "og må vide det. Hun var forgiftet, ikke sandt?" – "Det var hun sikkert ikke." – "Sværg på dette glavind ved Frelseren og hans helgener, at du ej tror, hun var forgiftet." – Jeg trådte tilbage og tav. – "Ser du," sagde han, "du tør ikke sværge; du ville gerne frelse disse syndere, men du tør ikke sværge. Nu vel, så sværger jeg, at jeg skal hævne hende på hendes mordere, jeg skal forfølge dem, disse stolte slægter, dem, deres frænder og børn lige til tredje og fjerde led, så sandt hjælpe mig Gud og hans hellige ord. Luk nu kisten, graver." – Da kisten var lukket, kastede kongen sit dragne sværd derpå. "Hvil der," sagde han, "som et tegn på, at hævnens blanke glavind fra Dyvekes grav truer hendes mordere! Sænk hende nu i jorden, når I vil." – Dermed gik han.

Den anden morgen lagde vi Dyveke i den grav, hun selv havde valgt [Note 2)]. Jeg vovede ej at borttage sværdet fra hendes kiste, men jeg lagde en krans ved siden deraf, og plantede de blomster på hendes gravhøj, som hun havde ønsket.

Fra Dyvekes død af blev kongen åbenbart grummere, end han før havde været.

Tredje afdeling

Efter at Dyveke var begravet, henfaldt jeg i stor tungsindighed; og når jeg ikke besørgede forretninger hos kongen eller hos fru Sigbrit, sad jeg ensomt på mit værelse og tænkte på Dyvekes ulykkelige skæbne og på min ungdoms fejlslagne håb.

I denne tilstand, der vel var at betragte som en sygdom, bildte jeg mig undertiden ind, at Dyveke ikke ganske havde forladt jorden; det forekom mig da, ligesom om hendes ånd omsvævede mig, og som jeg, ved en inderlig higen derefter, kunne mane den synlig tilbage til mig. Denne tanke blev snart ligesom en malstrøm i min sjæl, der opslugte alle de andre. Til sidst besluttede jeg, om muligt, at spørge en eller anden, der gav sig af med forbudne kunster og at spørge ham, om han ikke i det mindste for nogle øjeblikke, kunne drage det slør til side, der adskilte mig fra hende. Da jeg en aften sad fordybet i disse grublerier, bankede det sagte på døren. Min ophidsede fantasi forestillede mig straks alle slags sælsomme billeder, og jeg vovede næppe at slå øjnene op for at betragte det væsen, der nærmede sig, da pludselig en mild stemme, der mindede mig om en fordum kær, men nu halv forglemt ven, lød ved min side. Da jeg slog øjet op, så jeg pater Anton stå for mig. Han var blevet noget ældre; hans pande furedes af enkelte rynker, men den samme blidhed som tilforn var udbredt over hans åsyn. Jeg styrtede mig i hans arme under en strøm af frembrydende tårer. "O, min fader!" sagde jeg, "du er sendt for at bringe mig den eneste trøst, som endnu er tilbage for mig." – "Min søn, nu har du set verden, som du ønskede, jeg vidste vel, at den ikke

ville skænke dig fred." "Hvad du kalder verden," svarede jeg, "var for mig et oprørt hav, der begravede mit håb i afgrunden." "Vel den," sagde pater Anton, "der da i tide søger en sikker havn og støtter sig til troens anker, indtil himlenes stjerner vinker ham til en bedre fremtid." – "Jeg ser ikke længere frem, men tilbage, erindringen har hos mig taget håbets plads." – "Når det jordiske håb opfyldes, forandres det selv til erindring," svarede han. – "Kan det forsvundne da aldrig vende tilbage?" spurgte jeg. – "Hvad mener du med det?" – Jeg tilstod nu, hvilke tanker der sysselsatte mig, da han kom ind. – "Vogt dig for Djævelens anfægtelser," sagde pater Anton med større heftighed, end han ellers plejede. – "Altså tror også du det muligt?" – "Hvis nogen," blev han roligere ved, "i et frækt øjeblik fremkalder en ånd af graven, da er det en svar synd, men det er rimeligt, at ånden ikke straks adlyder; men hvis nogen hårdnakket i lang tid og i mørkets timer vedbliver at påkalde de døde med al sin vilje, med al den kraft og heftige begærlighed, hvortil mennesket er i stand, da er det rimeligt, at den dunkle port vil åbnes, og at den onde magt vil stå ved hans side, før han ved det. Dog Gud bevare enhver fra slig ugudelig vilje, for dette er en af de synder mod den Helligånd, som aldrig tilgives." – "Min fader," sagde jeg, "det er længe siden jeg i den hellige kirkes skød nedlagde tilståelsen af mine synder. Du har hørt en af dem, vil du høre de øvrige?" – "Jeg er beredt," svarede han. – Jeg fortalte nu alt, hvad jeg ovenfor har nedskrevet. Da jeg omtalte vor flugt og Dyvekes død, smilede han venligt og vemodigt; men da jeg fortalte besøget hos stjernetyderen, hævede han alvorligt og advarende sin pegefinger. Endelig sagde han: "Hvis du, ved at påkalde skjulte magter, kunne tvinge Dyveke til at stå ved din side, ja

hvis du derved for stedse kunne kalde hende tilbage til livet, ville du?" – "Min fader!" sagde jeg uvis. – "Ville du egenmægtig hæve det slør, hvormed Herren selv har dækket, hvad han ej ville, vi skulle se?" – "Tilgiv, fader! Jeg vil ikke udforske, hvad Herrens mægtige hånd skjuler." – "Tilgiver du din konge, at han skilte dig fra Dyveke?" – "Ak min tilgivelse kan vel kun lidet gavne den, hvis sjæl betynges af så svare synder som kong Christians." – "Den skal heller ikke så meget gavne ham som dig," svarede munken, "for resten er kongen vel et ris for de mægtige, en tordensky, der slynger sine lyn mod de højeste tårne, men solens stråler leger dog om skyens rand, og hvem ved, om den ej skal rense luften, så det evige lys siden des klarere kan skinne." – "Jeg tilgiver ham, min fader!" – "Tilgiver du også fru Sigbrit?" – "Endskønt hun har solgt Dyveke og været årsag til hendes død, så tilgiver jeg hende." – "Så skænker også kirken dig sin fred, min søn." Dermed udtalte han de ord, der er alt for hellige til her at gentages, og meddelte mig syndernes forladelse. Det syntes mig virkelig, som om en del af min sorg var væltet fra mit bryst ved dette skriftemål, og jeg rejste mig med det faste forsæt at bekæmpe min smerte, som det anstår en kristen. "Ikke udvortes lykke, men sjælefred og hengivenhed i Herrens vilje er målet for den jordiske vandring," sagde munken. – "Amen!" sagde jeg. – "Og nu, min søn," føjede han til, "rejs hjem! Ligesom jeg engang rådede dig til at drage ud i verden, fordi jeg vidste, hvor stærk lysten hertil er hos den uerfarne ungdom, og hvorledes den foruroliger sindet, til vi har gjort den fyldest, så råder jeg dig nu atter til at vende tilbage." – "Ak, min fader, lad mig blive på det sted, hvor jeg har levet med Dyveke, og hvor hendes jordiske levninger hviler!" – "Du

handlede bedre i at rejse hjem, min søn, og anvende din formue til dine landsmænds vel." – "Sigbrit tillader næppe denne rejse, hun er besidder af farlige hemmeligheder, og hvis jeg ikke ligefrem flygter af landet, vil hendes mægtige hånd kunne nå mig over alt." – "Det var da måske bedst for dig i nogen tid at forlade landet, min søn." – "For at vække den mistanke, der endnu ikke finder sted," sagde jeg. "Hvem ved, hvilke rygter deraf ville opstå! Måske ville man selv vælte skylden for Dyvekes forgiftelse på mig; man ved, at jeg kender Sigbrits mægtige fjende ærkebispen." – "Du minder mig om en vigtig sag; ærkebispen er ikke mere mægtig, tværtimod, han er ulykkelig og forfulgt; Sigbrit har opvakt anklagere mod ham blandt hans egne tjenere. Kongen er fra hans ven blevet hans største fjende og forfølger ham så stærkt, at han ej anser sig sikker på sit liv. For om muligt at vise ubilligheden i de beskyldninger, som man har udtænkt imod ham, er jeg netop kommet til denne by." – "Da skulle du tale hans sag for dronningen, min fader, for hun er ham meget hengiven." – "Hvis du kan føre mig til dronningen, da gør du en god gerning." – Dette lovede jeg, og det lykkedes mig også at opfylde mit løfte, men derved pådrog jeg mig tillige fru Sigbrits vrede, som jeg siden skal omtale.

Pater Antons omgang og opmuntring bidrog denne gang ligesom i Bergen, lidt efter lidt til at udrive mig af den mørke sindsstemning, hvori jeg var nedsunket. Han bragte mig til at glemme mig selv, og til at anvende min kraft og indflydelse til andres tarv. Herved lærte jeg igen at fæste øjet på livet, mine tanker svævede ikke mere, lig tåger, om Dyvekes grav, skønt hendes minde gennemtrængte, rensede dem og udbredte et vemodigt skær derover, ligesom månen, når den

gennemtrænger skyen og forvandler den til gennemsigtigt guld, hvorunder klare stråler udgå, for at oplyse den natlige himmel.

Kort efter, da jeg gik forbi et fængsel, som dronning Margaretha havde ladet opbygge nær volden, hørte jeg en røst oven over mig, der nævnede mit navn. Jeg så op, og bemærkede, at en fange, der stod mellem jernstængerne af et fremspringende vindue, ligesom i et bur højt oppe under taget, gav mig et vink, at jeg skulle komme til ham. "Kender I mig ikke?" råbte han, "jeg er Faaborg." Jeg forfærdedes ved disse ord; for jeg vidste intet om hans fangenskab og havde næppe genkendt ham, hvis han ikke selv havde nævnet sig. Hans klæder var sønderrevne, hans ansigtstræk blege og fordrejede, det sammenfiltrede skæg og ukæmmede hår, som han rystede lig en manke, gav ham udseende af et vildt og utæmmeligt dyr, hvilket han også lignede i sin opførsel, for han klamrede sine hænder og fødder fast i jernstængerne, som om han ville knuse dem; på samme tid skar han tænder og klirrede med de lænker, der sammenkædede hans fødder med hans højre hånd, så at jeg gøs ved at høre det.

Jeg gik nu til fangevogteren, af hvem jeg erfarede årsagen til Faaborgs ulykke. Stolende på kongens tilsyneladende nåde, havde han tilladt sig så dristige forhåbninger, at kongen, for at undgå hans påtrængenhed, selv havde befalet Torben Oxe at undersøge hans regnskabsbøger og at straffe ham, hvis han fandtes skyldig. Følgen deraf var, at han, eftersom han havde

forødet betydelige summer, blev dømt fra livet, hvilken dom den næste morgen tidlig skulle udføres.

Jeg bad om tilladelse til at tale med ham, hvortil fangevogteren gav sit samtykke, på vilkår at han selv gik med. Da vi trådte ind i fængslet, var Faaborg steget ned af vinduet og tegnede, tilsyneladende rolig, med et stykke kul, som han holdt i den venstre hånd, der ikke var lænket, en galge over sit eget navn på væggen af værelset. – "Lad være, Faaborg," sagde jeg, "det er et hæsligt billede." – "Ja, det er et sort maleri," sagde han, "for jeg har malet det med kul, eftersom jeg ingen andre farver havde. Gå udenfor byen i morgen," blev han ved, "der skal I se mig svæve i luften ængstelig som en ugle, der flyver i sollys; alle dagfugle, ravne med krager, ja selv de små spurve vil forfølge mig!" – "Ulykkelige mand! Skal jeg hente Eder en gejstlig?" – "En gejstlig!" sagde han og fortrak sit ansigt, "bliv mig fra halsen med Eders præster! Jeg kender dem bedre end I; de tror selv allermindst på de urimeligheder, hvormed de bedrager dig og andre." – "Betænk dog Eders salighed, Faaborg!" – "Stille! siger jeg, hvad kan det nytte at tænke på den nu. Det ville jo dog kun være dødsfrygt og galgenfeber, der drev mig dertil; men dermed lod ej Vorherre sig afspise, hvis han ellers var til og bekymrede sig noget om mig." – "O, betænk!" – "Ti stille! Og hvis du i sandhed vil give mig et tegn på velvilje, så vis mig den tjeneste at spille lidt terninger med mig til afsked." – "Faaborg, hvad tænker I på?" sagde jeg og trådte forfærdet tilbage. – "Vis mig den tjeneste, Zabern! Vi vil jo ej spille om penge; vis mig da den tjeneste! Det er dog en lille trøst, et glas opium, som I rækker en stakkels djævel, der skal gennemgå en hård operation." Dette sagde han heftigt med tårer i øjnene, så at jeg

virkelig ynkedes over ham og gerne havde opfyldt hans begæring, hvis jeg havde anset det for tilladt at opfylde den. "Nu vel," sagde han til sidst, "så vil jeg selv spille for Eder." Dermed trak han et par terninger op af lommen og kastede dem med venstre hånd hen ad bordet. "Det kast var for dig," sagde han, "lad se!" Dermed talte han øjnene. "Nu kaster jeg for mig selv," blev han ved. "Se! Sekser alle," sagde han, og hans øjne glimtede et øjeblik af glæde. De udsluktes imidlertid snart igen, og han føjede sukkende til: "Ak, jeg tænker ikke på, at alt nu kan være ligegyldigt." Han kastede derpå terningerne flere gange både, som han påstod, for mig og for sig selv. Når han slog dem for sig selv, var han stedse heldig. – "Fordømte lykke!" sagde han endelig og kastede terningerne med vrede, "vil du endnu gække mig i min sidste stund! Jeg har aldrig kunnet fange dig før, trods al min behændighed, og nu slår jeg de højeste øjne ved hvert kast, og det oven i købet med venstre hånd. Jeg vil ikke mere spille." – "Deri handler I vel," sagde jeg. – "Hør, Zabern," blev han ved, "jeg har endnu en bøn, vil du opfylde den?" – "Hvis jeg formår." – "Formår! Det er dig en let sag, for du besidder jo det, hvis mangel er årsag til min død." – "Kunne penge hjælpe Eder?" – "Nu ikke mere," svarede han, "det er for silde, dog er der en, som de kunne hjælpe." – "Hvem er det?" – "Du tror måske, at det er en smuk pige," sagde han, "langtfra! Det er min gamle bedstemoder, hun er hæslig og ikke synderlig kløgtig, men hun har elsket mig inderligt, og jeg kan ikke have ro i graven, hvis du ej lover at sørge for hende." – "Jeg lover det, Faaborg," sagde jeg, rørt ved at opdage en gnist af menneskelighed i dette fordærvede hjerte. "Jeg takker dig, min ven! Du har trøstet mig i min dødsstund." – "Ulykkelige! Så vidt

er du altså kommet, trods al din behændighed og list." – "Jeg har ikke været blandt de bedste," svarede han på hollandsk, som vi nu vedblev at tale, for at fangevogteren ej skulle forstå os, "men en sådan grusomhed, som de har øvet mod mig, er dog værre end alt, hvad jeg har syndet. Denne konge! Jeg var dog redelig sindet imod ham, jeg gav ham oplysning om alt, hvad jeg vidste, og til gengæld forråder den blodtørstige tyran mig til min herre, som han oven i købet hader og tænker at lade hænge siden efter." – "Tal bedre om kongen, Faaborg! Har han syndet, så er I heller ikke fejlfri, og han er jo dog Eders herre!" – "Han er sammensat af troløshed, grumhed og vellyst," sagde han, "og det er de alle. Han kaldte mig i sit lønkammer, hviskede mig i øret, overvældede mig med venlighed, og nu, for en sum kun lidet større end den, jeg bedrog dig for, lader han mig hænge, for jeg var ham for klog, det var sagen; jeg så ham i kortet, det kunne han ikke lide." – "Min tid er knap, Faaborg, har I ellers intet ønske?" – "Jo, jeg har endnu et ønske," svarede han og bed sine tænder sammen, "det er at se den vellystige, blodgerrige tyran hængt ved min herres tarme; jeg ville ønske, at denne grusomme konge måtte blive så rasende af blodtørst som en gal ulv, at han måtte falde over dem og sønderrive dem i sin afsindighed, lige til han druknede i strømmen af deres bedste hjerteblod; og det kunne vel ske, for jeg har også brugt tiden, jeg har hvisket ham mere i øret, end min herre og den hele adel er tjent med." – "I er et ugudeligt menneske." – "Er jeg? Nej, mod dig, Zabern, var jeg det ikke. Jeg behøvede blot at have sagt kongen et ord om din historie med Dyveke, så var du allerede gået den vej, der forestår mig i morgen. Men jeg nænnede det ikke; for du har lånt mig penge, da jeg var i nød; du har mærket,

at jeg bedrog dig, og dog igen hjulpet mig, derfor tav jeg med dig og elskede dig trods mine grundsætninger." – "Dog ville du dræbe mig," sagde jeg. – "Dengang var jeg vred, Zabern, for du tilintetgjorde en af mine bedste planer; var det sket, som jeg dengang ønskede, sad jeg nu ikke her." – "Du standsede mig også på flugten med Dyveke." – "Det var gengæld, Zabern, det har jeg jo allerede engang sagt dig, og hvad skade havde du deraf? Ved min arme sjæl, det var af medlidenhed, at jeg standsede dig. Jeg kunne ikke se på, at en karl som du skulle få en sådan falmet kongelig bolerske til hustru og en sådan ondskabsfuld heks som fru Sigbrit til svigermoder, dertil var du for god, Zabern, meget for god. Men du fangede dog hendes hjerte, til trods for den stolte konge, det kan jeg lide dig for, for jeg tænker, at du har brugt tiden; jeg gav dig jo halvanden nats frist. Den har du vel anvendt, håber jeg; hun var kongen utro med legeme og sjæl, derover vil jeg endnu glæde mig midt i min dødskamp." – "Ti, Faaborg! Hvert af Eders ord er en ny synd." – "Hør, Zabern, der var endnu et mesterstykke for dig at gøre. Dronningen er skøn, hun er fornærmet og kan lide dig, det ved jeg vist. Vil du forsøge din lykke? O, kunne jeg endnu spille ham den streg i min dødstime," sagde han og sprang så højt i vejret, at det raslede i hans lænker, "om jeg end brændte dybt i Helvedes luer, ville jeg glemme min kval derover." – "Faaborg," sagde jeg, "Eders frække planer, hvormed I endnu i den sidste stund forgifter Eders sjæl, vil jeg ikke høre på. Gud skænke Eder den nåde, som I så lidt fortjener." Dermed vendte jeg mig om og ville gå, for når jeg betragtede hans fortrukne åsyn og hørte hans ugudelige ord, da syntes det mig, at jeg talte med en fordømt ånd fra underverdenen. "Nej, bliv," sagde han. "Du har

kastet så mange penge bort på mig, så giv endnu et par gylden til arrestforvareren, at han bringer mig vin, så meget som jeg forlanger; det er mit sidste ønske," føjede han til utålmodig, da han så på mit ansigt, at jeg havde indvendinger derimod. "Du skylder mig desuden penge," blev han ved, "for du har jo nylig tabt til mig i spil, og det gør mig ikke slettere, end jeg var, om jeg endnu for sidste gang finder glemsel og bedøvelse i det fyldte bæger." Det forekom mig, at han havde ret, jeg gav de forlangte penge til slutteren og bad ham bringe den fangne, hvad han ønskede. "Vin!" råbte denne, "fuldt op og af bedste slags! Du vil sørge for min bedstemoder," sagde han, "og du skaffer mig den glæde at drikke endnu engang på mit yderste, derfor vil jeg give dig et godt råd. Forlad tyrannen så snart du kan! Fæst ikke mere lid til ham og den gamle Sigbrit, end du vil fæste til Djævelen og hans oldemoder! Ellers går du den samme vej som jeg. Farvel!"

Næppe havde jeg forladt ham og fået tid til at besinde mig, før jeg indså, at det var uret, ej, selv mod hans vilje, at skaffe ham den bistand, kirken tilbyder den døende. Jeg ilede derfor til pater Anton, og fortalte ham, hvad jeg havde set. "Hos denne vil min nærværelse kun lidet frugte," svarede han, dog fulgte han mig straks. Arrestforvareren tillod os denne gang at besøge den fangne uden sin ledsagelse; men vi fandt ham i en tilstand, hvori hvert alvorligt ord syntes spildt. Han lå på sin seng, da vi kom ind. "Gå Eders vej!" sagde han, da han så en gejstlig nærme sig. "Har jeg ikke sagt, at jeg ikke vil se Eder? Eders åndelige skatte agter jeg kun lidt; hist i krogen er en skat, der sikrere vil forløse mig, end den hele Bibel og alle Eders prækener, hvis jeg ikke havde fået den for silde." Hvad han hermed ville sige,

erfarede jeg først længe efter. "Jeg har dog haft to glæder på mit yderste," vedblev han, "jeg har spillet og drukket, den tredje vil I næppe forskaffe mig, derfor gå, for til anger og sønderknuselse er jeg ikke stemt." Dermed vendte han sig om og ville ikke svare et ord på alt, hvad pater Anton sagde, ja sandsynligvis hørte han i sin bedøvelse heller ikke derpå.

Endelig vendte han sig igen om til mig og sagde: "Gå endnu i aften til min bedstemoder og trøst hende!" – Jeg lod da pater Anton alene med den fangne og ilede for at opfylde hans begæring. Bedstemoderen ejede et lille hus i en afsides gade nær den vandarm, der adskiller byen fra den lige overfor liggende ø Amager. Uagtet det var silde, var hun endnu oppe, og da jeg nævnede Faaborgs navn, lukkede hun mig straks ind. Jeg fandt hende nedsunken i bedrøvelse, hun talte om Faaborg, som om et letsindigt, men godt menneske, der uskyldigvis var blevet offer for de mægtiges grusomhed og hævn. Jeg indlod mig ej herpå, men trøstede hende så godt, jeg kunne, og fortalte, at Faaborg havde sendt mig for at stå hende bi. Jeg gav hende derpå en sum penge, der, trods hendes bedrøvelse, lod til at være hende velkommen. "Mit stakkels barn!" sagde hun, "Gud give, han kunne have nogen glæde deraf, for penge manglede han for det meste. Hans værste fejl var spil," vedblev hun, "og slet selskab, om natten kunne han heller aldrig være hjemme, men klog var han og vidste bestandig en udvej, hvor han kunne slippe igennem; men, stakkels dreng, til sidst faldt han dog i snaren. Nu Gud være hans sjæl nådig, og skænke ham en brat død uden pine, som han så tit har ønsket, og derpå en salig ro i Paradiset, for god var han, det vil jeg bekræfte med den højeste ed." – Ja, på den side, han vendte mod dig, tænkte jeg, men han

havde også andre sider, som du ikke så. Dog holdt jeg denne mening tilbage, da jeg anså det både for unyttigt og grusomt at betage den gamle kone sin vildfarelse. Hun tillod mig for resten ikke at vende tilbage så sent på natten, men redte mig et leje, hvorpå jeg måtte hvile, til dagen kom.

Tidlig næste morgen vendte jeg tilbage til min bolig. Næppe var jeg kommet ind i den mere beboede del af byen, før jeg langt borte så et optog af soldater, der førte en fangen mand i deres midte. En opråber gik foran og udråbte med høj røst den forbrydelse, for hvilken den fangne skulle straffes. Jeg anede vel, hvem det var, og ville bøje om et hjørne for at undgå toget, men det var for silde, for Faaborg havde set mig. Det lod dog til, at munkens advarsler ej havde været ganske spildte; for den fangne fandt sig ikke blot i hans nærværelse, men støttede sig endog ofte til hans skulder. Faaborgs fødder vaklede, og den sig nærmende død havde udbredt sin bleghed over hans kinder, men dog opstod der et mat smil på hans hvide læber, da han så mig. "Lev vel, Zabern!" sagde han, "tak for Eders godhed imod mig! Glem ikke min bedstemoder!" Toget, der havde standset et øjeblik, fortsatte nu sin gang, dog langsomt, som om det fulgte et lig. Jeg ville ile bort, men en magisk kraft holdt mig tilbage og tvang mig til at stirre efter ham. Han vinkede med sit lommetørklæde endnu et par gange til sidste farvel og forsvandt endelig for mine øjne. Jeg ilede hjem og svor en hellig ed aldrig at forlade hans bedstemoder. Efter en times forløb kom pater Anton, omfavnede mig og sagde: "Min søn, nu er det forbi." – "Gud være lovet! Din nærværelse har dog virket noget," sagde jeg. – "Ja, i dag var hans frækhed så temmelig forsvundet, han hørte på mig, trykkede venligt min hånd, men

hævngerrighed var dybt rodfæstet i hans hjerte, og han døde hverken forsonet med sin Gud eller med sine fjender." – "Det onde og det gode er ofte forunderligt blandede," sagde jeg og fortalte nu om hans omhu for hans bedstemoder og om de enkelte glimt af godmodighed, der havde vist sig i dette fordærvede menneskes liv. Pater Anton hørte derpå med megen opmærksomhed. "Ja, ja," sagde han endelig, "Guds billede udslettes sjældent ganske i mennesket; selv hos den forhærdede forbryder findes anlæg, hvoraf det gode kan opstå, og hvem ved, om ikke Herren kender en vej også til dennes redning!"

Kort efter Faaborgs død måtte jeg i kongens ærinde rejse til Lybeck. Om denne rejse ved jeg intet bemærkelsesværdigt at optegne, men da jeg kom tilbage, hørte jeg med forskrækkelse, at slotsherren, formedelst den mistanke, hvormed kongen betragtede hans forhold til Dyveke, var blevet henrettet. Således gav kongen mere og mere sin hævn og sit hjertes bitterhed luft. Forunderligt var det, at han på én gang påstod, at Torben Oxe havde været forelsket i Dyveke, og at hun ved ham var forgiftet. Jeg sørgede så meget inderligere over slotsherrens død, da jeg vidste, at han i denne sag var uskyldig. Det fortrød mig nu, at jeg ikke havde bekendtgjort, hvad jeg vidste om Dyvekes død, dog indså jeg ved nøjere eftertanke, at selv dette ej havde kunnet nytte, for da hun havde fået hin gift af stjernetyderen mester Simon, der efter kongens mening var bestukket af Rigsrådet, ville min tilståelse kun have givet påskud til nye grusomheder.

Mange havde håbet, at Christian den Anden efter Dyvekes død skulle slå hånden af fru Sigbrit; men dette skete ikke, tværtimod syntes hendes magt bestandig at tiltage. Således mærkede man, at kongens godhed for hende var grundet på personlige egenskaber, og ikke blot på forholdet til Dyveke; som det ofte går, indtraf da her det modsatte af, hvad man efter rimelighed kunne formode.

Imidlertid nedlagde jeg på et sikkert sted en sum, hvoraf de årlige renter skulle betales til Faaborgs bedstemoder. Da jeg fortalte hende dette, blev hun meget glad; men en omstændighed, som endnu mere glædede hende, var det rygtes udbredelse, at hendes sønnesøn uskyldig var taget af dage. Jeg kunne ikke tilbageholde et smil, da den gamle kone under hemmeligheds løfte betroede mig, at hun selv havde set lys brænde over det sted, hvor han var henrettet. Imidlertid hørte jeg siden, at flere påstod det samme, og oplevede med forundring, at den, på hvis syndefulde liv jeg havde så stærke prøver, nu af mange blev holdt for en uskyldigt henrettet mand, ja for en martyr. Andre mente, at kongen selv, af had mod Torben Oxe, havde overtalt nogle munke til om natten at antænde lys over Faaborgs lig. Så meget er vist, at kongen nogen tid efter lod liget nedtage af galgen og hæderligt begrave i de grå brødres kloster.

Siden efter, da mester Martinus var kommet fra Wittenberg [Note 3)], for at forkynde det rensede evangelium, talte kongen selv til mig om Faaborg og spurgte, hvad jeg mente om de lys, man havde set over hans lig. – "Eders Nåde, jeg er alt for overbevist om, at Faaborg var et syndefuldt menneske," svarede jeg, "til at jeg skulle tro, at han nu pludselig var forvandlet til en

helgen." – "Du er en forstandig mand, Vilhelm Zabern, derfor tror du ikke på slige papistiske urimeligheder. Du skulle høre Mester Martinus fra Wittenberg, han forkynder en lære, der er renset fra sådan overtro." – "Herre, jeg har allerede hørt mester Martinus," svarede jeg. – "Nå, hvad siger du dertil?" – "Herre konge! Jeg forstod kun lidet af hans ord, men det syntes jeg ilde om, at han løb ligesom en markskriger, frem og tilbage, og han drejede sine arme og vrængede sin mund, ligesom en abe, samt prædikede om Herrens vrede mod denne stad og tordnede mod os uskyldige mennesker, som om vi alle var fordømte til Helvedes ild." – Over denne tale blev kongen ilde til mode og sagde, at en mand ikke burde dømmes efter sine fagter, selv om disse klædte ham ilde, men efter sit ord, om det befandtes i sandhed at være kristeligt og velment. – "Det er vel så," sagde jeg, "men denne driver fagterne så vidt, at drengene på gaden gør dem efter; dertil så jeg i den kirke, hvori han prækede, hverken helgenbilleder eller lys, men kun de hvide, kalkede vægge." – Dette sagde jeg dengang i mit hjertes uvidenhed; jeg har siden lært det, som bedre er, og at helgendyrkelse er idel tant og menneskepåfund, ikke stort bedre end hedningernes afguderi. – Kongen blev vred over min tale og sagde: "Jeg holdt dig for en forstandig mand, Zabern, men nu mærker jeg, at du er en dåre, der ikke forstår at skille klinten fra hveden og der bedrages af skinnet ligesom de øvrige." – Disse ord krænkede mig, og da jeg af mange grunde ønskede min afsked, så tog jeg nu lejligheden i agt og ansøgte derom. – Derover blev han endnu vredere og sagde: "Det kunne jeg vel tænke, at ingen varig troskab fandtes hos en udlænding." – "Jeg er ingen udlænding, stormægtige herre, for uagtet min fader var fra

Lybeck og min moder fra Holland, så er jeg dog selv født i Bergen i Eders eget rige, på St. Lamberti Dag, som jeg af kirkebogen kan bevise." – "Jeg bryder mig hverken om St. Lambert eller om de andre helgener, men af de lybske og deres æt har jeg kun mærket det, som ondt var, alle mine dage. Gå din vej."

Da jeg næste gang kom til fru Sigbrit, sagde hun: "Jeg hører, at I søger Eders afsked, Zabern; deraf bliver intet. Kongen behøver mere end nogensinde mænd, der forstår sig på fremmede sprog, og I ved nok, at jeg har midler til at bringe Eder til det, som jeg vil." Således blev min stilling uforandret, den eneste forskel var, at kongen nu viste sig mindre venlig imod mig end forhen.

I lang tid var der sket store tilberedelser til det svenske tog. Vi måtte skrive mange breve til Bryssel om dronningens brudeskat. Den kom endelig i forskellige terminer. For disse penge og flere pålæg, som undersåtterne måtte udrede, hvervedes tropper fra Tyskland, Frankrig og Skotland, med hvilke kongen drog i krig mod de svenske, som han ved den højeste Gud havde svoret undergang, eftersom han troede, at de handlede som forrædere mod ham og forholdt ham, hvad ham tilkom. Paven havde også, for Gustav Trolles skyld, sendt en bandbulle til Sverige, hvilken kongen påtog sig at sætte i kraft, uagtet han i hjertet, som vi har hørt, spottede pavens myndighed. Når en mægtig mand, der besidder en stærk og urokkelig vilje, med alle sine planer kun sigter til ét mål, da når han det som oftest, således gik det også her. Kong Christian viste sig på det svenske tog som en stor krigshelt, han havde også gode hærførere under sig. Efter flere omvekslinger af

lykken faldt hans ivrige modstander Steen Sture, og kongen indtog endelig Stockholm, hvorpå hele landet gav sig i hans vold.

Nu var det mål nået, hvorefter han sit hele liv havde stræbt; han havde virkelig, som han engang sagde, befæstet en tredobbelt krone på sin isse. Hans svoger ærkehertugen, der nu var blevet kejser, sendte ham også noget efter det gyldne skind, som anses for et af de højeste hæderstegn på denne jord. Han var da en af de mægtigste fyrster, både ved sine landes udstrækning og ved det kejserlige svogerskab. Alle hans ønsker syntes således opfyldte, og vi håbede at se ham vende tilfreds tilbage til sin hovedstad.

Men tilfreds blev kong Christian aldrig mere; da han kom tilbage, var han tværtimod bleg og meget forandret. Han sluttede sig straks inde på sit slot og ville ej lade sig se af folket. Allerede før sin bortrejse overvældedes han ofte således af sine tanker, at de betog ham evnen til at mærke, hvad der foregik omkring ham, men dette tiltog meget efter hans hjemkomst fra Sverige. Han troede sig da ofte alene med sig selv, når han stod midt iblandt sit råd, og hemmelighedsfulde ord fremtrængte sig uvilkårlig på hans læber. Når han hævede øjet fra jorden, hvilket sjældent skete, brændte der en ild deri, som var forfærdelig at skue. Hans fjender udspredte derfor, at han stod under en ond ånds herredømme, og flere troede, at fru Sigbrit og hendes fætter Didrik Slaghek havde forhekset ham. Det besynderligste var, at han efter sigende i denne tid levede stille med sin gemalinde og sine børn. Han var især venlig mod disse sidste, kælede for dem og trykkede dem ofte i sine arme, som

om han ville godtgøre ved sin opførsel mod dem, det tyranni, han agtede at udøve mod den øvrige menneskehed. Til andre tider gik han fra værelse til værelse, ensom og rastløs, lig en komet på himlen, der overskrider de andre stjerners bane og ej ledes af andet, end af en vild og lovløs ild i sit eget indre.

I denne tid måtte mester Brockmand og jeg ofte arbejde i kongens værelser og skrive breve i hemmelige koder, som vi ikke selv forstod, og som af sendtes, vi vidste ej hvorhen. Didrik Slaghek og Claus Holst, to mænd, hvis rygte var meget tvivlsomt, holdt ofte hemmelige råd med kongen, men hvad de besluttede fik ingen at vide.

En morgen glemmer jeg aldrig, da Jesper Brockmand den hele nat havde været på slottet, hvor han efter kongens dictata måtte skrive venlige indbydelsesbreve til adskillige svenske herrer. Ved sin tilbagekomst så han meget nedslået ud. "Jeg måtte skrive mange venlige ord," sagde han hemmelig til mig, "men hvor vel de var ment, må Herren og hans helgener vide, jeg frygter, at der var ræverænker derunder. I denne nat," vedblev mester Brockmand, der var meget belæst i gamle skrifter, "sad kongen mellem sine to rådgivere, ligesom de tre mænd på øen efter Cæsars død. Kongen hviskede undertiden, især til Didrik Slaghek; sandsynligvis var det navne, som straks optegnedes i en sort bog. Der blev kun lidet talt, derimod nedskrev mester Didrik og Claus Holst deres meninger på sedler, som kongen læste, hvorpå Claus Holst brændte dem i lyset. "Nu slår snart den time," sagde kongen til sidst, "hvori gengældelsens ret skal udøves, ligesom på dommens dag." – "Det er lige så vanskeligt," sagde Didrik Slaghek, "at en af hine rige og fornemme nu kan frelses, som at en kamel kan gå

igennem et nåleøje; dog kan herren fuldbringe selv det umulige," lagde han til og så på kongen. – "Ja, nu er det tid, at du bruger din ragekniv, mester Didrik!" sagde Claus Holst. – "Driver du dit usle gækkeri selv i dette øjeblik, du ubetimelige spottefugl!" sagde kongen, "vogt dig! Din time kan også slå." Dermed blev de alle tre tavse.

Pludselig hørtes en heftig samtale i det næste værelse, straks efter åbnedes døren, og biskop Mathias af Strengnæs styrtede, trods vagtens modstand, ind i værelset. – "Lad ham komme," sagde kongen og rejste sig, "for min ven, biskop Mathias, er jeg til stede, selv når tiden ej ville være passende til at se nogen anden." – "Herre," sagde bispen, "jeg ved, at mit fald er besluttet, jeg skal fængsles og måske myrdes. I St. Jacobs og alle de øvrige helgeners navn, sig mig dog hvorfor?" – Kongen, der ellers ikke var ødsel med sine kærtegn, stod op, faldt ham pludselig om halsen og forsikrede, at han var galt underrettet, at han elskede og højagtede ham samt aldrig ønskede at tilføje ham andet end godt. Herved blev endelig bispen beroliget og gik. – "Har nogen af Eder brudt den tavshed, I er mig skyldige?" spurgte kongen, da bispen var borte. "Ingen af os, herre!" svarede mester Didrik. Nu talte kongen igen sagte med ham og Claus Holst, som atter nedskrev deres meninger på små sedler, som kongen læste, og som derpå brændtes, ligesom forhen.

"Omtrent klokken et om natten," fortalte Brockmand videre, "blev ærkebispen af Uppsala, Gustav Trolle indladt. "Vor gode ven Gustav," sagde kongen, "skal anklage de mænd, hvis navne står skrevne udi denne bog; de er alle hans fjender, og jeg lover ham hævn over dem." – Ærkebispen bladede noget i bogen, endelig sagde han: "Herre, der er alt for mange, hvad er Eders

hensigt med dem?" – "Det er min sag," svarede kongen, "Eders er at anklage dem." – "Men der findes uskyldige mænd iblandt, for eksempel biskop Mathias af Strengnæs, der endog har hjulpet os." – "Han er i kirkens ban, ærkebisp! Hvis ikke kongens sværd nu fuldbyrder kirkens dom uden al persons anseelse, da har vi arbejdet forgæves." – "Hjælp Gud og alle helgener! Her findes også navne på børn." – "Det er godt at udbryde ulvens tænder, mens den er liden," svarede kongen. – Til sidst lagde Gustav Trolle bogen hen og sagde: "Lad en anden anklage dem." – "Guds død nej! Du og ingen anden skal anklage dem." – "Da vasker jeg mine hænder, de uskyldiges blod kommer ej over mig!" – "Er det uskyldigt, da kommer det over mig og mine børn, som skrevet står!" sagde kongen, og ærkebispen gik. – "Lad ham ej undkomme straks til Sverige," hviskede kongen, "han skal følge med os."

Kort efter så Brockmand til sin store forundring dronningen træde ind i værelset, hun var bleg, og hendes øjne hang fulde af tårer. – "Hvad vil I?" spurgte kongen. – "Bede jer, min gemal, at udvise skånsel mod dem, der har fornærmet Eder." – "Ti!" sagde kongen, "du ser jo, at vi ej er alene!" – "Blodgerrige forsætter er skrevet i Eders øjne, min gemal, I sover ikke roligt om natten, I udtaler ofte ord, som I vist hellere ville, at ingen skulle høre." – "Du selv våger for meget, Elisabeth, derfor er dit blod sort, og din hjerne betynges med mørke drømme. Gå i din seng, min hustru, og hvil dig! Det er langt over midnat." – "Jeg kan ikke finde hvile, så længe jeg ved, at disse er dine rådgivere." – "Ja, det er rigtignok ingen adelsmænd, Elisabeth!" – "O, derpå tænker jeg ikke, men de har ingen kærlighed til dig og dit land, kong Christian! De smigrer kun dine luner for fordels skyld;

hvis du udgyder dine undersåtters blod, hvis dit navn står stemplet som en tyrans for efterverdenen, hvad lider de derved! hvad agter de derpå! når de blot kan erhverve den magt og den rigdom, de ønsker." – "Hvortil svaghed nytter, så vi i min faders tid, Elisabeth." – "Din fader var dog elsket, kong Christian, og uagtet han ej havde dine evner, var han en mildere herre end du." – "Gå, Elisabeth! Vi har forsøgt alle mildhedens veje, ingen af dem førte til målet, strenghed er det eneste, der er tilbage." – "Du blegner ved din tale, konge! O, alt blod i dine kinder er blevet blegt som vand, af forfærdelse over dine hemmelige tanker." – "Guds død, Elisabeth! gør mig ej utålmodig! Jeg skal være så mild, som jeg kan, men nu har vi forretninger, lad os nu i ro." – Dermed måtte dronningen forføje sig bort, og kongen rådslog atter med sine fortrolige, skrev undertiden selv og dikterede flere breve, til morgenstunden kom, hvorpå Didrik Slaghek og Claus Holst gik.

Derpå nærmede kongen sig til Brockmand og sagde: "Hvad I har hørt eller gættet i nat, er en hemmelighed, Brockmand, forstår I? Gå nu hjem og hvil jer," tilføjede han venligere, "I kan trænge dertil. Jeg selv kan ikke sove, men jeg vil efter så alvorlige forretninger adsprede mig på en anden måde." Dermed befalede han, at hans vogn skulle forspændes, hvorpå han kørte gennem gaderne og viste sig første gang efter sin hjemkomst for folket. Dette, der var beruset af de svenske sejrvindinger, modtog ham med den lydeligste jubel. Mængden styrtede sig i vejen for hestene, spændte dem fra og trak ham under de stærkeste hurraråb igennem gaderne.

Men jeg følte en gysen i mit inderste hjerte for denne konge; jeg tænkte på min moders sidste formaning og besluttede at

løsrive mig fra ham, hvad det end skulle koste. Jeg var straks flygtet, hvis ikke Sigbrit havde sørget for, at man ikke længere ubemærket kunne komme ud af byen. Efter nogen betænkning anså jeg det for sikrest blot at begære rejsetilladelse for en kort tid. Når jeg fik denne, havde jeg den plan, hvor farligt det end kunne være, at ile til Sverige og at forkynde, hvad Brockmand havde fortalt mig. Jeg gik straks til kongen og foredrog min begæring, men fandt endnu en værre modtagelse, end jeg havde ventet. – "Vil du rejse?" sagde han. "Godt! Men vi har en lille mellemregning at berigtige først." Dermed gik han ind i sit kabinet og hentede et papir, hvorpå jeg genkendte min egen håndskrift. Kun to linjer fandtes derpå, men de var tilstrækkelige til at forråde mine følelser for Dyveke. – "Du slange, som jeg har næret i min barm," sagde kongen, "jeg har nu ikke tid til at give mig synderlig af med dig, men dit sted er beredt. Sigbrit har lært mig at kende dig, gå hjem og vent min befaling!"

Jeg må her bemærke, at jeg allerede længe havde vidst, at denne seddel var i Sigbrits hænder; hun havde købt den af Faaborg, der engang, da han var alene på mit værelse, havde borttaget den. Sigbrit havde flere gange med den villet true mig til at sige, hvad jeg vidste om ærkebisp Valkendorffs forræderi, som hun kaldte det. Jeg indså nok, at hun i denne seddel havde et ufejlbarligt middel til at styrte mig i ulykke, uden at forråde hverken sin datters flugt eller sin egen uforsigtighed. Imidlertid var jeg enfoldig nok til at tro, at hun, efter så lang en tavshed, for slægtskabs og gammelt bekendtskabs skyld, fremdeles ville skåne mig. Måske ville hun det også i førstningen; men nu var hun højlig forbitret, fordi pater Anton,

som jeg første gang førte til dronningen, havde bevæget denne til at tale Valkendorffs sag for kongen. Dette var sandsynligvis årsagen til, at hun overgav hin seddel i kongens hænder.

Jeg ilede forfærdet til min bolig og havde næppe tid til at nedlægge mine vigtigste papirer i pater Antons hænder, da vagten kom for at afhente mig. Var jeg ikke blevet truffet så uforberedt af min ulykke, havde jeg måske overleveret det brev, Dyveke gav mig i sin dødsstund, til kongen; at sende ham det nu, anså jeg derimod for farligt, da det let kunne opfanges af fru Sigbrit. Siden havde jeg måske endnu ved pater Antons hjælp kunnet overgive det til dronningen og derfra i kongens hænder, men jeg anså det for bedre at vente, til tiden noget havde dæmpet hans vrede.

Jeg blev ført til det samme fængsel, hvori Faaborg henbragte sin sidste tid. Det var bygget i en firkant, der omgav en stor, skummel gård. Gennem denne gik jeg, hvorpå jeg blev ført op ad en høj vindeltrappe gennem en lang gang, der måtte oplyses med lamper selv midt om dagen. I denne gang var kamre til begge sider, forsynede med stærke døre, for hvilke jernstænger kunne skydes, der holdtes fast ved bolte. Et af disse værelser blev mig anvist. Det så temmelig sort og sørgeligt ud; gulvet var belagt med spidse, ujævne sten, en stor kamin indtog næsten den halve plads i værelset. Sengen bestod af to gamle brædder, på hvilke der var spredt en del halvt forrådnet halm; disse brædder var fastspigrede til fire i gulvet nedrammede pæle. En sønderbrudt stol stod i den ene krog af værelset, og ved siden af den en i midten oversavet tønde, der kunne bruges til bord eller

til stol, som man fandt for godt. Murene var fire fod tykke, og et eneste vindue, forsynet med jernstænger, vendte mod den store gård. Således var den plads beskaffen, hvorpå jeg nu skulle henbringe et liv, hvis varighed afhang af en opbragt og despotisk konges luner.

Den første dag i fængslet hengik i meget sørgmodige betragtninger. Jeg indså, at jeg hidindtil egentlig havde opført min bolig i svælget af en vulkan, der tidligere eller sildigere måtte opsluge mig. Ligesom den, der er indesluttet på en ensom ø, sidder ved strandbredden og stirrer ud over havet, således stirrede jeg fra mit enlige vindue ud i den himmelblå luft. Et par spurve kvidrede nærved mig, en enkelt glente fløj langsomt over gården og spejdede forgæves efter bytte. Jeg så et glimt af aftenrøden over fængslets tag, jeg hørte trommerne hvirvle på volden ligesom i krigstider, endelig klang aftenklokken i det nærmeste kloster, og jeg lagde mig med et tungt hjerte til hvile; det var de første timer i mit liv, jeg havde henbragt i et fængsel.

Den anden morgen talte jeg med fangevogteren, hvis hjerte ikke var så hårdt, som man efter hans stilling kunne vente. Han lovede for penge at skaffe mig et bedre leje og holdt også ord. Han bragte mig desuden et par legender og andre gejstlige skrifter. Senere kom pater Anton og bad mig være ved godt mod, da dronningen, der i private anliggender havde større magt end i statssager, ville påtage sig at tale for mig. Kongen, som gerne gav sin tyranniske handlemåde en udvortes retsform, havde nu også alt for meget at tage vare på til at tænke på mig, således var jeg sikker i det mindste i den første tid.

Pater Anton påtog sig at skaffe mig skrivematerialer og andre små fornødenheder. Imidlertid ventede jeg ham forgæves den anden dag. Den tredje dag kom han og foreviste en tilladelse, som dronningen havde skaffet ham, hvorefter han, under sit ophold i hovedstaden, til alle tider kunne besøge de fangne og yde dem sin gejstlige bistand. Dette var en sand velgerning, da ingen præst forhen havde adgang til fængslet, og da mange fanger i flere år hverken havde hørt messe eller bøn. Nu gik pater Anton fra dør til dør, besøgte de fængslede hver for sig, hørte på deres klager og trøstede dem. Der var en time om dagen, hvori fangefogden, der snart blev pater Anton meget hengiven, tillod os at drage frisk luft i gården, i denne time forsømte munken aldrig at komme. Han talte venligt med enhver, især henvendte han sig til dem, der rimeligvis var bestemt til snart at omskifte tiden med evigheden, og som man kunne kende på deres dødblege ansigter. Han talte med dem og med os alle om livets forgængelighed, om det evige håb, og opstillede Frelserens lysende eksempel til efterligning. Hvor han hørte en utålmodig ytring, der dæmpede han den med sagtmodige ord, og den sjælefred og ubevidste værdighed, der stod præget i hans øje, virkede selv på den allerråeste.

Hver søndag forsamlede han os i et stort værelse til gudstjenesten. Han læste da ikke blot messen, men talte om passende steder i den hellige skrift, hørte bekendelsen af vore synder og formanede os til tålmodighed og broderlig overbærelse. "Eder har verden intet levnet uden det vigtigste," sagde han. "Alt glimmer er borte, kun til det uforgængelige er I henvist. I har intet valg, men tvinges at holde fast ved hint, hvis

I ikke rent vil forgå. Så giver Eder da for bestandig i dens vold, der kan frelse sjælen, skønt legemet ihjelslås."

Ved disse og flere formaninger, ved at række en hjælpsom hånd, hvor det behøvedes, blev pater Anton en velsignelse for dette sted. Han kom aldrig, uden at skænke de bedrøvede trøst, han gik aldrig, uden at følges af taknemmelige, tårefyldte blikke. Sorgen forvandledes i hans nærværelse til vemodigt håb, og selv den letsindige blev alvorlig, i det mindste i de øjeblikke, han var til stede.

Ofte gik pater Anton op i et værelse, om hvilket fangevogteren fortalte, at det var opholdsstedet for to kvinder, som kong Christian bortførte fra Sverige og lod hensætte her, fordi deres pårørende havde løftet våben imod ham. Når pater Anton holdt gudstjenesten, indfandt de to fremmede sig også derved, de var da begge beslørede og syntes at hæve deres hjerter til Gud med stor inderlighed.

På denne tid udbredtes rygtet om det stockholmske blodbad iblandt folket; det trængte også indenfor fængslets mure og vakte gysen hos de mest forhærdede forbrydere. Fangevogteren fortalte, at de to fremmede ved at høre de dræbtes navne blev rystede i deres inderste. De stod skælvende under fortællingen og omfavnede hinanden; til sidst blev den ældre bleg som døden og sank endelig i afmagt, hvorpå den yngre, under en strøm af tårer, ilede hende til hjælp. Han sluttede deraf, at de var i nær slægt med nogle af de aflivede.

Siden kom atter underretning om, at en kæk svensker af Vasaslægten var undkommet, og at han i spidsen for dalekarlene havde modsat sig de danske. "Da de fremmede kvinder hørte dette," fortalte fangevogteren, "styrtede de atter i

hinandens arme. "Ser du, moder," sagde den yngste, "jeg vidste det, han vil frelse sit land, han vil hævne os alle. O, lad nu kun tyrannen opofre os, vi dør med glæde, for vi har hørt lyden af de sønderbrudte lænker selv i dette fængsel." – "Hvis tyrannen kun ej vil bruge os for at afvæbne ham," sagde den ældste. – "Så forstår vi at dø i rette tid, før det lykkes ham," svarede den anden, "ikke sandt, moder?" Nu omfavnede de hinanden igen, og tårerne strømmede fra deres kinder. – "Hvorfor skal vi nu skjule os?" vedblev den yngste, "vi har et navn, for hvilket tyranner skælver; i fængsel og i den dybeste armod kan vi være stolte deraf."

Mange formodede af disse ord, at de var af en meget fornem slægt, dog vovede ingen at spørge dem derom. Næste søndag kom de virkelig begge ned uden slør. Jeg fo'r tilbage ved at se dem; for jeg genkendte de to dejlige kvinder, som jeg havde set i Bryssel. Trækkene var de samme, og det syntes næsten, som om sorgen havde forædlet dem. Kun fandt jeg begges udseende meget blegere end før. De gjorde et stærkt indtryk på enhver, der så dem. Alle veg til side for at give dem plads; og ingen dronning kunne herske mere uindskrænket, end disse ved deres ulykke og værdige opførsel herskede over fangerne i dette fængsel.

Hertil bidrog vel pater Antons anseelse meget, især den forholdsregel, at han udpegede de fanger, der var skikkede til at være til stede ved den offentlige gudstjeneste. Således udelukkedes de mere fordærvede derfra, og kun et udvalg, mest af dem der var hæftede for politiske forbrydelser, samlede sig om søndagen i den store sal; for de andre holdtes gudstjenesten til andre tider.

En aften, da jeg mindst ventede det, trådte pater Anton ind i mit fængsel. Fangevogteren fulgte ham grædende og kyssede sømmen af hans kjortel. "Gå ud, min søn," sagde han og gav ham sin velsignelse, hvorpå fangevogteren gik. "Elsker du din ensomhed så højt, at du intet selskab ønsker, så har jeg spillet dig en slem streg, Zabern." – "Hvordan det, min fader?" – "Fængslet er opfyldt, intet værelse er ledigt, jeg har derfor udbedt mig en plads hos dig." – "Er du fængslet?" spurgte jeg. – "Ja, kongen er forbitret, fordi jeg højt har misbilliget hans opførsel i Sverige; på en indberetning af fru Sigbrit har han derfor skrevet hjem, at jeg skulle fængsles." – "O, det er bedre at være med dig i fængslet, end at sidde med kongen i hans fortroligste råd." – "Ja, jeg tænker, at vi skal henbringe tiden meget vel med hinanden," sagde pater Anton; "dine papirer er nedlagt på et sikkert sted hos min ven prioren i Benedictiner-klostret, hvor du igen kan afhente dem, når du får din frihed."

Pater Anton havde nu ej mere tilladelse til at besøge fangerne på deres kamre, men i den time, hvori vi trak frisk luft, kunne han tale med de fleste, og om søndagen holdt han gudstjeneste som sædvanligt. De to fremmede sørgede inderligt over hans fængsling. "Det er kun en dråbe i havet," sagde den ældste, "en uretfærdighed mere koster Eders konge kun lidet." Pater Anton havde allerede før fortalt dem om min skæbne, og den ældre dame genkendte mig. "Tilgiv," sagde hun venligt, "jeg var ubillig mod Eder, da vi sås i Bryssel; jeg har siden erkendt min uret, for jeg erfarede vel, at I havde vist os en virkelig og betydelig tjeneste." – Datteren sagde intet, men hun hilste mig så venligt,

da hun gik bort, som om hun ville gøre al sin moders uret god igen.

Men det varede ikke længe, så forsvandt de svenske fanger. Kongens grusomhed bragte flere til at frygte det værste, så meget mere, da enkelte påstod, at de var af den faldne Steen Stures slægt. Jeg var inderlig nedslået ved deres bortgang; dog trøstede pater Anton mig med, at kongen, der allerede følte, at han havde udgydt alt for meget blod, af politiske grunde intet ville foretage sig imod dem, og at den ædle dronning i hvert tilfælde ville opbyde alt for at frelse dem.

Dette håbede jeg også; men mit fængsel, der forekom mig tåleligt, så længe de var til stede, syntes mig nu dobbelt mørkt efter deres afrejse. Min største trøst var at tale om dem til pater Anton. Engang spurgte jeg ham også om deres navne, men han svarede: "De har ikke tilladt mig at røbe dem, min søn; de er af en berømt familie, og det ydmyger i det mindste moderen, hvis stolthed er større, end den måske burde være, at fremmede skulle kende hendes tidligere stilling."

Kort efter, da vi talte om Gustav Vasas tiltagende vælde, sagde pater Anton: "Vi lever i sælsomme tider, i hvilke man ej kan stole på magt og værdighed. De, som før stod højest, kommer nu ofte lavest, og de, som stod lavest, kommer højest, som man kan se ikke blot på denne herre, der engang var sin død så nær, og hvis magt nu daglig vokser, men også på mange andre gejstlige og verdslige mænd både her, i Tyskland og andetsteds, ja på paven selv, der dagligt taber af sin anseelse. Kong Christian, der var en stor og mægtig krigshelt, bliver nu slået af en flok bønder, og man ser, at på magt og rigdom kan man ikke stole. Kongelig byrd kan heller ikke redde fra gift og

underfundighed, og de, der står højt, er knap så sikre som andre. Disse sætninger er vel bekendte og kan læses både hos Salomon, og hos flere, men et er at læse dem, et andet er, at de således trænger ind i vor sjæl, at de står skrevet der ligesom med ildbogstaver, som i alle vore handlinger kunne lyse for os."

Da jeg derpå talte om adelens misfornøjelse og om den hemmelige gæring, der var i dette land, svarede han: "Gæring er der overalt, det gamle forstyrres, og det ny rejser sig!" – "Ja," sagde jeg, "du har ret, jeg er ung, men jeg har allerede levet længe nok for at se, at det bedste ingen bestandighed har." – "I forstyrrelsens tider fæster ofte en ny herlighed rod, min søn." – "Er det da nødvendigt, at det herlige skal forstyrres?" – "Når træet er opløst og kullet er udbrændt," svarede pater Anton, "da bliver kun en håndfuld aske tilbage, men flammen har dog været der, de reneste, lutrede dele er i deres højeste glans steget mod himlen; således lever den forsvundne tid hisset i de herlige ånder, den fremkaldte, og her i mindet om, hvad den var." – "Men hvad herligt er sket i vor tid, der kan erstatte det, som nedbrydes? Hvilke navne skrives nu på tidens grund med så store bogstaver, at de kan ses af tilkommende slægter?" – "Vor tid er lig Israels tid i sine trængsler!" sagde han, "da de bedstes hu var vendt mod det tilkommende." – Eftersom dette syntes mig en mørk tale, begyndte han at forklare mig de store bevægelser i Tyskland. Jeg mærkede nu, at han var en af dem, der havde omskiftet den gamle tro med den ny. Imidlertid gik han langt fra så vidt, som man i senere tider er gået. Jeg havde hidindtil kun lidet kendt til disse nye meninger, men vel indset, at det gamle var skrøbeligt og brøstfældigt, jeg lyttede derfor med forundring til hans tale. Han vendte hver dag tilbage til

denne genstand, og jo mere jeg hørte derpå, des mere overbevistes jeg, så at jeg til sidst ganske bortkastede de gamle vildfarelser og blev i denne henseende, som Christus siger, et genfødt menneske; ja den gamle katolske kirketjeneste med sine tegn og billeder forekom mig til sidst ikke bedre, mod Luthers rensede lære regnet, end det gamle testamentes offerdyrkelse ved siden af Christi rene evangelium. Alle tåger faldt således lidt efter lidt fra mine øjne, og jeg velsignede til sidst det øjeblik, der havde samlet mig med pater Anton i dette fængsel.

Jeg erfarede også, at de to svenske kvinder bekendte sig til den lutherske tro. Pater Anton, hvis overbevisning nu endelig var kommet til modenhed, anså dette fængsel som en Himmelens straf over hans langsomhed og menneskefrygt og havde besluttet, hvis han nogensinde kom på fri fod, ej at vende tilbage til sit kloster, men først at rejse til Tyskland, for at høre det rensede ord af Luthers egen mund, og derpå selv at forkynde det i sit fædreland.

I denne tid betoges jeg mere end nogensinde før af hjemve. Om natten i drømme forekom det mig, at jeg levede i de samme egne som i min barndom. Mit mellemliggende liv syntes i disse drømme forglemt, jeg troede atter at høre skriget af de nordiske søfugle, at se de lodrette bjerge hæve sig fra vandet mod skyerne, jeg vankede i de bekendte dale og dyssedes i søvn af de fjerne bjergstrømme ligesom i min barndom. Dobbelt smerteligt var det mig da at vågne og at finde mig i det mørke fængsel. Jeg kunne ikke undlade at meddele disse drømme til pater Anton. Han smilede venligt ved denne meddelelse og sagde: "Vel dig, min søn! at du trofast bevarer erindringen om

dit ungdoms hjem. Lad denne længsel være dig et billede på den endnu dybere hjemve, hvorved vi hendrages mod vort rette hjem hinsides graven." – "Tror du ej, at disse savn er beslægtede, min fader?" – "Jo," svarede han, "der er en klagesang i naturen, der vækker genklang i vort bryst og lokker os, ligesom du lokkes af tanken om dit hjem, og ligesom bjergboerne lokkes af alpehornenes lyd. Denne genklang forstummer aldrig ganske i de bedre menneskers bryst, især når vore barndomserindringer vækker og fremkalder den på ny. I vore højeste glæder blander den sig, og vi mærker et savn, som ej her tilfredsstilles; enhver glæde, hvori dette savn ikke føles, bliver let en bakkantisk rus, der neddrager mennesket i en blot sanselig tilværelse." – Således søgte pater Anton, uagtet han, som vi har set, langt fra var ubekendt med verdens forhold, dog ved alle lejligheder at hendrage sindet mod det evige. Det var ikke altid en bestemt vilje, der bevirkede dette, men hans sjæl havde, ved i den trange celle bestandig at henvende sig mod evigheden, fået lighed med den natlige himmel, under hvilken vor jordiske bolig kun overskues i store, dunkle masser, men hvori de overjordiske verdener flamme med en vel fjern, men dog klar og ophøjet glans.

Heller ikke pater Antons selskab beholdt jeg længe. Efter nogen tid kom befaling, at han skulle føres bort; ingen vidste hvorhen. Kong Christians tyranni, den ligegyldighed, hvormed han i denne tid udgød det ædleste blod, kunne vel indjage mig frygt. Jeg mærkede også på en forhøjet mildhed og venlighed i pater Antons væsen, og på den forstærkede iver, hvormed han henvendte sig i bønner til den evige, at han anså sin død nær for hånden. Jeg glemmer aldrig den sidste dag, da han talte til den

menighed, han havde samlet om sig i fængslet. Han formanede alle til enighed og gudsfrygt, han bad dem at tænke på de sandheder, han havde lært dem, og ej at frygte de lænker, der fængsler legemet, men kun dem, der fængsler sjælen. For resten undgik han ikke blot, hvad der kunne henlede opmærksomheden på ham selv, men endog alt hvad der for meget kunne røre og ryste os; og dog så jeg selv forhærdede forbrydere, hvilke denne gang ikke var udelukkede fra vor forsamling, at fælde tårer som små børn. Endelig uddelte han for sidste gang, efter længe i forvejen at have forberedt hver især, den hellige nadver, dog på katolsk vis. Med så stor andagt er vel sjældent denne handling blevet ledsaget, når man undtager i Frelserens og i de første menigheders tid. Endelig gik han bort, som vi troede, lig sit høje forbillede, til lidelse og død, efter at han først havde lagt sine hænder på vore hoveder og uddelt velsignelsen. En almindelig hulken og veklage udbrød nu. Alle, selv de mænd, der skulle afhente ham, trængte sig til for at kysse sømmen af hans klæder. Men han gik, og kastede endnu et venligt blik tilbage, hvorefter den tunge port lukkede sig i efter ham.

Jeg henfaldt nu atter i den dybeste tungsindighed, mit fængsel forekom mig som en gravkælder, hvor jeg lå som et lig, der i halv bevidsthed af sin tilstand venter den yderste dag. Mit legeme led også, for uagtet vinteren nærmede sig til sin ende, følte jeg dog mere fugtighed og kulde end nogensinde før. Hvad endnu mere forøgede min ulykke var, at den forrige fangevogter kom bort, og at en mistænkelig og streng mand trådte i hans sted.

Den nye fangefoged var uopholdelig sysselsat med at efterse alt, og med at åbne og lukke de tunge døre i fængslet; ja meget ofte, når jeg var faldet i en kort slummer, hørte jeg pludselig en dør i nærheden slås i og vågnede med forskrækkelse. Min eneste fortrolige var kaminilden, som jeg tændte, når jeg undertiden til en høj pris fik et stykke brænde af fangevogteren, som dog sjældent skete. Når flammen da strakte sin tunge frem, syntes mig, at den sladrede med mig og fortalte sælsomme eventyr, mens den tillige henkastede sine afvekslende billeder på væggen, og selv om jeg ikke blev gennemvarmet, følte jeg mig dog ej ganske forladt og ensom; det var ligesom en trøster stod ved min side, og jeg henfaldt i tanker om bedre tider. Når flammen derimod slukkedes og betragtede mig med sit døende øje, da blev jeg meget bedrøvet; jeg tænkte da på den unge pige, der var forsvundet fra fængslet, på pater Antons hengang og på Dyvekes bristende blik.

Lidt efter lidt optøede isen på fængslets vægge; solen steg højere og kastede sine stråler ned til mig. Et par svaler kom og byggede deres rede under taget nærved mine vinduer. Snart hørte jeg de pibende unger over mit hoved, forældrene fløj dristigt ud og ind og bragte ungerne føde. De må vel have mærket, at jeg ikke ville tilføje dem noget ondt, for de blev stedse dristigere og fløj til sidst næsten lige ind i mit kammer, hvoraf jeg havde stor glæde. – En dag, da jeg stod i vinduet og betragtede dem, blev fængslets dør åbnet, og til min forundring trådte fru Sigbrit ind, ledsaget af fangevogteren, der i en ydmyg stilling blev stående ved døren. "Nå," sagde fru Sigbrit, "har fængslet bøjet Eders stivsind? Vil I endelig åbenbare, hvad I ved om Valkendorff?" – "Jeg ved intet," svarede jeg. – "I ser ilde ud og

gjorde bedre, hvis I gik til bekendelse." – "Jeg ved intet," sagde jeg endnu engang. – "I vil da formodentlig blive dømt til døden, når kongen kommer hjem," sagde hun og så sig på samme tid med sin sædvanlige nysgerrighed om i alle kroge. – "Eders værelse er urenligt og meget slet," vedblev hun, "men i Eders stilling kan ingen vente det bedre." – Derpå nærmede hun sig til vinduet. "Ej, ej," sagde hun, da hun så fuglereden, "der har I jo selskab, det er ej efter kongens ordre, riv den ned, fangevogter! den fordærver kun vinduet." Uagtet mine bønner udstrakte nu fangevogteren sin grusomme hånd og rev reden ned; de ufjedrede unger styrtede skrigende mod stenene i gården, og forældrenes fortvivlelse var næppe større end min. "Umennesker," sagde jeg, "der kan berøve en stakkels fange sin eneste trøst." Fru Sigbrit svarede intet, vendte sig om og gik, men jeg fældede bitre tårer, og så fra den dag aldrig mine små venner mere.

Næppe var Sigbrit borte, før jeg svor at foretrække døden for dette elendige liv. Jeg var i den heftigste lidenskab og gik, som et vildt dyr, rundt i mit fængsel. Endelig greb jeg med fortvivlelsens styrke de store jernstænger og søgte at bøje dem, men dette forsøg var forgæves og tjente kun til ret håndgribeligt at vise mig deres styrke. At undslippe gennem vinduet var altså umuligt, for jeg ejede ingen fil, ej engang et søm, ja hvis jeg havde ejet dem og været i stand til at overfile jernstængerne, da ville det kun lidet have gavnet; for selv i det lykkeligste tilfælde kunne jeg gennem vinduet blot undslippe ned i gården, hvilket ej hjalp stort, da den var aflukket med en jernport, hvortil fangevogteren alene havde nøglen.

Et øjeblik faldt det mig ind at angribe fangevogteren, når han åbnede mit værelse, at berøve ham sit nøgleknippe, at indeslutte ham i mit eget fængsel og derefter flygte bort. Denne plan forekom mig imidlertid, ved nøjere eftertanke, lige så uudførlig som den foregående, for uden at tage hensyn til den larm, et sådant forsøg ville forårsage, så var fangevogteren, i min nærværende kraftløse tilstand, mig sandsynligvis overlegen i legemsstyrke.

Mit øje faldt nu på den store kamin, og den tanke opstod hos mig, om man ej gennem skorstenen kunne komme ud på taget, hvorfra det vel var muligt om natten, ved hjælp af et af mine sønderrevne lagener forfærdiget snor, at komme ned på gaden. Mit hjerte bankede heftigt ved denne tanke, og jeg kunne ikke afvente natten, for at undersøge skorstenen, men klavrede straks op deri. Uagtet skorstenen var meget smal, så kunne jeg dog arbejde mig frem, og jeg steg ned med fuld vished om, at det var muligt at undkomme på denne vej, og med det faste forsæt at forsøge det næste nat. Jeg var imidlertid endnu ikke ganske nede, da jeg tydeligt hørte den tunge jernstang skydes fra døren; og idet jeg foretog det sidste spring ned i værelset, stod til min forskrækkelse fangevogteren for mig. "Hvad djævelen," sagde han forundret, "har I at søge i skorstenen?" – "Ak," svarede jeg forlegen, "I tillader mig ikke at spadsere i gården, derfor må jeg vel bevæge mig, som jeg kan." – "Det var en egen bevægelsesmåde," sagde han, "herren har ellers sværtet sine klæder, men alt sligt nytter ikke her; vi forstår vel at spærre buret for fuglen, og for sikkerheds skyld må I følge mig i et andet logi."

Således tilintetgjordes til min store bedrøvelse denne plan. Jeg blev nu bragt i et nyt fængsel af samme omfang som det forrige. Fangevogteren førte mig straks til kaminen og sagde: "I ser, at åbningen her er bedre forvaret." Jeg så virkelig, at flere jernstænger dannede ligesom en rist i midten af skorstenen. "Det er for at herren ej skal sværte sig en anden gang," sagde han. – "Hvad vil man dog til sidst foretage med mig?" spurgte jeg med et suk. – "Så mangen fornem herre har måttet række hals i denne tid, så kan I også," svarede fangevogteren mut og gik sin vej.

Jeg undersøgte nu vinduet og døren i mit ny kammer. Det lå lige så højt som det forrige, imidlertid vendte det ej ud til gården, men til gaden. Jernstængerne for vinduet var meget tykke, derimod stod de så langt fra hinanden, at jeg overbeviste mig om muligheden af at få mit legeme ud derigennem, hvis jeg blot kunne overfile en af dem; men blot at overfile en eneste stod desværre ikke i min magt.

Næste morgen, da jeg, for at fordrive den langsomme tid, læste forskellige indskrifter på væggene, som de foregående fanger ved hjælp af deres negle eller af et stykke træ havde indgraveret deri, så jeg også et navn, skrevet med kul, der dog allerede var nær ved at udslettes. Da jeg nøjere betragtede det, opdagede jeg, at det var Faaborgs navn, skrevet med hans egen hånd. Jeg erfarede således til min forundring, at jeg befandt mig i det samme kammer, hvori den ulykkelige henbragte sin sidste tid, og hvor jeg selv besøgte ham. Grunden til, at jeg ikke havde genkendt stedet, var, at det ene kammer lignede det andet ligesom cellerne i et kloster. Jeg gyste ved tanken om, at jeg befandt mig på det sted, hvor han og så mangen anden før

ham, med dødsangst havde talt de minutter, de endnu havde tilbage. "De er nu frie," sagde jeg til mig selv, "nu er raden til dig." Jeg kunne ikke undlade at tilbagekalde i min erindring alt, hvad Faaborg havde sagt mig dagen før sin død. Til sidst faldt det mig ind, at han havde talt om en stor skat, hvormed han kunne frelse sig, hvis man havde givet ham tid dertil. Jeg forstod ham ikke i det øjeblik, men nu gik der pludselig et lys op for mig. – Skulle denne skat være her endnu? tænkte jeg og sprang højt i vejret ved den blotte tanke. Jeg erindrede mig, at Faaborg for at vise, hvor den lå, havde peget til en krog af værelset, dog hvilken det var, kunne jeg ikke huske. "Hellige Gud!" udråbte jeg, "skulle min redning på en så besynderlig måde være forberedt! Og skulle fangevogterens forsigtighed netop føre mig min befrielse i møde!"

Jeg gav mig nu til at gennemsøge alle kroge, men jeg fandt intet, jeg bankede på muren for at se, om den på intet sted var hul, men forgæves. Derpå begyndte jeg at løfte på hver enkelt sten i krogene, men alle de sten, jeg rørte ved, lå så faste, at jeg ikke kunne rokke dem af stedet. "Du må gå rækkevis frem," sagde jeg til mig selv, "at du ingen skal overse." Jeg forsøgte nu at rokke den ene sten efter den anden, nøjagtig i den orden, hvori de lå. Jeg havde således allerede undersøgt de to tredjedele af alle kroge, da jeg til sidst inderst mod væggen, hvor der var meget mørkt, stødte på en flad sten, der syntes at sidde løsere end de andre. Det lykkedes mig efter megen møje at løsne den aldeles og at rykke den op. Der var et hul under den, men heller ikke her så jeg, hvad jeg havde ventet. Dog næppe havde jeg taget lidt jord til side, før en liden rusten fil

kom til syne; ved dens side lå en lille krystalflaske, der indeholdt en gulbrun, halvgennemsigtig væske.

Således havde jeg altså virkelig fundet den skat, som jeg så inderligt attråede. Jeg styrtede på mine knæ og takkede den algode Gud, der på så besynderlige veje havde sendt mig hjælp i nøden. Jeg formodede, at Faaborg ved en af sine staldbrødres behændighed havde modtaget denne fil, og at han først havde sørget for et godt gemmested derfor, men da hans dødsdag blev bestemt hurtigere, end han formodede, fik han ikke tid til at tænke videre på sin redning. Jeg kyssede den hjælpende fil, der forekom mig som en trofast ven i min ulykke. Jeg undersøgte også det flydende, der indeholdtes i krystalflasken, men nytten deraf begreb jeg ikke. Jeg dyppede endelig min finger deri; imidlertid måtte jeg straks trække den tilbage igen, for det flydende angreb den så voldsomt, at huden ligesom afbrændtes, og jeg fik et smerteligt sår. Dog agtede jeg kun lidet herpå i dette øjeblik, men da jeg frygtede for at overraskes og var blevet klog af skade, gemte jeg filen og den slebne krystalflaske i hullet ligesom før og trykkede stenen så forsigtigt ned igen, at intet kunne ses. Jeg besluttede nu kun at anvende to timer om natten, når jeg sikkert vidste, at fangevogteren sov, til at overfile en af jernstængerne.

Den følgende nat begyndte jeg på mit arbejde. Det gik imidlertid langsomt fra hånden, og, hvad der var værre, på det filede sted viste metallet sig med en blank overflade, der dannede en stærk modsætning til den øvrige del af jernstangen, som var meget rusten. Jeg søgte vel at skjule dette ved at file langt nede mod træet og dække det filede sted med træsplinter; men når jeg skulle overfile stangens øverste del, tabte jeg dette

hjælpemiddel og indså, at fangevogterens skarpe øje muligvis kunne falde på det sted, hvor metallet glinsede, hvorved han let ville opdage min hele plan.

Da jeg tænkte over, hvorledes jeg skulle hæve denne vanskelighed, faldt det mig ind, at den angribende væske også måske kunne ytre sin kraft på jernet, og at dette muligvis var denne væskes bestemmelse. Jeg forsøgte det straks, og virkelig overtrak jernet sig med en skorpe af gul rust, hvilken siden endog blev grøn. Jeg indså derfor, at denne væske måtte anvendes forsigtigt. Jeg mærkede desuden til min store glæde, at den fortærede jernet, og derved bidrog til at forkorte mit arbejde. Jeg vedblev nu hver nat at file på metallet og undertiden at overstænke det med nogle dråber af dette fluidum, hvilket jeg til sidst endog fandt på at fortynde med vand. Mod morgenstunden nedlagde jeg alt under stenen i det hul, hvori jeg først havde fundet det, og brugte den forsigtighed om dagen aldrig at nærme mig dertil; ja selv til vinduet nærmede jeg mig på den tid ikke, for ej at vække mindste mistanke.

Mod mit arbejdes slutning brugte jeg ikke mere den ædende væske, da jeg mærkede, at den angreb metallet så stærkt, at jeg ikke kunne beregne, til hvilken tid jernstangen ville falde ned. Jeg anvendte, da jeg filede på stangens øverste del, den forsigtighed, i den nederste indhuling at lade et lidet stykke jern helt, hvilket let kunne overfiles i det afgørende øjeblik. Aftenen før den nat, hvori jeg havde bestemt at flygte, lagde jeg mig tidligt til hvile. Fangevogteren kom som sædvanlig klokken otte og så sig om, men han fattede ingen mistanke og gik stiltiende bort. Jeg hørte ham lukke døren og skyde jernstangen

for, derpå gik han til de andre fængsler, endelig tabte lyden af hans trin sig i det fjerne. Jeg sprang nu op og anvendte det sidste dagslys til at sønderrive mine lagener i strimler, som jeg, efter at have overbevist mig om, at de var stærke nok, sammenbandt til en længde af fyrretyve fod, hvilket var mere end tilstrækkeligt for at nå jorden. Da jeg endte dette arbejde, slog klokken ni, og alt var stille omkring mit fængsel som i en grav. Jeg ventede nu med længsel det belejlige øjeblik, for jeg havde foresat mig at opsætte min flugt til midnat.

Jeg hørte klokken i det nærliggende kloster slå sine kvarterslag. Jeg lyttede ved vinduet; enkelte menneskers trin på gaden kunne jeg endnu høre, men de blev sjældnere og sjældnere. Klokken slog ti på det nærliggende tårn. Vejret var mørkt, og det begyndte at regne, hvilket meget begunstigede min plan; til sidst hørte jeg intet andet end plask af regnen, der fra de høje tage ligesom kildevæld styrtede ned på gaden. Nu slog klokken elleve. En ugle skreg hæst på fængslets tag, en ængstelig tanke opstod hos mig. Mit kammer lå mindst tredive fod over jorden; hvis den kunstigt forfærdigede snor ikke holdt, da kunne intet redde mit liv. På en eller anden måde finder du dog befrielse, tænkte jeg; men en gysen gik igennem mit bryst, og jeg følte i dette øjeblik det vankelmod, der så ofte betager sjælen, når man skal vove noget dristigt. Imidlertid undersøgte jeg atter snoren og fandt den sikker. Nu slog klokken halv tolv; jeg bøjede mine knæ mod gulvet og anråbte herren om sin bistand. I dette øjeblik splittedes tågerne, og jeg så en stjerne, der lyste svagt et øjeblik, hvorpå den atter forsvandt bag en sky. Det er et vink fra Himlen til min befrielse, råbte jeg, sprang op og besluttede, uagtet det endnu ikke var midnat, ikke at

opsætte min flugt et øjeblik. Med ringe møje rev jeg den overfilede jernstang ned og lagde den på gulvet, jeg bandt snorens ene ende fast til den nærmeste stang og lod den anden ende trille ned på gaden. Derpå greb jeg med begge hænder fast om snoren og arbejdede mig med det øvrige legeme ud af åbningen. Jeg var allerede halvt ude, da jeg pludselig hørte larm; jeg forskrækkedes og trak mig tilbage, men mærkede snart, at det kun var et af de sædvanlige slagsmål, som jeg allerede har beskrevet, og at det var langt borte. Nu greb jeg atter snoren og var snart helt ude af åbningen; jeg holdt snoren fast med begge hænder og stødte mig med benene bort fra vinduet. Jeg hang nu i luften og svingede længe før jeg kunne befæste benene således, at jeg med sikkerhed vovede at glide ned. Endelig lykkedes det mig at omklamre snoren både med hænder og ben, jeg flyttede hænderne skiftevis og nærmede mig langsomt til jorden. Men da jeg var kommet noget over halvvejen, mærkede jeg, at et stort vanheld var indtruffet. Snoren nærmede sig mere og mere til muren, og til sidst så jeg, at den havde viklet sig om en udstående jernkrog i et af de nedre vinduer. Jeg måtte nu fæste fod her på en udbygning af vinduet. Til lykke var dette fængsel ledigt, eller også dets beboer sov meget hårdt. Jeg holdt mig nu fast ved jernstængerne med venstre hånd og søgte med den højre at vikle snoren løs. Dette lykkedes mig endelig, jeg greb nu atter snoren, gav mig på rejsen nedad og kom denne gang til jorden uden hindringer. Den hele nedstigning varede kun få minutter. Næppe følte jeg jorden under mine fødder, før jeg ilede af sted i en anden gade. Et par mennesker mødte mig, men agtede ikke stort på mig. Jeg betænkte mig et øjeblik, om det var bedst at opsøge et skjult

opholdssted i byen, eller straks flygte derfra. Jeg foretrak endelig det sidste, da jeg vanskeligere kunne komme bort næste nat, når man havde mærket min flugt, og da fru Sigbrit havde alt for mange spejdere i sit sold, til at jeg kunne håbe at undslippe om dagen.

Jeg ilede da hurtigt over volden og kastede mig i graven, hvis slimede vande ej kunne gøre mig vådere, end jeg allerede var. Bølgerne plaskede omkring mig, imidlertid håbede jeg, at det ikke skulle bemærkes, da regnen plaskede overalt. Til min skræk mærkede jeg dog snart, at jeg bedrog mig; jeg ville netop stige i land på den anden side af graven, da jeg nærved blev anråbt. Jeg svarede ikke, men skinnet af en blindlygte faldt snart hen imod mig, og to mænd stod pludselig ved min side. Jeg forsøgte at gøre modstand, men på deres anskrig kom der hjælp, og jeg mærkede, at jeg befandt mig i de toldbetjentes hænder, der holdt vagt for at afværge smugleri. – "Er du der?" svarede de, "vi har længe nok luret på dig," – "I fejler," svarede jeg, "jeg er ingen smugler." – "Er du ikke? Hvorfor går du da ikke den ordentlige vej? Hvorfor svømmer du?" – "Det er jo ikke fra, men til byen, at en smugler har noget at frygte." – "Måske er dit ansigt så bekendt, at du hverken til eller fra byen tør gå den ordentlige vej; men hvem du er, så skal du følge med til fru Sigbrit."

Da jeg så, at modstand ikke nyttede, fandt jeg mig i min skæbne og lod mig føre til Sigbrits hus. Alt hendes tyende var i seng, men hun vågede endnu. – "Bringer I *ham*?" sagde hun. – "En smugler bringer vi, om det er ham eller en anden, ved vi ikke." – Fru Sigbrit betragtede mig et øjeblik, derpå sagde hun forundret: "Er det Eder, Zabern? I har rigtignok villet

bortsmugle forbudne varer. Hvor fik I ham?" Mine ledsagere berettede nu, hvorledes alt var tilgået. – "Gå til side!" sagde hun, derpå vendte hun sig til mig og sagde: "Hvorledes har I fundet vej gennem fængslets jernstænger?" – "I ser, at jeg har fundet vej, fru Sigbrit; måden hvorpå er ligegyldig." – "Hvad man ej har i hovedet, må man have i benene, men det nytter Eder ej, I må tilbage til fængslet igen." – "Fru Sigbrit, jeg har aldrig vitterlig gjort Eder noget imod, for at jeg havde kærlighed til Eders datter, kan I ej fortænke mig i; denne følelse opstod ej af fri vilje; men jeg har stedse udrettet Eders befalinger så godt, som jeg formåede, læg mig derfor ingen hindringer i vejen for en frihed, der hverken kan skade Eder eller kongen, og der er det eneste gode, jeg søger i dette liv." – "Vil I da tilstå, hvad I har hørt om ærkebispens sammensværgelse?" – "Jeg har intet hørt." – "Den, som ej kan høre, må føle," sagde fru Sigbrit, og befalede at bringe mig tilbage til mit fængsel.

Jeg blev ført tilbage dertil, omtrent to timer efter min undvigelse. Mine ledsagere bankede længe på porten, før fangevogteren hørte dem; han vidste endnu intet om min flugt, og fo'r tilbage med forskrækkelse, da han så mig. Mine ledsagere fortalte nu igen, hvor de havde grebet mig, og han kunne ikke komme tilbage til sig selv af forundring. – "Hvordan djævelen er I kommet løs?" spurgte han. – "I vil selv se det, når I går op i mit fængsel," svarede jeg. – Bandende førte han mig opad trappen og anviste mig et fængsel ved siden af det forrige. "I burde vansmægte i den dybeste kælder; men dronningen har desværre befalet mig at give jer et ordentligt kammer," sagde han, mens han åbnede fængselsdøren. Hvor ordentligt det var, kan man slutte deraf, at der hang tunge jernlænker i væggen,

ligeledes var der en blok til at sætte fødderne i. – "Gik det efter min vilje," sagde fangevogteren og viste på blokken, "da skulle I sidde der. Tænk for resten ikke på at krybe ud hverken ad skorsten eller vindue, de er begge vel forvarede og skal desuden dagligt blive undersøgt."

Jeg opgav nu rent håbet om befrielse og henfaldt i et langt dybere tungsind end nogensinde før. Kun tanken om det formastelige og forvovne deri afholdt mig fra at lægge voldsom hånd på mig selv, og da legemet stedse følger efter, når sjælen nedtrykkes, mærkede jeg også kendeligt, at mine kræfter svækkedes. Jeg glædede mig herved og ventede med længsel det øjeblik, da jeg skulle sige verden farvel. Det var mig næsten kært af fangevogteren at erfare, at kongen var kommet fra Sverige, for nu tænkte jeg, at han snart ville bestemme, hvad han havde i sinde med mig.

En aften, da jeg lå i bedrøvelige tanker på mit leje, kom fangefogden, ledsaget af en ny vogter. "For slige farlige fangers skyld, som I er," sagde han, "er jeg nødt til at dele min løn med en medhjælper, for jeg har ikke kræfter nok til alene at passe på Eder alle." – Jeg så op for at betragte den ny herre, som tilfældet havde givet mig, men hvor forundret blev jeg ikke ved at se et længst-bekendt ansigt. Det var min fordums tjener, min tro Vincent, som jeg allerede ved en anden lejlighed har omtalt, der nu havde givet sig i tjeneste hos denne fangefoged. Da denne et øjeblik vendte sig om, gav Vincent mig et tegn, at jeg skulle være tavs. Et glimt af håb opsteg i mit hjerte, jeg vendte mig omkring for at skjule min bevægelse og svarede aldeles intet på fangevogterens tale, hvorpå begge, efter nøjagtig at have undersøgt alt, forføjede sig bort.

Jeg tilbragte natten imellem håb og frygt. Jeg var nu i det mindste sikker på at have en ven i fængslet og tænkte vist, at jeg skulle se ham den følgende dag, men han kom ikke. Den gamle fangevogter indfandt sig derimod desto oftere og brugte kun sin medhjælper, som han sagde, til at efterse de rolige fanger; de urolige, hvortil han især regnede mig, forbeholdt han sig selv at passe. Der gik således ikke mindre end fjorten dage hen, inden jeg fik øje på Vincent; endelig så jeg ham en morgen meget tidligt udenfor den store fængselsport på gaden. Han lod ikke til at bemærke mig; derimod så han sig om til alle sider, og da han mærkede, at gaden var tom, nærmede han sig til en mur lige overfor fængslet og tegnede derpå med en lille stok en stor halvkreds. Dette gentog han to gange, derpå slog han med sin stok tre gange på muren. Under denne forretning, der så ud som en hensigtsløs leg, vendte han aldeles ikke sit øje mod mig, kort efter gik han tilbage og forsvandt i fængselsgården. Det anede mig vel, at dette var tegn, hvorpå jeg havde at agte, men jeg begreb ikke meningen deraf. Den anden dag var jeg tidligt ved vinduet. På samme tid som i går, kom Vincent, han nærmede sig igen til muren, men tegnede kun en halvkreds derpå, slagene med stokken var tre, ligesom den forrige morgen. Da dette var forbi, gik han igen, uden at se sig om. Pludselig faldt det ligesom tåger fra min sjæl, jeg forstod, at hver halvkreds skulle betyde en halv omgang af solen, altså en dag, ved de tre slag betegnedes tre timer. Altså, efter en dags forløb, tre timer efter solens nedgang; eller, hvad der på denne årstid var det samme, en time før midnat ville noget ske, hvorpå jeg måtte være forberedt. Jeg blev nu oppe denne dags aften, og ventede med ængstelighed på gådens løsning. Virkelig hørte jeg

samme nat klokken elleve, omtrent fire uger efter min første mislykkede undvigelse, at nogen nærmede sig med sagte skridt. Nøglen drejedes i låsen; jernstangen skødes til side, og Vincent stod for mig med en lygte og et stort nøgleknippe i hænderne. – "Det er godt, at I er påklædt," sagde han, "derfor gav jeg Eder disse tegn, skynd Eder nu, for, Gud være lovet, Eders redningstime er for hånden." – "Hvor er fangevogteren?" spurgte jeg. – "Frygt ikke for ham!" svarede Vincent, "det er i dag hans navnedag, jeg har beværtet ham og givet ham en sovedrik i hans vin, jeg har lukket ham inde, kom og vær hurtig." – Vi ilede gennem den lange gang, og jeg gøs for den genlyd, der tonede derfra, uagtet vi gik så sagte som muligt. "Vær rolig!" hviskede Vincent, "ingen hører os uden fangerne, og de tror, at det er mig og min herre, som det da også er." – Han slukkede lygten, førte mig over gården, lukkede porten op, låsede den atter omhyggeligt efter os og tog nøglen med sig, hvorefter vi ilede gennem flere gader. – "Følg mig," sagde Vincent, "jeg har ordre til at føre jer til Eders befrier." – "Er du da ikke selv min befrier?" spurgte jeg. – "Viljen dertil havde jeg," svarede han, "men var jeg ikke blevet oplært af en anden, ville det kun lidet have bådet." – Vi gik nu over pladsen nær Helliggeistes kirke, jeg kastede et blik til lindetræet ved Dyvekes grav, vi gik derpå forbi Sigbrits hus, og jeg gøs ved igen at se lys i den årvågne kvindes vinduer. Da vi kom videre, galopperede en del ryttere gennem gaden, vi trak os tilbage til et hjørne, og jeg troede mig allerede opdaget, men de red hurtigt bort uden at se os, og lyden af de jernbeslåede hove tabte sig i det fjerne. – "Er der noget på færde?" spurgte jeg. – "Nej," svarede Vincent, "men kongen har tabt al tiltro til mennesker, siden han sidste

gang var i Sverige. Hans garde må derfor patruljere dag og nat for at se, om intet opløb er på færde."

I dette øjeblik stod vi udenfor et anseligt hus, hvor det lod til, at man havde ventet os, for vi blev straks indladte. Min ledsager spurgte efter junker Maximilian. Vi blev nu ført op i et værelse, hvori der var lys, og hvor en ung, noget bleg og særdeles velklædt mand trådte os i møde. "Velkommen," sagde han artigt, "jeg har i flere dage ventet Eder." – "Kan jeg takke jer for min redning?" – "Kun på anden hånd; I har den lykke, at en høj person interesserer sig for Eder, hun har pålagt mig at anvende alle midler til Eders befrielse. Jeg opspurgte Eders tidligere tjener, oplærte ham, hvordan han skulle bære sig ad, og anbragte ham som medhjælper hos fangevogteren, det er den hele hemmelighed." – "O, hvorledes skal jeg takke jer!" – "I kan takke dronningen alene," sagde han, "hun har også befalet mig at tage Eder med til Holland; mine forretninger er færdige her, jeg ventede kun på Eder og rejser om to timer; I og Vincent skal, hvis I intet har derimod, udgive Eder for mine tjenere." – "Lad os rejse, jo før jo hellere," sagde jeg. – "Det skal ske, men jeg har ordre til først at give jer denne brevtaske." – Jeg genkendte brevtasken, det var min egen, jeg fandt Dyvekes brev deri og alt, hvad behøvedes for at sætte mig i besiddelse af min formue i Lybeck og i Bergen. "I skænker mig en større skat, end I formoder," sagde jeg. – "Den kommer fra pater Anton," svarede han, "der fandt lejlighed til at overgive den i dronningens hænder." – "Er pater Anton da ikke død?" – "Nej, kun hensendt til streng bevogtning i sit kloster, for dronningens forbøn frelste ham." – "Gud være lovet! I bringer mig gode efterretninger, min herre." – "Kongen er også forbitret på mig,"

blev han ved med et spottende, letsindigt smil, "for det er ikke første gang, jeg overlister ham, allerede engang har jeg, til trods for hans spioner, bragt en klage over ham til kejseren, nu skal vi atter skuffe ham; for jeg har breve til fordel for Erik Valkendorff, der er flygtet til Nederlandene." – "Tror I at kunne frelse denne?" spurgte jeg. – "I det mindste vil vi lindre hans kår," svarede han. – I dette øjeblik bragte Vincent vin og forfriskninger. – "Den ædle dronnings, vor beskytterindes skål," sagde junker Maximilian, og en høj rødme farvede pludselig hans blege kinder. – "Gud skænke hende den lykke, hun fortjener," sagde jeg. – "Lykke!" svarede han, "slige væsners lykke er ikke i denne verden. Mellem os, jeg har været en vild krabat og ikke haft store tanker om det kvindelige køn før, men hun er pletfri som en engel fra Himmelen." – "Kunne jeg dog i det mindste før min afrejse bevidne hende min tak," sagde jeg. – "Guddommen går usynlig over vore hoveder, nedsender sine gaver og behøver ikke vor tak," svarede han og gik. – Jeg forundrede mig over at se denne mand, som jeg allerede før havde hørt omtale som temmelig letsindig, så henreven af sin ædle dronning, og jeg overbeviste mig om, at hendes ophøjede stilling ikke var at anse for andet end for en kostbar ramme, der indesluttede et så herligt billede, at den rigeste indfatning kun lidet kunne forøge dets værdi.

Jeg forklædte mig nu som tjener. Efter to timer holdt vognen udenfor, jeg satte mig deri hos junker Maximilian og indhyllede mig i en stor kappe for at skjule mit ansigt. Vincent satte sig hos kusken, og således rullede vi ud af byen i den tidlige morgen.

Næppe var vi kommet udenfor porten, før en ny fare viste sig. Vincent vendte sig om med forskrækkelse og berettede, at ryttere af kongens garde var opstillede på vejen og syntes at vente på nogen. "Os lader de vel køre," sagde Maximilian roligt. Jeg fandt imidlertid vor stilling betænkelig, og næppe var vi kommet tyve skridt videre, før vognen blev omringet. "I kongens navn arresterer jeg Eder," sagde en officer, der nærmede sig til vognen. Jeg blegnede og troede mig allerede forrådt, men Maximilian vendte sig til mig og sagde sagte: "Tab ikke modet, denne gang gælder det ikke jer, men mig." – Officeren forlangte, at min såkaldte herre skulle stige ud, og skønt han beråbte sig på, at han var dronningens sendebud, blev dog alle hans breve og andre papirer ham fratagne. Han beholdt imidlertid sin fatning og sagde højt: "Vær kun rolige! Kongen vil ikke forgribe sig på sin gemalindes troeste tjener, det er en misforståelse. Mine folk," blev han ved, "kan dog frit vende tilbage?" – "Dem har jeg ingen ordre at bemægtige mig," svarede officeren. – "Nu vel, så gå, min ven!" sagde Maximilian til mig. "Kun for Eder frygter jeg," føjede han sagte til, "med mig har det ingen nød." – Den ulykkelige forudså kun lidet sin skæbne, for kong Christian var desværre grusom nok til kort efter at lade ham henrette.

Jeg og Vincent ilede nu tilbage til byen, for fremad var vejen spærret. Jeg var rådvild om, hvor vi skulle gå hen. Ingen vej fra byen kunne passeres uden undersøgelse, og over volden skøttede jeg ikke om anden gang at fly, da jeg frygtede for at falde i Sigbrits hænder. Jeg vidste kun to udveje, enten måtte jeg forklædt flygte til lands, eller jeg måtte søge at undkomme

skjult i lasten af et skib. Det sidste ønskede jeg helst, da ingen forklædning ganske sikrede for Sigbrits spioner. Men indtil vi fandt et sådant skib, måtte vi have et tilflugtssted. Jeg besluttede derfor at henvende mig til Faaborgs bedstemoder, der skyldte mig taknemmelighed, og som jeg vidste ej var i stand til at forråde mig.

Vi forføjede os altså til hendes bolig. Vi bankede på, og da det allerede var morgen, lukkede hun straks op. – "Ak, er det Eder?" sagde hun. "Velkommen! Jeg troede, at de havde hængt Eder med, ligesom mit stakkels barn." – "Det kan ske endnu, moder, hvis du ikke skænker mig et tilflugtssted i dit hus." – "Vil du skjule dig hos mig, min søn, skal du være velkommen; var mit stakkels barn blevet her, da var han endnu ikke død, men nattesvir kunne den velsignede dreng ikke undvære, det blev hans ulykke." – Under disse og mange flere ord viste hun mig et lille afsides kammer, der var indrettet af Faaborg selv og aflukket med en dør, som ikke udvendig kunne ses. Dette blev nu min bolig, og det var i det mindste langt bedre end fængslet. Vincent derimod fik et lidet værelse nedenunder trappen.

Jeg holdt mig nu ganske stille både dag og nat, hvilket var så meget mere nødvendigt, da min flugt vakte stor opsigt. Fangevogteren havde lagt voldsom hånd på sig selv af fortvivlelse derover, og kongen og fru Sigbrit var så forbitrede, at de havde udsat en sum penge for opdagelsen af mit opholdssted. Ofte hørte jeg stemmer i det nærliggende værelse, for flere af Faaborgs venner besøgte undertiden den gamle, hvilke hun for sin afdøde sønnesøns skyld var godmodig nok til at beværte så godt, hun formåede. Men selv for disse var mit værelse en hemmelighed, for Faaborg havde ladet det bygge,

som en tilflugt i den yderste nød og kunne måske her have undgået sin skæbne, hvis han ikke havde stolet for meget på sin egen list og på kongens velvilje. Jeg sendte hver dag Vincent ud for at skaffe plads på et skib, men dette havde store vanskeligheder, eftersom Sigbrits spejderi, næret ved hendes egen nysgerrighed og ved kongens mistænkelighed, stedse mere var blevet bragt i system. Til sidst besluttede jeg selv at forsøge min lykke, dog var jeg så forsigtig kun at gå ud om natten; jeg efterlod også min tegnebog i den tro Vincents hænder, da man i mørket på gaderne ikke altid undgik at blive plyndret.

Jeg var imidlertid ikke heldigere end Vincent; alle skipperne fordrede en af fru Sigbrit underskreven rejsetilladelse, og flere betragtede mig med så mistroiske blikke, at jeg troede det sikrest at afbryde underhandlingerne og hellere at flygte bort til lands. Jeg havde netop, trættet af mange fejlslagne forsøg, fattet denne beslutning og var på vejen til mit hjem gennem en af de temmelig brede, men ensomme gader, der fører ned til vandet, da jeg mente at høre hovslagene af en hest langt borte. Dette forundrede mig at høre på den tid af natten, hvori al færdsel ellers var ophørt. Jeg standsede derfor et øjeblik, og lyden kom stedse nærmere, endelig så jeg virkelig en hest, der fra et hjørne drejede om i den gade, hvori jeg befandt mig. Den bar, så vidt jeg kunne skimte, en betydelig byrde og ledsagedes af to mænd. Toget nærmede sig til det sted, hvorpå jeg stod. Det var efter midnat. Månen i sidste kvarter dalede i horisonten, og kastede sine stråler skævt gennem gaden. Dens blege skive, der knap skinnede med fjerdedelen af den glans, som den har som fuldmåne, lyste netop nok, for at jeg kunne skimte det optog,

der nærmede sig; jeg selv derimod veg til side og skjulte mig i de lange skygger, der nedkastedes fra husene. Nu bevægede toget sig forbi mig, og jeg så, at en bærebør var udstrakt over hesten, på hvilken en lang sæk hvilede, hvori jeg bildte mig ind at se omridsene af et menneske. Jeg gøs ved dette syn, og den samtale, som jeg engang havde haft med kongen om Dyveke, faldt mig ind. Min begærlighed efter at se enden på dette eventyr var imidlertid så stor, at jeg ikke agtede den fare, hvori jeg styrtede mig selv, men besluttede, skjult i skyggen, med forsigtighed at følge efter dette optog. Førerne standsede undertiden og så sig om, dog varede det kun et øjeblik, så drev de hesten igen fremad. Jeg nærmede mig endog til sidst så meget, at jeg kunne høre, hvad de to mænd sagde. – "Hvor skal vi kaste hende?" sagde den ene. – "Nede ved broen," var svaret. – "Men kommer der ingen folk?" – "Vanskeligt på denne tid af natten, og kommer også nogen, vil han næppe forgribe sig på kongens tjenere og hindre dem i deres lovlige kaldsforretning." – "Hvem er hun?" – "Det ved jeg ikke, det kan også være det samme, for alle blive lige, når de kommer under vore hænder." – "Er hun allerede død?" – "Jeg tænker det, for båndet om halsen er stærkt bundet." – Under denne samtale nåede de søen, og byrden blev taget af bærebøren og kastet i bølgerne. Derpå ilede de to bødler bort med hesten langt hurtigere, end de var kommet, og uden at se sig tilbage. I dette øjeblik gik månen ned bag en fremstående mur, ligesom om den ikke længere ville betragte dette rædselssyn. Alt indhylledes nu i nattens dunkelhed, der dog snarere viste sig som en stærk dæmring end som et fuldkomment mørke, for det var i juli måned. Jeg troede endnu ovenpå vandet at øjne fligen af den sæk, hvori den

ulykkelige var indsvøbt. Jeg ilede øjeblikkeligt til broen, og da jeg var en god svømmer, betænkte jeg mig ikke på at springe i vandet, på det sted, hvor hun var nedstyrtet. Jeg havde virkelig ikke bedraget mig, sækken og klæderne, der svulmede af vand, sank langsomt, jeg greb en flig af den første, og med lidet besvær lykkedes det mig at føre den druknede til land. Jeg så mig nu forsigtigt om, og da jeg ingen mærkede, løsnede jeg sækken; et kvindeligt hoved med lange hår kom til syne; jeg søgte straks det bånd, hvormed halsen efter bødlernes ord var indsnæret; jeg fandt det og overskar det øjeblikkelig ved hjælp af en kniv, som jeg til alt held havde hos mig. Nu bar jeg den ulykkelige til mit hjem, og var så heldig ingen at møde på vejen, hvilket var ganske naturligt, da vejen ikke var lang, og da disse gader bestandig og især på denne tid af natten kun lidet besøgtes. Da jeg imidlertid sagte bankede på døren til mit hjem, åbnedes den af Vincent, der bad mig at vente, eftersom en af Faaborgs kammerater sad og drak hos den gamle og endnu ej ville gå. Jeg viste nu Vincent, hvad jeg bragte, han forfærdedes og besvor mig ved alle helgener at føre den druknede tilbage, hvor jeg tog hende, da vi, ved at beholde liget, kun ville styrte os i den største ulykke. På min udtrykkelige befaling gav han imidlertid efter, og vi bragte den ulykkelige med så liden støj som muligt ind i hans værelse. Døren lukkedes i lås, hun blev lagt i sengen, og vi tændte lys, men jeg var nær sunket i knæ af skræk, da jeg så, hvem jeg havde reddet. Det var den unge jomfru, som jeg først havde set i Bryssel og siden lært at kende i fængslet. Dødens bleghed var udbredt over de ædleste træk, og den ungdommelige barm slog ikke længere. I dette øjeblik gik den besværlige gæst, og jeg meddelte den

gamle min hemmelighed. Vi lod nu i førstningen den gamle alene med den skindøde, indtil hun havde klædt hende af. På min befaling gned hun hende også med uldne klæder, indhyllede hende deri og varmede hendes leje. Derpå rejste vi hende op og pustede luft i hendes lunger. Men der hengik over en time, hvori alle bestræbelser syntes forgæves. Fortvivlet og udmattet ville jeg endelig opgive mine forsøg, da det forekom mig, at en lille fjer, der lå nær ved hendes mund, bevægede sig. Nu vendte mit håb tilbage, vi fordoblede vore bestræbelser, og efter to timers forløb lykkedes det virkelig at bringe den ulykkelige så vidt, at hun åbnede øjnene. Hun blev nu forsigtigt båret ind i mit eget lille kammer, hvor den gamle og jeg selv vågede over hende. "Det er det dejligste fruentimmer, jeg har set," sagde moder Faaborg; "Gud tilgive den grusomme konge!" Mod morgenstunden syntes bedøvelsen at ophøre, den ulykkelige drog et dybt suk, syntes at besinde sig og så sig om med forundring. Endelig vendte hendes mæle tilbage, hun så sig igen om til alle sider og udbrød: "Gud i Himlen! Hvor er jeg?" Jeg lod nu atter den gamle alene med hende; Vincent måtte skaffe en fuldstændig fruentimmerdragt, som jeg sendte hende, og først da hun var påklædt, vendte jeg tilbage til hendes kammer. En høj rødme dækkede hendes kinder, da hun så mig. "Er det Eder?" sagde hun. "O, jeg kan næppe takke Eder for min redning. I har jo dog kun frelst den ulykkeligste af alle skabninger." – Jeg bad hende at være rolig og ikke at tænke på det forgangne. – "Ak, jeg må tænke derpå, så længe jeg lever," sagde hun, "jeg kan aldrig glemme, hvorledes min ulykkelige moder blegnede under sine bødlers hænder, hvorledes jeg selv blev bortslæbt, og hvordan de lagde den græsselige snor om

min hals." Under disse ord blev hun bleg som et lig, og jeg frygtede for en ny afmagt. – "Nej," sagde hun, da hun så min ængstelighed, "frygt ikke, men sig mig blot, hvorledes vi skal undgå tyrannens hænder." – "Derpå vil vi siden tænke," sagde jeg, "nu må I først samle kræfter; men for Himlens skyld tal sagte, for sideværelset er ikke stedse sikkert." – Hun betroede mig derpå med sagtere røst, at hun var af Vasas slægt, og at den heltemodige Gustav var hendes broder. – "Gustav Vasa, Sveriges befrier!" udråbte jeg. "Ja," svarede hun, "han er min broder; af forbitrelse mod ham og til dels vel opirret ved min moders foragt, befalede tyrannen, at vi skulle druknes. Min stakkels moder blev bortført i går nat og nedstyrtet i bølgerne, jeg selv skulle, som I ved, i nat have hvilet ved hendes side."

Jeg blev enig med Coecilia, dette var min ny venindes navn, om at vi forklædte skulle flygte næste nat; men dette lod sig ikke udføre; for den frygtelige tilstand, hun havde gennemgået, virkede således på hende, at hun allerede samme dags aften befandt sig ilde og endelig faldt i en hidsig sygdom, hvori hun bestandig talte vildt. I sin vildelse bildte hun sig ind, ved sin broders side, i spidsen for den svenske hær, at vandre gennem dalene og at kæmpe mod kong Christian; hun troede at se de svenske faner, at høre trommers og krigsbasuners lyd samt de døendes skrig og pilenes hvislen i luften. Under disse syner jublede hun, hendes dejlige øjne funklede, og det var næppe muligt at holde hende tilbage på sit leje. Til andre tider talte hun om sig selv, som om hun lå på havets bund, og klagede over, at vandslangerne sårede hende, og at fæle fisk svømmede over hendes hoved. Uagtet disse heftige anfald sejrede dog efter

nogle dages kamp hendes ungdommelige kraftige natur, og hun vendte tilbage til livet; men nu fulgte dog på sygdommen en lang svækkelse, hvori vi ikke kunne tænke på flugt.

I al denne tid måtte moder Faaborg spærre sit hus for fremmede under påskud af, at hun selv befandt sig ilde. Jeg skiftedes med hende til at våge over den syge; men da denne kom sig, delte jeg kammer med min tjener om natten; om dagen sad jeg ved Coecilias leje. Det syntes mig, at hun vænnede sig til min nærværelse; for når jeg var borte, blev hun urolig, og når jeg kom, bad hun mig med ængstelighed ikke at forlade hende. Jeg fortalte hende nu om mit foregående liv, om Dyveke og om det indtryk, hun selv havde gjort på mig. Hun sad nogen tid tavs, efter at jeg havde endt min fortælling, og sagde derpå pludselig: "O, lad os flygte til et fjernt land! Jo længere bort des bedre!" – "Vil I da ikke vende tilbage til Eders broder?" sagde jeg. – "Ak, jeg passer nu kun lidet for hans stolte planer," svarede hun.

Den tid, jeg således levede ved Coecilias side, forekom mig som den lykkeligste i mit liv. I mit hjerte opstod dristige forhåbninger, hvilke jeg næppe ville tilstå mig selv. En aften da vi omtalte den måde, hvorpå vi sikrest kunne flygte, hørte vi en heftig ordstrid udenfor værelset mellem Vincent og en mand, der ville trænge sig ind. Vi havde næppe tid til at indelukke os i vort lille værelse, da døren åbnedes, og en af Faaborgs gamle venner styrtede ind, det var den samme, der havde været der den nat, hvori jeg reddede Coecilia. – "Hvad vil I?" spurgte moder Faaborg. "Jeg har jo sagt, at jeg ej kan modtage jer." – "En flaske vin," sagde han, "kan du dog give mig, moder Faaborg, for gammelt bekendtskabs skyld." Den fik han, og da han havde

tømt den, lykkedes det endelig at få ham bort. Men den næste morgen nær ved middagstid så vi huset pludselig omringet af soldater. Faaborgs ven fulgte med og viste vagten det sted i væggen, hvor døren til vort værelse fandtes. Den åbnedes med magt, og vagten bemægtigede sig vore personer. Som vi siden erfarede, var Faaborgs tidligere staldbroder en spejder i kongens og Sigbrits tjeneste. Han havde allerede længe formodet, at moder Faaborg skjulte en hemmelighed, og vi kunne den foregående aften ikke så hurtigt lukke døren, at han ej mærkede dens bevægelse, hvilket han straks angav, ikke til Sigbrit, men til kongen selv.

Coecilia betragtede mig med et blik, hvori dødsangst stod malet. Jeg nærede imidlertid endnu et svagt håb og sagde pludselig med en bestemt tone: "Før os til kongen! Dette er en fornem svensk fange, og jeg er kongens tidligere sekretær Vilhelm Zabern; jeg har vigtige hemmeligheder, som jeg ikke kan betro til nogen anden end til kongen selv." Vagtens anfører betragtede mig med forundring; imidlertid førte han os virkelig til slottet og ikke til fru Sigbrit, for hvem jeg mest frygtede. Vi blev straks ført for kongen. "Står de døde op igen?" sagde han og betragtede Coecilia med forskrækkelse og forundring. – "Jeg beder Eders nåde, før I fordømmer os, at læse dette brev," sagde jeg og overgav ham Dyvekes skrivelse. – "Forræder! Er det dig?" sagde han. "Du vil næppe undgå døden." – Dog modtog han brevet og brød det straks. Da han havde læst nogle linjer, sagde han: "Vent mig her!" hvorpå han gik ind i et sideværelse. Efter nogen tid kom han igen, og hans træk var mildere end før. "Hvordan blev I reddet?" spurgte han, og jeg måtte fortælle ham historien om mit fængsel og min flugt; dog omtalte jeg ikke den

andel, dronningen havde i min redning, men foregav, at jeg selv havde overtalt fangevogterens medhjælper til at flygte bort med mig. Efter at have hørt min fortælling, stod han længe hensunket i tanker. "Du er en dumdristig rømningsmand," sagde han, "dog har den hensovede Dyveke talt et kraftigt ord til din fordel. Hun forsikrer også i sin dødsstund ved den salighed, hvorpå hun håber, at intet andet forhold mellem dig og hende fandt eller kunne finde sted end et aldeles uskyldigt. Hvordan vil du bevise det?" – I samme øjeblik åbnedes døren, og dronning Elisabeth trådte ind. "O, min gemal!" sagde hun, mens hun med langsomme skridt nærmede sig, "jeg kender disse to forladte. Jeg bad Eder engang i hin ulykkelige nat at afholde Eders hænder fra blod, da kunne jeg ikke standse jer, så lad mig ikke nu igen bede forgæves! Skænk disse ulykkelige, der intet har forbrudt, deres liv." – "Han har kvinderne på sin side," sagde kongen med en noget formildet stemme, "men han er to gange undløbet fra sit fængsel," føjede han til, "allerede derfor burde han dø." – Dronningen stod et øjeblik ligesom tvivlrådig, endelig sagde hun: "Min gemal, jeg vil og bør ikke længere skjule det for Eder, jeg er selv hans medskyldige heri; da I ikke ville høre min forbøn, så har jeg selv mod Eders vilje vovet at række ham hånden til flugt." – "Guds død, madame!" sagde kongen, og den store åre, der slyngede sig over hans pande, svulmede allerede af det tilstrømmende blod, "det vover I at sige mig i mit åsyn!" – "Ja, min gemal," svarede dronningen, "jeg vil hellere tage en del af Eders vrede på mig, der dog bedre kan bære den, end lade den helt hvile på en uskyldig, som den måske kunne trykke til døde." – Det syntes virkelig, som om Elisabeths rene blik udøvede en stor magt selv på denne

lidenskabelige konge; for den vredessky, der nylig truede, lod til at fordeles og drage bort igen. Han tav en tid lang, endelig hævede han sit øje og fæstede det på Coecilia. "De svenske er så dumdristige, at de vil udvælge Eders broder til konge," sagde han, "ved I det?" – "Nej!" svarede hun skælvende. – "I bliver da prinsesse, hvis I lever, det begriber I vel?" – "Herre, slig ære begærer jeg ikke." – "Ikke?" sagde han og betragtede hende med et bittert smil, "I er dog ung og skøn; kan et så stort og glimrende håb ikke friste jer?" – "Nej, herre, i sandhed ikke!" – "Hvis det er så, kan I måske reddes," svarede han og betragtede hende med det samme hvasse blik, hvormed løven siges at betragte sit bytte. – "Hvis du, Zabern," vedblev han, "forbinder dig med denne kvinde og derved viser, at dit hjerte ikke så stærkt hænger ved den, som jeg mistænkte dig for, og hvis I, der er en højadelig jomfru, rækker denne mand, der er af borgerlig stand, og hvis fader kun var købmand i Bergen, Eders hånd og bliver hans hustru, da tilgiver jeg Eder begge, hvis ej da går I begge til døden." – Der blev nu en dyb tavshed, og jeg lyttede med bankende hjerte til Coecilias svar. "Min gemal," begyndte dronningen, "giv hende dog tid et øjeblik'" – "Guds død, madame," svarede kongen, "jeg giver ingen tid, jeg vil også have min hævn frem. Den forvovne Gustav skal føle, at han ej er bedre end en anden borger, hans herskesyge moder skal vende sig i sin grav af fortvivlelse, og denne Zabern skal handle som jeg vil." – "Det afhænger jo ej alene af mig," sagde Coecilia med sagte røst, mens en stærk rødme farvede hendes pande og kinder. – "Vil du, Zabern?" spurgte kongen. – "Af mit ganske hjerte," svarede jeg. – "Og I, jomfru, vil I, eller vil I ikke? Tal kort og tydeligt, for jeg har ingen tid at vente." – "Han har reddet

mig fra den visse død," sagde Coecilia med nedslagne øjne, "hvis det er Eders vilje, og han selv ønsker det, da bliver jeg hans hustru," – "Godt," sagde kongen, "min egen skriftefader skal straks i min og dronningens nærværelse vie jer." Med disse ord gav han befaling til en page, der ventede i næste værelse. "Coecilia," sagde jeg imidlertid sagte, "er det ikke dødsfrygt, der driver Eder?" – "Til et sådant skridt ville aldrig dødsfrygt drive Gustav Vasas søster," svarede hun. – "Ønsker I da selv denne forbindelse?" – "Denne strenge konges bud havde ikke været nødvendigt for at bestemme mig dertil," svarede hun igen, idet hun atter rødmede stærkt. – Kort efter trådte kongens skriftefader ind, og inden et kvarter var Coecilias og mine hænder for bestandig sammenføjede.

Ingen, som ikke har oplevet en sådan overgang fra dødsfrygt til den højeste lykke, er i stand til at forestille sig min tilstand. Jeg svimlede næsten ved at tænke, at jeg nu virkelig besad, hvad jeg knap i drømme havde vovet at begære, og at det blev mig skænket i det øjeblik, da jeg troede at have tabt alt. Efter vielsen gik kongen, men dronningen ønskede endnu at høre fortællingen om vore hændelser af min egen mund. Jeg berettede hende alt uden forbehold. Hun hørte det, uden at vise tegn til stærk bevægelse, men med stille deltagelse og med et venligt smil, der røbede, at hun i sit hjerte følte inderlig medlidenhed. "I har lidt meget, Zabern," sagde hun, "men nu er Eders glædestime kommet. – Jeg håber, at I og Eders unge brud ville tillade mig at holde Eders bryllup." – Dermed blev vi ført over i dronningens værelser. Vi måtte spise ved hendes eget taffel, og en lille fest foranstaltedes af hendes damer på hendes

befaling. Brudens tidligere navn blev ikke nævnt, og jeg tror virkelig, at dronningen sørgede for, at ingen fik det at vide. Efter taflet modtog vi prægtige og rige gaver af dronningens hånd, der selv ville sørge for brudens udstyr. Om aftenen foranstaltede hun endog et lille bal, hvorved hun selv i begyndelsen var til stede. Endelig blev vi ført til et par smukke værelser i en sidebygning, der lå ved slottet, og som hun i hast havde ladet indrette for os.

Samme aften havde jeg et syn, som jeg aldrig glemmer. Da jeg et øjeblik sad med Coecilia i et ensomt sidekammer, hvis åbne døre dog viste os tummelen i den nærmeste sal, kom det mig i tanker, på hvilke forunderlige veje jeg var ført til min lykke. Mit tidligste bekendtskab med Dyveke faldt mig ind, som først havde åbnet mit hjerte for kærlighed. Da hørte jeg en usigelig herlig musik langt borte, der således henrykkede mig, at mit øre lukkedes for, hvad der foregik i salen ved vor side. Musikken kom langsomt nærmere, en dejlig stemme, ligesom en engels fra en højere verden, tonede mildt til klangen af harpetoner. Melodien forekom mig bekendt, og jeg måtte tænke på Dyvekes sang om havfruen, der for sidste gang lod sig se for sin elskede. Jeg spurgte Cecilia, om hun hørte noget, men hun svarede nej. Nu hævede jeg mit øje til loftet, hvorfra tonerne syntes at udgå, og det forekom mig, ligesom i sagnet, at loftet adskilte sig, at en krans af sivliljer fremspirede deri, og at en luftig og usigelig yndig skikkelse nedsvævede i deres midte. Især så jeg tydeligt de skønneste hænder, der strakte sig ned mellem blomsterne over vore hoveder ligesom om hun ville nedbede velsignelse over os. Den luftige skikkelse bar Dyvekes træk, dog var de forædlede, og besløredes desuden af en dem

omgivende tåge. Synet forsvandt snart, loftet lukkedes, og tonerne tabte sig i det fjerne. Jeg sagde intet om dette syn til min unge hustru, og tror heller ej, at hun mærkede det, men i mit hjerte var jeg overbevist om, at Dyveke selv efter døden havde været min kærligheds skytsengel, og at hun fra sin himmelske bolig endnu engang nedkastede et blik på sin fordums ven og ønskede at give ham sin nærværelse tilkende.

Så længe jeg var i kongens og fru Sigbrits nærhed, forekom det mig endnu, at jeg ikke var sikker på min lykke. Da Coecilia tænkte som jeg, opspurgte vi så snart som muligt et skib, der rejste til Bergen, og indskibede os tillige med den tro Vincent. Jeg fordoblede endnu den årlige rente, som jeg havde udsat for Faaborgs bedstemoder, som derved kom i en art af velstand. Vor høje beskytterinde overvældede os med gaver, og hvad end mere glædede os, hun kom selv til os den sidste aften og tilbragte den hos os. Hun var usigelig venlig; "Min højeste glæde i den senere tid," sagde hun, "er at jeg har bidraget noget til Eders lykke." Vi styrtede os begge for hendes fødder, og hun udstrakte sine hænder til os, hvilke vi vædede med taknemmeligheds tårer. "Mine gode børn," sagde hun, "elsk hinanden stedse! I er jo i den stand, hvori det tillades Eder at være lykkelige. Men vogt Eder for de vilde lidenskaber, der ikke blot forstyrrer denne verdens lykke, men som kan hilde sjælen i et sådant selvbedrag, at de bedste anlæg ikke kan hindre dens undergang. Selvbeherskelse, mine børn, er betingelsen for alle dyder." Dermed gik hun, og vi så hende aldrig mere.

Syv år efter at jeg havde forladt mit fødested, vendte jeg således tilbage dertil. Min hustru tilskrev nu sin broder oprigtigt og fortalte ham hele sin skæbne og sit giftermål. Jeg

betalte et pålideligt bud for at ride gennem landet til Sverige og afgive skrivelsen i Gustavs egne hænder. Efter to måneder vendte buddet tilbage og bragte brev fra Gustav Vasa, hvori denne på det venligste tilskrev sin søster og billigede hendes handlemåde; dog tilstod han, at han, med hensyn til sine planer for fremtiden, ønskede, at et slør i det mindste i førstningen hvilede over dette giftermål.

Jeg fandt min formue i Bergen betydelig formeret, også fra Lybeck fik jeg gode efterretninger; desuden sendte Gustav Vasa sin søster en meget betydelig arv. Da vi således ikke manglede rigdom, købte jeg den ejendom mellem bjergene, som van Claesen tilforn besad, og hvorpå jeg havde tilbragt min tidligste ungdom.

Coecilia, der elskede ensomhed og fandt, at dette land lignede hendes eget, fulgte mig med glæde til vor nye bolig, hun blev ved sin mildhed og godhed en velsignelse for den egn, hvori vi nedsatte os.

Pater Anton fandt vi ikke, han havde været så heldig at undkomme til Tyskland, men efter nogle år vendte han tilbage og blev en apostel i det høje nord, samt bidrog mægtigt til at udbrede den rensede lære, der endelig nu er antaget over hele landet.

Underligt er det, at kong Christian ej, for at hævne sig på Gustav Vasa, lod søsterens forbindelse udsprede overalt; men jeg kan tænke, at han først bevarede hemmeligheden for med den at tvinge Gustav til, hvad han ville; siden fik han så meget at tage vare på, og der kom en sådan sindsforvirrelse over ham, at han kun lidet huskede på mig og mit giftermål.

Jeg lever nu igen i de samme egne, som i min barndom, jeg hører virkelig de fjerne vandstrømme og fuglenes sang som dengang; ja uagtet jeg endnu er ung, forekommer det mig dog, som om jeg havde gennemgået en travl dag, der indesluttes af en herlig morgen og aftendæmring. En skøn stjerne glimter i min ensomhed, hvorefter jeg ubevidst i min ungdom længtes, og jeg kan visselig ikke beklage den lange vandring, hvorefter den opgik for mig. To år efter vor ankomst til Norge hørte vi, at det var lykkedes den misfornøjede adel, der allerede tidligt havde forbundet sig mod Christian den Anden, at drive ham i landflygtighed. Med stor bedrøvelse hørte vi også dronning Elisabeths skæbne, der trofast fulgte ham i ulykken. Ved Dyvekes billede dvæler jeg derimod ofte med stille vemodig glæde. Når jeg hører de hemmelige røster i bjergene, da tænker jeg ikke mere på huldren og ellepigen, som i min barndom, men på min tro, hensovede veninde, som jeg, næst Gud i Himlen, og næst den ædle Elisabeth, har at takke for min lykke. Efter min inderligt elskede hustru har jeg heller ingen haft så kær som Dyveke, som jeg vist håber engang at se igen på den anden side af den stjerneklædte himmel. Gustav, der nu er blevet konge, har skænket mig et gods på grænsen af Norge og Sverige, hvorhen vi ofte rejser. Den kongelige helt har endog to gange på sine rejser besøgt os, og nu, da han sidder fast på tronen, er han ej engang utilbøjelig til at hæve det slør, der er kastet over hans søsters skæbne; men hverken min hustru eller jeg begærer det, for vi tror begge, at vi er mere skikkede til en stille virken i ensomheden end til et glimrende liv i verden. Hvad mine børn derimod angår, da må de, når de vokser til, på dette punkt handle, som de vil. Ønsker de udvortes højhed og

har kraft til at bære den, uden at dåres af forfængelig indbildning, da skal jeg ikke hindre dem fra at gennemgå den skæbne, hvortil Gud kalder dem.

Flere år efter at jeg var vendt tilbage til mit fædreland, hændte det sig, at jeg med min hustru og mine børn opholdt mig på den ejendom nær de svenske grænser, som kong Gustav havde skænket os. Det var sommer, og svalerne, der om vinteren flyver til fremmede lande, og som jeg stedse elskede, fra den tid et par af dem havde trøstet mig i mit ensomme fængsel, var for nylig vendt tilbage. Grantræerne så dunkle ud mod de lysegrønne birkeskove, der stod i deres højeste pragt. Sneen var smeltet højt oppe i bjergene, og alle floder var steget over deres bredder. Vi havde hørt om, at den forjagne kong Christian med en hær var kommet til Norge, men vi havde ingen krigsfolk mærket i vor egn. En dag blev en fremmed anmeldt, der ville tale med mig. Da jeg kom ud i vor store sal, så jeg en mand i en forhen pragtfuld, men nu temmelig tilsmudset kappe, der vendte mig ryggen. Han blev længe således stående. Jeg nærmede mig og spurgte, hvad han ville. Da vendte han sig om, og jeg så et blegt, af lidenskaber gennemfuret ansigt med et par funklende øjne, der forekom mig bekendte. Et sort skæg hang uordentligt om hans hage, og en fløjlshat med sølv dækkede hans hoved. "Kender I mig?" spurgte han. Derpå vendte han sig atter om, uden at vente mit svar, og stirrede på Dyvekes billede, som jeg havde ladet ophænge i salen. Da så jeg pludselig, hvem det var. "Hjælp Gud! Herre kong Christian!" udråbte jeg. Men han vedblev at stirre på billedet og sagde: "Du hengav dig til et ulyksaligt menneske, Dyveke, og i en ulyksalig

stund ser jeg dig igen, min udvalgte brud, for det er du i sandhed, jeg har ingen elsket uden dig alene." – "Ak, herre!" sagde jeg, "I taler, som om hun endnu levede." – "Levede hun," svarede han, "da stod det bedre til med mig og mine, da havde jeg ikke givet de blodige tanker så meget rum, og visselig sad da Christian den Anden den dag i dag på den danske trone, i stedet for at han nu fattig og forfulgt som en jaget hjort må flygte gennem sit eget land." – "Herre, man fortalte, at I havde en mægtig hær." – "Den har jeg også," svarede han, "men den står på den anden side af floden. Jeg gik over den med få mænd ved midnatstid, og da vi vendte tilbage, var broen bortskyllet, men du glæder dig måske over det og er vel selv en af oprørernes flok?" sagde han og blev pludselig brunrød i ansigtet. – "Herre, jeg har intet med kong Frederiks anslag at gøre." – "Vil du da," sagde han, og en tåre trillede ned af hans stolte øje, – "jeg ved, at jeg ikke har fortjent det af dig – men vil du, for Elisabeths og den hensovede Dyvekes skyld, skjule mig så længe, til floden falder, og til jeg kan komme til min hær igen?"

"Jeg vil, herre," svarede jeg, "men I handlede bedre i at leve hos kejser Carl og ej at ængste dette fattige land med krig." – "Ak," svarede han og hviskede ufrivilligt en tåre bort af sit øje, "hellere daglejer, end en forjaget konge, der tigger sit brød hos de mægtige. Du ved ikke, hvad ydmygelse koster den, der er født til højhed." – "Jeg begriber det, herre," sagde jeg, "men skal jeg frelse jer, må jeg indvie min hustru i hemmeligheden" – "Din hustru," sagde han, "var det ikke dig, der ægtede ...?"

"Herre, hun er trofast, og vil vist vise jer den hyldest, som Eder tilkommer."

"Var det ikke hende, som jeg lod udkaste i bølgerne?" sagde han og blev endnu hvidere i ansigtet end før. – "Tænk ikke derpå, Eders nåde! Nu har Herren vendt alt til det gode. I har tilgivet os, og Eders fyrstelige gemalinde har vist os meget godt, så vi er bjergede i en god havn." – "Ja, kun jeg driver endnu i den vilde storm," sagde han, "og det er ret og billigt; kan du se noget her mellem mine øjenbryn?"

"De er mørke, herre! og buskede, og I har stærkere rynker, end jeg så hos nogen anden mand." – "Det er kainsmærket," sagde han, "Herrens engel var hos mig og trykkede det på min pande i en af de sorte nætter, hvori blodet flød i Stockholm." – "Ej herre! I taler vildt," sagde jeg, "I trænger sikkert til hvile; derefter vil vi tænke på, hvad videre skal ske." – Nu levede han flere dage hos os i et afsides værelse, skjult for alle vore folk, for vi bragte ham selv, hvad han behøvede. Han blev virkelig bevæget herover og sagde engang, idet han trykkede min hånd: "Hvis jeg kunne begynde mit liv forfra, så tror jeg vist, at det skulle gå bedre, men således ville vel de fleste sige, der står ved deres banes ende." – På den fjerde dag faldt igen strømmen, og flere af hans folk kom over floden for at søge ham, nu behøvede han ikke at skjule sig længere; men da han gik, trykkede han atter min hånd og sagde: "Du har samlet gloende kul på mit hoved, men Elisabeth vil glæde sig over, at jeg takker dig for min redning."

Siden hørte vi, at han var lokket ned til Danmark under påskud af givet lejde, hvorpå han blev fængslet for livstid, så at mester Simons spådom også i denne henseende blev opfyldt.

Om "Vilhelm Zabern"

Forfatter: Carsten Hauch (1790-1872).
Org.udgave: *Vilhelm Zabern: En Autobiographie, indeholdende hidtil ubekjendte Efterretninger fra Christian den Andens Tid*. S. Trier, København 1834. (Førsteudgaven oplyser intetsteds forfatterens navn.)
Denne udgave baseret på:C. Hauch: *Vilhelm Zabern. En Autobiographi fra Christian den Andens Tid*. Gyldendalske Boghandel - Nordisk Forlag, København og Kristiania 1911.
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Efter Luplau Jansen (1869-1927): *Dyveke og Vilhelm Zabern*, omslagsbillede fra smudsbindet til ovennævnte udgave.

ISBN 978-87-7979-868-7

2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-099-5 (Ølstykke 2005).

www.ebib1800.dk

Note 1: De skandinaviske sprog var vel dengang kun lidet forskellige. *Udgiverens anmærkning*.

Note 2: Dette synes ikke at stemme med andre beretninger om Dyvekes sidste hvilested.
Udgiverens anmærkning

Note 3: Denne mester Martinus må naturligvis ikke blandes med den store reformator Martinus Luther, med hvem han vel intet havde tilfælles uden navnet og den lære, som de begge forsvarede. *Udgiverens anmærkning*.